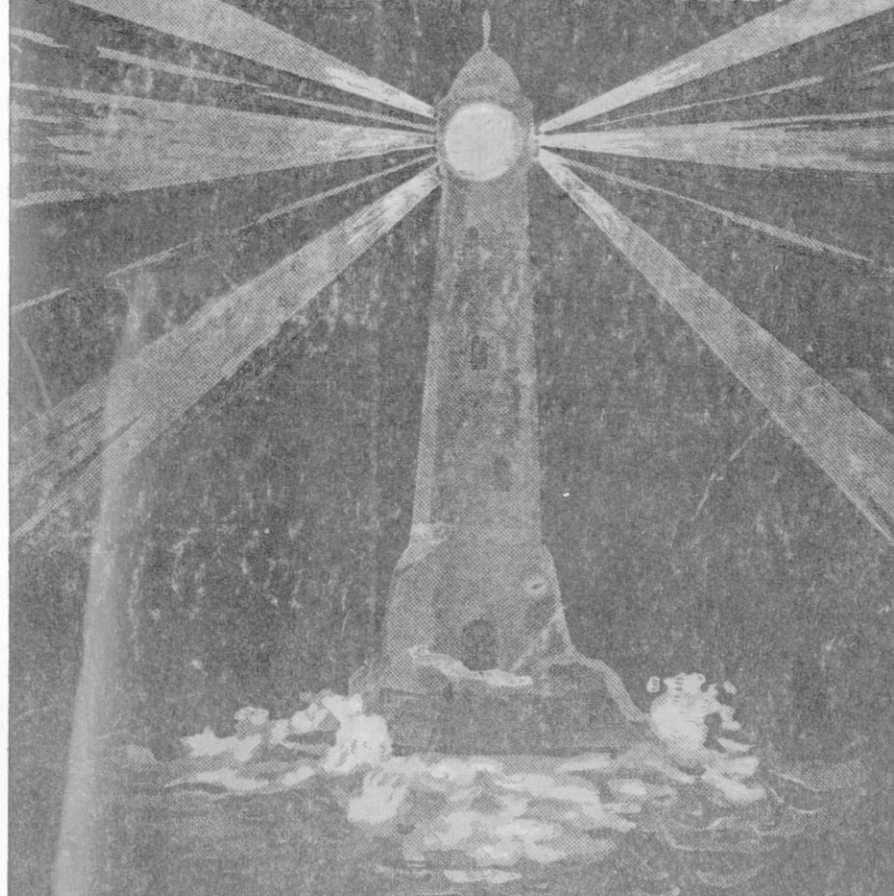

ΗΜ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ-Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟ

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΕΛΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΤΙΚΟΣ ΔΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. - ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ & Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο

W. J. J.
φωτ. 1996
(Με' επιφύλαξη)

ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Ε' ΤΑΞ. ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ 4^η.

42142
30-5-2007

Αριθ. εγκριτ. αποφ.
Υπουργείου Παιδείας
39751 25 Ιουλίου
13161 1932

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑ

4-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 4

1932

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν τὶς ὑπογραφὰς τῶν συγγραφέων.

Wm. D. Atterbury

Wm. D. Atterbury

Wm. D. Atterbury

Εἰκόνες
ΠΑΝ. ΣΕΛΗΝΗ

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

§ 1. ΕΝΑ ΖΩΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ.

Τὰ ζῶα προχωροῦσαν, τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, καταφορτωμένα.

Μονάχα τὰ χτυπήματα τῶν κουδουνιῶν τους ζωντάνευαν τὴν ἔρημιὰ τοῦ δρόμου.

Στὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, ἀνεβασμένος κάποιος, κουνιόταν ἐμπρὸς καὶ πίσω ρυθμικά.

« Τὰ καημένα τὰ ζῶα ! Πόσο θὰ ὑποφέρουν ! » εἶπε ὁ καρβαλάρης. « Τὸ μονοπάτι εἶναι ἀνώμαλο, κι ἐγὼ ὥστόσο καλοκάθομαι ! Δὲν ἐλαφρώνω τουλάχιστο τὸ ζῶο μου ! » Κι ἔκαμε νὰ ξεπεζέψη.

— « Κάμε τὴ δουλειά σου, ἀφεντικό » εἶπε ὁ ἀγωγιάτης, ποῦ εἶχε νιώσει τὸ σκοπὸ τοῦ καρβαλάρη. « Τὰ μουλάρια μου εἶναι δυνατὰ καὶ τέτοιο δρόμο μὲ τόσο βάρος τὸ ἔχουν γιὰ παιγνίδι. Ποῦ νὰ τὰ ἰδῆς τί ἀνηφοριές ποῦ ἀνεβαίνουν ! καὶ μὲ ἑκατὸν εἴκοσι, παρακαλῶ, στὴν πλάτη ! Μά, δόξα σοι ὁ Θεός, ποτὲ δέ με ντρόπιασαν ὡς τώρα ».

— « Θὰ τὰ τρέφης, φαίνεται, καλὰ τὰ ζῶα σου, κύρ Γιάννη, γιατί, καθὼς βλέπω, εἶναι πολὺ δυνατὰ », εἶπε πάλι ὁ καρβαλάρης.

— « Εἶναι ἀλήθεια, ἀφεντικό, πὼς ποτὲ δὲν τοὺς ἔλειψε τίποτε. Πρῶι βράδυ, λίγο πολὺ, τὸ κριθαράκι τους ταχτικό, τὸ πότισμά τους στὴν ὥρα, καὶ κάθε πρῶι ξύστρισμα γερό ».

— « Ἔτσι πρέπει, κύρ Γιάννη ».

— « Όσο για τὸ στάβλο τους, κανένα σπίτι, καὶ τὸ καλύτερο τοῦ χωριοῦ ποὺ πᾶμε, δὲ μπορεῖ νὰ σταθῇ μπροστά του. Ἀπλόχωρος καὶ ψηλός, πλακοστρωμένος καὶ μὲ μεγάλα παράθυρα καὶ ταχτικὸ καθάρισμα κάθε μέρα ὅχι μὲ τὴ σκούπα, παρὰ μὲ τὸν κουβά. Στοιχηματίζω, ἀφεντικό, πὼς ἂν ἔβλεπε τὸ στάβλο τῶν μουλαριῶν μου καὶ ὁ καλύτερος τοῦ χωριοῦ ποὺ πᾶμε τώρα, θὰ ἔλεγε : « Μακάρι κι ἐγὼ νὰ ἔτρωγα καὶ νὰ κοιμόμουν ἐδῶ μέσα! ».

« Σὲ λαμπρὸ χωριὸ πάω! » μουρμούρισε ἀνάμεσα στὰ δόντια του ὁ καβαλάρης. Ὁ ἀγωγιάντης γέλασε μόνος του γιὰ τὸ ἀστεῖο, ποὺ ξεστόμισε καὶ πλησιάζοντας χαίδεψε τὰ καπούλια ἐνὸς ἀπὸ τὰ μουλάρια του.

Τὸ ζῶο στὸ χαίδεμα γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὸν κύριό του, καὶ βλέποντάς τον χλιμίντρισε εὐχαριστημένο.

Στὸν καβαλάρη ἔκαμε ἐντύπωση τὸ χλιμίντρισμα αὐτό :

« Μοῦ φαίνεται, κύρ Γιάννη, εἶπε, πὼς πολὺ θ' ἄ-

γαπᾶς τὰ μουλάρια, μ' ὅλο πού ἔχουν τόσες κακίες».

— «Καὶ πῶς νὰ μὴν τ' ἀγαπῶ» ἀπάντησε, κου-
νώντας τὸ κεφάλι του ὁ ἀγωγιότης. «Μὲ αὐτὰ ζῶ
τὸ σπίτι μου· μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὰ λίγα χωραφάκια μου
πάντρεψα τὰ δύο μου κορίτσια. Μὰ θαρρῶ κιόλας
πὼς ἄδικα τὰ κακολογοῦν. Ὅσοι δὲν γνώρισαν τὸ
μουλάρι, αὐτοὶ μονάχα πιστεύουν πὼς τάχα τὸ ζῶο
αὐτὸ ἔχει πιὸ πολλὰ ἐλαττώματα ἀπὸ τὸ ἄλογο καὶ
τὸ γαϊδούρι. Τάχα κι ἐκεῖνα δὲν τρομάζουν καὶ δὲν
κλοτσοῦν, ἢ μήπως δὲν τὰ πιάνουν πείσματα; Τί
νὰ σοῦ πῶ, ἀφεντικό! Τὸ κακομεταχείρισμα εἶναι
πού φέρνει τὰ ἐλαττώματα καὶ στὰ μουλάρια καὶ
στ' ἄλλα ζῶα.

«Ἐνα ζῶο νηστικό καὶ διψασμένο θὰ κλοτσήση.
Γαϊδούρι παραφορτωμένο δὲν πάει ἐμπρός, ὅσο καὶ
νὰ τὸ χτυπήσης.

»Ἐπειτα, καὶ ἂν τ' ἀγαπῶ τὰ μουλάρια πιὸ πολὺ
ἀπὸ τ' ἄλλα φορτηγά, μοῦ φαίνεται πὼς τὰ ἀγαπῶ
μὲ τὸ δίκιο τους» πρόσθεσε ὁ ἀγωγιότης.

— «Γιατί, κύρ Γιάννη;»

— «Δὲ βλέπεις πὼς τὸ μουλάρι ἔχει μεγάλα προ-
τερήματα; Εἶναι καὶ ἱκανὸ νὰ ζῇ μὲ τὸ τίποτε, σὰν
τὸν πατέρα του, καὶ εἶναι δυνατό σὰν τὴ μάνα του.

»Τὸ μουλάρι ἀξίζει ἓνα βασιλείο! Μὲ τὸ χάρι-
σμα μάλιστα πού ἔχει, νὰ σκαλώνῃ σὰν κατσίκι στίς
κακοτοπιὲς καὶ στὰ βουνά, εἶναι θησαυρός.

»Ποιὸ ἄλλο ζῶο θὰ μπορούσε σήμερα νὰ κουβα-
λήσῃ καὶ τὴν ἀφεντιά σου καὶ τὰ πράγματά σου, σκαρ-
φαλώνοντας σ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ κατσάβραχα; Μικρὸ τὸ
ἔχεις αὐτό;»

— «Ἐχεις δίκιο, κύρ Γιάννη. Καὶ ἀπὸ μένα μά-
θε, πὼς ὁ τόπος μας θὰ ἦταν δυστυχημένος, ἐν δὲν

είχε τὸ ζῶο αὐτό. Τὸ κακὸ μονάχα εἶναι, πὺ λίγοι πατριῶτες μας τὸ ἀγαποῦν καὶ τὸ περιποιοῦνται ἔτσι, σὰν καὶ σένα ».

§ 2. ΠΟΙΟΣ Ο ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΕΙ ;

Πολλὴ ὥρα προχωροῦσαν καὶ οἱ δυὸ ταξιδιω-
τες σωπαίνοντας.

Μ' ὅλο πὺ ὁ ἀγωγιότης εἶχε ὄρεξη νὰ ἐξακολου-
θήσῃ τὴν ὁμιλίαν, ὅμως ἅμα εἶδε τὸ συνοδό του βυθι-
σμένο σὲ συλλογὴ, ἔμεινε καὶ αὐτὸς σιωπηλὸς λέγον-
τας μέσα του : « Θὰ θυμήθηκε δὶχως ἄλλο τὸ σπίτι
του καὶ τοὺς δικούς του, γιὰ νὰ εἶναι ἔτσι συλλογι-
σμένος ».

Κάπου ὅμως ἐκεῖ πὺ προχωροῦσαν, δὲ βάσταξε :
« Τί συλλογιέσαι, ἀφεντικό, ἔτσι σκυμμένος στὸ μου-
λάρει; » τοῦ εἶπε.

— « Τί νὰ συλλογιζώμαι, φίλε μου ! Δὲν ξαίρεις ;
καὶ ἡ συλλογὴ εἶναι καλὴ μὲ τὴν ὥρα τῆς ξεκουράζει
τὸν ἄνθρωπο ».

Καὶ ἀλήθεια ὁ Πέτρος Ἀνέζης — ἔτσι ἔλεγαν
τὸν καβαλάρη — συλλογιζόταν ἐκείνη τὴν ὥρα, ὅχι ὅ-
μως τοὺς δικούς του καὶ τὸ σπίτι του καὶ μελαχο-
λοῦσε, μὰ ὅχι γιὰτὶ πῆγαινε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρί-
δα του.

Ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα,
εἶχε ὀρφανέψει καὶ ἀπὸ μητέρα ἐδῶ κι ἓνα χρόνο,
πὺ ὑπηρετοῦσε στὸ στρατὸ ἑφεδρος ἀξιωματικός.

Ἡ ἀδερφή του, ὁ μόνος σπιτικός πὺ τοῦ εἶχε μεί-
νει, ἦταν καλὰ ἀποκαταστημένη στὴν πατρίδα τους,
ἓνα νησί στὶς Κυκλάδες καὶ δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ τὴ
φροντίζει γιὰ τίποτε. Ὅτι εἶχε καὶ δὲν εἶχε πατρικό

του, τῆς τὸ χάρισε γιὰ προῖκα. «Γιὰ νὰ ζήσω μοῦ φτάνει τὸ δίπλωμα, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς μάνας μου γιὰ νὰ εὐτυχίσω» εἶπε παντρεύοντάς την.

Τί νὰ συλλογίζεται λοιπὸν αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ καβαλάρης, ἀνεβοκατεβαίνοντας τὸ ἀνώμαλο καὶ γλιστερὸ ἐκεῖνο μονοπάτι;

Τί ἄλλο ἀπὸ τὸ χωριὸ ποὺ πῆγαινε, καὶ ποὺ τόσο ἐλεεινὸ τὸ παράσταينه ὁ ἀγωγιότης του; «Καὶ ὅμως μὲ βεβαίωσαν, ἔλεγε μέσα του, πῶς εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα χωριὰ τῆς Βοιωτίας, καὶ μονάχα τ' ὄνομά του εἶναι ἄσχημο: Κακορίζικο! Δὲ θὰ μπορούσαν, καθὼς φαίνεται, νὰ βροῦν ἄλλο δάσκαλο καὶ διώρισαν ἐμένα! Φαντάζομαι, τί ἔχω νὰ τραβήξω σ' αὐτὸ τὸ παλιοχώρι, ποὺ τὰ σπίτια του δὲ μποροῦν νὰ σταθοῦν μπροστὰ στὸ στάβλο τῶν μουλαριῶν τοῦ ἀγωγιότη μου!» εἶπε, ἀποτελειώνοντας τὴ σκέψη του.

§ 3. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟΥ.

Καὶ τότε μόνο, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ὁ νοῦς του πῆγε στὸ δικό του τὸ χωριό.

Πέρασε μπροστὰ του ὁλόκληρο, σκαρφαλωμένο ἀπάνω στὴν καταπράσινή του βουνοπλαγιά, ποὺ ἔγερνε τόσο ἀπαλὰ κατὰ τὴ θάλασσα. Τὸ εἶδε μὲ τὸν ἀνεμόμυλο στὴν κορφή του, ποὺ ἄπλωνε τὰ πελώρια φτερά του· μὲ τὴν ἐκκλησιά καὶ τὸ σχολεῖο πλάι πλάι, ποὺ ὕψωναν τὶς στέγες τους ψηλότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο σπίτι· καὶ με τὰ σπιτάκια του, ποὺ θάμπωναν τὰ μάτια μὲ τὴν ἀσπράδα τους.

Τότε τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ καὶ τὸ ἀγαπημένο του σχολικὸ τραγοῦδι, ποὺ τὸ εἶχε κάποτε διδάξει:

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Τ' ἄσπρα σπιτάκια του ἕνα ἕνα,
σκόρπια, ἄσυντρόφευτα κι ἄνάρια,
στὴ θάλασσα ἀντικρὺ ἀπλωμένα,
σὰ μονοκόμματα λιθάρια·

τ' ἄσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
μέσα σὲ πράσινα κλωνάρια,
ἡλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρά, ἀσβεστόχριστα, καθάρια,

πρῶτη φορὰ ὅποιος τὰ θωρεῖ
γλυκιὰ ἀνοιξιάτικη μιὰ μέρα
ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχη πέρα,

ἡμερ' ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,
ποὺ βόσκουνε — σκόρπιο κοπάδι —
σὲ χλωροπράσινο λιβάδι.

Γ Δροσίνης

§ 4. ΤΙ ΜΑΘΑΙΝΕΙ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΕΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ;

Τὰ μουλάρια βάδιζαν πάντα ρυθμικά. Κάποτε χαλοῦσαν τὸ βῆμα τους καὶ κοντοστέκονταν, θέλοντας νὰ πηδήσουν κανένα χαντάκι ἢ καμμιά μεγάλη πέτρα.

Σὲ κάθε κούνημα τοῦ μουλαριοῦ του ἀναταραζόταν καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης· μὰ μὲ προσοχὴ κρατιόταν γερὰ στὸ μουλάρι, θαυμάζοντας, ὅσο προχωροῦσε στὶς κακοτοπιές, τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ μουλαριοῦ.

Πολλὴ ὥρα βάσταξε ἡ σιωπὴ· στὸ τέλος ἔφτασαν σὲ ὁμαλὸ δρόμο. Τότε, ἐλαφρώνοντας ὁ καβα-

λάρης ἀπὸ τὴν προσοχὴ πού τὸν ἐβαστοῦσε, ρώτησε τὸν ἀγωγιάτη :

« Δὲ μου λές, κύρ Γιάννη, ξαίρεις καλὰ τὸ Κακορίζικο; »

— « Νὰ σοῦ πῶ, ἀφεντικό. Ἦρθα πολλές φορές ὡς ἐδῶ μὲ ἀγῶγι, μὰ λίγες βραδιὲς ἔμεινα νὰ κοιμηθῶ, καὶ πάντα στοῦ παπᾶ τὸ σπίτι. Χάνι δὲν ἔχει, καὶ κανέναν Κακορίζικιῶτη δὲ μοῦ εἶπε ποτὲ «κόπιασε».

— « Θὰ εἶναι, φαίνεται, πολὺ φιλόξενοι ἄνθρωποι οἱ Κακορίζικιῶτες.

— « Ὅσο καὶ οἱ λύκοι, ἀφεντικό! » καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ ὁ ἀγωγιάτης, γέλασε, ἐνῶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης κούνησε τὸ κεφάλι του.

— « Καὶ τὸ χωριὸ πῶς τὸ βρίσκεις, κύρ Γιάννη; »

— « Κακορίζικο σὲ ὅλα του. Ὅνομα καὶ πράμα » εἶπε ὁ ἀγωγιάτης, καὶ σηκώθηκε στὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν του, γιὰ νὰ δῇ μακριά.

« Ἀπὸ δῶ ἔπρεπε νὰ εἶχε φανῇ τώρα, γιατί εἴμαστε πολὺ κοντά του. Ἐκεῖ ὅμως πού βρίσκεται χτισμένο, μόνο ἓνα κομμάτι τ' οὐρανοῦ τὸ βλέπει ».

— « Καὶ γιατί ἔτσι; »

— « Γιατὶ εἶναι χτισμένο πίσω ἀπ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βουνό, μέσα σ' ἓνα στενὸ φαράγγι. Οἱ πλαγιὲς τοῦ φαράγγιου αὐτοῦ εἶναι κατάγυμνες, καὶ τὸ καλοκαίρι, σὰν ἀνάψουν ἀπὸ τὸ λιοπύρι, τὸ χωριὸ ψήνεται ! Τὸ χειμῶνα πάλι μονάχα δυὸ τρεῖς ὥρες τὸ βλέπει ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέρι ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀνοίγει πιὸ πολὺ τ' ἄφτιά του τώρα στὰ λόγια τοῦ ἀγωγιάτη· ἐκεῖνος ἐξακòλουθεῖ :

« Οἱ Κακορίζικιῶτες πού λές, ἀφεντικό, ἐκεῖ πού

εἶναι χωμένοι, μοιάζουν σὰν τοὺς τυφλοὺς, ποὺ κόσμο ἀκοῦνε καὶ κόσμο δὲ βλέπουν. "Ἐτσι καὶ αὐτοί. Ἀκοῦν τὴ βοή τῆς θάλασσας ποὺ βρίσκεται πολὺ κοντὰ στὸ χωριό τους, καὶ θάλασσα δὲ βλέπουν διόλου !

»Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ τὰ καλὰ, τὸ φαράγγι αὐτὸ κατεβάζει τὸ χειμῶνα τέτοιον ἄνεμο, ποὺ σηκώνει καὶ τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν τους. Γι' αὐτὸ οἱ Κακοριζικιώτες βρῆκαν ἀφορμὴ νὰ χτίζουν πολὺ χαμηλὰ τὰ σπίτια τους, νὰ τὰ σκεπάζουν μὲ πλακόπετρες καὶ νὰ μὴν ἀφήνουν κανένα παράθυρο».

Σφίγγεται ἡ καρδιά τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά, καὶ ξαναρωτᾷ :

— «Καὶ τότε ἀπὸ ποῦ μπαίνει ὁ ἥλιος στὰ δωμάτιά τους;»

— «Δωμάτια.; πολλὰ μοῦ γυρεύεις στὸ Κακορίζικο! "Ἐνα χαμηλὸ ἀπλόχωρο σκεπαστό, ἀπὸ παντοῦ φραγμένο· μιὰ μεγάλῃ πόρτα στὴ μέση του, γιὰ νὰ μπαίνουν ἄνθρωποι καὶ ζῶα· τὸ τζάκι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ ὁ στάβλος ἀπὸ τὴν ἄλλῃ· καὶ μέσα ἐκεῖ ἄνθρωποι, βόδια, μουλάρια, κότες, γουρούνια, σκύλοι, κάμποσα σακιά μὲ καλαμπόκι, μερικὰ πιθάρια τοῦ λαδιοῦ, λίγα χράμια γύρω στὸ τζάκι, στρωμένα κάτω στὸ χῶμα, αὐτὰ θὰ δῆς στὸ κάθε σπίτι τοῦ χωριοῦ ποὺ πᾶμε !

»"Ὅσο γιὰ τὸν ἥλιο, ρώτησα κι ἐγὼ κάποτε ἕναν Κακοριζικιώτη· καὶ ξαίρεις τί μοῦ ἀπάντησε ; «Μὰ ἀφοῦ βγαίνουμε ἐμεῖς στὸν ἥλιο, ποιά ἡ ἀνάγκη νὰ μπαίνει κι αὐτὸς στὰ σπίτια μας;» καὶ λέγοντας αὐτά, ξαναγέλασε ὁ ἀγωγιάτης.

Τώρα ὅμως, δὶχῶς νὰ τὸ θέλῃ, γέλασε καὶ ὁ κα-

βαλάρης, λέγοντας περιγελαστικά: «Πολύ σώστά·
ἐπίσκεψη ὅλως διόλου περιττή!»

— «Εἶναι τὸ χωριὸ μεγάλο;» ξαναρώτησε ὁ Πέ-
τρος Ἀνέζης.

— «Θὰ ἔχη καμιὰ διακοσαριὰ σπίτια· ἔχει καὶ
μιὰ καλούτσικη ἐκκλησιὰ μ' ἓνα καινούριο τετράψηλο
καμπαναριό.

»Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ βλέπει κανεῖς κι ἓνα μι-
σοχαλασμένο σχολεῖο. Ὅπως βλέπω ὅμως, τὰ σπί-
τια τοῦ χωριοῦ ὅσο πᾶνε καὶ λιγοστεύουν, καὶ τὸ νε-
κροταφεῖο του ὅλο καὶ μεγαλώνει».

— «Μὰ βέβαια, μιὰ πού οἱ Κακοριζικιῶτες ἔχουν
τόσο λίγη φιλία μὲ τὸν ἥλιο!» εἶπε ὁ συνοδός του, καὶ
ξανακούνησε λυπητερά τὸ κεφάλι του.

§ 5. ΠΩΣ ΖΟΥΝ ΟΙ ΚΑΚΟΡΙΖΙΚΙΩΤΕΣ ;

Μὰ νά, τώρα τὰ μουλάρια ἀρχίζουν νὰ κατε-
βαίνουν ἀπότομη κατηφοριά! Κόβουν τότε τὸ δρόμο
τους, σταματοῦν συχνά, κοντανάσαινουν ὀλοένα, κά-
ποτε γλιστροῦν, μὰ πάντα προχωροῦν καὶ προσπερ-
νοῦν σὲ λίγο καὶ τὸ ἐμπόδιο αὐτό.

Ὅταν βγῇκαν σὲ ὁμαλὸ δρόμο, ὁ καβαλάρης
ξανάρχισε τὴν ὁμιλία του :

«Καὶ δὲ μοῦ λές, κύρ Γιάννη, ἔχει καλὲς ἐσοδεῖς
τὸ χωριό;»

— «Νὰ σοῦ πῶ, ἀφεντικό. Ἀκούω πῶς οἱ Κακο-
ριζικιῶτες ἔχουν μεγάλες στενοχώριες κάμποσα χρό-
νια τώρα. Ἄλλοτε εἶχαν καὶ χωράφια καλὰ καὶ
ἀμπέλια ἀκόμα καλύτερα. Μ' ἀπὸ τότε πού ἔκαψαν
τὸ μεγάλο δάσος, πού ἦταν λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὸ
χωριό τους, ἀπὸ τότε, καθὼς μοῦ ἔλεγε ἓνας συνά-

δερφός σου, ἄρχισαν νὰ τοὺς ἔρχωνται, ἕνα ἕνα, ὅλα τὰ κακά.

«Τοὺς κόπηκε πρῶτα πρῶτα τὸ νερὸ τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτὸ τώρα οἱ γυναῖκες τοὺς ἀναγκάζονται κάθε φορὰ νὰ κάνουν ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας δρόμο πέρα ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰ νὰ πάρουν νερὸ γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ ποτίσουν καὶ τὰ ζῶα τους.

«Ύστερα χάλασαν καὶ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια τους, ὅσα ἦταν στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ».

— «Ἦταν φυσικὸ νὰ πάθουν αὐτό», παρατήρησε τότε ὁ καβαλάρης. «Ἀφοῦ ξεγύμνωσαν τὸ βουνὸ ἀπὸ τὸ δάσος του, πῶς νὰ σταθοῦν τὰ λιθάρια καὶ ὁ ἄμ-

μος, ποὺ κάθε φορὰ παρασέρνουν τὰ νερά τῆς βροχῆς ; Γεμίζουν καὶ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια. Ἔτσι πληρῶνει τὸ βουνὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τοῦ καῖνε τὰ δάση του ! »

— «Καὶ τώρα πῶς ζοῦν οἱ Κακοριζικιώτες ; Ποιὲς ἐσοδεῖς τοὺς ἀπομένουν ; » ξαναρώτησε ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— «Ἐχουν κάμποσες ἐλιές. Νά, ὅλος αὐτὸς ὁ κάμ-

πος, πού τῶρα ἀρχισε νὰ φαίνεται ὡς κάτω στὴ θάλασσα, εἶναι, καθὼς βλέπεις, φυτεμένος ἐλιές. Μὰ καὶ καλὴ χρονιά νὰ εἶναι, λίγο λάδι τοὺς ἀφήνει νὰ σοδιάσουν τοὺς Κακοριζικιῶτες ἢ βασιλόμυγα ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐνίωσε πὼς ὁ ἀγωγιάτης του μιλοῦσε γιὰ τὸ δάκο, τὴν ἐπιδημικὴ αὐτὴ καὶ καταστρεφτικὴ ἀρρώστεια τῆς ἐλιάς· γι' αὐτὸ ρώτησε :

« Καὶ δὲν κοιτάζουν οἱ χωρικοὶ νὰ πολεμήσουν τὴν ἀρρώστεια ; »

— « Μὴ γυρεύεις τέτοια ψιλολογήματα ἀπ' αὐτοῦς. Ἀφήνουν τὰ παιδιὰ τους καὶ πεθαίνουν ἀπὸ τὶς θέρμες, γιὰ νὰ μὴν ἀγοράσουν λίγο κινίνο, καὶ τοῦ λόγου σου ζητᾷς νὰ πολεμήσουν τὴ βασιλόμυγα, πού θέλει τόσα ἔξοδα ; »

— « Τὰ ἔξοδα ὅμως πού χρειάζεται κανεὶς, γιὰ νὰ πολεμήσῃ τὸ δάκο, τοῦ τὰ πλερώνει ὅλα, διπλὰ καὶ τρίδιπλα μάλιστα, τὸ ἄφθονο καὶ διαλεχτὸ λάδι πού θὰ πάρῃ ».

— « Ἔχεις δίκιο, ἀφεντικό, μὰ οἱ Κακοριζικιῶτες δὲ συλλογίζονται, σὰν καὶ τοῦ λόγου σου, μυαλωμένα : « Εἶναι ἀπὸ Θεοῦ ἢ βασιλόμυγα » ἄκουσα μερικoὺς Κακοριζικιῶτες νὰ λένε· « καὶ τὸ Θεὸ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸν πολεμήσῃ ; » Ἔτσι σκέφτονται, μὰ τί νὰ περιμένῃς ἀπὸ ἀνθρώπους πού ζοῦν πίσω ἀπὸ τὸν ἥλιο ; »

— « Καὶ δὲ μοῦ λές, μιὰ πού δὲν ἔχουν οὔτε καλὰ χωράφια, οὔτε ἀμπέλια τῆς προκοπῆς, οὔτε λάδι πάντα καλὸ καὶ ἄφθονο, ἀπὸ πού ζοῦν τότε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ; »

— « Πολλοὶ ἀπ' αὐτοῦς ἔχουν πρόβατα καὶ γίδια. Ἄλλοι κάνουν τὸν ἀγωγιάτη, σὰν κι ἐμένα. Πολλοὶ πάλι φεύγουν γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, καὶ μερικοί... »

- «Τί κάνουν, κύρ Γιάννη ;»
- «Ζοῦν ἀπὸ τῇ ζωοκλοπῇ...»
- «Νὰ σὲ πιστέψω, κύρ Γιάννη ;»
- «Ἔτσι λένε οἱ κακες οἱ γλῶσσες. Ἐγὼ γιὰ λόγου μου τί νὰ σοῦ πῶ ;... τὸ πιστεύω. Ὅλα ἐδῶ τὰ γύρω χωριά δὲν ἔχουν καλὸ λόγο γιὰ τοὺς Κακορίζικιῶτες ».

§ 6. ΚΑ! ΑΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἔτσι μιλώντας ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἔμαθε ἀρκετὰ γιὰ τὸ χωριό.

Δὲν ἤθελε περισσότερα, γιὰ νὰ καταλάβῃ πόσο κακὰ θὰ περνοῦσε σ' ἓνα τόσο ἄθλιο μέρος καὶ μέ τετοιους ἀνθρώπους.

Ἀρχισε λοιπὸν νὰ βυθίζεται πάλι σὲ συλλογὴ καὶ νὰ πικραίνεται.

Ξαναφέρνει στὸ νοῦ του μὲ τὴ σειρὰ ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτη του, καὶ ὅλα τὰ βρίσκει μαῦρα καὶ σκοτεινά.

Λογαριάζει τὸν ἑαυτό του ἀνάμεσα σὲ τέτοιους ἀπολίτιστους ἀνθρώπους καὶ τίς δυσκολίες τῆς ζωῆς του.

Κάθε ἄλλος στὴ θέση του θὰ πρόσταζε τὸν ἀγωγιάτη νὰ γυρίσῃ πίσω. Δὲ θὰ πῆγαινε στὸ Κακορίζικο.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Κακορίζικου, ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του γιὰ τὸ χωριό, μ' ὅλα αὐτὰ ποὺ ἄκουσε. «Μπορεῖ νὰ τὰ παραλέῃ ὁ ἀγωγιάτης μου» εἶπε μέσα του. Γιατὶ ἤξαιρε, πὼς μερικὸς χωρικοὺς τοὺς εὐχαριστεῖ κάποτε ἢ κακολογιά.

Ὑστερα δὲν ἦταν ἄνθρωπος ποὺ σταματοῦσε ἐμ-

πρὸς στὰ ἐμπόδια: « Ἄς πάω πρῶτα στὴ θέση μου » εἶπε, ἀποτελειώνοντας τὴ σκέψη του, « νὰ ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου τὸ χωριό, νὰ μιλήσω μὲ τοὺς χωρικούς, νὰ καταλάβω τὴν κατάστασή τους, καὶ τότε ἀποφασίζω νὰ φύγω ἢ νὰ μείνω ».

Θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ συλλογίζεται ἀκόμη τὸ Κακορίζικο καὶ τοὺς Κακορίζικιῶτες, ἂν ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν τοῦ ἔκοβε τὶς σκέψεις του κάτι, ποὺ δὲν περιμένε.

Στρίβοντας μὲ τὸ ζῶο του ἓνα γῦρο τοῦ μονοπατιοῦ, ἀντίκρισε ἔξαφνα ὁλόκληρο τὸν Κορινθιακὸ, σὰ μιά ἀπέραντη μακρουλὴ λίμνη· καὶ πέρα στὸ βάθος

εἶδε νὰ κατεβαίνει καὶ νὰ κρύβεται σιγὰ σιγὰ πελώριος καὶ κατακόκκινος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου:

« Ἄ! » ἔκαμε τότε μὲ θαυμασμό ὁ Πέτρος Ἀγγέλης. « Ὑστερα ἀπὸ τόσες ἀσκημιές ποὺ ἄκουσα, βλέπω καὶ μιά ὁμορφιά σ' αὐτὸ τὸν κακότοπο! » καὶ κάρφωσε τὰ μάτια στ' ὠραῖο θέαμα.

Δὲν πέρασαν πολλές στιγμές, καὶ ἄρχισαν νὰ ἔρχονται ἀπὸ μακριὰ κάποιοι ἥχοι καμπάνας, δίχως

νὰ φαίνεται οὔτε καμπαναριὸ οὔτε ἐκκλησιὰ : Τάγκ !
τούγκ ! τάγκ ! τούγκ ! τάγκ ! τούγκ !

Ὁ καβαλάρης γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὸν ἀγωγιά-
τη μὲ ἀπορία :

« Ἀπόψε εἶναι σαββατόβραδο, ἀφεντικό », εἶπε ἑ-
κείνος· κι ἔκαμε τὸ σταυρό του. « Ἄδικα ὅμως ὁ Για-
πασπύρος προσκαλεῖ τοὺς χωριανούς του στὴν ἐκκλη-
σιὰ. Τέτοια ὥρα ἔχουν αὐτοὶ ἄλλες, σπουδαιότερες,
δουλειές νὰ τελειώσουν... ». Καὶ χαμογέλασε πο-
νηρά.

— « Σὰν τί δουλειές, κύρ Γιάννη ; »

— « Νά, νὰ κλέψουν ἀπὸ κάπου καμιὰ γίδα, ἄς
εἶναι καὶ τοῦ γείτονα· νὰ τρυγήσουν κανένα ξένο ἄμ-
πέλι, ἄς εἶναι καὶ τοῦ ἀδερφοῦ... ».

— « Τὰ παραλές, καημένε Γιάννη ! » εἶπε ὁ Πέτρος
Ἀνέζης, κόβοντας στὴ μέση τὴν ὁμιλία τοῦ ἀγωγιά-
τη του. « Τὰ παρακάνεις ! Μπορεῖ νὰ ἔχουν δουλειές
οἱ ἄνθρωποι· κι ἔπειτα οἱ δουλευτάδες τί θέλουν στὸν
ἐσπερινό ; Στὴ λειτουργία πιστεύω νὰ τρέχουν πρό-
θυμα ».

— « Αὐριο θὰ δῆς μὲ τὰ μάτια σου, ἀφεντικό, πόσο
θεοφοβούμενοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ. Κάποια Κυ-
ριακὴ, πὺ περαστικὸς μπῆκα στὴν ἐκκλησιὰ τους,
εἶδα μονάχα τὸν παπά, ἓνα γέρο πὺ ἔψελνε, τὸν ἐπί-
τροπο στὸ παγκάρι καὶ τρεῖς γριές... ».

« Ἐσύ, κύρ δάσκαλε, φαντάζεσαι ἴσως ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους, σὰν τοὺς χωριανούς σου. Μὰ οἱ Κα-
κοριζικιώτες, πρέπει νὰ ξαίρης, εἶναι ἄνθρωποι ἀνά-
ποδοι. Κι ἓνα ἄλλο ἀκόμη : ἐκτὸς ἀπὸ τὸν παπά, ἀπὸ
τοὺς δικούς του πὺ εἶναι ξενοφερμένοι, κι ἀπὸ μερι-
κὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ὅλοι οἱ ἄλλοι οὔτε τὴν καλη-

μέρα δὲν ξαίρουν νὰ σοῦ πούν ἑλληνικά· μιλοῦν ὅλοι ἄρβανίτικα».

— «Φοβερό πρᾶμα ! » μουρμούρισε τότε ὁ καβαλάρης. “Υστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἐλεύθερη ζωὴ νὰ βρίσκονται “Ἕλληνες, πού νὰ μὴν-ξαίρουν τὴ γλῶσσα μας ! Καὶ νὰ συλλογιέται κανεὶς πὼς πέρασαν τόσοι καὶ τόσοι δασκάλοι καὶ τόσες δασκάλισσες ἀπὸ τὸ χωριὸ αὐτό !... Μά τὴν ἀλήθεια εἶναι κρίμα ! »

§ 7. ΦΤΑΝΟΥΝ ΣΤΟ ΚΑΚΟΡΙΖΙΚΟ.

Δὲν εἶπε ἄλλα ὁ Πέτρος Ἀνέζης κι ἔπεσε σὲ θλιβερὲς σκέψεις. Ἔτσι συλλογισμένος εἶδε κάποτε πὼς ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ. « Δὲν πρέπει νὰ νυχτώσω-

με, κύρ Γιάννη ! » λέει τότε στὸν ὁδηγό του. « “Υστερα τί θὰ κάμωμε γιὰ κατάλυμα ; »

— « Βέβαια, βέβαια, ἀφεντικό ! » ἀπάντησε ὁ ἄγωγιάτης. Μ’ ἀντὶ νὰ χτυπήσῃ τὰ ζῶα του, γιὰ νὰ τρέξουν, ἐκεῖνος τὰ χάιδεψε καὶ ἄρχισε νὰ τὰ παρακινῇ λέγοντάς τους : « Γεῖά σου, μούλα μου ! Ψαρή μου, ἐμπρός, γρήγορα ! Ντροπὴ σου, Γκιόσας, νὰ μείνης πίσω ! »· κι ὅλο βίαζε καὶ αὐτὸς τὸ βῆμα του, δίνοντας κουράγιο καὶ ρυθμὸ στὰ ζῶα.

Ἐκεῖνα, ὅταν ἔνωσαν ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς τῇ

θέληση τοῦ ἀφεντικού, ἄρχισαν ἀμέσως νὰ συντομεύουν τὰ βήματά τους ρυθμικά : τίκι, τίκι, τίκι !

Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι εἶχε περιζώσει πιὸ πολὺ τὸ δρόμο. Τότε ἔξαφνα μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σύθαμπο τοῦ βραδιοῦ, καθὼς τὰ ζῶα ἔστριψαν καὶ προσπέρασαν ἓνα βράχο, πρόβαλε στὰ μάτια τοῦ καβαλάρη ἓνας ἄσκημος, μὰ πολὺ ψηλὸς τροῦλος μ' ἓνα μεγάλο σταυρὸ στὴν κορφή του : « Θὰ εἶναι τὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ » εἶπε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Προχωρώντας λίγο ἀκόμη, μ' ὅλο πὺ τὸ σκοτάδι καὶ ἡ καταχνιά σκέπαζε τὰ σπίτια, κατὰλαβε πὼς εἶχαν μπεῖ μέσα στὸ χωριό. Τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τοὺς γαβγίζουν, κάποιο γουρούνι γρύλιζε πολὺ κοντά, κι ἓνα γαϊδούρι φώναζε καὶ αὐτὸ παρέκει.

« Δόξα σοι ὁ Θεὸς » εἶπε ὁ δάσκαλος, « φτάσαμε πιά ! ».

§ 8. ΠΩΣ ΚΑΛΟΔΕΧΟΝΤΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ;

Ἀλήθεια, εἶχαν φτάσει στὸ χωριό.

Ὁ καβαλάρης ξεπέζεψε ἀμέσως, καὶ ἀφοῦ παράδωσε τὸ ζῶο του στὸν ἀγωγιάτη, ἄρχισε νὰ τὸν ἀκολουθῇ στὰ στενὰ καὶ βρωμισμένα δρομάκια τοῦ χωριοῦ.

Σὲ λίγο, ἔφτασαν στὰ μαγαζιά, δηλαδή μπροστὰ σὲ δύο μπακάλικά.

Μόλις πλησίασαν στὸ ἓνα ἀπ' αὐτά, ὁ ἀγωγιάτης, παραδίδοντας τὰ χαλινάρια τῶν μουλαριῶν του στὰ χέρια τοῦ δασκάλου, μπῆκε μέσα· ἐνῶ ὁ σύντροφός του ἀπὸ περιέργεια ἔσκυψε, γιὰ νὰ ἰδῇ τὸ μαγαζί. Μὰ πὼς νὰ ἰδῇ ! Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σύννεφο τοῦ καπνοῦ τῶν τσιγάρων καὶ μὲ τὸ τρεμάμενο καὶ λι-

γοστό φῶς τῆς καπνισμένης λάμπας, δὲν ἦταν δυνατό τίποτε νὰ ξεχωρίσῃ. Ὡστόσο ὅμως ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἄκουε πολὺ καλὰ ὅ,τι λεγόταν μέσα.

Γι' αὐτὸ ἄκουσε καὶ τὸν ἀγωγιάτη του, ποὺ προχωρώντας παραμέσα φώναξε: « Καλησπέρα, ἀφεντικά ! ».

« Μίρε σούρπα ! » ἀκούστηκε στὴ στιγμή, θαρρεῖς μ' ἓνα στόμα, ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ καλησπέρισαν ἀρβανίτικα τὸν ἀγωγιάτη, ἦταν ἀπάνω ἀπὸ δέκα.

— « Σὰς ἔφερα τὸ δάσκαλο, τὸ νέο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ σας » ξανακούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ ἀγωγιάτη.

Ὁ δάσκαλος ἄκουσε καὶ τὴν ἀπάντηση ποὺ δόθηκε στὸν ἀγωγιάτη του· μά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ λέξη « πάρεντρο » δὲν κατάλαβε ἄλλο τίποτε, γιατί τὰ εἶπαν ἀρβανίτικα.

« Δὲ σοῦ τὰ ἔλεγα στὸ δρόμο, κύρ δάσκαλε ; Πάλι καλὰ ποὺ δὲ μ' ἔβρισαν ! » εἶπε σὲ λίγο ὁ ἀγωγιάτης στὸν Πέτρο Ἀνέζη, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ μαγαζί. « Ξαίρεις τί μοῦ εἶπαν ὅλοι τους, ποὺ κάθονται μέσα καὶ κουτσόπιναν ; « Στὸν πάρεδρο νὰ τὸν πᾶς ! Αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴ θέση, αὐτὸς πρέπει νάχη καὶ τὴ σκοτούρα αὐτὴ ! »· κι οὔτε γύρισαν νὰ κοιτάξουν, οὔτε ἑμένα οὔτε τοῦ λόγου σου ! »

Ὁ συνοδὸς του δὲν εἶπε τίποτε· τὸν ἀκολούθησε μόνο, καὶ τράβηξαν γιὰ τὸ σπίτι τοῦ πάρεδρου.

Δὲν εἶχαν προχωρήσει πολὺ, καὶ νὰ, πρόβαλε κοντὰ τους μιὰ σκιά κοντόχοντρη, μὲ χοντρή μαγκούρα στὸ χέρι, ζωσμένη ἓνα μικρὸ σελάχι στὴ μέση. Μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο πήγαινε κατὰ τὰ μαγαζιά.

Ὁ ἀγωγιάτης μ' ὅλο τὸ σκοτάδι ἀναγνώρισε τὴ σκιά· γιατί ἀμέσως ἀκοῦστηκε νὰ καλησπερίζη καὶ γὰ συσταίνῃ τὸ δάσκαλῳ στὸν πάρεδρο τοῦ χωριοῦ, κ.

Γκίκα Ζέζα, καὶ νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ τοὺς δεχτῇ σπί-
τι του τὸ βράδυ ἐκεῖνο.

«Τὸ σπίτι μου δὲν τὸ ἔκαμα χάνι» ἀπάντησε ἐκεῖ-
νος ἀρβανίτικα. «Νὰ ὁ παπάς ! πῆγαίνέ τον ἐκεῖ !
Ὁ δάσκαλος μὲ τὸν παπὰ ταιριάζει» καὶ τοὺς ἄφη-
σε φεύγοντας, δίχως κὰν νὰ τοὺς χαιρετήσῃ.

Ὁ ἀγωγιάτης θυμωμένος ἐξήγησε στὸ δάσκαλο
τὰ λόγια τοῦ πάρεδρου. Ἐκεῖνος, πού ἀπὸ τὸν τρόπο
τοῦ πάρεδρου εἶχε καταλάβει τὴν ὄρεξή του, τοῦ ἀπο-
κρίθηκε :

«Στάσου λίγα λεπτά, κύρ Γιάννη, αὐτοῦ κάπου,
καὶ θὰ γυρίσω γρήγορα. Πηγαίνω μόνος μου νὰ παρα-
καλέσω τὸν παπὰ. Ἄν κι ἐκεῖνος δὲ θελήσῃ νὰ μᾶς
δεχτῇ, τότε θ' ἀποφασίσωμε τί πρέπει νὰ κάμωμε».

§ 9. Ο ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΕΖΗΣ ΣΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟ.

Ἀκολουθώντας τὸ ψηλὸ καμπαναριὸ ὁ Πέτρος
Ἀνέζης, προχώρησε μὲ πολλή προφύλαξη μέσα ἀπὸ
τὰ στενόδρομα τοῦ χωριοῦ, ὥσπου ἔφτασε στὴν ἐκ-
κλησιά.

Μπαίνοντας ἄκουσε σιγανὲς ψαλμωδίες, καὶ μὲ
ὅλο τὸ σκοτάδι ξεχώρισε μιὰ σκιά ν' ἀνύβῃ τὰ καν-
τήλια στὸ εἰκονοστάσι.

Ἀγόρασε ἀπὸ τὸ παγκάρι κερί καὶ ἀφοῦ τὸ ἀνα-
ψε καὶ προσκύνησε, προχώρησε κατὰ τὸ στασίδι τοῦ
δεξιοῦ ψάλτη. Ἐκεῖ ἓνας γέρος παπάς, κρατώντας
στὸ χέρι μικρὸ κεράκι ἀναμμένο, ἔσκυβε σ' ἓνα με-
γάλο βιβλίο καὶ πότε διάβαζε καὶ πότε ἔψελνε.

«Δέσποτά μου, δὲ μὲ ἀφήνεις νὰ σὲ βοηθήσω ἀ-
πόψε ! Ξαίρω ἀπὸ ψαλτική, καὶ ὁ ἔσπερινός μου ἀρέ-
σει πολὺ» εἶπε, κόβοντας τὴ ψαλμωδία τοῦ παπᾶ.

« Πήγαινε τοῦ λόγου σου στοῦ ἱερό, κι ἐγώ ἀπό δω θά κάμω ὅ,τι χρειάζεται »· καί δίχως νά περιμένῃ ἀπάντησιν, ἄρχισε ἀμέσως νά ψέλνῃ τὸ παρακάτω τροπάρι.

Ὁ Παπασπύρος, γιατί αὐτὸς ἦταν ποῦ ἔψελνε, ξαφνισμένος ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητὴ ἐκείνῃ ἐπίσκεψιν, καὶ σαστισμένος ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς φωνῆς καὶ ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ ξένου, τὸν κοίταξε ἀρκετὲς φορές, ἀνεβοκατεβάζοντας τὰ μάτια του ἀπάνω καὶ κάτω ἀπὸ τὰ ματογυᾶλια του.

Στάθηκε στὴν ὠραία πύλη, γιὰ ν' ἀκούῃ καλύτερα, καὶ εἶπε μέσα του : « Δίχως ἄλλο ἀπὸ τὴν Πόλιν θά εἶναι ὁ ξένος αὐτός. Τέτοιους ψάλτες σπάνια ἀκοῦς ἐδῶ... Ὁ Θεὸς νά τοῦ χαρίσῃ ζωὴ καὶ ὄρεξιν, νά εὐχαριστῇ καὶ ἄλλους χριστιανούς, σὰν καὶ μένα ἀπόψε ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἦταν καὶ καλόφωνος, ἦταν καὶ τεχνίτης ψάλτης. Ἀπὸ παιδί, προικισμένος μὲ ὠραία φωνή, εὐχαριστιόταν νά κανοναρχῇ καὶ νά ψέλνῃ μὲ

τὸν παπὰ καὶ μὲ τὸν ψάλτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ του. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ ἔμαθε ὅλες τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες, κι ἔφτασε νὰ βοηθῇ τὸν ψάλτη στὴ λειτουργία. Σπουδάζοντας στὴν Ἀθήνα, τελειοποιήθηκε στὴ μουσική, καὶ εἶχε γίνει ἕνας ξεχωριστὸς ψάλτης, ποῦ παντοῦ καὶ πάντα τὸν ἄκουαν μὲ πολὺ εὐχαρίστηση.

Πάντα ἔψελνε τεχνικὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ βράδυ, καθὼς ἡ ψυχὴ του ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ πίκρα καὶ ζητοῦσε κάπου νὰ ξεσπάσῃ, καὶ καθὼς ἦρθε μὲ τὸ σκοπὸ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκεῖνον ποῦ θὰ τοῦ ζητοῦσε φιλοξενία, ξεπέρασε τὸν ἑαυτὸ του.

Κάμποση ὥρα ἡ μικρὴ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ βοῦιζε ἀπὸ τὴ δυνατὴ καὶ γλυκύτατη φωνὴ τοῦ νέου δασκάλου. Ἡ καντηλανάφτρα, ξαφνισμένη καὶ αὐτὴ γιὰ ὅ,τι ἄκουε, σταυροκοπιόταν ἀδιάκοπα.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄψυχες ἀκόμη εἰκόνες στὸ εἰκονοστάσι θαρρεῖς κι εἶχαν ζωντανέψει ἐκεῖνη τὴν ὥρα μέσα στὸ τρεμάμενο φῶς τῶν καντηλιῶν τους καὶ λές, πῶς ἄκουαν μὲ προσοχὴ καὶ μὲ χαρὰ τὸ γλυκόφωνο ψάλσιμο τοῦ βραδινοῦ ἐκείνου ἐπισκέφτη τῆς ἐκκλησίας τους.

§ 10. « ΠΑΜΕ ΤΩΡΑ ΣΤΟ ΦΤΩΧΙΚΟ ΜΟΥ ! »

Ὁ ἑσπερινὸς σὲ λίγο τελείωσε. Μόλις εἶπαν τὸ « δι' εὐχῶν », ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ ὁ Παπασπύρος βρέθηκαν μὲ τὰ χέρια πλεγμένα στὴν ὠραία πύλη : « Εὐλογεῖτε, πάτερ ! Καλησπέρα σας ! »

— « Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας νὰ εἶναι πάντα μαζί σου, παιδί μου ! » κι εὐλογώντας μὲ τὸ δεξιὸ χέρι τὸν ξένο, τὸν ἀγκάλιασε μὲ τὸ ἄριστερό καὶ τὸν ἀσπάστηκε στὸ μέτωπο.

— « Καλῶς ὥρισες, παιδί μου ! Πᾶμε τώρα στο
φτωχικό μου νὰ ξεκουραστῆς ! Θὰ εἶσαι κι ἀπὸ τα-
ξίδι. » Επειτα καὶ ὁ ἑσπερινὸς μου θὰ σὲ κούρασέ πο-
λύ ».

— Σὰς εὐχαριστῶ, δέσποτά μου· δὲν εἶμαι διόλου
κουρασμένος. Στὸ σπίτι σας ὅμως θαρθῶ, γιατί μήτε
ἐγώ, μήτε ὁ ἀγωγιάτης μου ἔχομε ποῦ νὰ κοιμηθοῦμε
ἀπόψε. Οἱ χωριανοὶ σας βλέπετε... ».

— « Τί ; μήπως σοῦ φέρθηκαν ἄπρεπα, παιδί μου ;
Γιατί καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν σὲ πολλοὺς ξένους ».

— « Ὁχι, μὰ οὔτε καὶ καταδέχτηκαν νὰ χαιρετή-
σουν τὸ δάσκαλο τῶν παιδιῶν τους ».

— « Ἄ ! εἶσαι ὁ νέος δάσκαλος τοῦ χωριοῦ μας ; »

— « Μάλιστα, δέσποτά μου, κι ἔρχομαι ἀπὸ τὴν
Ἀθήνα ».

— Καλῶς ὥρισες, καλῶς ὥρισες, παιδί μου ! Καὶ
ἄμποτε νὰ εἶσαι καλορίζικος στὸ χωριό μας, ποῦ δὲ
μπορεῖ νὰ στερεώσῃ κανένα δάσκαλο. Τοὺς χωριανοὺς
μου ἄφησέ τους ! Θὰ τὰ ποῦμε ἀργότερα. Πᾶμε τώ-
ρα νὰ πάρωμε καὶ τὸν ἀγωγιάτη σου ! Ποῦ τὸν ἄφη-
σες ; »

— « Ἐκεῖ στὰ μαγαζιά τοῦ εἶπα νὰ με περιμένῃ ».

— « Κατάλαβα. Πᾶμε νὰ τὸν πάρωμε καὶ αὐτόν !
Τυχερὸς ποῦ ἤμουν τώρα στὰ γεράματα, νὰ λειτουρ-
γῶ με τέτοιο ψάλτη, σὰν καὶ τοῦ λόγου σου ! »

Καί, ἀφήνοντας πίσω τὴν ἐκκλησία, ἄρχισαν νὰ
προχωροῦν κατὰ τὰ μαγαζιά.

— « Σὰς εὐχαριστῶ, δέσποτά μου, γιὰ τὰ καλὰ
σας λόγια. Μοῦ φαίνεται ὅμως, πὼς ἐγὼ στάθηκα
ἀπόψε πολὺ τυχερός », εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀπαν-
τώντας στὰ λόγια τοῦ Παπασπύρου.

— « Ἄν εἶσαι τυχερός, αὐτὸ θὰ φανῇ σὲ λίγο ἀπὸ

τὴν πίτα τῆς παπαδιᾶς. Ἀλήθεια ! πόσο θὰ εὐχαριστηθῇ, ποὺ θὰ ἔχωμε ἀπόψε τέτοιο μουσαφίρη ! »

— « Πέστε καλύτερα, δέσποτά μου, δύο ».

— « Καὶ χίλιοι δύο, παιδί μου, ἅμα εἶναι καλοί, οἰκονομοῦνται. Ὁ κακός, καὶ ἓνας ὅταν τύχη, δὲν οἰκονομιέται » ἀπάντησε ὁ Παπασπύρος τῇ στιγμῇ ποὺ ἔφταναν στὰ μαγαζιά.

§ 11. « ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟ ΚΑΚΟΡΙΖΙΚΟ ! »

« Ἐσὺ εἶσαι, κύρ Γιάννη ; » εἶπε ὁ Παπασπύρος, μόλις πλησίασαν στὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο μαγαζιά καὶ ἀναγνώρισε τὸν ἀγωγιάτη. « Καὶ δὲν τραβοῦσες, εὐλογημένε, μὲ τὸ δάσκαλο ἴσια στὸ σπίτι, παρὰ κρατεῖς τὰ ζῶα σου τόση ὥρα φορτωμένα ; Δὲν τοὺς ἔμαθες ἀκόμη τοὺς χωριανούς μου ; Ποιὸς ἀπὸ αὐτοὺς περίμενες νὰ σᾶς πάρῃ σπίτι του ; Ἐμπρός, πᾶμε τώρα ! » καὶ ξεκίνησαν ὅλοι μαζί κατὰ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

Γιὰ νὰ φτάσουν ὡς ἐκεῖ, βασανίστηκαν πολύ. Ἐπρεπε νὰ κατεβοῦν τὴ ρεματιά, ποὺ χώριζε τὸ χωριὸ στὴ μέση, καὶ ὕστερα ν' ἀνεβοῦν στὴν ἄλλῃ μεριά.

Καὶ δὲν ἦταν μονάχα ὁ κατήφορος καὶ ὁ ἀνήφορος, ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμουν μέσα στὸ σκοτάδι μὲ τὰ ζῶα φορτωμένα. Εἶχαν κάθε λίγο νὰ φυλάγωνται κι ἀπὸ τοὺς πελώριους μαντρόσκυλους, ποὺ ἀπὸ κάθε πόρτα ρίχνονταν ἀπάνω τους μὲ γαβγίσματα ἄγρια.

Ἐπιτέλους ἔφτασαν στοῦ Παπασπύρου τὸ σπίτι. Βρῆκαν ὀρθάνοιχτη τὴν αὐλόπορτά του καὶ χωρὶς νὰ τὸ φυλάγῃ κανένας σκύλος. Πέρασαν μέσα κι ἄρχισαν νὰ προχωροῦν στὸ λιθόστρωτο διάδρομο τῆς αὐλῆς του.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ, μέσα στὴν ἡσυχία τοῦ βραδίου, ἀκούστηκε λίγο παραπέρα μιὰ γυναικεία φωνή : « Κρυσταλλιώ παιδί μου, τρέχα ἔξω ! Μουσαφिरαῖοι μὲ τὸν παππούλη σου μᾶς ἔρχονται ».

Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς Παπασπύρεινας, ποὺ ἂν καὶ σκυμμένη ἐκείνη τὴ στιγμὴ στὸν ἀναμμένο φοῦρνο τῆς, ἔνιωθε πὼς μῆκαν ἄνθρωποι στὴν αὐλή τους.

Στὴ στιγμὴ πρόβαλε στὴν πόρτα τοῦ χαμόσπιτου ἓνα κορίτσι, ὡς δώδεκα—δεκατριῶν χρονῶν, κρατῶντας στὸ χέρι του δῖφωτο λυχνάρι.

Ὁ Παπασπύρος μὲ τοὺς ξένους ὀλοένα πλησίαζαν. Τότε ἡ παπαδιά, σφουγγίζοντας τὰ χέρια μὲ τὴν ποδιά, ἀκούστηκε νὰ λέη : « Καλῶς ὠρίσατε στὸ φτωχικό μας, καλῶς ὠρίστε !· Κοπιάστε μέσα ! »

— « Σοῦ ἔφερα, παπαδιά, μουσαφίρη τὸ νέο δάσκαλο τῆς Κρυσταλλιῶς μας » εἶπε ὁ Παπασπύρος, λάμποντας ἀπὸ χαρά.

Ὁ κύρ Γιάννης, παλιὸς γνώριμος τοῦ σπιτιοῦ, χαιρέτησε πρῶτος τὴν Παπασπύρεινα καὶ ὕστερα καὶ ὁ δάσκαλος.

Χαιρετώντας τοὺς ξένους ἡ παπαδιά, τοὺς προσκάλεσε νὰ μποῦν ἀμέσως στὸ « φτωχικό » τῆς καὶ ν' ἀφήσουν σ' αὐτὴ καὶ στὴν Κρυσταλλιώ νὰ ξεφορτώσουν

καὶ νὰ συγυρίσουν τὰ ζῶα. Μὰ μήτε ὁ ἀγωγιότης, μήτε ὁ Πέτρος Ἀνέξης δέχτηκαν αὐτό· καὶ βοηθώντας ἕνας τὸν ἄλλο, ξεφόρτωσαν οἱ δύο τοὺς τὰ ζῶα καὶ τοποθέτησαν σὲ κατάλληλο μέρος τὰ πράγματα.

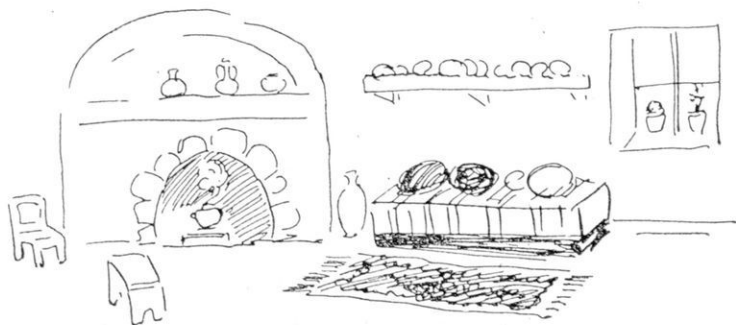
Ὁ κύρ Γιάννης ἔσυρε ὕστερα τὰ ζῶα τοῦ στὴν ἄκρῃ τῆς αὐλῆς, κάτω ἀπὸ ἕνα σκεπαστό, γιὰ νὰ τὰ συγυρίση, κι ἔκλεισε καλὰ τὴν αὐλόπορτα. Τότε κι ὁ δάσκαλος μαζί μὲ τοὺς σπιτικούς μπῆκαν στὸ σπίτι, κι ἀφοῦ πέρασαν ἕναν εὐρύχωρο διάδρομο, μπῆκαν μέσα στὴ μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ κάμαρες, ποῦ εἶχε ὅλες ὅλες τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

Χαμηλό, μὰ καὶ ἀπλόχωρο, φτωχικὰ ντυμένο, μὰ καὶ κατακάθαρο, μοσκομύριζε ἀπὸ ἀσβέστη. Σκεπὴ, τοῖχοι, πάτωμα, φρεσκοασβεστωμένα ὅλα, λαμποκοποῦσαν. Τὸ τζάκι, κάτασπρο παντοῦ, ἔμοιαζε σὰ νὰ μὴν τὸ εἶχαν ἀνάψει ποτέ. Οἱ χαμηλοὶ καὶ χτιστοὶ καναπέδες δεξιὰ καὶ ἀριστερά του, στρωμένοι μὲ ντόπια μάλλινα στρωσίδια, μὲ τὰ μεγάλα προσκέφαλά τους, ἀκουμπισμένα στοὺς τοίχους, φαίνονταν ἄγχιτοι.

Καὶ ὅμως ἡ φτωχικὴ αὐτὴ κάμαρα τοῦ Παπασπύρου δύο φορές τὴν ἑβδομάδα φιλοξενοῦσε ξένους, πότε περαστικούς καὶ πότε ἀπὸ τὰ γειτονικὰ χωριά. Καὶ στὸ τζάκι ἐκεῖνο ἀναβε πάντοτε λίγη φωτιά, γιὰ νὰ ψηθῇ ὁ καφὲς καὶ νὰ βράσῃ τὸ γάλα γιὰ τοὺς μουσαφίρηδες. Ἡ Παπασπύραινα ὅμως, συνηθισμένη ἀπὸ τὸ νησί τῆς νὰ κρατῇ πάντα στὸ χέρι τὴ σκούπα καὶ τὴ βούρτσα τοῦ ἀσβέστη, δὲ μποροῦσε μὲ ὅλα τὰ γερατειὰ τῆς νὰ ξεχάσῃ τὶς παλιὲς συνήθειες τῆς.

Ὅταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀντίκρισε ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο, καὶ μὲ μιὰ ματιὰ του ἔνιωσε τὴν πάστρα, τὴν τάξη καὶ τὴ νοικοκυροσύνη του· ὅταν ἀκόμη παρα-

τήρησε έξω από τὸ γυάλινο παράθυρό του τὴ γλάστρα τοῦ βασιλικοῦ καὶ τῆς γαριφαλιᾶς· προπάντων ὅταν ἡ ματιά του ἔπεσε στὴ γριὰ πρεσβυτέρα, καὶ εἶδε τὴν προθυμία καὶ τὴν καλοσύνη της, τότε τοῦ φάνηκε, σὰ νὰ ἔφυγε κάποιον μεγάλο βάρος ἀπὸ τὸ στῆθος του. Καὶ ὅταν κάθισε κοντά του σὲ λίγο ὁ ἄγων

γιάτης, τοῦ ψιθύρισε στὸ αὐτί: « Φαίνεται, κύρ Γιάννη, πὼς βρίσκονται καὶ ἄνθρωποι ἐδῶ. Δὲν εἶναι ὅλοι... Κακορίζικιῶτες! ».

§ 12. Ο ΑΓΩΓΙΑΤΗΣ ΞΕΝΥΧΤΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΖΩΑ ΤΟΥ.

Ἡ πίτα τῆς Παπασπύραινας ἦταν ἀλήθεια πετυχημένη. Δάσκαλος καὶ ἀγωγιάτης εἶχαν νὰ κάμουν πολλή ὥρα μὲ τὴ νοστιμάδα της.

Μὰ μήπως χόρτασαν μὲ αὐτὴ μονάχα; Τῆς παπιδιάς δὲν τῆς ἔφτασε αὐτὸ μόνο τὸ φαγητό. Γρήγορα γρήγορα ἐτοίμασε καὶ τραχανόσουπα καὶ αὐγὰ τηγανιτὰ μὲ φρέσκο βούτυρο· πρόσφερε καὶ παχύτατο τυρὶ καὶ ξιδάτες ἐλιές, ὅλα φτιαγμένα μὲ τὰ χέρια της.

Καὶ ὅμως, ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο κάθισαν νὰ δει-

πνήσουν σταυροπόδι γύρω στο χαμηλό και στρογγυλό τραπέζι, στο σουφρά, ή παπαδιά ζήτησε συχώρεση από τους ξένους της, γιατί τους φιλεύει με τὰ « βρεσκούμενα ! ».

Τὸ δείπνο πῆγε μιὰ χαρά. Ἀπὸ τὴ μιὰ τὰ νόστιμα φαγητά, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ καλοσύνη τῶν νοικοκυραίων ἄνοιξαν τὴν ὄρεξη τῶν δύο ξένων, καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ δειπνήσουν εὐχάριστα καὶ χορταστικά.

Μονάχα ὁ κύρ Γιάννης τρώγοντας φαινόταν, πῶς δὲν εἶχε τὸ νοῦ του πάντα στὸ φαγὶ καὶ στὴν ὁμιλία, παρὰ καὶ κάπου ἄλλου. Γιατί, ὥσπου νὰ τελειώσῃ τὸ δείπνο, δύο φορὲς σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ δῇ τὰ ζῶα του καὶ νὰ τὰ περιποιηθῇ.

Αὐτὸ ἀνάγκασε τὸν Παπασπύρο νὰ τοῦ εἰπῇ : « Ἄν οἱ χωριανοί μου φρόντιζαν γιὰ τὰ παιδιά τους ὅσο ὁ κύρ Γιάννης γιὰ τὰ ζῶα του, τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ μας δὲ θὰ εἶχε τόσους σταυρούς ».

Στὸν ἀγωγιάτη δὲν ἔφτασε αὐτὸ μονάχα. Ὁ-ταν πιά τελείωσε τὸ δείπνο, ὁ κύρ Γιάννης, ἀφοῦ καλονύχτισε καὶ ἀποχαιρέτησε τοὺς νοικοκυραίους καὶ τὸ δάσκαλο, τράβηξε κατὰ τὸ σκεπαστὸ λέγοντας : « Ὅταν ἔχη κανεὶς καλὰ μουλάρια καὶ περνᾷ τὴ νύχτα του στὸ Κακορίζικο, κάνει φρόνιμα νὰ κοιμᾶται πλάι τους ! »· κι ἔκλεισε τὸ ἓνα μάτι στὸν ἱερέα.

— « Ἐχεις δίκιο, παιδί μου » εἶπε ὁ Παπασπύρος, κουνώντας λυπητερὰ τὸ κεφάλι. « Πάντα ὅποιος φυλάει τὰ ροῦχα του, ἔχει τὰ μισά. Στὸ χωριό μας ὅμως ὅποιος δὲ φυλάει καλὰ τὰ τὰ ζῶα του, δὲ γλιτώνει κανένα ! ».

§ 13. ΝΑ ΜΕΙΝΗ Ή ΝΑ ΦΥΓΗ ;

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο, ὕστερ' ἀπὸ τὴν τόση κούραση τῆς ἡμέρας, ὁ Πέτρος Ἀνέζης βυθίστηκε σὲ ὕπνο βαθύ, καὶ κοιμήθηκε ὡς τὸ πρῶτὶ στὸ φιλόξενο σπῖτι τοῦ Παπασπύρου.

Τὴν ἄλλη ὁμῶς νύχτα δὲν ἔκλεισε μάτι.

Οὔτε τὰ μαλακὰ στρώματα, οὔτε τὰ καθαρὰ σεντόνια τῆς Παπασπύρεινας τὸν βοηθοῦν νὰ κοιμηθῇ. Ὡρες στριφογυρίζει στὸ στρῶμα του ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Κακορίζικου. Τὰ μάτια του, ἀνοιχτὰ στὸ σκοτάδι, θάρρεῖς πῶς βάλθηκαν νὰ μὴν κλείσουν ἀπὸ πείσμα.

Μὰ καὶ πῶς νὰ κλείσουν : Μήπως τ' ἀφήνει ἡ σκέψη ; Ὅπως τὸ σαράκι τὸ ξύλο, ἔτσι κι αὐτὴ τρυπᾷ τὸ μυαλό του καὶ κρατεῖ ἄγρυπνο τὸ σῶμα του ὅλη τὴ νύχτα.

« Νὰ μείνῃ στὸ Κακορίζικο ἢ νὰ φύγῃ ; » Αὐτὸ τὸν βασάνιζει.

Τὰ λόγια τοῦ ἀγωγιάτη, τοῦ Παπασπύρου οἱ πληροφορίες, τὸ φέρεσιμὸ τῶν χωριανῶν ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τὸν ἔχουν ἀπελπίσει.

Βλέπει ὅλες τὶς δυσκολίες ποὺ θὰ βρῇ, γιὰ νὰ ζήσει σ' ἓνα τέτοιο χωριὸ καὶ νὰ κάμῃ ὅπως πρέπει τὴ δουλειά του.

« Πῶς νὰ ζήσω ἓναν ὁλόκληρο χρόνο σὲ τέτοιο τόπο, ὅπου ὄχι μόνο τὸ κρέας, μὰ ἀκόμη καὶ τὸ σιταρένιο ψωμὶ λείπει ; » συλλογίζεται. « Ἄς παραδεχτῶ ὁμῶς πῶς τὰ καταφέρνω καὶ κουτσοπερνῶ μὲ στερήσεις καὶ μὲ δυσκολίες. Πῶς θὰ μπορέσω νὰ κάμω ὅπως πρέπει τὴ δουλειά μου δίχως γλῶσσα, μιὰ καὶ

τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου καλὰ καλὰ δὲν ξαίρουν νὰ μιλοῦν ἑλληνικά, οὔτε ἐγὼ ἄρβανίτικα ;

« Ἄς παραδεχθῶ ὅμως πάλι, πὼς τὰ καταφέρνω καὶ μαθαίνω τ' ἄρβανίτικα καὶ μπορῶ καὶ κάνω τὴ δουλειά μου, καὶ μαθαίνω τὰ παιδιὰ νὰ διαβάζουν, νὰ γράφουν καὶ νὰ λογαριάζουν. Θὰ μπορέσω τάχα νὰ τὰ κάμω καὶ καθαρά καὶ ὑπάκουα καὶ θεοφοβούμενα, ἀφοῦ οἱ γονεῖς τοὺς εἶναι ὅπως τοὺς παράστησαν ὁ κύρ Γιάννης καὶ ὁ Παπασπύρος ; »

Τὸ ἕνα κοντὰ στοῦ ἄλλο περνοῦν ἀπὸ τὸ νοῦ του ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, τὴν ὥρα πού, ξαπλωμένος στὰ μαλακὰ στρώματα τῆς Παπασπύρεινας θέλει νὰ κοιμηθῇ ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

“Ὅλα τὰ κοσκινίζει, ὅλα τὰ ζυγίζει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ὅλα τὰ βρίσκει βαριά, ὅλα δυσκολοκατόρθωτα. Τοῦ ἔρχεται τότε ν' ἀποφασίσῃ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Κακορίζικο.

Μὰ πάλι, συλλογίζεται : « ταιριάζει σὲ μένα, δάσκαλο καὶ ἀξιωματικὸ μαζί, νὰ φοβηθῶ καὶ νὰ φύγω, μόλις μοῦ παρουσιάστηκαν τὰ πρῶτα ἐμπόδια ; Δὲ θὰ ἦταν δειλία καὶ ντροπὴ νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ φύγω τώρα ἀπὸ δῶ, γιατί βρίσκω ἄθλιο τὸ χωριὸ καὶ ἔλεεινοὺς τοὺς κατοίκους του ; Δὲν εἶναι χρέος μου νὰ μείνω ἐδῶ ; »

Ἔχουν ἀρχίσει νὰ φαίνωνται τὰ πρῶτα σημάδια τῆς αὐγῆς, νὰ συχνολαλοῦν οἱ πετεινοί, νὰ πετοῦν ἀπὸ τίς φωλιές τοὺς τὰ πουλιά, νὰ ξαναζωντανεύῃ τὸ χωριό, καὶ ὁ δάσκαλος, στριφογυρίζοντας στοῦ στρώμα του, δὲ μπορεῖ νὰ λύσῃ ἀκόμα τὸ πρόβλημα αὐτό : νὰ φύγῃ ἢ νὰ μείνῃ ;

§ 14. ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ΘΑΡΡΟΣ ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΑΝΕΞΗ.

Μὰ τί τοῦ συμβαίνει τώρα, καὶ ἀνασηκώνεται ἔτσι βιαστικά στο στῶμα, καὶ τρίβει τὰ χέρια του ἀπὸ χαρά, καὶ φεγγοβολοῦν τὰ μάτια του μέσα στο σκοτάδι τῆς κάμαρας ;

«Γιὰ κοίταξε, λέει, τί πῆγαινα νὰ πάθω ! Ν' ἀπελπιστῶ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐμπόδια καὶ νὰ μὴν ἀγωνιστῶ ! Μόνο οἱ δυσκολίες ὅλες μοῦ πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ αὐτὲς μ' ἔκαμαν νὰ ξεχάσω τοὺς βοηθοὺς, ποὺ θὰ ἔχω στο ἔργο μου. Νὰ ξεχάσω τὰ παιδιὰ, τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μου καὶ τ' ἄλλα τὰ μεγάλα ἀγόρια τοῦ χωριοῦ, ποὺ κι ἐκεῖνα θὰ εἶναι, πιστεῦω, πρόθυμα νὰ μὲ βοηθήσουν !...

»Ὅταν ἔχω μὲ τὸ μέρος μου τὴν καρδιὰ τοῦ χωριοῦ, τὰ παιδιὰ του δηλαδή, πιστεῦω πὼς θὰ ἔχω μαζί μου καὶ τὴν ψυχὴ του, δηλαδή ὅλους τοὺς χωριανούς, κι ἔτσι κερδίζω τὸν ἀγῶνα.

»Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου πιστεῦω νὰ τὰ κάμω νὰ μὲ ἀγαπήσουν· μὰ καὶ τὰ πιὸ μεγάλα ἀδέρφια τους, τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ, κι ἐκεῖνα θὰ τὰ κάμω χωρὶς ἄλλο φίλους μου. Μονομιᾶς χτὲς ἔκαμα κιόλας μερικὰ ἀπ' αὐτὰ φίλους...»

Καὶ σὰν ἀστραπὴ τότε τοῦ ἦρθε στο νοῦ τὸ ἐπεσόδιο στο μαγαζί.

§ 15. ΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΟΥ ΜΑΓΑΖΙΟΥ.

Τὸ ἐπεσόδιο τοῦ μαγαζιοῦ, ποὺ θυμήθηκε τότε ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ πῆρε θάρρος, ἦταν αὐτό :

Τὸ ἀπόγεμα τῆς Κυριακῆς—τῆς ἄλλης ἡμέρας

τοῦ ἐρχομοῦ του — ὁ Παπασπύρος πού τὸν ἐσουνόδευε, τὸν ὠδήγησε στὸ μαγαζὶ τοῦ Λιόλιου. Ἐκεῖ λογάριάζαν νὰ βροῦν τὸν πάρεδρο καὶ ἄλλους ἀπὸ τοὺς πατέρες τῶν μαθητῶν, καὶ νὰ τοὺς μιλήσουν γιὰ τὸ σχολεῖο, πού ἦταν ἐλεεινὸ κι ἔπρεπε κάτι νὰ γίνη, γιὰ νὰ μποῦν τὰ παιδιὰ μέσα.

Μπαίνοντας στὸ μαγαζὶ ἐκεῖνο, βρῆκαν τὰ τρα-

πέζια καὶ τὰ καθίσματά του πιασμένα ἀπὸ τοὺς χωρικούς. Ἐκεῖ ἐπίσης γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι κάθονταν καὶ ἑπτὰ μεγάλα ἀγόρια, δεκαεξὶ ὡς δεκαοχτῶ χρόνων τὸ καθένα.

Καὶ οἱ μεγαλύτεροι πελάτες τοῦ μαγαζιοῦ καὶ τ' ἀγόρια αὐτά, καθισμένοι ὅλοι, χαρτόπαιζαν, ἔπιναν, συζητοῦσαν καὶ ἀστειεύονταν, μιλώντας πάντα ἄρβανίτικα.

Χαιρέτησαν μόλις μπῆκαν, καὶ ὁ Παπασπύρος οὐστήσε τὸ νέο δάσκαλο.

Κανεῖς δὲ σάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του. Γύρισαν μόνο τὰ κεφάλια τους, καὶ χαιρετώντας ἄρβανίτικα ἐξέτασαν ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ κεφάλι τὸ νεοφερμένο ξένο. Ἔπειτα ἐξακολούθησαν τὸ παιγνίδι τους.

Ὁ Παπασπύρος μὴ βρίσκοντας θέση, κάθισε μὲ τὸ

σύντροφό του σὲ μιὰ κάσα τοῦ πετρελαίου, θυμωμένος πολὺ γιὰ τὸ φέρσιμο τῶν χωριανῶν του, ἀλλὰ δίχως νὰ λήη τίποτε. Σὲ λίγο πρόσταξε τὸν παντοπώλη νὰ τοὺς φέρη δυὸ κρασιά.

«Ὁχι! σὲ μένα ἄς φέρη ἓνα λουκούμι· κρασί δὲν πίνω ποτέ μου» εἶπε ἀμέσως ὁ δάσκαλος.

Τὰ λόγια τοῦ δασκάλου τ' ἄκουσε ἡ συντροφιά τοῦ διπλανοῦ τραπεζιοῦ. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τότε, μεσόκοπος καὶ κοντόχοντρος, κόβοντας τὸ παιγνίδι του, κοίταξε τὸ δάσκαλο μὲ περιφρόνηση καὶ εἶπε φωναχτά: «Γκυναίκα εἶσαι, ντάσκαλε, νὰ φᾶς ἔσυ λουκούμι; Ὁ ἄντρας ρετσίνα πίνει. Τὸ κρασί κάνει τὸν ἄνθρωπο γερό» καὶ ἀμέσως τοῦ γύρισε τὴν πλάτη.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐρεθίστηκε, μὰ δὲν τοῦ ἀπάντησε. Σηκώθηκε μονάχα ἀπὸ τὴ θέση του καὶ εἶπε ἡσυχὰ στὸν ἱερέα: «Παρακαλῶ, δέσποτα, πέστε στὸν κύριο πὼς ἐγώ, ἂν καὶ δὲν πίνω οὔτε κρασί οὔτε πιτό, εἶμαι πὶὸ δυνατὸς κι ἀπὸ λόγου του κι ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐδῶ μέσα, ποὺ πίνει κρασί. Ὅποιος θέλει νὰ βεβαιωθῇ γι' αὐτό, ἔς κοπιάσῃ νὰ μετρηθῇ μαζί μου! Ὅριστε, ὅποιος ἀπὸ τοὺς κυρίους θέλει, ἔς ἔρθῃ νὰ μοῦ στρίψῃ τὸ χέρι, ἂν μπορῇ» καὶ τέντωσε τὸ δεξιὸ του χέρι.

Ὁ Παπασπύρος ἐξήγησε τὰ λόγια τοῦ δασκάλου. Οἱ ὁμιλίες καὶ τὸ παιγνίδι μονομιᾶς σταμάτησαν. Ὅλοι γύρισαν ἀπὸ περιέργεια κατὰ τὸ δάσκαλο, ποὺ τοὺς προκαλοῦσε μὲ τόσο θάρρος καὶ μὲ τόση πεποίθηση.

Αὐτὸ τοὺς ἐρέθισε ὅλους, μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ πὶὸ πολὺ τὸ μεγαλόσωμο καὶ χεροδύναμο παντοπώλη, ποὺ ἔβλεπε πὼς μὲ τίς ιδέες αὐτὲςμποροῦσαν νὰ βλαφτοῦν τὰ συμφέροντά του.

Ἀμέσως λοιπὸν αὐτός, δυσареσθημένος ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰτία, σὰν εἶδε μάλιστα πὼς ὁ ξένος οὔτε ψηλὸς οὔτε χοντρὸς ἦταν, χύθηκε ἴσια κατὰ πάνω του· τοῦ ἀρπάζει τὸ τεντωμένο χέρι μὲ τίς δύο χεροῦκλες του, καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ στρίψει.

Βασανίζεται ἀρκετὴ ὥρα, μὰ τοῦ κάκου ! Στὸ τέλος, ντροπιασμένος, ἀποτραβιέται στὸν πάγκο του.

Βλέποντας τὴν ἀποτυχία τοῦ Λιόλιου ὁ κοντό-

αύ-
ψη-
του·
κλες

χοντρος ἐκεῖνος χωρικός, πού εἶχε εἰπεῖ τ' ἄπρεπα λόγια, ἀφήνει τὰ χαρτιά καὶ πετιέται ἀπὸ τῆ θέσης του. Ἀρπάζει κι αὐτὸς μὲ πείσμα τὸ τεντωμένο χέρι τοῦ δασκάλου, καὶ προσπαθεῖ νὰ πετύχῃ ὅ,τι δὲ μπόρεσε πρωτύτερα ὁ πατριώτης του, ὁ παντοπώλης. Ἀποτραβιέται ὅμως κι αὐτὸς ὕστερ' ἀπὸ λίγο καὶ κάθεται, ὁμολογώντας τὴ μεγάλη δύναμη τοῦ ξένου.

« Αὐτὸ δὲν εἶναι χέρι, εἶναι ἄτσάλι ».

Πεισματώνουν τότε οἱ νέοι, καὶ δυὸ ἀπ' αὐτοὺς

τέ-

τό-

πλησιάζουν τὸν ξένο, φωνάζοντας ἄρβανίτικα ! « Ντροπή μας, νὰ μᾶς προσβάλλῃ ἓνας ξένος ! »

Ἀτάραχος καὶ μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ὁ Πέτρος Ἀνέξης, τοὺς λέει : « Ἄν πίνετε κι ἐσεῖς, πα-

λικάρια μου, κρασί καὶ πιστά, σὰν τοὺς κυρίους ἀπὸ δῶ, ἄδικα θὰ κοπιάσετε καὶ θὰ ντροπιαστήτε ».

Δὲν ἀκοῦν ὅμως ἐκεῖνοι, κι ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλο, ἐπιχειροῦν νὰ στρίψουν τὸ τεντωμένο χέρι τοῦ δασκάλου. Προσπαθοῦν, ἀγωνίζονται, μὰ κι αὐτοὶ δὲν κάνουν τίποτε, καὶ κάθονται στὴ θέση τους. Καθίζοντας ὅμως, μιλοῦν κι οἱ δυὸ μὲ θαυμασμὸ στοὺς φίλους τους γιὰ τὴ δύναμή του.

Οἱ νέοι τότε, θαμπωμένοι ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ δασκάλου, δὲ βᾶστιοῦνται. Σηκώνονται ἀμέσως, καὶ προσκαλοῦν αὐτὸν καὶ τὸν Παπασπύρο κοντὰ τους, καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς κεράσουν.

« Στὸν παπὰ ἀπ' ἐδῶ ἄς φέρη ἀκόμη ἓνα ποτηράκι. Γέρος εἶναι, δὲν πειράζει. Γιὰ μένα ἄρκετὸ κέρασμα εἶναι ἡ συντροφιά σας » εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέξης· καὶ κάθισε κοντὰ στὰ παλικάρια.

Τί ἔγινε καὶ τί εἰπώθηκε ὕστερότερα στὸ μαγαζί τοῦ Λιόλιου, δὲν τὸ θυμᾶται πιά ὁ δάσκαλος, γιατί ἄρχισε νὰ τὸν παίρνη ὁ ὕπνος. Ὅταν ὅμως ξύπνησε ὕστερ' ἀπὸ μιά δυὸ ὥρες, θυμήθηκε πὼς εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μείνῃ στὸ Κακορίζικο.

§ 16. ΠΑΝΤΟΤΕ ΠΡΩΤΟΣ !

Μὰ πὼς ἦταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης τόσο δυνατός, καὶ εἶχε τόση πεποίθηση στὴ δύναμή του ;

Ὁ νέος αὐτὸς ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια ἦταν παιδὶ φιλότιμο. Στὸ κάθετι ἤθελε νὰ εἶναι πάντα πρῶτος· ὄχι μονάχα στὰ μαθήματα, παρὰ καὶ στὰ παιγνίδια, στὸ τρέξιμο, στὸ κολύμπι, στὸ κουπί, στὸ λιθάρι, στὸ πάλεμα !

Αὐτὸ τὸ προτέρημά του τὸν ἔκαμε μὲ τὸν καιρὸ

νά δυναμώση τόσο τὸ σῶμα του, πού, ὅταν ἀργότερα ἦρθε στήν Ἀθήνα γιά νά σπουδάσῃ, ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς συμμαθητές του σέ ὅλα τ' ἀγωνίσματα.

Αὐτὸ ἀκόμη παρακίνησε τὸν Πέτρο Ἀνέζη νά κα-
ταγίνη στὸν ἀθλητισμό, νά γυμναστῇ πολὺν καιρὸ καὶ
νά φτάσῃ στὸ σημεῖο, πού σέ πολλοὺς ἀγῶνες κέρδι-
ζε τὰ πρῶτα βραβεῖα.

§ 17. ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ.

Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτῃ πρῶτῃ ὁ δάσκαλος βρέθηκε
στὸ σχολεῖο.

Θέλει νά τὸ ἐξετάσῃ προσεχτικώτερα καὶ νά δῇ,
μὲ ποιόν τρόπο θὰ μποροῦσε νά τὸ διώρθωνε καὶ νά
τὸ ταχτοποιοῦσε πρόχειρα, γιά νά βάλῃ μέσα τὰ παι-
διά. Βλέπει ὅμως πῶς τοῦ λείπουν τόσο πολλὰ, πού
γιά νά διορθωθῇ, θὰ χρειάζóταν καὶ χρήματα πολλὰ
καὶ τεχνίτες ἱκανούς. Καὶ τὸ χωριὸ οὔτε τεχνίτες ἔχει,
οὔτε χρήματα δίνει γιά νά διορθωθῇ τὸ σχολεῖο του.

Ὁ πάρεδρος καὶ οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν, πού τοὺς
μίλησε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, τοῦ εἶπαν ὀρθὰ κοφτά :
« Τόσα χρόνια περάσαμε μὲ τὸ σχολεῖο αὐτό, καὶ τό-
σοι καὶ τόσοι δασκάλοι μπόρεσαν κι ἔμαθαν τὰ παι-
διά μας γράμματα ἐκεῖ, καὶ τῆς ἀφεντιάς σου δὲν ἄ-
ρῆσαι ; »

Καὶ πῶς νά μὴ θυμῶνουν καὶ νά μὴ μιλοῦν ἔτσι
στὸ δάσκαλο οἱ χωρικοί ;

Ἀφοῦ δὲν τοὺς πειράζει πού κατοικοῦν μαζὶ μὲ τὰ
ζῶα τους· ἀφοῦ ἄλλοι συνάδελφοι τοῦ Πέτρου Ἀνέ-
ζη παραδέχτηκαν νά διδάξουν σέ τέτοιο σχολεῖο, πῶς
τώρα νά συλλογιστοῦν οἱ χωρικοὶ διαφορετικὰ καὶ νά

φροντίσουν και να ξεοδέψουν, γιατί τὸ θέλει ὁ νέος δάσκαλός τους ;

Μὰ ὁ νέος δάσκαλος τοῦ Κακοριζικοῦ δὲ σκέφτεται καθὼς ἐκεῖνοι. Βλέποντας τὸ σχολεῖο, κουνεῖ τὸ κεφάλι καὶ λέει μέσα του : « Ὁχι ! ποτέ μου δὲ θὰ κλείσω ἐγὼ ἐλληνόπουλα μέσα σὲ τέτοιο ἀχοῦρι ! ».

Καὶ εἶναι ἀληθινὰ σωστή τρώγλη τὸ σχολεῖο. Χτισμένο σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς τέσσερις γωνιές ἑνὸς μεγάλου αὐλόγυρου, καὶ μαντρωμένο μὲ χαμηλὸ καὶ μισογκρεμισμένο τοῖχο, παρουσιάζεται στὰ μάτια σὰ μιὰ εὐρύχωρη χαμοκέλα, ποὺ τὴ δέρνουν ἀπὸ παντοῦ ὄλοι οἱ ἄνεμοι. Γιατὶ οὔτε πόρτα οὔτε παραθυρόφυλλα ἔχει. Μὰ μήπως ἔχει καὶ ταβάνι, εἴτε καὶ πάτωμα ; Οἱ Κακοριζικιώτες λίγο λίγο φρόντισαν καὶ τοῦ τὰ πῆραν ὅλα ἄλλος τὴν πόρτα, ἄλλος τὰ παράθυρα καὶ ἄλλος τὶς σανίδες καὶ τὰ πατόξυλά του !

Οἱ τοῖχοι του θὰ ἦταν κάποτε χρισμένοι, γιατί ἅπάνω ἅπάνω κρατοῦν ἀκόμη τὰ χρισίματά τους.

Θρανία δὲ φαίνονται πουθενά, μὰ μήτε καὶ ἔδρα, μήτε καὶ μαυροπίνακας. Θὰ εἶχε ἄλλοτε, δὲν εἶναι δυνατό, τέτοια ἐπιπλα. Ὅταν ὅμως οἱ χωρικοὶ εἶδαν, πὼς ἀργεῖ νὰ ἔρθῃ δάσκαλος, νόμισαν καλύτερο νὰ τὰ μεταχειριστοῦν γιὰ καψόξυλα καὶ γιὰ ἄλλες ἀνάγκες τους !

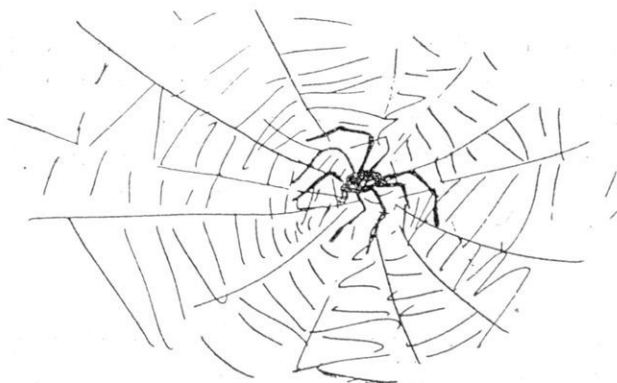
Μονάχα ἓνας μικρὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδας, κερφωμένος στὸν τοῖχο λίγο ψηλὰ καὶ ξεθωριασμένος ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μένει ἀκόμα γιὰ μοναδικὸ ἐπιπλο τοῦ σχολείου !

Οἱ τοῖχοι τῆς χαμοκέλας αὐτῆς εἶναι γεμάτοι ἀράχνες, καὶ τὸ πάτωμα γεμάτο ἀπὸ κοπριά γιδοπροβάτων ! Γιὰτὶ πολλὲς φορές, εἴτε σὲ κακοκαιρίες εἴ-

τε στη ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ, οἱ χωριανοὶ φέρνουν καὶ σταλιάζουν ἐδῶ τὰ ζῶα τους !

« Κατὰ τὸ χωριὸ καὶ τὸ σχολειό », μурμουρίζει ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Καὶ θέλουν ἐδῶ μέσα νὰ κλείσω τὰ παιδιὰ τους, γιὰ νὰ τὰ κάμω ἀνθρώπους ! »

Καὶ σὰ νὰ τοῦ φέρνη ὁ ἄερας στ' ἄφτιά του τὰ λόγια τοῦ πάρεδρου : « Τόσοι καὶ τόσοι δασκάλοι... »

ἀπαντᾷ μοναχὸς του μονολογώντας πάλι : « Ὁχι ! ποτέ μου δὲ θὰ κλείσω ἐγὼ ἐλληνόπουλα σὲ τέτοια τρώγλη ! »

Καὶ ὅμως ἐνῶ τὸ διδαχτήριό ἦταν σὲ τέτοια χάλια, ἡ διπλάνη κατοικία τοῦ δασκάλου ἦταν ἀρκετὰ καλή.

Εἶχε δυὸ δωμάτια εὐρύχωρα, τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο, καὶ πλάγι τους ἓνα μαγειρειό, ταβανωμένα καὶ πατωμένα μὲ διπλὰ παραθυρόφυλλα καὶ τὰ τρία, μὰ καὶ κατασκοτισμένα, μὲ πολλές μουντζούρες στοὺς τοίχους καὶ μὲ λαδιῆς στὰ πατώματα.

« Καλὰ ὥστόσο » μурμουρίσε τότε εὐχαριστημέ-

νος, « πού βρέθηκαν κι αυτές οί δυο κάμαρες ! » Αν δὲν μπορέσω νὰ διορθώσω τὸ διδαστήριον, γκρεμίζω τὸ μεσιανὸ τοῖχο τους καὶ τοποθετῶ ἐδῶ μέσα τὰ παιδιά. « Ὅσο γιὰ μένα, μοῦ φτάνει τὸ μαγειρεῖο. Εἶναι πιὸ εὐρύχωρο ἀπὸ τὸ ἀντίσκηνο ».

§ 18. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΟΙΓΕΙ.

Τῇ στιγμῇ ποὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν λύση αὐτῇ, ἔβγαινε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὰ δωμάτια, ἀκούει ἑξαφνα τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας νὰ χτυπᾷ. Νόμισε πὼς ὁ Παπασπύρος θὰ εἶχε καμιά λειτουργία. Δὲν πέρασαν ὅμως οὔτε δυὸ λεπτὰ καὶ νά, προβάλλει στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου, σεμνὴ καὶ ντροπαλή, μὰ καὶ πρόσχαρη ἡ ἐγγονὴ τοῦ Παπασπύρου, ἡ Κρυσταλλιώ.

Στὰ χέρια τῆς βαστᾷ ἓνα κουτάκι καὶ μιὰ καινούργια σκούπα : « Κύρ δάσκαλε, εἶπε, χτύπησα τὴν καμπάνα γιὰ τὰ παιδιά. Σᾶς ἔφερα καὶ τὸ κουτὶ ποὺ μοῦ εἶπατε. Θέλετε τώρα νὰ σκουπίσω τὸ σχολεῖο ; »

— « Μὴ βιάζεσαι, παιδί μου ! » Ἀφῆσε πρῶτα νὰ ἰδοῦμε, ἂν θάρθουν τὰ παιδιά ».

Δὲν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα, καὶ ἄρχισαν νὰ ξεπροβάλλουν τὰ πρῶτα μαθητοῦδια, ἀγόρια τὰ πιὸ πολλά, ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ κανένα κορίτσι.

Νά, ὁ Στάθης ὁ Βρανάς, κίτρινος σὰ λεμόνι, μὲ τὰ μάτια θαμπὰ καὶ μὲ περπάτημα ἄτονο. Ἐχει κρεμασμένο τὸ ταγάρι του, δηλαδὴ τὴ σάκα· μὰ, ἀντὶ γιὰ βιβλίον καὶ πλάκα, ἔχει μέσα ἓνα χοντρὸ κομμάτι μπομπότα ! Ξυπόλητος καὶ ψηλὸς ὅπως εἶναι, φαίνεται σὰ λελέκι ἄρρωστιάρικο· γιὰτὶ τρέμει ὁλόκληρος, ἂν

καὶ δὲν κάνει διόλου κρυά, ἀπὸ τῆ θερμῆ ποὺ τὸν ἔ-
πιασε τὸν καημένο ἐκείνη τῇ στιγμῇ !

Νὰ καὶ ὁ Ντανάλιας ὁ Κίτσος ! Προχωρεῖ σὰ νὰ
τὸν σπρώχνη κανεὶς. Πλησιάζει κατακίτρινος καὶ τρε-
μουλιασμένος, γιατί κι αὐτὸν τὸν ἔχει πιάσει ἀπὸ ὥρα
τώρα τὸ ρῖγος τῆς θερμῆς. Φαίνεται σὰ νὰ μὴν ἔχη
μέσα του αἷμα.

Νὰ καὶ ὁ Πάσκας μὲ τὴν ἀδερφή του, τὴν Ἀνιώ
περπατοῦν πλάι πλάι μιλώντας ! Μαζί τους ἔρχονται
καὶ ἡ Τασούλα τοῦ Τσούκα μὲ τὴν Κούλα τοῦ Γκανᾶ,
ἀχτένιστες καὶ ἄνιφτες κι οἱ δυό, μὰ καὶ μαντιλωμέ-
νες πέρα πέρα, σὰ νὰ ἦταν βαρυχειμωνιά ! Κοντὰ
σ' αὐτοὺς προβάλλουν καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι. . .

Τελευταῖοι ἔρχονται ὁ Τάσος ὁ Γουλῆς μὲ τὸ Νάσο
τὸν Καραμπίνια· μὰ, ἀντὶ νὰ μποῦν ἀπὸ τὴν πόρτα,
πηδοῦν σὰν κλέφτες ἀπὸ τὸν τοῖχο !

Ὁ Πιέτρος Ἀνέξης καλοδέχεται, ἕνα ἕνα, τὰ παι-
διὰ καὶ προσπαθεῖ νὰ μάθῃ τὰ ὀνόματά τους. Δὲν τὸ
κατορθώνει ὅμως, γιατί πολὺ λίγα καταλαβαίνουν ἐλ-
ληνικά.

Μονάχα ὁ Νάσος ὁ Καραμπίνιας, ἕνα μικρὸ καὶ

ζωηρὸ ἀγόρι ὡς δέκα χρονῶν, ἀπαντᾷ μὲ θάρρος καὶ καθαρά ἑλληνικά: « Ἐμένα μὲ λένε Νάσο. Ἔχω ἀδερφεὺς τῇ Διαμάντῳ καὶ τῇ Χριστίνῃ, καὶ πατέρα τὸ νωματάρχῃ τὸν Καραμπίνια. Εἴμαστε ἀπὸ τὸν Ἑπαχτο. Ἔχω καὶ γιαιγιά καὶ πικιπού ».

Ἄς λήῃ ὅμως ὁ μικρὸς Νάσος πῶς ὁ πατέρας του εἶναι « νωματάρχης ». Τὸ βέβαιον εἶναι, πῶς ὁ κύριος Καραμπίνιας Ἀπόστολος τοῦ Ἀθανασίου, ὁ πατέρας του, εἶναι μονάχα ὑποδεκανέας τῆς χωροφυλακῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι οἱ χωριανοὶ τὸν φωνάζουν νωματάρχῃ, τοῦ δίνουν δηλαδὴ τρεῖς βαθμοὺς παραπάνω, γιὰ νὰ τὸν κολακέψουν, ἐκεῖνος νόμισε πῶς δὲν εἶναι σωστό νὰ μὴ δεχτῇ τὴν τιμὴ αὐτή. Γι' αὐτὸ ὀνομάζει καὶ αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ ἐνωμοτάρχῃ παντοῦ καὶ πάντα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ γιὸς του, ὁ μικρὸς Νάσος, δὲν ἀμφιβάλει διόλου πῶς ὁ πατέρας του εἶναι ἐνωμοτάρχης.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ψυχοπόνεσε τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα, ὅπως ἦταν τὰ περισσότερα ἄπλυτα κι ἀχτένιστα, καὶ πολλὰ ἀρρωστιάρικα καὶ κιτρινιασμένα, καὶ τοὺς μίλησε μὲ ἀγάπη. Καὶ μὲ ὅλη τὴ θλίψη τοῦ αἰστανόταν τὴν ὥρα ἐκείνη, δυνάμωσε ἡ ἀπόφασί του νὰ φροντίσῃ γι' αὐτὰ τὰ δυστυχισμένα πλάσματα.

§ 19. ΕΤΣΙ Ο ΒΟΥΡΚΟΣ ΤΗΣ ΒΡΥΣΗΣ ΜΕΓΑΛΩΝΕΙ.

Ὅταν ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἶδε, πῶς δὲ θὰ ἔρχονταν ἄλλα παιδιὰ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα, φώναξε τὴν Κρυσταλλιώ: τῆς ἔδωσε λίγα χρήματα, τῆς μίλησε κάτι σιγανὰ καὶ ὕστερα λέει στὸ Νάσο Καραμπίνια: « Ἐλα τώρα, Νάσο, νὰ μᾶς πᾶς ὡς τὴ βρύση, γιὰ νὰ τὴ μάθω κι ἐγώ ! »

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιας, περήφανος γι' αὐτὴν τὴν

προτίμηση, έβαλε τ' άλλα παιδιά στή γραμμή, και άρχισε να τα οδηγεί κατά την πηγή του χωριού. Πίσω τους έρχόταν ο δασκαλος.

Προχωρώντας ο Πέτρος Άνέξης, φανταζόταν πως θα έβλεπε καμιά από εκείνες τις βρυσούλες του νησιού του· καμιά σύδεντρη και καταπράσινη τοποθεσία, που ανάμεσά της να βγαίνει και να χύνεται γάργαρο νεράκι.

Ιί' αυτό ξαφνίστηκε, όταν ύστερ' από λίγο αντίκρισε την πηγή του χωριού : « Αυτή είναι ή βρύση σας ; » ρώτησε το Νάσο.

Ούτε γούρνα, ούτε παπάκια να κολυμπούν, ούτε αϋλάκι να τρέχει κελαρυστό, ούτε πρασινάδες, ούτε όμορφιές ! Ένας γυμνός βράχος, που από μιά τρυπα του βγαίνει αδιάκοπα λίγο νερό· μια κουφάλα γέρικου πλάτανου παραπέρα, κι ένας άπαίσιος βούρκος κάτω του, που μέσα σ' αυτόν βουτούν ως τον άστράγαλο ζώα και άνθρωποι. Αυτή ήταν ή μοναδική βρύση του χωριού.

Άπ' αυτήν έρχονται πρωί βράδυ να πάρουν νερό όλες οι Κακοριζικιώτισες· εκεί κάνουν και την πλύση τους· και τσαλαβουτούν μέσα στο βούρκο· και γλιστρούν και πέφτουν, δίχως να τους κάμη καμιά έντύπωση ! Στην ίδια βρύση έρχονται και ποτίζουν τα ζώα τους και οι άντρες τους, και ο ίδιος, ο πάρεδρος του χωριού ! Λερώνονται από τις λάσπες του βούρκου αυτού, όμως το έχουν, σαν κάτι φυσικό, που γίνεται παντού !

Γιατί όμως αυτός ο βούρκος ; Γιατί λείπει ένα μικρό αϋλάκι, μισής ώρας δουλειά, που με αυτό να μπορούν να χύνονται τα νερά της πηγής και τα παλιό-νερα της πλύσης προς τα κάτω, κατά το Βαθύρεμα.

Καὶ τώρα, ἀκάθαρτα νερὰ τῆς πλύσης, λάσπες καὶ χόματα ποὺ κουβαλοῦν τὰ πόδια τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, μαζί μὲ τὸ περισσευούμενο νερὸ τῆς πηγῆς καὶ μὲ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζώων, κάνουν ἀδιαβάτο τὸ πολυσύχναστο αὐτὸ μέρος.

« Καὶ ὅμως δὲ θὰ χρειάζοταν παρὰ λίγη θέληση καὶ μικρὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὸν καθένα τους, γιὰ νὰ λείψῃ ἀμέσως ἡ ἀσκημιὰ αὐτῇ », εἶπε μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέξης, μόλις εἶδε τὸ βοῦρκο ἐκεῖνο. « Μιὰ Κυριακὴ, ἂν εἶχαν θέληση κι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ χωριὸ τους καὶ δούλευαν ἀπὸ μισὴ ὥρα μόνο δέκα χωριανοί, ὁ βοῦρκος θὰ καθαριζόταν μιὰ χαρὰ ».

Τέτοια σκέψη μπορεῖ νὰ πέρασε καὶ ἀπὸ τὸ νοῦ κανενὸς Κακοριζικιώτη, μὰ θὰ εἶπε μέσα του : « Γιατί νὰ δουλέψω ἐγὼ γιὰ τοὺς ἄλλους ; Κουτὸς εἶμαι ; » Ἔτσι ὁ βοῦρκος τῆς βρύσης μεγαλώνει, καὶ ὅλο μεγαλώνει !

§ 20. « ΚΑΛΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ, ΚΑΛΟΣ ! »

Σὲ λίγο φάνηκε ἡ Κρυσταλλιώ στὴ βρύση, κρατώντας στὰ χέρια τῆς ἄρκετὰ πράγματα : ἓνα ψαλίδι, μιὰ χτένα, ἓνα μεγάλο κομμάτι σαποῦνι καὶ μιὰ μικρὴ χάρτινη σακουλίτσα.

Τὰ παιδιὰ περίεργα τὴν περιτριγύρισαν. Ἐκείνη πλησιάζοντας παράδωσε ὅλα αὐτὰ στὸν Πέτρο Ἀνέξη, καὶ ἀνυπόμονα περίμενε νὰ δῇ, τί θὰ κάμῃ μὲ αὐτὰ ὁ δάσκαλός τῆς.

Ἐκεῖνος, παίρνοντας στὰ χέρια τὸ σαποῦνι, τὸ χώρισε μὲ τὸ μαχαιράκι του σὲ πέντε ἔξι μικρότερα κομμάτια, καὶ ὕστερα φώναξε : « Ἔ, παιδιὰ, τώρα θὰ πλυθοῦμε, καὶ πρῶτός ἐγώ. Μοίρασε τὰ κομμάτια αὐ-

τά στα παιδιά, Κρυσταλλιώ, και ξήγησέ τους τα λόγια μου !

« Πρέπει να καθαριστούμε, πρόσθεσε, γιατί σήμερα κάνουμε αρχή του σχολείου· και η αρχή πρέπει να μᾶς βρῇ όλους παστρικούς ».

Τὰ παιδιά, ἄσυνήθιστα ἀπὸ τέτοια, παραξενεύτηκαν πὺ τὸ ἄκουσαν. Πειθαρχικὰ ὅμως, ὅπως ἦταν, στάθηκαν κοντὰ στὴ βρύση καὶ πλύθηκαν ἀπὸ πέντε πέντε κάθε φορά.

Ἡ Κρυσταλλιώ κατόπι μὲ ἄλλη διαταγὴ τοῦ δασκάλου, παίρνοντας, μιὰ μιὰ, τὶς συμμαθήτριές της

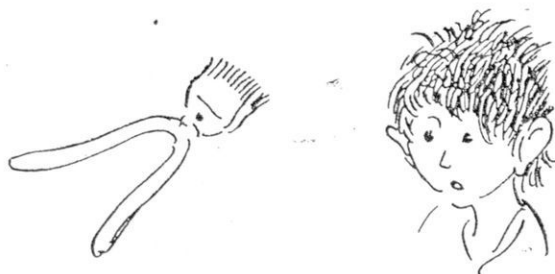
ἀφοῦ πρῶτα τὶς ξεμαντίλωνε, ὕστερα τὶς χτένιζε καὶ τοὺς ἔπλεκε τὴν κοτσίδα τους.

Τὴν ὥρα αὕτῃ ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ ἔβγαλε ἀπὸ τὸ κουτὶ πὺ τοῦ εἶχε φέρει ἡ Κρυσταλλιώ τὸ πρωί, μιὰ μηχανὴ κουρευτική, κάλεσε πρῶτα τὸ Νάσο κοντὰ του : « Ἔλα, Νάσο, νὰ κουρευτῇς πρῶτος, γιὰ νὰ γίνῃς καὶ στὰ γράμματα πρῶτος » τοῦ εἶπε.

Ὁ μικρὸς Καραμπίνιας, ὅταν εἶδε πάλι τὴν προτί-

μηση αυτή, ἔτρεξε πρόθυμα καὶ δέχτηκε νὰ κουρευ-
τῇ ἔμπρὸς στ' ἄλλα παιδιά.

Ἐκεῖνα, τριγυρίζοντας τὸ δάσκαλό τους, παρατη-
ροῦσαν μὲ περιέργεια καὶ θαυμασμό τὸ παράξενο ἔρ-
γαλεῖο, ποῦ γιὰ μιὰ στιγμή θέριζε ὅλες τὶς τρίχες στὸ
κεφάλι τοῦ Νάσου. Καὶ ὅταν σὲ λίγο εἶδαν τὸ συμμα-
θητὴ τους νὰ σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέση τοῦ ὁμορφος καὶ
γελαστός, χαϊδεύοντας τὸ κουρεμένο κεφάλι του, ζή-
τησαν ὅλα νὰ κουρευτοῦν.

Τὸ κούρεμα καὶ τὸ χτένισμα βάσταξε ἀρκετὴ ὥ-
ρα. "Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ ἄρχισε καὶ τὸ κόψιμο τῶν νυ-
χιῶν.

"Ὁλη αὐτὴ τὴν ὥρα οἱ χωρικοί, ποῦ ἔρχονταν γιὰ
νερὸ εἴτε γιὰ πότισμα στὴν πηγὴ, ἔβλεπαν μὲ ἀπορία
ὅσα γίνονταν. Ὡστόσο κανεῖς τους, οὔτε ἄντρας οὔτε
γυναῖκα, δὲ ζήτησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ δάσκαλο γιὰ
ὅ,τι ἔκανε γιὰ τὰ παιδιά τους ἐκείνη τὴν ὥρα. "Ἰσια
ἴσια, μερικοὶ τὸν περιγέλασαν ἀπὸ μέσα τους !

Μόνο κάποιος γέρος ἀπὸ τὴ Μακρυράχη, τὸ γει-
τονικὸ χωριό, καθὼς περνοῦσε ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ πότισῃ
τὸ μουλάρι του, καὶ εἶδε τὸ ἔργο τοῦ δασκάλου, κού-
νησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε : « Τὰ παιδιά τοῦ Κακορίζι-

κου πολεμᾶς, δάσκαλε, νὰ κάμης ἀνθρώπους ; ἄδικα βασανίζεσαι ».

— « Θὰ τὸ δοῦμε αὐτό, γέροντά μου » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ τὸν ἐχαιρέτησε.

Ὅταν τελείωσε καὶ τὸ κόψιμο τῶν νυχιῶν, ἀνοίγοντας τὴ μικρὴ χάρτινη σακουλίτσα, πρόσφερε στὰ παιδιὰ ἀπὸ δυὸ καραμέλες στὸ καθένα, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς παράγγειλε νὰ ξανάρθουν τὸ ἀπόγεμα.

Ἀλλάξαν τὰ μαθητοῦδια ἀπὸ χαρά, καὶ εὐχαρίστηση καὶ διαλύθηκαν φωνάζοντας : « Μίρε ντάσκαλο, μίρε ! », δηλαδή : « καλὸς δάσκαλος, καλὸς ! »

§ 21. « ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ».

Τὸ ἀπομεσήμερο, ὅταν χτύπησε πάλι ἡ καμπάνα, ὁ αὐλόγυρος τοῦ σχολείου γέμισε ἀπὸ παιδιὰ. Τώρα φαίνονταν διπλὰ ἀπὸ τὰ πρωινὰ. Ἦρθε τώρα καὶ ὁ Ἀποστόλης ὁ Μπέλος, ποὺ τὸν εἶχε ἀκολουθήσει καὶ ἡ σκυλίτσα του, παίζοντας μαζί του στὸ δρόμο. Ἦρθαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγόρια καὶ κάμποσα κορίτσια.

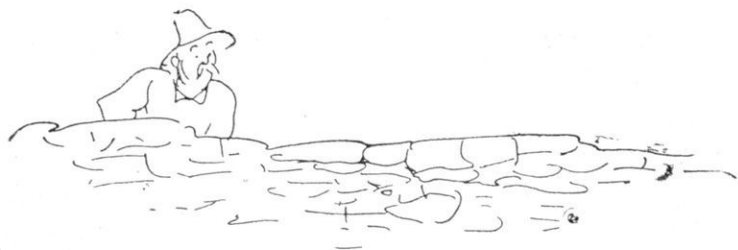
Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέποντας τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν παιδιῶν, ποὺ σκορπισμένα στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου βούϊζαν σὰ μελισσολόι, τὰ μέτρησε, ὅπως μετρᾷ ὁ βοσκὸς τὰ πρόβατά του καὶ ἡ νοικοκυρὰ τίς κότες της : « Ἐνα, δύο, τρία..... εἴκοσι..... σαράντα..... ἐξήντα ! » « Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τ' ἀνέλπιστα » εἶπε μέσα του. « Ὅπως πᾶμε, μπορεῖ νὰ φτάσουν κι ἑκατό ! » καὶ προσκαλώντας ἐκεῖνα, ποὺ εἶχαν πρωτόρθει τώρα, τὰ ἔστειλε μὲ τὴν Κρυσταλλιώ στὴν πηγὴ νὰ πλυθοῦν καὶ νὰ χτενιστοῦν.

Στὸ γυρισμὸ τοὺς κούρεψε ὅσα ἦταν ἀκούρευτα, κι εὐχαριστημένος τώρα ἀπ' ὅλα, τοὺς παράγγειλε

ν' ἀρχίσουν ἓνα παιγνίδι, νὰ μιλοῦν ὁμῶς παίζοντας ἑλληνικὰ ὅπως μποροῦν : « Ἔτσι μὲ τὰ παιγνίδια, συλλογίστηκε, μπορεῖ νὰ μιλήσουν γρηγορώτερα τὰ ἑλληνικὰ »· κι ἔκαμε ὁ ἴδιος τὴν ἀρχή, πετώντας τὸ τόπι μέσα σ' ἓνα μεγάλο κύκλο, ποῦ εἶχαν σχηματίσει ὅλα μαζί.

Καὶ χτύπησε ὁ Γουλής τὸν Τσάκα καὶ ὁ Τσάκας τὴν Ἀσήμω κι ἡ Ἀσήμω τὸ Σβανὰ καὶ ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ θέλῃ, τὸ δάσκαλο !

Ἀποτραβήχτηκε ὁ καημένος ὁ Σβανὰς ἀπὸ τὸ φόβο του, μὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης προσκαλώντας τὸν κοντά

του, τὸν ἐχάιδεψε καὶ τοῦ εἶπε : « Δὲν παίζομε ; γιατί φοβᾶσαι ; »

Ὑστερα ἔπαιξαν τὸν κουτσό.

Οἱ φωνές τῶν παιδιῶν περνοῦσαν τὰ σύνορα τῆς αὐλῆς. Καὶ ἄκουε τότε ὁ διαβάτης μαζί μὲ τ' ἀρβανίτικα ποῦ καὶ ποῦ καὶ κάμποσες ἑλληνικὲς λέξεις : « σὲ χτύπησα », « ντὲν παίζω » καὶ ἄλλα τέτοια. Καὶ ἂν ἔμπαινε ἀπὸ μέσα, θὰ ἔβλεπε ζωγραφισμένη στὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν τὴ χαρά, μὰ καὶ τὴν ἀπορία, πῶς τάχα καταδέχεται ὁ δάσκαλός τους νὰ παίξῃ μαζί τους.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ Γκίκας ὁ Ζέζας, ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ, περαστικός ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου, ἔσκυψε ἀπὸ τὸ μισογκρεμισμένο τοῖχό του, νὰ ἰ-

δῆ τί φωνές ἦσαν αὐτές. Καί ὅταν εἶδε τὸν Πέτρο Ἀνέζη νά παίξῃ μὲ τὰ παιδιὰ, θύμωσε, κούνησε τὸ κεφάλι, καὶ φώναξε: « Τέτοια γράμματα ματαίνεις, ντάσκαλε, στὰ παιδιὰ μας ; »

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, χωρὶς νά κόψῃ τὸ παιγνίδι, χαίρετησε ἀπὸ μακριὰ τὸν πάρεδρο καὶ τοῦ ἀπάντησε: « Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα, κύριε πάρεδρε ! »

§ 22. «ΚΑΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ ΜΕ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ».

Τὸ ἀπόβραδο τῆς ἴδιας ἡμέρας δώδεκα μεγάλα ἀγόρια, ἀδέρφια μεγαλύτερα τῶν παιδιῶν τοῦ σχο-

λείου, ἦρθαν στὸν αὐλόγυρο νά ἴδουν τὸ δάσκαλο.

Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νέους οἱ ὀχτῶ εἶναι γνωστοὶ στὸν Πέτρο Ἀνέζη ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ. Οἱ ἄλλοι τέσσερεις ἔρχονται, γιὰ νά γνωριστοῦν μαζί του.

Ἕνας μονάχα, ὁ Πάνος Γκολέμης, ξαίρει καὶ μιλεῖ καλὰ τὰ ἑλληνικά, γιατί ἔκαμε δυὸ χρόνια σ' ἓνα μπα-

Ο φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδη-Παπαχριστοδούλου

κάλη στη Λεβαδειά. Οί ἄλλοι τὰ νιώθουν, μὰ δὲ μποροῦν νὰ τὰ μιλήσουν, παρὰ ἀνακατεύοντάς τα μὲ πιὸ πολλὰ ἄρβανίτικα.

Βρῆκαν τὸ δάσκαλο ν' ἀσβεστώνη μαζί μὲ τὴν παπαδιά τὴν κατοικία του. "Εξω, κρεμασμένα στὸν τοῖχο, λαμποκοποῦσαν ἓνα δίκανο κι ἓνα περιστροφ.

Μόλις τοὺς εἶδε ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἄφησε τὴ δουλειά του καὶ ἀσβεστωμένος, ὅπως ἦταν, ἔτρεξε νὰ τοὺς καλοδεχτῇ καὶ νὰ σφίξη τοῦ καθενὸς τὸ χέρι λέγοντας: «Νὰ μὲ συχωρέστε, παιδιά, ποὺ μὲ βρίσκετε σὲ τέτοια κατάσταση. Μὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ συγυρίσω πρῶτα τὸ νοικοκυριό μου».

— «Δάσκαλε» τοῦ ἀπάντησε ὁ Γκολέμης. «"Αν ξαίραμε πὼς εἶχατε δουλειά, δὲ θὰ ἐρχόμαστε νὰ σᾶς ἐνοχλήσωμε. "Ηρθαμε μόνο καὶ μόνο νὰ σᾶς καλωσορίσωμε. Ἀργότερα ἔχομε καιρὸ νὰ γνωρίσωμε καλύτερα τὸν ἀτσαλένιο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως σᾶς σύστησαν σ' ἐμᾶς οἱ σύντροφοί μας ἀπὸ δῶ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης εὐχαριστήθηκε πολὺ γιὰ τὴν ιδέα, ποὺ σχημάτισαν γι' αὐτὸν οἱ φίλοι του. Καί, ἐπειδὴ νόμισε πὼς τὴν ιδέα αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ τὴ στερεώσῃ καὶ στοὺς νεοφερμένους, καὶ νὰ δείξῃ σ' ὅλους πὼς ἔγινε ἔτσι ἀτσαλένιος, εἶπε:

«Εὐχαριστῶ πολὺ τοὺς φίλους μου, ποὺ εἶχαν τὴν καλοσύνη νὰ μὲ συστήσουν σ' ἐσᾶς τόσο κολακευτικά. Μὲ εἶπαν ἀτσαλένιο καὶ ἴσως νὰ πιστεύουν, πὼς γεννήθηκα φυσικὰ χεροδύναμος ἄνθρωπος, ἢ πὼς τάχα ἀπόκτησα τὴ δύναμη ποὺ εἶδαν χτές, μόνο καὶ μόνο γιατί δὲν πίνω κρασί.

»Σᾶς λέω λοιπόν; πὼς ἀπὸ μικρὸς ἦμουν ἓνα παιδί, σὰν καὶ τ' ἄλλια τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ μου. Μόνο πὼς

μου ἄρεσε ἀπὸ τότε νὰ πηδῶ καὶ νὰ τρέχω, νὰ ρίχνω λιθάρια καὶ νὰ παλεύω.

»Βέβαια μὲ ὠφέλησε πολὺ, πού δὲν ἔβαζα στὸ στόμα μου οὔτε κρασί, οὔτε κανένα ἄλλο πιотό. Γιὰ νὰ δυναμώσῃ ὅμως ἔτσι τὸ σῶμα μου, αἰτία εἶναι πού δὲν ἔπαψα ποτὲ νὰ τὸ γυμνάζω. Ἡ καθημερινὴ αὐτὴ γύμναση μ' ἔκαμε νὰ γίνω ὅ,τι ἔγινε καὶ ὅ,τι εἶδαν μερικοὶ ἀπὸ σᾶς χτές.

»Καὶ γιὰ νὰ βεβαιωθῇτε γιὰ ὅσα σᾶς λέω, παρακαλῶ, περιμεῖνετε μιὰ στιγμή!».

Λέγοντας αὐτά, πετιέται ἀμέσως καὶ ξεκρεμᾷ ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς κατοικίας του τὸ δίκανο. Ἐπειτα λέει στὰ παιδιά: «Σᾶς παρακαλῶ, πετάξετέ μου μιὰ δεκάρα στὸν ἄέρα!»· κι ἐτοίμασε τὸ τουφέκι, γιὰ νὰ πυροβολήσῃ.

Δὲν εἶχε φτάσει πέντε ἔξι μέτρα ἢ δεκάρα, καὶ ἀκούστηκε ὁ κρότος τοῦ δίκανου. «Κοιτάξετε τώρα τὴ δεκάρα σας!» ξαναεῖπε.

Ἡ δεκάρα ἦταν καταπληγωμένη ἀπὸ τὰ σκάγια. Τὰ παιδιά τὴν κοίταξαν μὲ θαυμασμό: «Ἄς δοκιμάσωμε καὶ μὲ τὸ περίστροφο τώρα» εἶπε πάλι.

Καὶ ξεκρεμώντας το τοὺς λέει σὲ λίγο:

«Πετάξετέ μου ἀκόμη μιὰ δεκάρα, σᾶς παρακαλῶ». Ὅλοι ἦταν πρόθυμοι, μὰ πρόλαβε ὁ Γουσκοῦς ὁ Νώτης, ἓνα ψηλόλιγνο παλικάρι, ἐνθουσιασμένο καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ δάσκαλο.

Νέος πυροβολισμὸς ἀκούστηκε· τὰ παιδιά ξανάσκυψαν πάλι γυρεύοντας τὴ δεκάρα. Τὴν εἶδαν χάμω, μὰ ἀγνώριστη. Εἶχε κάμει μιὰ γουβίτσα στὴ μέση.

«Τὴν κακομοίρα!» εἶπε ὁ δάσκαλος χαμογελώντας. Τὰ παιδιά γέλασαν, καὶ μαζί μὲ τὸ γέλιο ἔστραψε στὰ μάτια ὁ θαυμασμὸς τοὺς πρὸς τὸ δάσκαλο.

« Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀπίστευτο » εἶπαν μερικά ἀναμεταξύ τους ἀρβανίτικα. « Ὅλα ὅμως ἀπὸ λαχτάρα βαθιὰ γιὰ τὸ τουφέκι, τὸ χάϊδεψαν μὲ πόθο ζωγραφιστὸ στὸ πρόσωπό τους, σὰ νὰ ἔλεγαν : « Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς ἀπὸ ἓνα τέτοιο ! »

Τότε ἀκούστηκε νὰ μурμουρίζη ἑλληνικὰ καὶ ὁ Γουσκός : « Νὰ μπορούσα νὰ σημαδεύω κι ἐγὼ ἔτσι, σὰν τὸν κύρ δάσκαλο ! ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ ἀπάντησε : « Καὶ νὰ σημαδεύετε καὶ νὰ πηδάτε θὰ μπορέσετε, φίλοι μου, καὶ ἀτσαλένιοι νὰ γίνετε· φτάνει νὰ κάνετε ὅ,τι ἔκαμα κι ἐγώ. Ἐπειδὴ ὅμως βλέπω πὼς ἀμφιβάλλετε ἀκόμη, σὰς προτείνω νὰ δοκιμάσετε τὴ συμβουλή μου ἓνα μῆνα μονάχα.

» Νὰ περνᾶτε ἀπὸ δῶ κάθε ἀπόγεμα, ὅταν τελειώνετε τὶς δουλειές σας. Τότε θὰ δῆτε καὶ μόνοι σας, πὼς σὲ λίγο καιρὸ μὲ τὴν ταχτική γύμναση θὰ γίνετε ξεφτέρια καὶ στὸ πῆδημα καὶ στὸ τρέξιμο καὶ στὸ λιθάρι καὶ στὸ σημάδι ».

Ὅλοι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους στὰ μάτια καὶ εἶπαν τοῦ Πάνου : Πές του, Πάνο, πὼς δὲ θὰ λείψωμε κανένα ἀπόγεμα ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου. Θὰ ποῦμε καὶ στ' ἄλλα παιδιὰ νὰ ἔρχονται κι αὐτὰ ».

Ὅταν ὕστερ' ἀπὸ λίγο ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀποχαιρέτησε τοὺς νέους καὶ ξανάρχισε τὸ ἀσβέστωμα τῆς κατοικίας του, τὸν ἄκουσε ἡ Παπασπύραινα νὰ μурμουρίζη χαμογελώντας : « Κάτι μπορεῖ νὰ γίνη μ' αὐτὰ τὰ παιδιὰ ».

§ 23. « ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΓΗ ΝΑ ΓΕΜΙΖΗ Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ».

Σήμερα εἶναι τοῦ Σταυροῦ. Τὸ σχολεῖο ἀργεῖ καὶ

μαζί μ' αὐτοὺς καὶ ὅλο τὸ χωριό. Ὡστόσο ὅμως στήν ἐκκλησίαν δὲ βλέπεις παρὰ πολὺ λίγους χωρικούς.

Τοῦ κάκου ὁ δάσκαλος ψέλνει γλυκῶφωνα τὸ « Τὸν σταυρόν σου προσκυνούμεν, δέσποτα » καὶ τὰ ἄλλα, τὰ ὠραία τροπάρια τῆς λειτουργίας. Μονάχα τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου χαίρονται τὴν ὠραία φωνὴ τοῦ νέου δασκάλου τους.

Τοῦ κάκου ἡ Παπασπύρainer ἐκοψε ὅλα τὰ βασιλικά της καὶ τὰ ἔφερε στήν ἐκκλησίαν, γιὰ νὰ τὰ μοιράσῃ ὁ παπὰς στοὺς χωριανούς, ὅταν θὰ ἔρχονταν νὰ ἀσπαστοῦν τὸ σταυρό.

Νά, τὴ στιγμὴ αὐτή, ὅπου ὁ Παπασπύρος ὑψώνει τὸ σταυρὸ κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο πολυέλαιο καὶ ψέλνοντας τὸ « Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ ἐκουσίως », προσκαλεῖ τὸ ποιμνιό του νὰ τὸν ἀσπαστῇ, μόνο ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, ὁ μπάρμπα-Γουλής, ὁ γερο-Γκανὰς καὶ τρεῖς τέσσερεις γριές, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ἔρχονται καὶ τὸν ἀσπάζονται !

« Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίζῃ κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτὴ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία » συλλογίζεται ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέποντας μιὰ τέτοια μεγάλη γιορτὴ ἁδεια τὴν ἐκκλησίαν.

§ 24. « ΚΑΛΗ ΒΡΥΣΗ ΤΩΡΑ, ΚΑΛΗ ! »

Ὅταν τελείωσε ἡ λειτουργία καὶ βγῆκαν ὅλοι στὸ νάρθηκα, ὁ Πέτρος Ἀνέξης εἶπε στὰ μεγαλύτερα παιδιά τοῦ σχολείου του : « Αὔριο τὸ πρωί, παιδιά, πρέπει νὰ καθαρίσωμε τὴ βρύση τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὸ βούρκο της. Γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ θὰ μᾶς χρειαστοῦν κάμποσα τσαπιά, φτυάρια, ἄξινες, κοφίνια καὶ ζεμπίλια.

Αὔριο θαρρῆτε μιὰ ὥρα πιὸ νωρὶς στὸ σχολεῖο, φέρνοντας μαζί σας ὅ,τι ἔχει ὁ καθένας σας ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐργαλεῖα. Τώρα μπορεῖτε νὰ διαλυθῆτε καὶ νὰ παίξετε. Χαίρετε ! » Καὶ γνεύοντας στὰ παλικάρια, τράβηξε μαζί τους κατὰ τὰ μαγαζιά.

Οἱ μαθητὲς ὅλοι σκορπίστηκαν μὲ χαρά, ἐνῶ τὰ παλικάρια εἶπαν :

« Ἐρχόμαστε κι ἐμεῖς νὰ βοηθήσωμε, κύρ δάσκαλε ».

— « Σᾶς εὐχαριστῶ, παιδιά, μὰ δὲν εἶναι καμιὰ ἀνάγκη γιὰ τέτοια μικροδουλειά. Ὅταν ἄλλη φορὰ σᾶς χρειαστῶ, βέβαια θὰ ζητήσω τὴ βοήθειά σας » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος εὐχαριστημένος γιὰ τὴν προθυμία τους.

Τὴν ἄλλη μέρα πρῶι πρῶι μιὰ μακρὴ σειρά παιδιῶν μὲ τὸν Πέτρο Ἀνέζη ὁδηγοῦ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου. Διευθύνονται χαρούμενοι κατὰ τὴ βρύση, κρατώντας ὁ καθένας κάποιο σύνεργο : ἄλλο τσαπί, ἄλλο ἀξίνα, ἄλλο κοφίνι, ἄλλο ζεμπίλι καὶ ὁ δάσκαλος ἕνα φτυάρι !

Σὲ λίγο φτάνουν στὴν πηγὴ κι ἀρχίζουν ἀμέσως τὴ δουλειά. Ὁ δάσκαλος ὁδηγεῖ τὰ παιδιά, κι ἐκεῖνα ἀκοῦν κι ἐκτελοῦν πρόθυμα κάθε διαταγὴ του. Μιὰ χαρὰ τὰ κρατεῖ ὅλα καὶ μιὰ ὄρεξη τὰ παρακινεῖ, ποιό νὰ κάμη περισσότερη καὶ καλύτερη δουλειά.

Στὴν ἀρχὴ ἀνοίχτηκε ἕνα αὐλάκι, ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν πηγὴ κι ἔφτανε ὡς τὴ γειτονικὴ ρεματιά, στὸ Βαθύρεμα, γιὰ νὰ χύνεται τὸ περισσευούμενο νερό. Δεξιά κι ἀριστερὰ σκάφθηκαν ἄλλα δυὸ μικρότερα αὐλάκια, γιὰ νὰ φέρνουν στὸ μεγάλο αὐλάκι τὰ παλιότερα τῶν πλυσταριῶν. Κατόπιν σκεπάστηκαν καὶ τὰ τρία αὐτὰ αὐλάκια μὲ πλακόπετρες, ποὺ κουβάλησαν

τὰ πιὸ μεγάλα παιδιὰ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ λατομεῖο. Τελευταία στρώθηκε μὲ χαλίκια καὶ μὲ ἄμμο, φερμένα ὅλα ἀπὸ τὸ Βαθύρεμα, ὅλος ὁ τύπος πού ἔπιανε ὡς τότε ὁ βοῦρκος.

“Υστερα ἀπὸ δυὸ ὧρες ἡ δουλειὰ ἦταν τελειωμένη, καὶ μαζί μ’ αὐτὴ εἶχε φύγει καὶ ἡ ἀσχημιὰ ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἡ πηγὴ τώρα παρουσιάζει ἄλλη ὄψη. “Ἐφτασε ἡ θέληση καὶ ἡ συνεργασία λίγων παιδιῶν, γιὰ νὰ γίνῃ ἓνα ἔργο πού τόσοι ἄνθρωποι χρόνια τώρα οὔτε τὸ εἶχαν συλλογιστῇ, οὔτε μπόρεσαν νὰ τὸ κάμουν.

« “Ἄν ἀργότερα φυτέψωμε, εἶπε ὁ δάσκαλος, καὶ λίγα πλατάνια, θὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ βρύση μιὰ ὁμορφη τοποθεσία, ὅπως παντοῦ ὅπου βρίσκεται πηγὴ ».

Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, περήφανα τώρα, μὲ τὶς ἀξινες καὶ τὰ τσαπιά στὸν ὦμο σὰν τουφέκια, μὲ τὰ κοφίνια στὴν πλάτη καὶ τὰ ζεμπίλια στὸ χέρι, γελαστά καὶ χαρούμενα, ξεκίνησαν γιὰ τὸ σχολεῖο τους, ρίχνοντας τὴν τελευταία ματιὰ στὸ ἔργο τους.

Πετᾶ ἡ ψυχὴ τους ἀπὸ ἱκανοποίηση, καὶ στὸν κάθε πατριώτη τους χωρικό, πού ἐρχόταν νὰ ποτίσῃ τὸ ζῶο του ἐκείνη τὴν ὥρα λένε : « Καλὴ βρύση τώρα, καλὴ ! »

§ 25. ΟΙ ΔΥΟ ΒΡΥΣΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

Μὲ τί χαρὰ ἄκουσαν τὴν ἴδια μέρα τὰ παιδιὰ τὸ δάσκαλό τους, νὰ τοὺς λέῃ πῶς θὰ τοὺς μάθῃ τὸ τραγούδι γιὰ τὶς « Δυὸ βρύσες τοῦ χωριοῦ ! » Ἀκούοντάς τον, νόμισαν στὴν ἀρχὴ πῶς τάχα, σὲ κάποιον χωριὸ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου θὰ ἔφτιασαν, σὰν κι αὐτὰ χτές, κοντὰ στὴ μιὰ βρύση τοῦ χωριοῦ τους καὶ

ἄλλη μιά. "Όταν ὅμως τὸν ἄκουσαν νὰ τραγουδῇ ὡς τὸ τέλος τὸ τραγούδι, τότε κατάλαβαν τὸ λάθος τους καὶ γέλασαν.

Νά, καὶ τὸ τραγούδι αὐτό, ποῦ γιὰ μιά στιγμή τὸ ἔμαθαν καὶ τὸ τραγουδοῦσαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ :

Στὸ χωριό μας τὸ μικρό
τρέχει ἀδιάκοπα μιά βρύση,
κι ὅλο φέρνει τὸ νερό,
περιβόλια νὰ ποτίση.

Στὸ αὐλάκι ὅπου κάνει,
χῆνες, πάπιες, κολυμποῦν,,
καὶ μικρὰ παιδιὰ βουτοῦν,
κι ὡς τὰ γόνατα τοὺς φτάνει.

Καὶ στὴ γούρνα πόχει ἡ βρύση,
πρωὶ βράδυ οἱ χωρικοὶ
σταματοῦν τὰ ζά τους κεῖ,
διψασμένα νὰ δροσίση.

Τὸ μικρό μας τὸ χωριό
ἔχει καὶ μιὰν ἄλλη βρύση·
ἔχει τὸ λαμπρὸ σκολειό,
ποῦ τὸ νοῦ μας θὰ φωτίση.

§ 26. « ΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΠΟΛΛΑ
ΘΑ ΔΙΟΡΘΩΘΟΥΝ ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τράβηξε μαζὶ μὲ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ ἀμέσως στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου. "Ἦθελαν ν' ἀποφασίσουν γιὰ κάποια ἐκδρομή, ποῦ θὰ ἔκαναν τὴν ἡμέρα ἐκείνη.

ἢ ὥς
τους

ἢ τὸ
ἢ τὰ

Μιά ἀτμοσφαῖρα βαριά ἀπὸ τὸν καπνὸ τῶν τσι-
γάρων γεμίζει τὸ μαγαζί.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, μ' ὅλο πού τὸν ἐνοχλοῦσε δυ-
νατὰ ἢ μυρουδιά, μπῆκε μέσα καὶ κάθισε στὸ τραπέζι
τῶν φίλων του.

Πλάγι τους κάθεται μεγάλη συντροφιά ἀπὸ βο-
σκούς. Ἀκουμπώντας ὅλοι στὶς ἀγκλίτσες τους μιλοῦν

καὶ πίνουν, μὰ χωρὶς ὄρεξη. Συζητοῦν κατσουφιασμέ-
νοι· κάτι σπουδαῖο θὰ ἔχουν, φαίνεται.

Τοὺς βλέπει ὁ δάσκαλος καὶ τοὺς ἀκούει νὰ συζη-
τοῦν, μὰ δὲν καταλαβαίνει.

« Δίχως ἄλλο κάποια δυσκολία στὴ βοσκή θὰ ἔ-
χουν, ἢ θὰ ἔπεσε καμιὰ ἀρρώστια στὰ ζῶα τους, γιὰ
νὰ εἶναι ἔτσι σήμερα » λέει μέσα του.

Ἐκεῖ ὅμως πού κάνει αὐτοὺς τοὺς συλλογισμούς,
ἔξαφνα τὸ ἄφτί του παίρνει ἀπὸ τὴ συζήτηση τῶν βο-
σκῶν τὶς λέξεις « βδέλλα » καὶ « γκούσα ».

— « Ἄ !, λέει πάλι μέσα του, θὰ ἔπαθαν ἴσως τὰ
ζῶα τους ἀπὸ βδέλλιασμα· δίκιο ἔχουν τότε νὰ εἶναι

ἀβηξε
αγαζι
ἀποια

ἔτσι λυπημένοι. Ἄς βεβαιωθῶ ὅμως, τί πραγματικά τοὺς συμβαίνει ; »

Ρωτᾷ τοὺς βοσκοὺς μὲ τὰ παιδιά, καὶ μαθαίνει πὼς βδέλλιασαν πραγματικά τὰ ζῶα τους, καὶ πὼς τὰ πρῶτα σημάδια τῆς ἀρρώστιας, ἡ ἀνορεξιά, ἡ δίψα ἡ μεγάλη, καὶ ἡ γκούσα—ἓνα πρήξιμο στὸ κάτω σαγόνι—φάνηκαν ἀπὸ λίγες μέρες, καὶ κοντὰ σ' αὐτά, πὼς ὅλοι οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ χωριοῦ εἶναι ἀπελπισμένοι.

Ὅταν πληροφορέθηκε ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀντὶ νὰ συμπονέσῃ γιὰ τὸ φοβερὸ αὐτὸ δυστύχημα τῶν χωρικῶν, ἔτριψε ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια του. Καὶ σὰ νὰ φωτίστηκε ἔξαφνα ὁ νοὺς του ἀπὸ ἓνα δυνατὸ καὶ γρήγορο φῶς, εἶπε μέσα του : « Μὲ τὴν ἀρρώστια αὐτὴ πολλὰ μποροῦν νὰ διορθωθοῦν ἐδῶ στὸ Κακορίζικο ! ». Καὶ λέγοντας αὐτά, θυμήθηκε τὰ χάλια τοῦ σχολείου καὶ τὰ κατάχλομα πρόσωπα τῶν μαθητῶν του.

§ 27. Η ΦΩΤΕΙΝΗ ΕΛΠΙΔΑ.

Γιὰ νὰ κάμῃ τέτοια παράξενη σκέψη ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐκείνη τὴν ὥρα, θὰ ἔχῃ βέβαια τὸ λόγο του. Καὶ ἔχει πραγματικά σπουδαίους λόγους νὰ πιστεῦῃ, πὼς ἡ ἀρρώστια ἐκείνη τῶν ζώων μπορεῖ νὰ διορθωθῇ πολλὰ στὸ χωριό.

Πρῶτα πρῶτα γνωρίζει καὶ τὸ βδέλλιασμα καὶ τὴ γιαιτρεία του. Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια, ὅταν ἦταν δάσκαλος στὸ τελευταῖο χωριό, πρὶν καταταχτῇ στὸ στρατό, ἔτυχε νὰ πάθουν ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρώστια καὶ τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ ἐκείνου. Τότε βρῆκε τὴν περίσταση νὰ τὴ μελετήσῃ καλά. Εἶχε βοηθήσει τὸ νομο-

κτηνίατρο πού τὰ γιάτρευε, κι ἔτσι ἔμαθε καὶ τὸ γιατρικὸ καὶ τὸν τρόπο τῆς γιαιτρείας.

Ἀκόμη πίστευε, πὼς οἱ κτηνιάτροφοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ, θέλοντας καὶ μὴ, θ' ἀναγκαστοῦν νὰ πληρώσουν ὅ,τι θὰ τοὺς ζητοῦσε, γιὰ νὰ γιαιτρέψῃ τὰ ζῶα τους· κι ἀκόμη πὼς μὲ τόσα χρήματα πού θὰ σύναζε, γιαιτρεύοντας τόσα γιδοπρόβατα, θὰ ἦταν εὐκολο καὶ τὸ σχολεῖο νὰ διορθωθῇ, νὰ γεμίσῃ μὲ θρανία, μὲ μαυροπίνακες καὶ χάρτες, καὶ ν' ἀγοραστοῦν ἀκόμη ἀρκετὰ κουτιά κινίνο γιὰ ὅσα παιδιὰ ὑποφέρουν ἀπὸ θέρμες.

Ἐκεῖνο ὅμως, πού κάνει πιὸ πολὺ τὸν Πέτρο Ἀνέζη νὰ χαίρεται, ἀντὶ νὰ συμπονή τοὺς Κακοριζικιώτες γιὰ τὸ κακό τους, εἶναι ἄλλο, πολὺ σπουδαιότερο καὶ ἀπὸ τὸ διόρθωμα τοῦ σχολείου καὶ ἀπὸ τὸ γιάτρεμα τῶν θερμασμένων μαθητῶν.

Αὐτὸ τὸ ἄλλο δὲν τολμᾷ ἀκόμη νὰ πιστέψῃ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, πὼς μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ. «Πρέπει καὶ τὸ βδέλλιασμα νὰ εἶναι γενικό, λέει μέσα του, καὶ τὰ στεκούμενα νερά νὰ μποροῦν νὰ χυθοῦν κάπου μὲ τὰ μέσα, πού ἔχουν στὸ χέρι τους οἱ Κακοριζικιώτες, καὶ τότε... Μά, ἄς μὴ παραβιάζωμαι, προτοῦ νὰ ἰδῶ, τί τρέχει πραγματικά», συλλογίζεται.

Καὶ πλησιάζοντας τὸ κάθισμά του στὸ τραπέζι τῶν βοσκῶν, παίρνει τὸν Πάνο τὸν Γκολέμη διερμηνέα, καὶ τοὺς λέει: «Ἦθελα νὰ βλεπα τὰ ζῶα σας, καθὼς καὶ τὸ λιβάδι πού βόσκουν αὐτὲς τὶς ἡμέρες. Γι' αὐτὸ θὰ πάω τὸ ἀπομεσήμερο μὲ τὰ παιδιὰ ἀπὸ δῶ, νὰ ἰδοῦμε τὰ κοπάδια σας καὶ τὸ λιβάδι. Ἄν βεβαιωθῶ ἀληθινά, πὼς βδέλλιασαν τὰ ζῶα σας, μὴ φοβάστε! Ἐγὼ τὸ παίρνω ἀπάνω μου νὰ σᾶς τὰ γιαιτρέψω ὅλα, ἂν μείνωμε βέβαια σύμφωνοι στὴν πληρωμή. Ἄν πάλι ἔχουν

ἄλλη ἀρρώστια, πὺ δὲν ξέρω ἐγὼ νὰ τῇ γιατρέψω, θὰ φροντίσω νὰ σὰς φέρω τὸν κατάλληλο γιατρό. Εἴτε τὸ ἓνα ὅμως συμβαίνει, εἴτε τὸ ἄλλο, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰδοποιήσετε ὅλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ, νὰ μαζευτοῦν στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου κατὰ τὸ δειλινό, γιὰ νὰ συμφωνήσωμε ».

Οἱ βοσκοὶ ἔμειναν σύμφωνοι. Ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τοὺς φίλους του ν' ἀναβάλουν τὴν ἐκδρομὴ γιὰ ἄλλη μέρα, τοὺς παρακάλεσε νὰ συναντηθοῦν ὅλοι στὴν κατοικία του ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαγητό. Ὑστερα χαιρέτησε καὶ πῆγε νὰ γιοματίσῃ.

§ 28. Η ΘΛΙΨΗ ΠΟΥ ΔΥΝΑΜΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ.

Δὲν εἶχε ἀποφάγει ἀκόμη καλὰ καλὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, καὶ νὰ, οἱ φίλοι του ἄρχισαν νὰ ἔρχονται, ἓνας ἓνας, στὴν κατοικία του.

Τώρα πιά δὲ ντρέπονται μπαίνουν θαρρετὰ στὴν κάμαρά του καὶ τὸν χαιρετοῦν γνώριμα.

Εἶναι ὅλοι ἀνήξεροι στὸ φέρσιμο, μ' αὐτὸ δὲ στενοχωρεῖ τὸν Πέτρο Ἀνέξη. Ἐκεῖνο πὺ τὸν στενοχωρεῖ πολὺ, εἶναι ἡ μεγάλη ἀγραμματοσύνη τους.

Μ' ὅλο πὺ λένε ὅλοι τους, πὺς τελείωσαν τὸ δημοτικὸ σχολεῖο, κανεῖς τους δὲν ξαίρει οὔτε νὰ διαβάσῃ καλὰ, οὔτε νὰ γράψῃ ἓνα γράμμα στοὺς δικούς του στὴν Ἀμερικὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσες φορές παίρνουν γράμματα, ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν στὸν κύρ Χρίστο τὸ Ζαβόπουλο, τὸ δικολάβο τοῦ χωριοῦ, νὰ τοὺς τὸ διαβάσῃ καὶ νὰ τοὺς κάμῃ τὴν ἀπάντησιν.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ κύρ Χρίστος ὁ «δικηόρος», ὅπως τὸν λένε ἄλλοι, ξαίρει καλὰ ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ χωριοῦ. Θέ-

λοντας καὶ μὴ, ὅλοι ξεμολογοῦνται σ' αὐτόν, ὅπως
στὸν πνεματικό.

Αὐτὸς ξαίρει, ποιὸς ἀπὸ τοὺς χωριανούς πῆρε δο-
λάρια αὐτὲς τίς ἡμέρες, ποιὸς ἔχει ἔτοιμη τὴν προῖκα
τοῦ κοριτσιοῦ του, ποιὸς χρωστᾷ, καὶ ἄλλα τέτοια οἱ-
κογενειακὰ μυστικά.

Ἡ ἀγραμματοσύνη τῶν χωρικῶν καὶ τῶν παιδιῶν
τοὺς τοὺς ξεσκεπάζει ὅλους σ' ἓνα δικολάβο, πού γιὰ
μιὰ κότα ἢ γιὰ λίγα αὐγά ἢ γιὰ ἓνα δίδραχμο ἢ τέλος
καὶ γιὰ μιὰ χιλιάρικη μποτίλια, γεμάτη ρετσίνα, τοὺς
διαβάζει κάθε γράμμα ἢ τοὺς γράφει τὴν ἀπάντηση
σὲ γράμμο τῶν δικῶν τους !

Βλέπει ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὰ παλικάρια τοῦ χω-
ριοῦ γύρω του, ὅλα ἀγράμματα, ὅλα ἀμόρφωτα — σω-
στὰ ξύλα ἀπελέκητα — καὶ πονεῖ ἡ ψυχὴ του, καὶ στε-
νοχωριέται πολύ. Συλλογίζεται πόσο καλύτερα θὰ
σκέφτονταν καὶ θὰ ἔβλεπαν ὅλα τὰ πράματα, ἂν εἶχαν
μάθει λίγα γράμματα.

« Καὶ ὅμως σὲ λίγα χρόνια ὅλα αὐτὰ τ' ἀγόρια θὰ
γίνουν Ἑλληνες πολῖτες » λέει μέσα του. « Μὲ τὸ δι-
καίωμα πού θ' ἀποκτήσουν τότε νὰ ψηφίζουν καὶ νὰ
διαλέγουν τοὺς κυβερνήτες τοῦ κράτους, θὰ κρατοῦν
στὰ χέρια τους τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδας μας. Φαντά-
ζομαι πόσο ἀξιους κυβερνήτες θὰ μποροῦν νὰ διαλέ-
γουν ἄνθρωποι, πού μπροστὰ στὰ μάτια τους τοὺς γε-
λᾷ καὶ ζῇ ἀπὸ τὸν ἰδρῶτα τους ὁ κύρ Χρῖστος ὁ Ζα-
βόπουλος ! »

Ἀντὶ ν' ἀπελπιστῇ γι' αὐτὸ ὁ δάσκαλος, παίρνει
νέα δύναμη γιὰ ὅ,τι εἶχε ἀποφασίσει. Ἡ θλίψη τοῦ δυ-
ναμώνει τὴν ἀπόφαση, νὰ δουλέψῃ ὅπως μπορέσῃ καὶ
γι' αὐτὰ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, καὶ ἄς μὴν εἶναι τοῦ
σχολείου του.

Ἔτσι παρηγοριέται καὶ προσπαθεῖ. Ὁ Θεὸς ἄς τὸν βοηθᾷ καὶ σ' αὐτὲς τὶς προσπάθειές του !

§ 29. « ΝΑ ΕΙΧΑΜΕ ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ ΣΠΙΤΙ ! »

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δέχεται σήμερα τοὺς φίλους του στὴν κατοικία του. « Περάστε, παιδιά ! » λέει στὸν καθένα· καὶ τοὺς βάζει μέσα. Ἔχει τὸ σκοπὸ του.

Τόσες μέρες κοπίαζε γι αὐτό. Ἀσβέστωνε, σφουγγάριζε, μετακόμιζε, τοποθετοῦσε, συγύριζε· καὶ σήμερα ποὺ ἔχει πιά ταχτοποιήσει τὸ νοικοκυριό του, νομίζει πὼς μπορεῖ νὰ δώσῃ ἓνα μάθημα στοὺς φίλους του χωρὶς λόγια.

Γι' αὐτὸ τοὺς βάζει τόσο πρόθυμα στὴν κατοικία του καὶ τοὺς τὴ δείχνει ὅλη, ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρα ὡς τὸ μαγειρεῖό.

Τὰ παιδιά βλέπουν καὶ ὅλο θαυμάζουν.

Λάμπουν φρεσκοασβεστωμένοι οἱ τοῖχοι καὶ τὰ πα-
τοσάνιδα ἀπὸ τὰ πολλὰ σφουγγαρίσματα. Γι' αὐτὸ
μπαίνουντας μέσα τὰ παιδιά θέλουν νὰ βγάλουν τὰ
τσαρούχια τους, γιὰ νὰ μὴ λερώσουν τὸ πάτωμα, μὰ
τὰ ἐμποδίζει ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

Τὸ κάθετι ποὺ βλέπουν, εἶναι βαλμένο στὴ θέση του
καὶ ὅπως πρέπει. Τὸ κρεβάτι, ὠραῖα συγυρισμένο, λάμ-
πει ἀπὸ τὰ κάτασπρα σεντόνια καὶ τὰ μαξιλάρια του.
Τὸ ἴδιο καὶ ὁ νιφτήρας μὲ τὴ λεκάνη, τὸ κανάτι τοῦ
νεροῦ καὶ τὴ σαπουνιέρα του. Τὰ ροῦχα, κρεμασμένα
στὴ σειρὰ ἀπὸ μιὰ μεγάλη κρεμάστρα, σκεπάζονται
μ' ἓνα μεγάλο πανί. Σὲ ξεχωριστὴ κρεμάστρα εἶναι
κρεμασμένο τὸ καπέλο καὶ τὸ μπαστούνι.

Τὸ γραφεῖο κοντὰ στὸν τοῖχο καθαρῶτατο, καὶ ἄ-
πάνω ἀπ' αὐτὸ τοποθετημένη ἡ βιβλιοθήκη μ' ἓνα σω-

ρὸ βιβλία. Ἀπάνω στὸ γραφεῖο τὸ καλαμάρι μὲ τὸν κοντυλοφόρο καὶ τὸ μολύβι του, καὶ πλάι ἢ χαρτοθήκη μὲ τὸ χαρτὶ καὶ τοὺς φακέλλους. Κάτω ἓνα μικρὸ χαλάκι γιὰ τὰ πόδια, δεξιὰ κι ἄριστερὰ τρία τέσσερα καθίσματα, καὶ ἀντίκρυ χαμηλὸς καναπὲς στρωμένος μὲ ὠραῖο στρωσίδι. Στὸ μαγειρειὸ πάλι τὸ τζάκι, ἢ πιατοθήκη μὲ τὰ πιάτα της, τὰ ράφια μὲ τὶς κατσαρόλες τους, τὸ συρματένιο κλουβί, τὸ φανάρι μὲ τὰ φαγιά του, ὁ μαρμαρένιος νεροχύτης, ὅλα λαμποκοποῦν παστρικά παστρικά.

Τὰ παιδιά, περνώντας ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο δωμάτιο, δὲ μιλοῦν· θαυμάζουν μονάχα καὶ αἰστάνονται μέσα τους μιὰ παράξενη λαχτάρα: « Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς ἓνα τέτοιο σπίτι ! »

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης χαμογελᾷ πού τὰ βλέπει, μὰ δὲ λέει τίποτε. Τί χρειάζονται τὰ λόγια, ὅπου τὰ πράματα μιλοῦν μόνα τους ;

§ 30. «ΘΑ ΣΥΓΓΥΡΙΣΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΑΚΟΜΗ ΤΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ ΜΟΥ».

Ἀφοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἔδωσε στοὺς φίλους του τὸ μάθημα πού ἤθελε, ξεκίνησε μαζί τους γιὰ τὸ λιβάδι.

Ὁ Τάσος Τρίμης, ἔν' ἀπὸ τὰ παιδιά πού ὁ νοῦς τους δὲν ξεκολλοῦσε ἀπ' ὅσα εἶχαν δεῖ, θυμήθηκε τὸ μαγειρειὸ μὲ τὶς κατσαρόλες, τὸ τηγάνι καὶ τὰ πιάτα του, καὶ ρώτησε τὸ δάσκαλο :

« Εἶδα τόσα πράματα στὸ μαγειρειὸ σας, κύρ δάσκαλε· τί τὰ χρειάζεστε, ἀφοῦ δὲν εἶστε παντρεμένος ; »

— « Γιὰ νὰ μαγειρεύω, Τάσο. Τί, μονάχα οἱ παντρεμένοι τρῶνε ; » ἀπάντησε γελώντας.

— « Μὰ ποιὸς θὰ σᾶς μαγειρεύῃ ἐδῶ στὸ χωριό ; » ξαναρώτησε ὁ Τάσος ἀπορώντας.

«Όταν ἐρχόμουν στο χωριό σας» ἀπάντησε τότε ὁ δάσκαλος, «ἤξαιρα πὼς θὰ ἔβρισκα δυσκολίες στήν τροφή μου. Πῆρα λοιπὸν μαζί μου ὅλα τὰ σύνεργα τῆς μαγειρικῆς καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ καὶ τοῦ κυνηγιοῦ καὶ τῆς ψαρικῆς.

»Χτὲς τὸ ἀπόγεμα, βλέποντας πὼς κοντεύουν νὰ τελειώσουν οἱ προμήθειες πού ἔφερα μαζί μου ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πετάχτηκα ὡς τ' ἀμπέλια σας καὶ χτύπησα ἕνα λαγό. Ἐπειτα γύρισα καὶ τὸν ἐμαγεύρεψα».

— «Μὰ ξαίρετε νὰ μαγειρεύετε κιόλας ;» ρώτησε ἕνας ἄλλος.

— «Πὼς ὄχι ! Ἡ στρατιωτικὴ ζωὴ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ ἡ δασκαλικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέσα σὲ χωριά, μὲ ἔκαμαν νὰ μάθω καὶ τὴ μαγειρικὴ, καὶ νὰ μπορῶ νὰ ζῶ ὑποφερτὰ σὲ μέρη πού δὲν ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα.

» Ἀργότερα λογαριάζω νὰ κατεβῶ καὶ στὴ θάλασσα γιὰ ψάρια. Εἶμαι νησιώτης καὶ ξαίρω ἀπὸ δίχτυα. Μὰ δὲ θὰ περιοριστῶ σ' αὐτὰ μονάχα· θὰ ταχτοποιήσω καλύτερα τὸ νοικοκυριό μου. Θ' ἀγοράσω λίγες κότες, γαλοπούλες καὶ περιστέρια· θὰ πάρω καὶ καμιὰ γίδα καὶ κανένα γουρουνόπουλο. Τότε πιά, ἔχοντας ταχτικὰ τ' αὐγά μου, τὰ κοτόπουλα, τὰ πιτσούνια, τὸ γάλα, τὸ βούτυρο, τὸ παστωμένο κρέας καὶ τὰ λουκάνικα μου, δὲ θ' ἀναγκάζωμαι νὰ κυνηγῶ μόνο καὶ νὰ ψαρεύω».

§ 31. ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΡΕΦΘΑΣΤΕ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ;

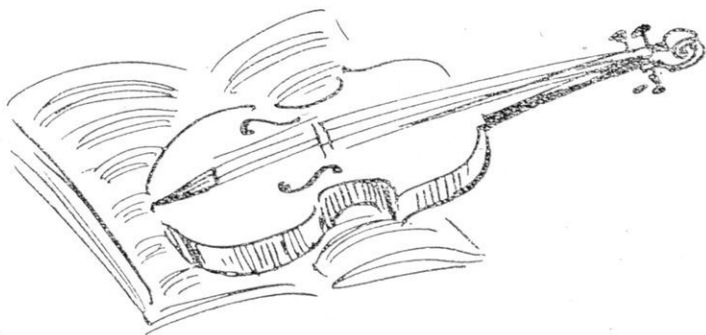
«Καὶ πότε βρίσκετε καιρὸ νὰ μαγειρεύετε, ἀφοῦ ὅλη μέρα εἶστε στὸ σχολεῖο ;» ρωτᾷ τώρα ὁ Πάνος ἀπὸ μέρος ὅλης τῆς συντροφιάς του.

— «Νὰ σᾶς πῶ, φίλοι μου ! Τὸ φαγητό μου τὸ ἔτοι-

μάζω πάντα αποβραδὶς, μόλις νυχτώνει. Τότε κάνω καὶ ὅλες τὶς ἄλλες δουλειές μου· παίζω βιολί, διαβάζω, γράφω καὶ μαγειρεύω.

»Τὸ μαγεῖρεμα ἔχει βέβαια τὶς φασαρίες του· νὰ τρίβης τὸ κρεμμύδι, νὰ ξαφρίζης τὸ κρέας, νὰ κοιτάζης τόση ὥρα τὸ φαγὶ ποὺ βράζει, καὶ μάλιστα νὰ πλένης τὰ πιάτα.

»Βέβαια θὰ μπορούσα νὰ ξεφύγω ὅλον αὐτὸν τὸν

κόπο, τρώγοντας ὅ,τι θὰ ἔβρισκα πρόχειρο στὰ μαγυζιὰ τοῦ χωριοῦ· πότε σαρδέλες, πότε ἐλιές, πότε καμιὰ ρέγκα. Μὲ τέτοια ὅμως προσφάγια δὲ θὰ τρεφόμεουν καλὰ καὶ δὲ θὰ μπορούσα ν' ἀντέχω στὴ δουλειά μου.

»Εἶναι αὐτὴ κουραστικὴ καὶ μοῦ χρειάζεται ζεστὴ καὶ θρεφτικὴ τροφή, καὶ γιὰ νὰ ξαναβρίσκω τὴ δύναμη ποὺ χάνω, καὶ γιὰ ν' ἀποθηκεύω καινούργια γιὰ ὥρα ἀνάγκης, καθὼς ὅταν τύχη ν' ἀρρωστήσω καὶ ὅταν δὲ θὰ μπορῶ νὰ τρώω διόλου. Τότε τὸ σῶμα μας, γιὰ νὰ ζήσει, μεταχειρίζεται ἀπὸ τὸ ἀπόθεμα αὐτό, κι ἔτσι μπορεῖ καὶ στέκεται στὴ ζωὴ καὶ πολεμᾷ τὴν ἀρρώστεια.

»Γιὰ νὰ νιώσετε καλύτερα αὐτὸ ποὺ σᾶς λέω, θυμη-

ῶ φάρμακον τοῦ χωριοῦ

θῆτε πῶς εἶναι τ' ἀδερφάκια σας πού ἔρχονται στοῦ σχολεῖο· κιτρινιάρικα, μαραζωμένα, ἀναιμικά καί ἀδυνατισμένα ! Καί γιατί ὅλα αὐτά ; Γιατί ἀπό τή μιὰ τὰ δέρνουν οἱ πυρετοί καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ ἀναφαγιά. "Αν καλότρωγαν, θά ἦταν δυναμωμένα καί θά μπορούσαν νά παλέψουν μέ τοὺς πυρετοὺς καί νά βαστάξουν στὰ χτυπήματά τους. Ἐνῶ τώρα, μέ τὸ ξερὸ κρεμμύδι καί τὴν μπομποτά πού τὰ βλέπω νά τρῶνε κάθε μέρα, πολὺ φοβοῦμαι μήπως, ἂν δὲν τὰ προλάβωμε, πᾶνε νά συναντήσουν στοῦ νεκροταφεῖο τ' ἄλλα τ' ἀδερφάκια τους. . . . »

— « Μὰ ἐμεῖς, γιὰ νά δυναμώσωμε τὰ παιδιὰ μας, τὰ ποτίζομε κάθε μέρα κρασί, ἀπὸ μωρὰ ἀκόμη », εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς νέους. Ἐνῶ ἓνας ἄλλος, πού λίγες μέρες πρωτύτερα τοῦ εἶχαν πεθάνει δυὸ ἀδέρφια του ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς ρώτησε :

— « Καί τί πρέπει νά κάμωμε κ. Ἀνέζη, γιὰ νά προλάβωμε αὐτὸ τὸ κακὸ πού λέτε ; »

— « Πρῶτα πρῶτα πρέπει νά μὴ δίνετε πιὰ κρασί στὰ μικρὰ παιδιὰ σας. Δὲ φαντάζεστε, τί μεγάλο κακὸ τοὺς κάνετε μέ τὸ κρασοπότισμα. Κάρβουνο ἀναμμένο στοῦ στομάχι ἑνὸς ἀνθρώπου δὲ μπορεῖ νά κάμη τόσο μεγάλο κακὸ, ὅσο τὸ κρασί στοῦ στομάχι μικροῦ παιδιοῦ.

» Τὸ κρασί φαίνεται στήν ἀρχὴ πῶς παχαίνει τὰ μικρὰ παιδιὰ· τὰ φαρμακώνει ὅμως λίγο λίγο καί τοὺς μαραζώνει τὸ μυαλό τους. "Όσα παιδιὰ συνήθισαν νά πίνουν κρασί, δὲ μποροῦν νά μάθουν γράμματα. Τὸ ξαίρετε αὐτό ; »

"Όταν ἄκουσαν τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια τοῦ δασκάλου, κοιτάχτηκαν μετὰξὺ τους οἱ νέοι. Ἐνας μάλιστα δὲ βάσταξε, καί εἶπε μέ θυμὸ : « Γι' αὐτὸ κι' ἐ-

μείς παραμάθαμε γράμματα ! Τί τὰ θέλαμε ὅμως τὰ γράμματα, μιὰ καὶ ἤπιαμε τόσο κρασί ! »

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἐξακολούθησε :

« Τ' ἀδέρφια σας πρέπει νὰ τρῶνε καλά, περισσότερο ὅσα ὑποφέρουν ἀπὸ πυρετούς· νὰ πίνουν ταχτικά γάλα, νὰ τρῶνε αὐγά, χυλοπίτες, τραχανά, φασόλια καὶ ἄλλα ὀσπρία, καὶ δυὸ τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα κρέας. Αὐτὰ δίνουν ζωὴ στὸν ἄνθρωπο καὶ μάλιστα στὰ μικρά. Βάλετέ το λοιπὸν στὸ νοῦ σας καὶ βράδυ καὶ πρωὶ θυμίζετε το στοὺς γονεῖς σας. Μὴ φαρμακώνετε τὰ μικρά ! » Ὅχι κρασί καὶ πιотά, παρὰ τροφές ποὺ τρέφουν ».

§ 32. ΜΙΑ ΠΛΗΓΗ ΦΑΡΑΩ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΑΣ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὕστερα ἀπ' ὅσα εἶπε φάνηκε σὰ νὰ κουράστηκε, καὶ σώπασε.

Τότε ὁ πιὸ μικρὸς ἀπ' ὅλη τὴ συντροφιά, ὁ Χαράλαμπος Πίκουλας, τὸν ἐρώτησε, παρακαλώντας τὸν Πάνο νὰ τοῦ διορθῶν τὰ ἐλληνικά του :

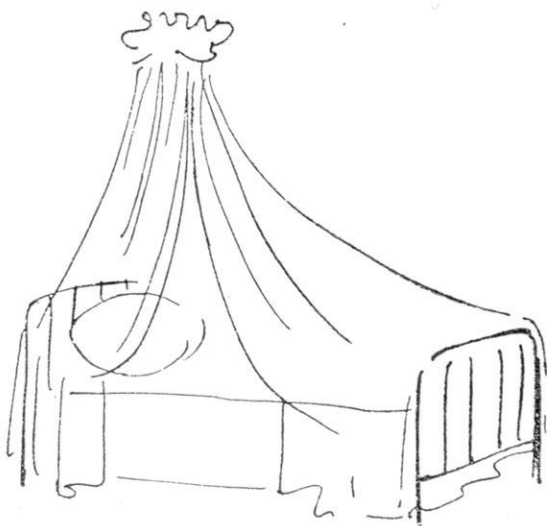
« Ἀπ' ὅλα ὅσα εἶδα σήμερα σπίτι σου, κύρ δάσκαλε, δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω, τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ μεγάλο πάνινο χωνί, ποὺ κρεμόταν ἀπάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι σου ».

— « Θὰ λήη γιὰ τὴν κουνουπιέρα ὁ Χαράλαμπος » εἶπε γελώντας ὁ Πάνος, ποὺ ἤξαιρε ἀπὸ τὴ Λεβαδειὰ τὶς κουνουπιέρες.

— « Νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω ἀμέσως, παιδί μου » ἀποκρίθηκε πρόθυμα ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Εἶναι αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Πάνος, ἡ κουνουπιέρα μου· ἓνα πολὺ ψιλὸ καὶ ἄραιὸ ὕφασμα, ποὺ δὲν ἀφήνει νὰ περνοῦν τὰ κουνούπια. Τὸ ἀπλώνω κάθε φορὰ ποὺ θέλω νὰ κοιμηθῶ, τυ-

λίγω με αυτόλόκληρο τὸ κρεβάτι μου, κι ἔτσι εἶμαι ἀσφαλισμένος, πῶς δὲ θὰ με τσιμπήσουν τὰ ἐνοχλητικὰ καὶ βλαβερά αὐτὰ ζώφια.

»Ἡ κουνουπιέρα εἶναι πρόχειρο καὶ πολὺ καλὸ μέσο, γιὰ νὰ φυλάγεται κανεὶς ἀπὸ τὶς θέρμες. "Αν εἶ-

χατε καὶ σεῖς στὰ σπίτια σας τέτοια πάνινα χωνιά στὸν ὕπνο σας, δὲ θὰ εἶχατε διόλου θέρμες στὸ χωριό ».

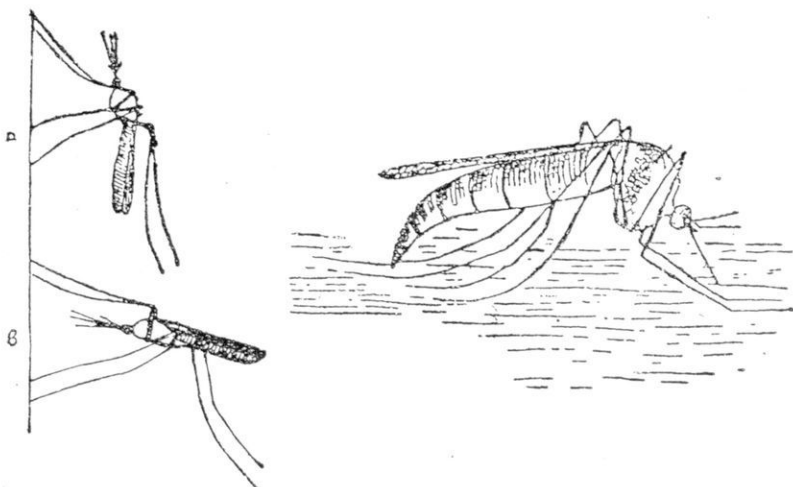
— « Μὰ τόσο μαγικὸ εἶναι αὐτὸ τὸ χωνί ; » ρώτησε πάλι ὁ Χαράλαμπος.

— « Ναί, βέβαια » καὶ ἄρχισε νὰ ἐξηγῇ στοὺς φίλους του, πῶς ἀπὸ τὰ κουνούπια γεννιέται αὐτὴ ἡ φοβερὴ ἀρρώστια, οἱ ἐλώδεις πυρετοὶ· πῶς μολύνονται τὰ ζώφια, ὅταν κεντήσουν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἀρρώστια αὐτή· ποῦ γεννιοῦνται, πῶς μεγαλώνουν καὶ ποιά ἀπὸ αὐτά, γιὰ νὰ ζήσουν, γυρεύουν νὰ ρουφήξουν αἷμα ἀνθρώπινο· καὶ τέλος πόσο μᾶς ὠφελεῖ ἡ κουνουπιέρα,

πού ἐμποδίζει τὰ κουνούπια νὰ μᾶς κεντοῦν τὴν ὥρα πού κοιμούμαστε ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέζη, ἐξηγώντας τὰ παραπάνω στοὺς φίλους του καὶ ἀναφέροντας τὶς θέρμες, τὶς ὠνόμαζε κάθε φορά «φοβερὴ ἀρρώστια». Αὐτὸ ξάφνισε ἕναν ἀπὸ τοὺς νέους καὶ εἶπε :

«Μοῦ φαίνεται παράξενο αὐτὸ ποῦ μᾶς λέτε. Τὶς θέρμες τὶς λογαριάζετε γιὰ φοβερὴ ἀρρώστια. Ἐ-

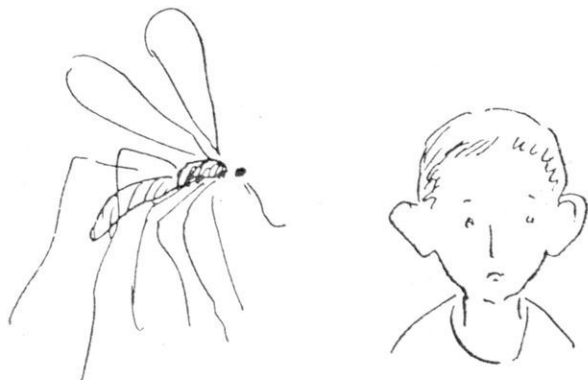
μείς ἐδῶ τὴν ἔχομε γιὰ παιγνίδι, ἀφοῦ τὴν περνοῦμε στὸ πόδι καὶ χωρὶς κανένα βοτάνι ».

— «Κί' αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγάλα κακὰ τῆς ἀρρώστιας, ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, νὰ παρουσιάζεται πάντα σὰν τιποτένια, καὶ σπάνια σὰν κακοήθης πυρετός.

»Ἐρχεται στὴν ἀρχὴ μὲ ρίγος καὶ μὲ δυνατό κεφαλόπονο. Ὁ πυρετὸς ἀνεβαίνει γρήγορα πολὺ ψηλά, ὕστερα ὅμως ἀπὸ λίγες ὥρες πέφτει, ὁ κεφαλόπο-

νος λίγο λίγο χάνεται, καὶ ἰδρωτὰς ἄφθονος καταβρέχει στὸ τέλος ὅλο τὸ σῶμα. Αὐτὸ γίνεται, γιὰ νὰ ξανάρθη πάλι στὴν ὠρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα.

»Κι ἐνῶ φαίνεται πὼς κάθε τέτοια προσβολὴ τοῦ πυρετοῦ περνᾷ, χωρὶς ν' ἀφήσῃ πίσω της κανένα κακὸ στὸν ἄρρωστο, μ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως οἱ ταχτικές προσβολές κάνουν, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, πὼ ἀδύνατο τὸ σῶμα του. Ὁ ἄρρωστος σιγὰ σιγὰ χλομιάζει καὶ κόβεται ἢ ὀρεξή του γιὰ κάθε δουλειά. Κι αὐτό, γιατί ἡ ἀρρώστια

αὐτὴ τοῦ χαλᾷ τὸ αἷμα, καὶ ὅπως ξαίρετε, τὸ αἷμα εἶναι ἡ ζωὴ μας ».

Εἶπε καὶ ἄλλα πολλὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης γιὰ τοὺς ἐλώδεις, κι ἔκλεισε τὴν ὁμιλία του ἔτσι: « Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρρώστια, ποὺ τρώει τὴν Ἑλλάδα μας, καὶ θὰ τὴ φάῃ δίχως ἄλλο, ἂν ἐξακολουθήσωμε νὰ τὴν περιφρονούμε. Φαντασθῆτε, πὼς κάθε χρόνο ἀρρωστοῦν ἀπὸ αὐτὴ δύο ἑκατομμύρια, καὶ πεθαίνουν ἑξὶ χιλιάδες ἀδέρφια μᾶς ! Ἄν κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ κακὸ λογαριάσῃ κανεὶς καὶ τὰ ἔξοδα ποὺ χρειάζεται, γιὰ νὰ τὴν πολε-

μήσωμε, καὶ τὰ χασομέρια ποῦ ἔχουν οἱ θερμασμένοι, τότε θὰ ἰδῇ, ἂν πρέπη νὰ τὴν ἔχωμε γιὰ παιγνίδι, ποῦ λέτε, ἢ γιὰ πληγὴ Φαραῶ τῆς πατρίδας μας ».

§ 33. Η ΡΙΖΑ ΤΩΝ ΠΥΡΕΤΩΝ.

« Καὶ πῶς μπορούμε νὰ ξεριζώσωμε αὐτὸ τὸ κακὸ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας ; » ρώτησαν τότε πολλοί.

— « Πῶς μπορούσατε νὰ προφυλαχτῇτε εὐκολα καὶ χωρὶς πολλὰ ἔξοδα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια αὐτή, σᾶς τὸ ἐξήγησα πρωτύτερα. Μὰ καὶ τώρα, ποῦ ἔχει χτυπηθῇ ὅλο τὸ χωριό, ἔχετε ἓνα μέσο νὰ τὴν πολεμήσετε ἀποτελεσματικὰ ».

— « Ποιό ; » ρώτησαν ὅλοι μαζί.

— « Τὸ κινίνο » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Καὶ ἐξήγησε πάλι τὶς πολυτίμες ιδιότητες τοῦ γιαιτρικοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν τρόπο ποῦ πρέπει νὰ τὸ παῖρνουν οἱ ἄρρωστοι, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ φέρῃ τ' ἀποτελέσματά του.

« Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ θὰ σᾶς γλῖτωνε ὁλότελα καὶ ἀπὸ τὶς κουνουπιέρες καὶ ἀπὸ τὸ κινίνο, εἶναι ἄλλο πιὸ ριζικὸ » πρόσθεσε.

— « Ποιό ; ποιό εἶναι αὐτό ; » ξαναρώτησαν ὅλοι.

— « Νὰ κυνηγήσετε τὰ μολυσμένα κουνούπια ἀπὸ τὸν τόπο σας ἔτσι, ποῦ νὰ τὰ ἐξαφανίσετε πέρα πέρα ».

— « Μὰ γίνεται αὐτό ; »

— « Τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο στὸν ἄνθρωπο, ποῦ θὰ πῇ « θέλω ». Ἄν λοιπὸν θελήσετε καὶ σεῖς, μπορείτε νὰ ξαφανίσετε τὰ κουνούπια ἀπὸ τὸ χωριὸ σας. Φτάνει νὰ μπορέσετε νὰ τὰ ἐμποδίσετε μιὰ χρονιά νὰ γεννήσουν ».

— « Καὶ ποῦ θὰ βρίσκωμε ἐμεῖς τὸ κάθε κουνούπι

τὴν ὥρα πού θέλει νὰ γεννήσῃ, γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίζωμε ; »
 ρώτησε ὁ μικρὸς Πίκουλας γελώντας.

— « Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμετε τέτοιο μεγάλο κόπο γιὰ τὸ κάθε κουνούπι » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης, γελώντας κι αὐτός. « Φτάνει μόνο νὰ φροντίσετε νὰ μὴ βρίσκουν αὐτὰ τὰ βλαβερὰ ζώφια κοντὰ σας τέτοια μέρη, πού νὰ μποροῦν νὰ γεννοῦν τ' αὐγά τους καὶ ὕστερα νὰ μεγαλώνουν τὰ παιδιὰ τους.

» Θυμάστε πού σᾶς εἶπα λίγο πρωτύτερα, πὼς τὰ ζώφια αὐτὰ γεννοῦν μονάχα σὲ στεκάμενα νερά· γιατί μονάχα μέσα σὲ τέτοια νερά μποροῦν νὰ ζήσουν τὰ παιδιὰ τους, ὥσπου νὰ γίνουν καὶ αὐτὰ σωστά κουνούπια. "Ὅσο λοιπὸν αὐτὰ τὰ ζῶα βρίσκουν κατάλληλες φωλιές, τόσο γεννοῦν καὶ πληθαίνουν, καὶ πληθαίνοντας μᾶς κεντοῦν πιὸ πολύ, καὶ ἔτσι μπολιάζουν καὶ ὅσους δὲν ἔχουν ἀκόμη χτυπηθῇ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. "Αὐμα ὅμως λείψουν ἀπὸ τὸ χωρὶς τὰ στεκάμενα νερά, φῶς φανερό εἶναι πὼς θὰ λείψῃ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὴ ρίζα του.

» Γιὰ νὰ ὑποφέρετε ἐδῶ στὸ Κακορίζικο ἀπὸ ἐλῶδεις καὶ γιὰ νὰ βδελλιάζουν τὰ ζῶα σας, θὰ εἰπῇ πὼς ἐδῶ κάπου θὰ ἔχετε στεκάμενα νερά, πού πρέπει νὰ στραγγίσουν ».

— « Τὸ λιβάδι πού πᾶμε » εἶπε ὁ Κίτσος Γαλής, « εἶναι ὅλο βαλτότοπος, βαρκό. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ λέμε : Μεγάλο βαρκό. Νά το, φάνηκε ! ».

Καὶ στ' ἀλήθεια ! Μόλις ἔστριψαν τὸ λόφο, παρουσιάστηκε ἐμπρὸς τους ἕνας μικρὸς καταπράσινος κάμπος, πού ἔφτανε ὡς τὴν παραλία, αὐλακωμένος μὲ πολλές φιδωτὲς ἀσημένιες γραμμές, τὰ βαλτωμένα χαντάκια.

« Νά, παιδιὰ » εἶπε ἀμέσως τότε ὁ Πέτρος Ἀνέζης,

δείχνοντας τὸ Μεγάλο βαρκό. « Αὐτοῦ μέσα δίχως ἄλλο ἔχει τὴ ρίζα του τὸ κακό, πού δέρνει καὶ σᾶς καὶ τὰ ζῶα σας ! Περιμένετε λίγο καὶ θὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω. Εἶμαι βεβαίωτατος ».

§ 34. ΚΑΤΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΕΞΗΓΕΙ Ο ΠΑΝΟΣ.

Ἐπιτέλους ἔφτασαν στὸ Μεγάλο βαρκό.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, βλέποντας τ' ἄφθονα νερά τοῦ λιβαδιοῦ, ἔστρεφε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ κεφάλι του.

Ἐβλεπε τὸ Βαθύρεμα, ἓνα ξεροπόταμο πού, κατεβαίνοντας μονόκλαδο ἀπὸ τὸ βουνό, ἔμπαινε στὸ Μεγάλο βαρκό κατάξερο ὡς τὸ μέρος αὐτό, γιὰ νὰ χωριστῇ ὕστερα σὲ πολλὰ αὐλακάκια, γεμάτα νερό. Τὸ νερὸ ἄλλοῦ στεκόταν ἀκίνητο καὶ ἄλλοῦ μόλις σάλευε κατὰ τὴ θάλασσα.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μὴ μπορώντας νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενο αὐτό, ρώτησε τὰ παιδιὰ κατὰ ποιὸ μέρος χύνει τὰ νερά του στὴ θάλασσα τὸ Βαθύρεμα.

« Κύρ δάσκαλε, τοῦ ἀπάντησε ὁ Πάνος, ἄλλοτε, ὅταν τὸ χωριό μας ἦταν χτισμένο κοντὰ στὴ θάλασσα, ἐκεῖ δά — κι ἔδειξε ἓνα μικρὸ λιμανάκι — ὅλο αὐτὸ τὸ λιβάδι πού βλέπετε, δὲν εἶχε πουθενὰ νερά. Ἦταν μάλιστα, ὅπως ἄκουσα ἀπὸ τὸν παππού μου, ἐλαιῶνας. Τὸ Βαθύρεμα ὅμως, πού εἶναι πάντα τρελό, πλημμυρώντας κάποτε, κατέβασε πέτρες καὶ κορμούς δέντρων, κι ἐδῶ δά, στὸ μέρος πού στεκόμαστε, ἔφραξε τὸν παλιὸ δρόμο του καὶ χύθηκε στὸν ἐλαιῶνα.

» Ἀπὸ τότε — κι εἶναι πάνω κάτω ἐξήντα ἐβδομήντα χρόνια — μόλις φτάσῃ ὡς ἐδῶ, ἐπειδὴ δὲ μπορεῖ νὰ χύσῃ τὰ νερά του στὸν παλιὸ του δρόμο, τὰ ρίχνει μέσα στὸ Μεγάλο βαρκό. Ἐκεῖ σταματᾷ πιά, καὶ μόνο ὅταν

κατεβάση πάρα πολύ νερό, τότε ξεχειλᾷ στή θάλασσα».

“Όταν ἄκουσε τις πληροφορίες αὐτές, εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέξης : «Τώρα ἐξηγῶ καὶ τις θερμές τοῦ χωριοῦ σας καὶ τὸ βδέλλιασμα τῶν ζώων. Αὐτὰ τὰ νερά, πού σκορπίζονται στ’ αὐλάκια τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, ἐπειδὴ ἄλλοῦ σταματοῦν καὶ ἄλλοῦ προχωροῦν πολὺ ἀργά, καλοτρέφουν τὰ χόρτα τοῦ λιβαδιοῦ, καὶ ἐτοιμάζουν ἀμέτρητες φωλιές γιὰ τὰ κουνούπια καὶ γιὰ τὸ δίστομο ».

§ 35. « ΝΑ ΤΟ, ΝΑ ΤΟ ΤΟ ΚΟΥΝΟΥΠΙ ! »

« Τί εἶναι πάλι αὐτὸ τὸ δίστομο ; » ρώτησε τότε ἕνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ.

— « Εἶναι τὸ ζώυφιο, πού κάνει τὰ γιδοπρόβατά σας

νὰ βδελλιάζουν » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέξης. Καὶ προχωρώντας μὲ τὰ παιδιὰ στὸ λιβάδι, ἔφτασε κοντὰ σ’ ἕνα αὐλάκι, πού τὸ νερό του μόλις σάλευε.

Ἐσκυψε τότε στὴ μιὰ ὄχθη του, παρατηρώντας μὲ προσοχὴ κατὰ τὸ νερό. Σὲ λίγο φώναξε καὶ τὰ παιδιὰ νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ σκύψουν. Καὶ τοὺς ἔδειξε κάτι πολὺ μικρὰ σκουληκάκια, πού ἀνεβοκατέβαιναν σὰ νὰ χοροπηδοῦσαν μέσα στὸ νερό, καὶ μερικὰ ἄλλα, πού τυλιγμένα σ’ ἕνα ὀλοστρόγγυλο διάφανο πέπλο, μόλις κουνιόταν στὴν ἐπιφάνεια.

ασσα».

ὁ Πέ-

χωριοῦ

ρά, πού

ῦ, ἐπει-

λὺ ἄρ-

έτοιμά-

γιά τὸ

τότε ἔ-

ατά σας

ης. Καί

ε κοντά

ντας μέ

κ παιδιὰ

ξε κάτι

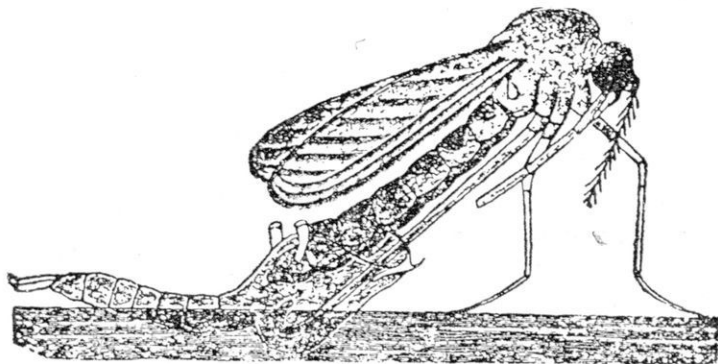
ν σὰ νὰ

λα, πού

ο, μόλις

« Αὐτὰ ἐδῶ τὰ σκουληκάκια, τοὺς εἶπε, εἶναι ἡ νέα γενεὰ τῶν κουνουπιῶν, πού ἐτοιμάζεται νὰ βγῇ σὲ λίγο καὶ νὰ μᾶς ἔρθῃ στὸ χωριό.

»Τ' ἄρσενικὰ τῶν κουνουπιῶν αὐτῶν, ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτύτερα, θὰ μείνουν ἐδῶ στὸ λιβάδι καὶ θὰ ζοῦν, ρουφώντας τὸ γλυκὸ χυμὸ τῶν λουλουδιῶν. Τὰ θηλυκὰ ὅμως, πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ δυναμωτικὴ τροφή, γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ καθένα τὰ τετρακόσια ὡς πεντακό-

σια αὐγά του, θὰ πετάξουν στὸ χωριό, θὰ σκορπιστοῦν στὰ σπίτια του καί, ρουφώντας τὸ αἷμα μας, θ' ἀποτελειώσουν τὸ κακό, πού ἔκαμαν οἱ προηγούμενες γενιές τους».

Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ δασκάλου οἱ φίλοι του, δὲν τὰ πίστεψαν : « Πῶς εἶναι δυνατό » ἔλεγαν μέσα τους, « ἀπὸ σκουληκάκια πού δὲν ἔχουν οὔτε φτερά, νὰ ξεπεταχτοῦν κουνούπια μὲ ἑξὶ πόδια καὶ μὲ δυὸ φτερά ; »

Ἐνῶ ἔλεγαν αὐτά, ἓνα σκουληκάκι ἀρχίζει νὰ σπάζῃ τὸ διάφανο κουκούλι του, νὰ ξεκουκουλῶνεται λίγο

λίγο καὶ στὸ τέλος νὰ ξεπετᾷ στὸν ἄερα, σωστὸ πιὰ κουνούπι.

Τὸ εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους. « Νά το, νά το, κύρ δάσκαλε, νά το τὸ κουνούπι ! » φώναξαν ὅλοι.

§ 36. « ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΣΤΟΜΟ ; »

Τώρα πιὰ ποὺ βεβαιωθήκατε, πὼς ἐδῶ μέσα στὰ νερά τοῦ λιβαδιοῦ ἔχει τὶς φωλιές του ὁ ἕνας ἐχτρός τοῦ χωριοῦ σας, μένει ἀκόμη νὰ βεβαιωθῆτε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν ἄλλο » ἄρχισε νὰ λέη πάλι ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— Ποιὸν δηλαδή ; » ρώτησαν μερικοί.

— « Τὸ ζώυφιο ποὺ γεννᾷ τὸ βδέλλιασμα τῶν ζώων σας. Ἐδῶ κάπου θὰ ἔχη καὶ αὐτὸ τὶς φωλιές του » ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος. Καὶ ἀφοῦ τοὺς παρακάλεσε νὰ χωριστοῦν σὲ δύο ομάδες, ὠδήγησε τὴ μιὰ ἀπὸ αὐτές νὰ σκορπιστῇ στὸ λιβάδι καὶ ν' ἀρχίσῃ νὰ παρατηρῇ προσεχτικὰ τὰ κοτσάνια τῶν χόρτων, μήπως ἐκεῖ ἀπάνω βρῇ κολλημένες τίποτε μικρὲς φουσκίτσες.

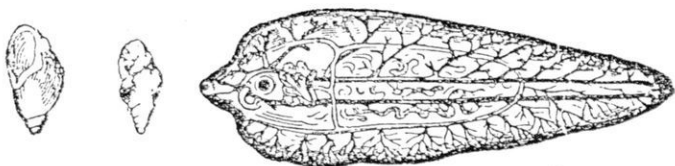
« Ἐσεῖς πάλι ἀπὸ κεῖ, εἶπε στὴν ἄλλη ομάδα, νὰ ψάχνετε στοὺς ὄχτους τοῦ αὐλακιοῦ. Κοιτάξετε, μὴ δῆτε τίποτε μικρούτσικα κοχύλια ».

Σὲ λίγο πρῶτος ὁ Χαράλαμπος Πίκουλας φώναξε :

« Ἐλάτε νὰ ἰδῆτε, κ. Ἀνέξη ! Ἐδῶ εἶναι πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κοχυλάκια ποὺ μᾶς εἶπατε ». Καὶ ἔδειξε ἕνα σωρὸ μικρὰ μαυριδερά κοχύλια, ἀνακατεμένα μὲ τὸν ἄμμο τῆς ὄχθης.

— « Νὰ καὶ οἱ φουσκίτσες, κ. Ἀνέξη ! » φώναξαν λίγο παρέκει καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ, σκυμμένα ἀπάνω στὰ

χορτάρια του λιβαδιού. Κι έδειχναν κάτι μικρές φουσκίτσες, ίσαμε τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, κολλημένες γύρω ἀπὸ τὰ κοτσάνια τῶν χόρτων.

Τὰ παιδιά ἔφεραν μερικὰ κοχύλια. Τότε ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἄρχισε νὰ λήη στοὺς φίλους του :

« Κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς μικρὲς κίτρινες φουσκίτσες πὺ βλέπετε κολλημένες στὰ κοτσάνια, κρύβει μέσα της κι ἓνα ζωύφιο, ἀπὸ ἓνα δίστομο. Νά το, γιὰ κοιταξετε ! » καὶ σπάζοντας τὸ τσόφλι μιᾶς φουσκίτσας, δείχνει στὰ παιδιά ἓνα μικρότατο μαυριδερὸ ζωύφιο.

« Βλέποντάς το ἔτσι ἀκίνητο, θὰ τὸ περνάτε δίχως ἄλλο γιὰ ψόφιο. Πόσο εἶστε ὅμως γελασμένοι ! » Ἐτσι τυλιγμένο μέσα στὸ καυκί του τὸ δίστομο, εἶναι μόνο ναρκωμένο, καὶ περιμένει πότε νὰ τὸ καταπιῇ μαζί με τὸ χόρτο κανένα πρόβατο ἢ καμιὰ γίδα σας, γιὰ νὰ ξαναζωντανέψη. Γιατὶ πρέπει νὰ ξαίρετε, πῶς, πρὶν κλειστῇ μέσα στὴ φουσκίτσα καὶ ἀποναρκωθῇ, ζοῦσε μέσα σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ κοχύλια ». Κι ἔδειξε τὰ κοχυλάκια πὺ εἶχε φέρει ὁ Πίκουλας. « Ζοῦσε, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διόλου γιὰ τὴν τροφή του. Ζοῦσε ἀναγκάζοντας τὸ ζωο, πὺ εἶναι κλεισμένο μέσα στὸ κοχύλι, νὰ τὸ τρέφῃ ἀπὸ τὸ σῶμα του, ὥσπου νὰ μεγαλώσῃ !

» Ἄν παρὰ τῆς τῶρα τὴν παραμάνᾳ του καὶ βγῇ-κε ἔξω ἀπὸ τὸ κοχυλάκι της, γιὰ νὰ κολλήσῃ στὸ κοτσάνι, ἔχει τὸ σκοπὸ του. Θέλει νὰ βρῇ ἄλλη, καλύτερη

ἀπὸ τὴν πρώτη παραμάνᾳ, πὺ νὰ μπορῇ νὰ τὸ θρέψῃ καὶ νὰ τὸ μεγαλώσῃ πιὸ γρήγορα, χωρὶς αὐτὸ πάλι νὰ κοπιήσῃ διόλου ».

— « Καὶ ποῦ θὰ βρῇ αὐτὸ πὺ θέλει, ἀφοῦ εἶναι ἀκίνητο, κολλημένο ἀπάνω στὸ χόρτο ; » ρώτησε ὁ Πάνος.

— « Θὰ τὴ βρῇ πολὺ εὐκόλᾳ τὴ νέα παραμάνᾳ του, χωρὶς νὰ κινηθῇ διόλου ἀπὸ τὴ θέση του » ἀποκρίθηκε, χαμογελώντας ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Νὰ πῶς : Μόλις περάσουν σὲ λίγο ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος τὰ γιδοπρόβατά σας, γιὰ νὰ βοσκῇσουν, κόβοντας τὰ χόρτα ὅπου εἶναι κολλημένες αὐτὲς οἱ φουσκίτσες, θὰ καταπιοῦν μαζὶ μὲ τὰ χόρτα καὶ τὰ ναρκωμένα αὐτὰ ζωύφια. Μέσα στὸ στομάχι τῶν γιδοπροβάτων τότε τὰ ζωύφια αὐτὰ θὰ ζωντανέψουν, θὰ βγοῦν ἀπὸ τὶς φουσκίτσες τοὺς καὶ σιγὰ σιγὰ προχωρώντας παραμέσα, θὰ χωθοῦν στὸ συκώτι τοὺς. Ἐκεῖ τότε, ρουφώντας τὸ ἄφθονο καὶ θρεπτικὸ αἷμα του, θὰ μεγαλώσουν. Καὶ ὅταν πιὰ τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ γίνῃ σωστὴ βδέλλα, θ' ἀρχίσῃ νὰ γεννᾷ τὰ τριακόσια αὐγά του. Τότε ὅμως καὶ ἡ δεύτερη παραμάνᾳ του, δηλαδὴ τὸ κάθε βδελλιασμένο ζῶο, θὰ καταντήσῃ ἐλεεινὸ. Νά, λοιπὸν πὺ τὸ βαλτολίβαδο αὐτὸ χρησιμεύει καὶ γιὰ φωλιά στὸ δεύτερο μεγάλο ἐχτρώ σας ! »

Βλέποντας ὁ Πέτρος Ἀνέξης, πῶς οἱ νέοι ἄκουαν μὲ προσοχὴ τὰ λόγια του, ἄρχισε νὰ τοὺς ἐξιστορῇ ὅλη τὴν παράξενη ζωὴ τοῦ δίστομου, πὺ δὲν ἐννοεῖ νὰ δουλέψῃ καὶ νὰ κοπιήσῃ ποτέ του, παρὰ θέλει νὰ ζῇ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ παιδιὰ του ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων· καὶ τοὺς ἐξήγησε πῶς μὲ αὐτὴ τὴν τεμπελιά του κάνει τόσο μεγάλο κακὸ καὶ στὰ κοχυλάκια ἐκεῖνα καὶ στὰ γιδοπρόβατα καὶ σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 37. ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ ΞΕΡΡΙΖΩΘΟΥΝ ΤΑ ΔΥΟ ΚΑΚΑ;

Ἡ περιέργεια τῶν νέων γίνεται μεγαλύτερη μὲ τὰ ὅσα ἀκοῦνε ἀπὸ τὸ δάσκαλο. Προχωρώντας τώρα κατὰ τὰ κοπάδια, ἀρχίζουν νὰ πατοῦν πρὸ πολὺ σὲ βαλτωμένα μέρη· « Καὶ δὲν ὑπάρχει κανένα γιατρικό, ποὺ νὰ πολεμᾷ αὐτὸ τὸ δίστομο ; » ρώτησε κάποιον παιδί κτηνοτρόφου.

— « Πῶς δὲν ὑπάρχει ; » ἀποκρίθηκε ὁ δάσκαλος. « Ὅλοι οἱ γραμματισμένοι κτηνοτρόφοι ξέρουν τὸ γιατρικὸ ποὺ γιατρεύει τὸ βδέλλιασμα, καὶ ὅταν τὸ μεταχειριστοῦν στὴν περίστασις ποὺ πρέπει καὶ ὅπως πρέπει, γλιτώνουν τὰ ζῶα τους. Σὲ τρεῖς τέσσερις ἡμέρες ὅλα τὰ δίστομα, τὰ φωλιασμένα στὰ βουκώτια τῶν γίδων προβάτων, καταστρέφονται καὶ ἐκεῖνα γιατρεύονται.

» Δὲ φτάνει ὅμως νὰ γιατρεφτοῦν τὰ βδελλιασμένα ζῶα. Πρέπει καὶ νὰ μὴν ξαναβοσκήσουν πιά στὸ ἴδιον λιβάδι, ὅπου ἔχει ἀκόμη κολλημένες στὰ χόρτα τοῦ φουσκίτσες τοῦ ζώφιου αὐτοῦ· γιατί ἔτσι πάλι θὰ ξαναβδελλιάσουν. Ἀπαράλλαχτα σὰν τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ μὲ τὸ κινίνο γιατρεύονται ἀπὸ τὶς θερμές, ἂν τοὺς ξανατσιμπήσουν ὅμως μολυσμένα κουνούπια, πάλι ἀρχίζουν καὶ θερμαίνονται ».

— « Καὶ δὲ βρίσκεται κανεὶς τρόπος, ποὺ μήτε νὰ ξαναθερμαίνωνται οἱ ἄνθρωποι, μήτε νὰ ξαναβδελλιάζουν τὰ γιδοπρόβατα ἑνὸς χωρικοῦ ; » ρώτησαν μαζὶ δυὸ ἀπὸ τοὺς νέους.

— « Ἀμα χτυπηθῇ στὴ ρίζα τοῦ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ κακὰ αὐτά, κόβονται μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ οἱ θερμές καὶ τὸ βδέλλιασμα » ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Γιὰ νὰ γίνη ὅμως αὐτό, θὰ ἔπρεπε νὰ κατα-

στραφούν πρώτα όλότελα όλες οι νεροφωλιές που είπαμε ».

— « Και μπορεί να γίνη αυτό εδώ ; » ρώτησε ο Γιαχνής ».

— « Μπορεί, μά χρειάζεται να γίνουν δυο δύσκολα πράγματα: πρώτα να εμποδιστή τὸ Βαθύρεμα να χύνεται ἐδὼ μέσα, καὶ ὕστερα να στραγγίσουν πέρα πέρα ὅλα τὰ νερά, που γεμίζουν τώρα τ' αὐλάκια τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ.

« Γιὰ να γίνη τὸ πρώτο, θὰ ἔπρεπε να ξεφραχτῇ ὁ παλιὸς δρόμος του καὶ να φραχτῇ ὁ νέος. Γιὰ να στραγγίσουν πάλι γρήγορα τὰ νερά τοῦ λιβαδιοῦ, θὰ ἔπρεπε τ' αὐλάκια του να φτάνουν ὡς τὴ θάλασσα κι ἐγὼ ὑποψιάζομαι, πὼς δὲ φτάνουν ὡς ἐκεῖ.

— Εἶναι ἀλήθεια, δάσκαλε, πὼς πλησιάζουν ὡς τὸ γιαλὸ, μά δὲ χύνουν τὰ νερά τους στὴ θάλασσα, γιατίι μπροστὰ στὸ γιαλὸ εἶναι ὄχτος ψηλός», εἶπε ὁ Πάνος.

— « Γι' αὐτὸ θὰ χρειαζόταν ν' ἀνοιχτοῦν κάμποσα στόματα στὸ γιαλὸ, γιὰ να στραγγίσουν τὰ νερά, καὶ ὕστερα να γεμίσουν ὅλα τ' αὐλάκια μὲ χώματα καὶ πιὸ πολὺ μὲ χαμόδεντρα ».

— « Βέβαια θὰ χρειάζονταν πολλὲς χιλιάδες, γιὰ να γίνουν τέτοια μεγάλα πράγματα στὸ χωριὸ μας » εἶπε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους.

— « Μόνο λίγη θέληση καὶ τίποτε ἄλλο » ἀπάντησε σοβαρὰ ὁ δάσκαλος. « Θυμηθῆτε, πὼς διωρθώθηκε ἡ ἀσχημιὰ τῆς βρύσης ! » καὶ τοὺς κοίταξε κατάματα. }

— « Πές τοῦ δασκάλου, πὼς ἂν καταλαβαίνη ὅτι ἐμεῖς μονάχοι μας θὰ μπορούσαμε να καταφέρωμε αὐτὴν τὴ δουλειά, εἴμαστε πρόθυμοι να κάμωμε ὅ,τι μᾶς προστάξη » φώναξαν τοῦ Πάνου, γιὰ να τὸ πῇ στὸν Πέτρο Ἀνέζη, οἱ πιὸ ζωηροὶ τῆς συντροφιάς.

“Όταν ο Πάνος εξήγησε στο δάσκαλο τὰ λόγια τῶν συντρόφων του, ἐκεῖνος ἀπάντησε :

«Περίμενα ν’ ἀκούσω ἓνα τέτοιο πράμα ἀπὸ σᾶς, καὶ σᾶς συχαίρω. Βέβαια κι ἐσεῖς κι ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργαστοῦμε ὅσο μπορέσωμε, γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ χωριό· νὰ τὸ κατορθώσωμε ὅμως μονάχοι μας εἶναι ἀδύνατο· ξεπερνᾷ τὴ δύναμή μας.

»Γιὰ νὰ γίνῃ τέτοιο ἔργο ποὺ θὰ ὠφελήσῃ ὅλους μας, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι οἱ χωριανοί· καὶ γιὰ νὰ τὸ θελήσουν ὅλοι, θὰ χρειαστῇ ὁ καθένας μας νὰ παρακινήσῃ δικoὺς καὶ φίλους, νὰ τὸ δεχτοῦν. Ἐγὼ παίρνω ἀπάνω μου τοὺς κτηνοτρόφους. Ἐλπίζω νὰ τοὺς πείσω. Μὰ γι’ αὐτὸ τὸ ζήτημα θὰ ξαναμιλήσωμε καὶ ἀργότερα. Τώρα ποὺ φτάσαμε στὰ κοπάδια, ἄς δοῦμε ἂν εἶναι ἀληθινὰ βδελλιασμένα τὰ ζῶα καὶ ἂν μπορῇ ἀκόμη νὰ γιαιτρευτοῦν ».

§ 38. ΜΕ ΤΑ ΚΟΠΑΔΙΑ.

Ἀληθινὰ εἶχαν πλησιάσει στὸ πρῶτο κοπάδι. Ἐνας βοσκὸς πελώριος μὲ πλούσια γενειάδα, μακριὰ μουστάκια, ξεσκούφωτος καὶ μὲ ἀναμαλλιασμένο τὸ κεφάλι, ἂν καὶ εἰδοποιημένος ἀπὸ τὸν κύριό του γι’ αὐτὴν τὴν ἐπίσκεψη, δὲν ἔνιωθε τὴ συντροφιά τοῦ Πέτρου Ἀνέζη ποὺ εἶχε πλησιάσει πιά στὸ κοπάδι του. Ὁρθιος καὶ ἀκουμπισμένος στὴ μακριὰ ἀγκλίτσα του, ἔπαιζε φλογέρα. Τὰ σκυλιὰ του ὅμως, πρὶν προσεχτικὰ ἀπ’ αὐτόν, σκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ γύρω ἀπὸ τὸ κοπάδι, μόλις εἶδαν ἀπὸ μακριὰ τὸ δάσκαλο καὶ τὴ συντροφιά του νὰ πηγαίνουν κατὰ τὸ κοπάδι τους, σήκωσαν τὰ κεφάλια, τέντωσαν τ’ ἄφτιά τους, ἄνοιξαν τὰ

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ

ρουθούνια καὶ ἄρχισαν νὰ βγάζουν ἓνα σιγανὸ βραχνὸ μουγκρητό.

Ἦθελαν μὲ αὐτὸ νὰ εἰδοποιήσουν τὸν κύριό τους, πὼς πλησιάζει ὁ ἐχτρός. Ὅταν ὅμως εἶδαν πὼς ἐκεῖνος ἐξακολουθοῦσε νὰ σφυρίζη καὶ νὰ μὴν προσέχη, καὶ πὼς ὁ ἐχτρός, ὅσο πάει πλησιάζει, ἄρχισαν ὅλα μαζί

νὰ γαβγίζουν κάτι γαβγίσματα ἀριὰ ἀριὰ καὶ με-
στωμένα.

Δὲν πρόφτασε ὁ τσοπάνης νὰ ἰδῇ τί τρέχει, καὶ νὰ, τὰ βλέπει καὶ τὰ τέσσερα νὰ χύνωνται μὲ ἀνοιχτὰ τὰ στόματά τους καὶ δίχως νὰ γαβγίζουν τώρα. Ἐνα μάλιστα ἀπὸ αὐτά, μιὰ μαύρη καὶ φοβερὴ σκύλα, πιὸ γοργοκίνητη ἀπὸ τ' ἄλλα, πλησίασε μὲ μεγάλα πηδήματα, ἔτοιμη νὰ δαγκάσῃ.

« Πίσω, Γκέσα ! 'Εδῶ Γκέσα ! » ἀκούεται τότε μιὰ φωνὴ δυνατὴ καὶ στὴ στιγμὴ κόβεται ἡ λύσσα τῶν σκυλιῶν, καὶ μὲ κατεβασμένα τὰ κεφάλια ξαναγυρίζουν στὴν πρώτη τους θέση.

Ἔτσι μπόρεσαν οἱ ἐπισκέφτες νὰ ζυγώσουν στὸ κοπάδι, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης νὰ ἐξετάσῃ τὰ ζῶα του.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πού ἔρριξε γύρω του, ἀμέσως κούνησε τὸ κεφάλι καί, δείχνοντας στὰ παιδιὰ : « Τὰ καημένα τὰ ζῶα, εἶπε, εἶναι βδελλιασμένα. Κοιτάξετε ! » Καὶ ἄρχισε νὰ δείχνῃ στὰ παιδιὰ, ἓνα ἓνα, ὅλα τὰ σημάδια τῆς ἀρρώστιας : τὸ ἀνόρεχτο βόσκημα, τὸ συχνὸ ξεδίψασμα, τὸ πρήξιμο κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι καὶ τὰ κίτρινα καὶ θολὰ ματόφυλλά τους.

Ἀφοῦ παρατήρησε τὰ ἴδια σημάδια καὶ στὰ ζῶα δυὸ τριῶν ἄλλων γειτονικῶν κοπαδιῶν, πού τὰ ἐξέτασε μὲ τὴ σειρά, εἶπε στοὺς φίλους του : « Ὅλα δυστυχῶς εἶναι χτυπημένα ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρώστια, μὰ καὶ ὅλα μποροῦν νὰ γιатρευτοῦν, γιατί ἀκόμη δὲν προχώρησε πολὺ τὸ κακό ».

Σὲ λίγο ξαναγύρισαν στὸ χωριό.

§ 39. ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΥΣ.

Φτάνοντας ὁ Πέτρος Ἀνέξης στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου μὲ τοὺς φίλους του, βρῆκε συναγμένους ἐκεῖ ὅλους τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ. Μαζί τους ἦταν καὶ ὁ πάρεδρος καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρῖστος Ζαβόπουλος.

Ὅταν εἶδε ἔτσι ὅλους αὐτοὺς μαζεμένους καὶ μάλιστα στὸ σχολεῖο, χαμογέλασε κι εἶπε μέσα του : « Γιὰ τὸ ἀτομικὸ τους συμφέρο ὅλοι ἔτρεξαν. Ἄν τοὺς προσκαλοῦσε κανεὶς γιὰ κανένα γενικὸ καλὸ, δὲ θὰ ἐρχό-

ταν οὔτε ἓνας ! Θὰ ἰδῆτε ὅμως σήμερα πόσο στοιχίζει στὸν καθένα ἡ ἀδιαφορία σας αὐτὴ γιὰ τὰ γενικὰ καλὰ τοῦ χωριοῦ ! ». Καὶ λέγοντας αὐτά, πλησίασε τοὺς χωρικοὺς καὶ ἀνοιχτόκαρδα κι εὐγενικὰ ἄρχισε νὰ σφίγγῃ τοῦ καθενὸς τὸ χέρι.

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἔφτασε κι ὁ Παπασπύρος.

Μ' εὐλάβεια τὸν ἐδέχτηκε ὁ δάσκαλος κι ἀμέσως ἄρχισε νὰ μιλῇ, ἀφοῦ πρῶτα παρακάλεσε τὸ Ζαβόπουλο νὰ ἐξηγῇ τὰ λόγια του στοὺς χωρικοὺς.

«Τὰ γιδοπρόβατά σας, ὅσα τουλάχιστο ἔχω ἰδεῖ, εἶναι πραγματικὰ βδελλιασμένα. Μά, καὶ ἂν μερικά δὲν ἔχουν ἀκόμη χτυπηθῇ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀρρώστια, θὰ τὴν πάθουν.

Ἡ ἀρρώστια εἶναι πολὺ προχωρημένη. Γι' αὐτὸ δὲ χρειάζεται ἀργοπορία. Πρέπει νὰ βιασθῇτε, γιὰ νὰ προλάβετε τὸ κακό. Ἀλλιῶς θὰ μείνετε μετὰ τὴν ἀγκλίτσα στὸ χέρι ».

— « Τί νὰ κάμωμε ; » ρώτησε κάποιος βιαστικὰ καὶ τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο του.

— « Νὰ πληρώσετε τὰ ἔξοδα κι ἐγὼ σᾶς τὰ γιατρεύω ».

— « Καὶ ξαίρεις ἐσὺ ἀπὸ τέτοιες δουλειές ; Ποῦ ἀκούστηκε αὐτό, δάσκαλος ἄνθρωπος νὰ γιατρεύῃ τὴ βδέλλα ; » εἶπε ὁ πάρεδρος, κοιτάζοντας περιφρονητικὰ τὸν Πέτρο Ἀνέζη.

— « Θὰ τὸ δῆτε, κ. πάρεδρε, ἂν ξαίρω καὶ ἀπ' αὐτὲς τὶς δουλειές » ἀποκρίθηκε μετὰ πεποίθησιν ὁ δάσκαλος.

— « Καὶ τί θέλεις γιὰ τὸν κόπο σου ; » ρώτησε ὁ πρῶτος, ἕτοιμος νὰ δώσῃ ὅσα τοῦ ζητήσουν, φτάνει νὰ γλιτώσῃ τὰ ζῶα του.

— « Γιὰ τὰ γιατρικά, τὰ ἐργαλεῖα ποὺ θὰ μοῦ χρειαστοῦν, καὶ γιὰ τὸν κόπο μου θέλω πέντε δραχμὲς γιὰ

τὸ κάθε κεφάλι » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Ὁ παπὰς ἀπὸ δῶ θὰ κρατήσῃ τὰ χρήματα. Ἐγὼ τότε μόνο θὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὰ πάρω, ἅμα θὰ γιατρευτοῦν ὁλότελα τὰ ζῶα σας. Ἄν ὄχι—καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ—παίρνετε τὰ χρήματά σας πίσω ».

— « Πολὺ γρήγορα θέλει νὰ γίνῃ πλούσιος ὁ δάσκαλός μας » μουρμούρισε ἄρβανίτικα ὁ δικολάβος στὸν πάρεδρο, χαμογελώντας περιγελαστικά.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξακολούθησε :

« Ἀπὸ τὰ χρήματα ποὺ θὰ πληρώσετε, θὰ κρατήσω μονάχα ὅσα θὰ μοῦ χρειαστοῦν, γιὰ ν' ἀγοράσω τὰ γιατρικά καὶ τὰ ἐργαλεῖα. Ὅσα θὰ περισσέψουν — καὶ θὰ περισσέψουν πολλὰ — θὰ τὰ ξοδέψω πρῶτα, γιὰ νὰ γιατρέψω τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μου ἀπὸ τὶς θέρμες, καὶ ὕστερα νὰ διορθώσω τὸ σχολεῖο, ποὺ νὰμποροῦν νὰ μένουν μέσα τοῦ ἄνθρωποι καὶ ὄχι ζῶα, σὰν τώρα.

» Ἔτσι θὰ μποροῦν ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς νὰ μάθαινουν τὰ παιδιὰ σας γράμματα. Ἄν εἶχατε ὡς τώρα σχολεῖο τῆς προκοπῆς καὶ εἶχαν μάθει ὅσα γράμματα ἔπρεπε αὐτὰ ἐδῶ τὰ μεγάλα σας παιδιὰ — καὶ ἔδειξε τὸν Πάνο καὶ τοὺς συντρόφους του — σήμερα οὔτε ἄρρώστιες τῶν ζώων σας θὰ εἶχατε, οὔτε οἱ θέρμες θὰ σᾶς ἔλιωναν, ὅπως τώρα ».

§ 40. ΠΕΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ.

Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ δασκάλου ὁ Ζαβόπουλος, δάγκασε τὰ χεῖλη του. ἐνῶ ὁ πάρεδρος ἄναψε πιὸ πολὺ ἀπὸ πείσμα.

« Δὲ θὰ δώσω ἐγὼ ἓνα πεντακοσάρικο γιὰ τὰ ἑκατὸ γιδοπρόβάτά μου » εἶπε. « Νὰ πληρώνω ἐγὼ, γιὰ νὰ διασκεδάξῃ ἡ ἀφεντιὰ του μὲ τὰ παιδιὰ, μαθαίνοντάς τα τάχα γράμματα ».

— « Δὲ σὰς βιάζει κανεῖς, κ. πάρεδρε » ἀπάντησε ἄ-
 ταραχος ὁ δάσκαλος.

— « Πάρα πολλὰ ζητᾶς, κ. δάσκαλε. Πέντε δραχ-
 μές τὸ κεφάλι εἶναι πολλές· δυὸ θὰ ἔφταναν » πετάχτη-
 κε τότε καὶ ὁ Ζαβόπουλος, γιὰ νὰ δείξη στοὺς χωρι-
 κούς, πὼς τάχα τοὺς ὑποστηρίζει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀπάντησε : « Ἐγὼ δὲ δέχομαι οὐ-
 τε μιὰ δεκάρα λιγώτερο. Βρῆτε ἄλλο γιατρὸ φτηνότερο.
 Ὅποιος θέλει, ὑπογράφει τὸ συμφωνητικὸ καὶ δίνει
 στὸν παπᾶ τὰ χρήματα· πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ κάθε
 ζῶο ! »

— « Θέλω εἴκοσι πέντε δραχμὲς γιὰ τὸ συμφω-
 νητικὸ καὶ μιὰ γιὰ νὰ ὑπογράψω τὸν κάθε ἀγράμματο »
 φωνάζει τότε ὁ Ζαβόπουλος.

— « Τὸ συμφωνητικὸ τὸ κάνω ἐγώ, χωρὶς καμιὰ πλη-
 ρωμή. Ὅσο γιὰ τὶς ὑπογραφές τῶν ἀγράμματων κτη-
 νοτρόφων, μπορεῖ νὰ τὶς βάζῃ καὶ ὁ παπᾶς ἀπὸ δῶ »
 ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— « Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο εἶναι ἄκυρη ἡ ὑπογραφή
 τοῦ παπᾶ » ξαναφωνάζει δυνατώτερα καὶ μὲ πιὸ πολὺ
 θυμὸ τώρα ὁ δικολάβος, νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ τὰ
 χάσῃ ὁ δάσκαλος.

Γελώντας ἐκεῖνος, τοῦ εἶπε : « Μήπως, κ. Ζαβόπου-
 λε, μᾶς νομίζετε πὼς κατεβήκαμε ἀπὸ τὰ βουνά ; »

— « Οἱ δάσκαλοι δὲν ξαίρουν ἀπὸ νόμους ».

— « Καταλαβαίνουν ὅμως τὴν κάθε πονηρία » ἀπο-
 κρίθηκε ὁ δάσκαλος, κουνώντας λυπηρὰ τὸ κεφάλι
 του.

— « Πονηρία εἶναι, ὅταν ζητᾶτε πέντε δραχμὲς γιὰ
 τὸ κάθε ζῶο, ἐνῶ τὸ γιατρικὸ ἀξίζει μόνο μία » ἀπάν-
 τησε ὁ δικολάβος. Καί, κουνώντας φοβεριστικὰ τὸ δά-
 χτυλο στὸ δάσκαλο, ἔφυγε τάχα θυμωμένος.

«Μυρίστηκε τὸ ψοφίμι, καὶ πλάκωσε τὸ κοράκι ! »
εἶπε γελώντας ὁ γέρο - Μάντακας, ὁ μεγαλύτερος κτη-
νοτρόφος τοῦ χωριοῦ, ἅμα εἶδε νὰ φεύγῃ ὁ Ζαβόπουλος.
Καὶ ἀμέσως ὑπόγραψε τὸ συμφωνητικὸ καὶ μέτρησε τοῦ
Παπασπύρου τὰ γιατρικὰ γιὰ πεντακόσια γιδοπρό-
βατα.

Βλέποντας αὐτὸ οἱ ἄλλοι, ἔκαμαν τὸ ἴδιο.

Μόνο ὁ πάρεδρος δὲ θέλησε ἀπὸ πείσμα νὰ ὑποκύ-
ψῃ στὴν ἀνάγκη. « "Ὅχι, δὲν ὑπογράφω οὔτε πλερώνω

ἐγὼ πεντάρα » εἶπε προσπαθώντας νὰ ἐμποδίσῃ καὶ ἄλ-
λους, δίχως ὅμως νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Αὐτὸ ἀνάγκασε τὸν Πέτρο Ἀνέζῃ νὰ τοῦ εἰπῇ : « Λυ-
ποῦμαι τὰ ζῶα σας περισσότερο ἀπὸ σᾶς, κ. πάρεδρε.
Γι' αὐτὸ θὰ γιατρέψω τὰ δικά σας χωρὶς καμιά πλη-
ρωμὴ ».

— « "Ὅχι, δὲ δέχομαι » ἀπάντησε ἐκεῖνος περισσό-

τερο πεισμωμένος. « Ἀπὸ λόγου σου δὲ δέχομαι νὰ μοῦ
γιατρέψης τὰ ζῶα μου. Ἄς ψοφήσουν ὅλα ! »

— « Ὅπως ἀγαπᾶτε, κ. πάρεδρε. Ἐγὼ ὅμως καὶ με
ὅλα αὐτὰ θὰ εἶμαι πάντα πρόθυμος νὰ σᾶς φανῶ χρή-
σιμος σὲ ὅ,τι μπορῶ » εἶπε στὸν πάρεδρο, τῇ στιγμῇ
ποῦ ἐκεῖνος ἔφευγε, χτυπώντας με θυμὸ τῇ μαγκούρα
του στὸ χῶμα.

§ 41. « ΠΟΛΛΑ ΜΑΣ ΓΥΡΕΥΕΙΣ, ΔΑΣΚΑΛΕ ».

Τὸ Κακορίζικο δὲν εἶχε οὔτε γιατρικὰ οὔτε τὰ
ἐργαλεῖα, ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ γιατρευτοῦν τὰ ζων-
τανά του. Γι' αὐτὸ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀφοῦ διάλεξε τὴν
ἴδια ὥρα ἀπὸ τὰ παλικάρια τοῦ χωριοῦ τὸν Πάνο Γκο-
λέμη καὶ τοῦ ἔδωσε ἀρκετὰ χρήματα καὶ γραφτεῖς ὁδη-
γίες, τὸν ἔστειλε στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ προμηθευτῇ ἀπὸ
κεῖ γιατρικὰ καὶ ἐργαλεῖα.

Οἱ κτηνοτρόφοι ὕστερα ἀπ' αὐτὸ ἐτοιμάστηκαν νὰ
διαλυθοῦν. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὅμως τοὺς κράτησε λέ-
γοντάς τους : « Τώρα ποῦ εἶστε ὅλοι συγκεντρωμένοι,
εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούσετε ἀπὸ μένα καὶ μερικὰ ἄλλα,
γιὰ νὰ τὰ ξαίρετε.

« Ἐγὼ θὰ γιατρέψω τὰ ζῶα σας, μὰ ἂν τ' ἀφήσε-
τε νὰ ξαναβοσκῇσιν στὸ ἴδιο λιβάδι, πᾶνε χαμένοι οἱ
κόποι μου καὶ τὰ ἔξοδά σας. Θὰ ξαναβδελλιάσουν. Τὸ
γιατί τὸ ξαίρουν τὰ παιδιὰ σας ἀπὸ δῶ ».

— « Ναί, εἶναι μολυσμένο ὅλο τὸ Μεγάλο βαρκό »
εἶπαν οἱ νέοι.

— « Λοιπὸν τί πρέπει νὰ κάμωμε ; » ρώτησαν τότε
οἱ κτηνοτρόφοι ἀνήσυχα.

— « Πρέπει πρῶτα πρῶτα νὰ ξεμολύνωμε τὰ χόρτα
τοῦ λιβαδιοῦ αὐτοῦ, σκονίζοντάς τα μὲ ἀσβέστη. Θὰ

χρησιασῇ ἔπειτα νὰ χωρίσετε τὰ γερά ἀπὸ τὰ χτυπημένα ζῶα σας, καὶ ἀφοῦ γιατρεφτοῦν, νὰ μὴν τ' ἀνακτατεύετε πιά μὲ ἄλλα ζῶα, φερμένα ἀπὸ ξένα κοπάδια· γιατί μπορεί κι ἐκεῖνα νὰ εἶναι μολυσμένα, κι ἔτσι πάλι θὰ μολύνουν καὶ τὰ δικά σας ».

Οἱ Κακοριζικιώτες, μαθημένοι νὰ κλέβουν ἀπὸ ξένα κοπάδια, ταραχτήκαν πολὺ, ἀκούοντας τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ δασκάλου. Ἀλληλοκοιτάχτηκαν στὰ μάτια, κι ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶπε : « Τὸ τελευταῖο πού εἶπες, κύρ δάσκαλε, δὲν μπορεί νὰ γίνη ἐδῶ, στὸ χωριό μας, γιατί ἐμεῖς ὅλοι μας ἀγοράζουμε πάντοτε ἀπὸ ξένα κοπάδια καὶ πουλοῦμε ἀπὸ τὰ δικά μας. Δὲν ἔχει ἄλλο γιατρικὸ ; »

— « Ἄν αὐτὸ δὲν μὴν γίνη » εἶπε συλλογισμένος ὁ Πέτρος, τότε » καὶ σταμάτησε·

— « Τότε ; » ρώτησαν ὅλοι μὲ ἀγωνία.

— « Τότε πρέπει νὰ κάμετε ξερικὸ τὸ Μεγάλο βαρκό ». Καὶ τοὺς ἐξήγησε, πῶς θὰ μπορούσε νὰ γίνη αὐτὸ καὶ πῶς ἔτσι θὰ κόβονταν καὶ οἱ πυρετοὶ ἀπὸ τὸ χωριό τους.

Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι, πού τοὺς ἔμελε περισσότερο νὰ μὴν ἀφήσουν τὴ ζωοκλοπὴ παρὰ νὰ κοποῦν οἱ θέρμες τῶν παιδιῶν τους, ξανακοιτάχτηκαν πάλι, συνεννοήθηκαν κι ὕστερα εἶπαν : « Πολλὰ μᾶς γυρεύεις, δάσκαλε, μὰ θὰ κάμωμε ὅ,τι μᾶς πῆς. Λυπούμαστε τὰ καημένα τὰ παιδιὰ μας πού λιώνουν ἀπὸ τὶς θέρμες, καὶ θὰ προσπαθήσωμε νὰ στραγγίσωμε τὸ Μεγάλο βαρκό. Θέλωμε ὅμως πρῶτα νὰ δοῦμε, ἂν θὰ γιατρευτοῦν τὰ ζῶα μας ἀπὸ τὴ βδέλλα ».

« Ὅσο γι' αὐτὸ νὰ εἴστε βέβαιοι. Σὲ μιὰ ἐβδομάδα τὰ ζῶα σας θὰ εἶναι ὅλα κατὰγέρᾳ » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, ξεπροβοδώντας τοὺς κτηνοτρόφους.

§ 42. « ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΛΟΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΜΕ ».

Σὲ λίγο ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου εἶχε ἀδειάσει ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς. Ἔμεινε ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ. Χαρούμενος γιὰ τὴν πρώτη ἐπιτυχίᾳ, μιὰ γελοῦσε καὶ μιὰ χωράτευε μὲ τοὺς φίλους του. Ὑστερα θυμήθηκε τὸ βιολί. Ἐτρεξε, τὸ πῆρε ἀπὸ τὴν κάμαρά του καὶ ἄρχισε νὰ παίζη διάφορους χορούς.

Τὰ παιδιὰ αὐτὸ ἤθελαν ! Τὸ ἔστρωσαν ὑπὸ χορὸ, ἐνθουσιασμένα γιὰ τὸ ἐξαφνικὸ αὐτὸ καλὸ ποὺ τοὺς χάριζε ὁ μεγάλος φίλος τους, ὁ καλὸς δάσκαλος τοῦ χωριοῦ τους. Καὶ χόρευαν ὥρα πολλή μὲ χαρὰ καὶ μ' εὐχαρίστηση.

Ὁ ἥλιος στὸ μεταξὺ εἶχε κατεβῇ πολὺ χαμηλά. Τὰ γύρω βουνὰ ρόδιζαν στὶς κορφές τους, καὶ οἱ σκιὲς τῶν δέντρων μάκραιναν ὅλο καὶ περισσότερο.

Σὲ λίγο κρύφτηκε ὁ ἥλιος καὶ ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ. Τὰ παιδιὰ εἶδαν, πὼς ἦταν καιρὸς πιά νὰ πᾶνε στὰ σπίτια τους. Ἀφῆσαν λοιπὸν τὸ χορὸ κι εὐχαρίστησαν τὸ δάσκαλο.

Τότε ἐκεῖνος, ξεπροβοδώντας τοὺς φίλους του, δὲ βάσταξε καὶ τοὺς ξεμυστηρεύτηκε τὴ χαρὰ του.

« Τώρα, παιδιὰ, εἶναι ὥρα νὰ χωριστοῦμε, ἐσεῖς γιὰ τὸ σπίτι σας κι ἐγὼ γιὰ τὸ δικό μου. Μὰ δὲ μπορῶ νὰ κρύψω τὴ χαρὰ ποὺ μοῦ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ μου. Φαντάζομαι πὼς τὸ βδέλλιασμα τῶν γιδοπροβάτων τοῦ χωριοῦ σας ἦρθε ἀπὸ τὸ Θεό. Πολλὰ κακὰ βγάνουν σὲ καλὸ. Μοῦ φαίνεται πὼς μὲ τὸ βδέλλιασμα αὐτὸ ὅχι μόνο τὸ σχολεῖο σας θὰ διορθωθῇ, μὰ θὰ χτυπηθοῦν κατακέφαλα καὶ οἱ θέρμες τοῦ χωριοῦ. Κεντὰ σ' αὐτὰ θὰ πετύχωμε καὶ δυὸ ἄλλα, σπουδαιότερα καλὰ. Ξαίρετε ποιά ;

»Πρῶτα θὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ σας ἡ ζωοκλοπή, καὶ ὕστερα οἱ χωριανοὶ σας ὅλοι θὰ νιώσουν, πόσο εὐκολα κατορθώνονται μεγάλα πράματα, φτάνει νὰ τὰ θελήσουν πολλοί».

— « Ἐγὼ φοβοῦμαι, κ. Ἀνέζη, μὴ μᾶς χαλῶσῃ τὴ δουλειὰ ἐκεῖνος ὁ δικηγόρος, ὁ κύρ Χρῖστος » εἶπε τότε ὁ Τάσος.

— « Καὶ δὲ λογαριάζεις καὶ τὸν πάρεδρο ; » πρόσθεσε ὁ Κίτσος. « Οἱ δύο τους αὐτοὶ μποροῦν νὰ γυρίσουν τὰ μυαλὰ πολλῶν χωριανῶν μᾶς. Εἶναι φοβεροὶ γιὰ τέτοιες δουλειές ».

— « Μὴ φοβάστε, παιδιὰ ! Καὶ τὸ Ζαβόπουλο καὶ τὸν πάρεδρο θὰ τοὺς ἀντικρίσωμε μὲ τὴ θέλησή μας. Καὶ ἂν οἱ κτηνοτρόφοι δὲ θελήσουν νὰ στραγγίσουν τὸ λιβάδι, τότε... »

— « Τὸ στραγγίζομε ἐμεῖς μονάχοι μας, κύρ δάσκαλε » συμπλήρωσε ὁ μικρὸς Χαράλαμπος Πίκουλας.

— « Μπράβο σας, παιδιὰ ! » εἶπε ἐνθουσιασμένος ὁ δάσκαλος. « Καλὰ τὸ ἀποφασίσατε· μὰ ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτό. Γιατὶ δὲ φοβοῦμαι, πὼς θὰ φτάσωμε, ὡς ἐκεῖ. Ἦθελα νὰ πῶ, πὼς καὶ ἂν οἱ κτηνοτρόφοι τοῦ χωριοῦ δὲ θελήσουν νὰ καταπιαστοῦν στὸ στράγγισμα τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, ἐμεῖς θ' ἀναγκάσωμε ὅλο τὸ χωριό, θέλοντας καὶ μὴ, νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ἔργο. Φτάνει μονάχα νὰ τὸ θέλετε ἐσεῖς ».

— « Καὶ τὸ θέλομε καὶ τὸ ἀποφασίζομε » ἀπάντησαν τὰ παιδιὰ μ' ἓνα στόμα.

— « Σᾶς συχαίρω καὶ πάλι, φίλοι μου. Τὸ πῶς θὰ γίνη αὐτό, δὲ σᾶς τὸ λέω ἀπὸ τώρα. Ἐχετε λίγη ὑπομονὴ καὶ δὲ θ' ἀργήσετε νὰ τὸ μάθετε » εἶπε ὁ Πέτρος Ἀνέζης· καὶ καλονύχτισε ὅλους.

§ 43. ΠΑΛΙ ΘΥΜΩΜΕΝΟΣ Ο ΠΑΡΕΔΡΟΣ.

“Όσο περνοῦν οἱ μέρες, τόσο ὁ κύρ Γκίκας Ζέζας, ὁ πάρεδρος, δὲ χωνεύει τὸ νέο δάσκαλο τοῦ χωριοῦ του. Τὸ παραμικρὸ ποῦ θὰ πῇ ἢ θὰ κάμη, τὸν πειράζει. “Όταν βλέπη τὸν Πέτρο Ἀνέζη νὰ καταγίνεται μὲ τῇ γιαιτρειά τῶν βδελλιασμένων ζώων, καὶ ὅταν μαθαῖνῃ ἀπὸ τὸ μικρὸ τὸ γιό του, μαθητὴ τῆς Δ΄, πῶς ὁ δάσκαλος καθημερινὰ μοιράζει κουφετάκια κινίνο στὰ θερμασμένα παιδιὰ τοῦ σχολείου, καὶ φτιάνει περιβόλι στὸν αὐλόγυρό του, θυμώνει τρομερά. « Δὲν κοιτάζει τῇ δουλειά του, παρὰ καταγίνεται μὲ ξένες ἔννοιες » λέει γιὰ τὸ δάσκαλο, ὅπου σταθῇ κι ὅπου βρεθῇ.

Πραγματικὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης αὐτὲς τὶς ἡμέρες φροντίζει λιγώτερο γιὰ τὴ διδασκαλία του.

Μόλις ξημερώσῃ, ὡς τὴν ὥρα τοῦ σχολείου γυρίζει ἀπὸ στάνη σὲ στάνη καὶ ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, καὶ ὁδηγεῖ τοὺς κτηνοτρόφους καὶ τοὺς βοηθοὺς των, πῶς νὰ γιαιτρέψουν τὰ βδελλιασμένα ζῶα μὲ τὸ γιαιτρικὸ καὶ μὲ τὰ ἐργαλεῖα ποῦ ἔφερε ὁ Πάνος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ πῶς νὰ ξεμολύνουν τὸ λιβάδι μὲ τὸν ἀσβέστη. Τοὺς ὁδηγεῖ πόσο γιαιτρικὸ νὰ δίνουν κάθε φορὰ στὰ ζῶα τους, πῶς νὰ τὸ ἀνακατεύουν μὲ τὸ λάδι, πῶς νὰ τὸ ρίχνουν μέσα στὸ στόμα τῶν ζώων καὶ πότε ὕστερ’ ἀπὸ τὸ φάρμακο νὰ τ’ ἀφήνουν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν.

“Όταν πάλι ἔρθῃ ἡ ὥρα γιὰ τὸ μάθημα καὶ μαζευτοῦν τὰ παιδιὰ, ἀρχίζουν ἄλλες φροντίδες τοῦ δασκάλου, γιὰ νὰ γιαιτρέψῃ τὶς θερμὲς τους. Βάζει στὴ σειρὰ ὅσα ὑποφέρουν, καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς μοιράζῃ ἀπὸ δυὸ κουφετάκια κινίνο τοῦ κράτους, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα ἄλλα τόσα κι ἔπειτα τοὺς ἀναγκάζει νὰ τρῶνε τὸ

βραστό αυγό, που φέρνει ο καθένας από το σπίτι πρωί και απόγεμα.

Μα και με το περιβόλι του σχολείου περνά πολλή ώρα ο Πέτρος Ἀνέζης. Ἀφοῦ πρώτα ἔφραξε με καλά-

μια κάμποσο μέρος του μεγάλου αλόγου, ἄρχισε ἔπειτα τὸ ἔργο του. Καὶ νὰ τώρα ! κάθε μέρα μαζί με τὰ παιδιά χωρίζει, σκάβει, βωλοκοπᾷ, λιπαίνει κι ἐτοιμάζει τὸ μέρος αὐτό, γιὰ νὰ τὸ φυτέψῃ με λαχανικά καὶ με δεντράκια. «Τὸ νερὸ μονάχα θὰ μᾶς δυσκολέψῃ» λέει πότε πότε· «μὰ θὰ βροῦμε τρόπο νὰ τὸ βολέψωμε κι αὐτό».

4. Ὁ πάρεδρος τὰ βλέπει καὶ τὰ μαθαίνει ὅλα. Ἄν-
τις ὅμως νὰ χαίρεται, λυσσάζει ἀπὸ τὸ κακὸ του· καὶ
ἀντὶ νὰ καλοτυχίῃ τὸ χωριό, φοβερίζει τὸ δάσκαλο,
ὅταν πίνη μὲ τοὺς φίλους του : « Θὰ τοῦ δείξω ἐγώ,
σὰν περάσῃ ἀπὸ ἐδῶ ὁ ἐπιθεωρητὴς », λέει, χτυπώντας
τὴ χοντρή μαγκούρα του στὸ πάτωμα τοῦ μαγαζιοῦ.
Καὶ ἀδειάζοντας τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο τὰ κρασοπό-
τηρα, ξαναφοβερίζει. « Θὰ τοῦ δείξω ἐγώ πόσα ἀχλά-
δια χωρᾶ τὸ σακούλι μου ! »

§ 44. ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΚΛΙΤΣΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ !

Τὰ πείσματα καὶ οἱ θυμοὶ τοῦ κύρ Ζέζα, τοῦ πά-
ρεδρου, ἀντὶ νὰ λιγοστέψουν, μεγάλωσαν πιὸ πολύ, ὅ-
ταν γιατρεύτηκαν τὰ βδελλισμένα ζῶα τοῦ χωριοῦ
καὶ καταστράφηκε τὸ δικό του κοπάδι.

Καὶ ἀλήθεια ! Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες, καὶ μὲ
τις ὁδηγίες καὶ τὸ γιατρικὸ τοῦ δασκάλου τὰ ζῶα ὅ-
λων τῶν ἄλλων κτηνοτρόφων εἶχαν ἀρχίσει, ἓνα ἓνα,
νὰ γίνωνται καλά. Μονάχα τὰ γιδοπρόβατα τοῦ πάρε-
δρου, μὲ ὅλα τὰ ξόρκια τῆς γριᾶς Μπίλιως, ὅχι μόνο
εἶχαν χειροτερέψει, μὰ καὶ ἄρχισαν νὰ ψοφοῦν.

Ὁ πάρεδρος, στενοχωρημένος, δὲν ξαίρει τί νὰ κά-
μῃ. Σήμερα πέντε, αὔριο δέκα, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα χάνει
τὸ κοπάδι του ! Βλέποντας τὴν καταστροφή, ἀναγκά-
στηκε νὰ σφάξῃ τὰ ἐτοιμοθάνατα καὶ νὰ πουλήσῃ τὸ
κρέας τοὺς γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμὶ στὰ γύρω χωριά !

Ὅπως εἶπε ὁ δάσκαλος, ἔμεινε στὸ τέλος μὲ τὴν
ἀγκλίτσα στὸ χέρι !

Καὶ ὅμως τὸ πείσμα του δὲ γύρισε· καὶ τώρα ἀκό-
μη λέει : « Βέβαια ἔπρεπε νὰ δώσω τὰ χρήματά μου,

για νὰ γλεντᾶ καλύτερα ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παλικά-
ρια τοῦ χωριοῦ, χορεύοντας καὶ ξεφαντώνοντας ! »

Χύνει τὸ φαρμάκι, μὰ δὲν πιάνει. Οἱ χωριανοὶ του
ἔχουν μάτια καὶ βλέπουν. Βλέπουν πῶς ὁ δάσκαλος
δὲ διασκεδάζει μὲ τὰ χρήματα τῶν κτηνοτρόφων. Ἀπὸ
αὐτὰ δὲν ἔχει ἀγγίξει ὡς τώρα μῆτε μιὰ δραχμὴ. «Ὅλα
τὰ κρατεῖ ἀπείραχτα ὁ Παπασπύρος. Δεκαπέντε χιλιά-
δες ! Πρὶν τ' ἀγγίξη, θέλη νὰ δώσῃ λογαριασμό.

§ 45. Ο ΖΑΒΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΣ.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, ποὺ ἀκούστηκε ὁ
πάρεδρος νὰ ξεστομίζη τὴν παραπάνω κατηγορίαν γιὰ
τὸ δάσκαλο, ἐκεῖνος εἶχε καλεσμένο ὅλο τὸ χωριό,
γιὰ νὰ δώσῃ λόγο γιὰ ὅ,τι εἶχε κάμει ὡς τώρα καὶ
γιὰ ὅ,τι λογαριάζει ἀκόμη νὰ κάμῃ.

Γεμίζει σὲ λίγο ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ χωριανούς, καὶ τό-
τε μπροστὰ σὲ ὅλους ὁ Πέτρος Ἀνέζης τοὺς δίνει αὐ-
τὸν τὸ λογαριασμό.

« Γιὰ τρεῖς χιλιάδες βδελλιασμένα γιδοπρόβατα ποὺ
γιάτρεψα, κάνει νὰ πάρω — ἀπὸ 5 δραχμὲς τὸ κεφάλι
— δρ.15.000
"Ἄν βγάλωμὲ ἀπ' αὐτὲς 1200 δρ. ποὺ πληρώθηκε ὁ
φαρμακοποιός, ὁ τενεκετζῆς καὶ ὁ ἀσβεστάς γιὰ τὸ
γιατρικό, γιὰ ἑκατὸ κουτιά κινίνο τοῦ κράτους, γιὰ
τρακόσια μικρὰ χωνιά καὶ μέτρα, καὶ τέλος γιὰ πε-
νήντα καντάρια ἀσβέστη ποὺ σκορπίστηκαν στὸ Με-
γάλο βαρκό, ὅλα σύμφωνα μὲ αὐτὲς ἐδῶ τίς ἀποδεί-
ξεις, μοῦ μένουν καθαρὸ κέρδος δρ.....13800.

»Τὰ χρήματα αὐτὰ ὅλα τὰ χαρίζω στὸ σχολεῖο σας
— κι ἔδειξε τὸ χαλασμένο διδαχτήριον — γιὰ νὰ διορθω-
θῇ ὅπως πρέπει. Δέχεστε τὴ δωρεά μου ; »

— « Σύμφωνα με τὸ νόμο πρέπει νὰ συνταχθῇ συμβόλαιο· ἄλλιῶς εἶναι ἄκυρη ἡ δωρεά » εἶπε τότε ὁ Ζαβόπουλος.

— « Ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται, γιὰ νὰ τελειώσῃ γρηγορὰ ἡ ἐπισκευή », ἀπαντᾷ ἀμέσως ὁ Πέτρος Ἀνέζης, « εἶναι νὰ βρεθῇ ἓνας καλὸς ἐργολάβος, ποῦ ν' ἀναλάβῃ νὰ τελειώσῃ τὴ δουλειά. Ἄμα τελειώσῃ, ἄς ἀκυρώσῃ τὴ δωρεά μου ὁ κ. Ζαβόπουλος. Μπορεῖτε νὰ μοῦ προξενέψετε κανένα καλὸ γνωστὸ σας ἐργολάβο ; »

— « Τὴν Παρασκευὴ ποῦ μᾶς ἔρχεται, περιμένουμε τὸ Μαστρομανόλη ἀπὸ τὴ Λεβαδειά. Αὐτὸς ἔχτισε τὸ καμπαναριὸ ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια » ἀπάντησε ὁ γέρο-Βλάχης Γουλῆς, ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας. « Τοῦ γράψαμε νὰ ἔρθῃ, γιὰ νὰ συμφωνήσωμε καὶ γιὰ τὸ δεύτερο καμπαναριό. Βλέπεις, κύρ δάσκαλε, τὰ παιδιὰ μας στὴν Ἀμερικὴ βγάζουν πολλὰ δολάρια, καὶ μᾶς γράφουν πὼς ἔχουν εὐχαρίστηση νὰ ξοδέψουν καὶ γιὰ τὸ δεύτερο καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησίας μας, κι ἔτσι ν' ἀκούεται γιὰ πάντα τ' ὄνομά τους ».

— « Ὡραίᾳ ! » εἶπε ὁ δάσκαλος. « Θὰ γράψω κι ἐγὼ στὴ Θήβα καὶ στὴν Κόρινθο. Μπορεῖ νὰ μᾶς ἔρθουν κι ἀπὸ κεῖ ἐργολάβοι, κι ἔτσι μὲ τὸ συναγωνισμὸ νὰ ὠφεληθῇ τὸ σχολεῖο μας πιὸ πολὺ.

» « Ὅ,τι κι ἂν γίνη, ἐγὼ ἀπὸ τώρα διορίζω τὴν ἐπιτροπὴ ποῦ θὰ διαχειριστῇ τὰ χρήματα τῆς δωρεᾶς μου, καὶ θὰ βαστᾷ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ἔργου. Παρακαλῶ τὸν ἱερέα ἀπ' ἐδῶ, τὸν κύριο πάρεδρο καὶ τὸ δικηγόρο, κ. Ζαβόπουλο, νὰ δεχτοῦν αὐτὸ τὸ βάρος. Στὸν τελευταῖο, ἐπειδὴ θὰ βαστᾷ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ θὰ πληρώνῃ τοὺς ἐργολάβους, γιὰ τὸν κό-

πο του τοῦ προσφέρω στο τέλος τῆς δουλειᾶς διακόσιες δραχμές. Δέχεστε, κύριοι ; »

— « Δεχόμαστε, δεχόμαστε εὐχαρίστως καὶ σᾶς συγχαίρομε, κ. Ἀνέζη » φώναξε δυὸ φορές ὁ Ζαβόπουλος, κατευχარიστημένος ὅχι γιὰ τὸ καλὸ ποὺ θὰ γινόταν στο χωριό, παρὰ γιὰ τὶς διακόσιες δραχμές ποὺ θὰ ἔπαιρνε, καὶ πὶο πολὺ γιὰ τὸν τίτλο τοῦ δικηγόρου ποὺ τοῦ χάριζε ὁ δάσκαλος !

Οἱ Κακοριζικιώτες ποὺ ἦταν ἐκεῖ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Παπασπύρο, νόμισαν πὼς δὲν ἀξίζε τὸν κόπο νὰ συχαροῦν τὸ δάσκαλο γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ καλὸ ποὺ ἔκανε στο χωριό τους. Οἱ πὶο πολλοὶ μάλιστα ἔφυγαν, μурμουρίζοντας, ὁ ἕνας στο ἀφτί τοῦ ἄλλου : « Πολλὰ λεφτά, φαίνεται, θὰ ἔχη ὁ δάσκαλός μας, γιὰ νὰ πετᾷ ἔτσι στο βρόντο δεκαπέντε χιλιάδες ! »

§ 46. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης θέλοντας νὰ διορθώσῃ τὸ σχολεῖο, δὲν ἀναφέρει τίποτε στὸν προϊστάμενό του ἐπίτηδες, γιὰ νὰ τὸ βρῇ ἔτοιμο, ὅταν ἔρθῃ.

Βάζει ἀμέσως ἐμπρὸς τὸ ἔργο, φροντίζοντας μαζί με τὴν ἐπιτροπὴ γιὰ ὅλα : γιὰ τὸν ἐργολάβο, γιὰ τὰ ὑλικά, γιὰ τὰ ἐπιπλα καὶ γιὰ τὸ καθετὶ.

Ἔτσι σ' ἐνάμιση μῆνα μέσα ἢ ἐπισκευὴ τελείωσε καὶ τὸ σχολεῖο ἐφωδιάστηκε με ὅ,τι χρειαζόταν. Καὶ ὅλα αὐτὰ μόνο με δώδεκα χιλιάδες δραχμές μαζί με τὶς διακόσιες τοῦ Ζαβόπουλου. Ἐμείνε καὶ περίσσεμα 1200 δραχμές γιὰ τὸ σχολικὸ ταμεῖο.

Τὰ παιδιὰ ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ ἔκαναν μάθημα, ἄλλοτε στὴν κατοικία τοῦ δασκάλου καὶ ἄλλοτε στο

ὑπαιθρο. “Όταν εἶχαν καιρό, βοηθοῦσαν καὶ στὴν ἐπισκευή.

Τελειώνοντας τὸ ἔργο του ὁ Πέτρος Ἀνέξης, θέλει νὰ γιορτάσῃ τὰ ἐγκαίνιά του ἐπίτηδες. Θέλει νὰ ἰδοῦν ὅλοι οἱ χωριανοὶ τὸ σχολεῖο, νὰ φιλοτιμηθοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ δείξουν διάθεση, γιὰ νὰ ταχτοποιήσουν τὸ Βαθύρεμα καὶ νὰ στραγγίσουν τὸ Μεγάλο βαρκό.

Σαστισμένοι οἱ περισσότεροι χωριανοί, βλέπουν ἀπὸ κοντὰ γιὰ πρώτη φορὰ τὸ σχολεῖο τους. Δὲν τὸ γνωρίζουν. Εἶναι τώρα ψηλότερο δυὸ μέτρα, γιὰ νὰ ἔχῃ περισσότερο ἀέρα. Φεγγοβολᾷ μέσα ὁλόκληρο, γιατί μεγάλωσαν τὰ παράθυρά του καὶ ἀνοίχτηκαν κι ἄλλα. Τώρα εἶναι ταβανωμένο καὶ πατωμένο μὲ τετράγωνα χρωματιστὰ πλακάκια. Οἱ τοῖχοι του κάτασπροι μοσκομυρίζουν, στολισμένοι ὅλοι μὲ κρεμάστρες κατακαίνουργιες.

Πενήντα θρανία δίδρα στέκουν σὲ δυὸ σειρές, φρεσκοβαμμένα, καὶ περιμένοντας ἀνυπόμονα νὰ δεχτοῦν τὰ χωριατόπουλα, εὐτυχισμένα νὰ ἔχουν φέτος δάσκαλο ποὺ νὰ τὰ φροντίζῃ τόσο πολὺ. Στιγμένοι σὲ τρίποδα, τέσσερεις μαυροπίνακες περιμένουν κι αὐτοί, πότε νὰ βοηθήσουν τὰ ἴδια παιδιὰ στοὺς λογαριασμοὺς τους, στὴν ἰχνογραφία, στὴν καλλιγραφία καὶ στὴ γεωγραφία.

Μὰ νὰ, παρσπέρα κι ἓνα ἀριθμητήριό μὲ τὰ χρωματιστὰ σφαιρίδια, καὶ τὸ ἀναγνωστήριό μὲ τὰ κουτάκια, γεμάτα γράμματα! “Ένας μέγας χάρτης τῆς Ἑλλάδας καὶ μιὰ ὁμορφὴ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, κρεμασμένα, ἐκεῖνος δίπλα κι αὐτὴ ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου, καὶ σὲ μιὰ γωνιά στημένη μιὰ μεγάλη ντουλάπα, δίφυλλη καὶ κλειστή.

“Ο δάσκαλος, δείχνοντας στοὺς χωρικοὺς ἓνα ἔ-

να ὅλα αὐτὰ τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ ὄργανα τοῦ σχολείου του, σταματᾷ στὴ μεγάλη ντουλάπα. Τὴν ἀνοίγει καὶ δείχνοντας σ' αὐτοὺς τὰ ράφια της, γεμάτα ἀπὸ βιβλία, τετράδια, πλάκες κοντύλια καὶ μολύβια, τοὺς λέει :

« Ἐδῶ ἡ ἑταιρεία τῶν παιδιῶν σας ἔχει τὸ ἐμπορικὸ της ». Καὶ τοὺς ἐξηγεῖ, πῶς τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μὲ τὴ συμβουλὴ καὶ τὶς ὁδηγίες του ἔκαμαν «συνεταιρισμὸ προμηθευτικὸ», δικό τους, ποὺ τοὺς προμηθεύει ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα φτηνὰ καὶ σὲ καλὴ ποιότητα ὅ,τι χρειάζονται κάθε μέρα γιὰ τὸ σχολεῖο. Ἐξηγεῖ ἀκόμα στοὺς ξαφνισμένους χωρικοὺς πῶς λειτουργεῖ ὁ συνεταιρισμὸς αὐτός, καθὼς καὶ τὴν ὠφέλεια ποὺ θὰ ἔχη ἀπὸ αὐτὸν κάθε μαθητὴς. Τοὺς πληροφορεῖ τέλος, πῶς τὸ σχολικὸ ταμεῖο δάνεισε στὸ συνεταιρισμὸ αὐτὸ τὰ πρῶτὰ κεφάλαια, δραχμὲς διακόσιες, καὶ πῶς σὲ λίγον καιρὸ θὰ ξεπληρωθῇ τὸ χρέος του ἀπὸ τὰ κέρδη τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἀναφέρει καὶ τὰ ὀνόματα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν μαθητῶν ποὺ τὸν διευθύνουν.

Ἀποροῦν οἱ χωρικοὶ γιὰ ὅσα βλέπουν, μὰ περισσότερο γιὰ ὅσα ἀκοῦνε. Μερικοὶ μάλιστα, κλείνοντας τὸ ἓνα μάτι τους, λένε μεταξύ τους περιγελαστικά : « Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν τὰ εἴχαμε στὰ χρόνια τὰ δικά μας. Θὰ εἶναι, φαίνεται, ἀπὸ τὰ καινούργια γράμματα ».

§ 47. ΤΙ ΖΗΤΑ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΕΖΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΩΡΙΑΝΟΥΣ;

Ὅταν τελείωσε ὁ ἁγιασμός, ἓνας μαθητὴς ἀπάγγειλε τὸ γνωστὸ μας ποίημα « οἱ δυὸ βρύσες τοῦ χωριοῦ » καὶ οἱ ἄλλοι τὸ τραγοῦδῃσαν ὁμορφα.

Τότε βλέπουν οἱ καλεσμένοι τὸν Παπασπύρο νὰ προχωρῇ ἀπὸ τὴ θέση του, ν' ἀνεβαίνει στὴν ἔδρα, καὶ

ὕστερ' ἀπὸ λίγο τὸν ἀκοῦνε νὰ τοὺς μιλῇ ἀρβανίτικα.

Τί τοὺς λέει; Συχαίρει πρῶτα τοὺς χωριανούς του, γιατί ἔτρεξαν ὅλοι πρόθυμα στὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου σχολείου. Τοὺς ἐξηγεῖ ἔπειτα ἀπλά, πῶς αὐτὸ ποὺ ἔγινε, ἔγινε γιὰ τὸ καλὸ ὅλου τοῦ χωριοῦ· γιατί μο-

νάχα μέσα σ' ἓνα τέτοιο διδακτήριο θὰ μπορέσουν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, ἢ νέα του γενεά, καὶ τὴν ὑγεία τους νὰ βροῦν καὶ γράμματα ὅσα πρέπει νὰ μάθουν, καὶ νὰ γίνουν σωστοὶ ἄνθρωποι· κι ἔτσι νὰ μποροῦν νὰ φαίνωνται χρήσιμοι καὶ στὴ μεγάλη τους πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, καὶ στὴ μικρή, τὸ χωριό τους.

« Αὐτὸ τὸ μεγάλο καλὸ τοῦ χωριοῦ μας » εἶπε, τελειώνοντας τὴν ὁμιλίαν του ὁ ἱερέας, « τὸ χρωστοῦμε

σ' έναν άνθρωπο όχι πατριώτη μας, παρὰ ξένο, στο νέο δάσκαλό μας, πού μᾶς ἔστειλε φέτος ὁ Θεός. Αὐ-

τὸν τὸν ἄνθρωπο, πού ὄχι μόνο τόσα χρήματα χάρισε γιὰ τὸ καλὸ μας, ἀλλὰ καὶ μᾶς πονεῖ ὅλους, σὰ νὰ μᾶς ἔχη ἀδέρφια του, καὶ μέρᾳ νύχτα σκέφτεται γιὰ τὸ καλὸ μας, πρέπει ὅλοι νὰ τὸν εὐχαριστήσωμε μὲ ὅλη μας τὴν καρδιά. /

“Εἶνα δυνατό «εὐχαριστοῦμε, κύρ δάσκαλε» ἀκούστηκε ἀμέσως, κι ὁ Παπασπύρος, κατεβαίνοντας ἀπὸ

τὴν ἔδρα ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ ἀσπάστηκε στὸ μέτωπο τὸν Πέτρο Ἀνέζη.

Ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ πρῶτα εὐχαρίστησε τὸν πατέρα γιὰ τὰ καλά του λόγια, καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ στοὺς χωρικοὺς καὶ τὴ δική του ὁμιλία, ἀμέσως ἀνέβηκε κι αὐτὸς στὴν ἴδια ἔδρα.

Εἶναι συγκινημένος· μὰ τὸ πρόσωπό του λάμπει, καὶ ἡ γλῶσσα του βρίσκει εὐκολὰ τὰ λόγια ποὺ θέλει νὰ εἰπῇ ἐκεῖνη τὴν ὥρα στοὺς χωρικοὺς. Σ' αὐτὸ τὸν βοηθεῖ πολὺ ἡ προηγούμενη ὁμιλία τοῦ Παπασπύρου πού, ἂν κι εἰπώθηκε ἀρβανίτικα, ἐκεῖνος τὴν ἐνίωσε, ἔχοντας δίπλα του τὸν Πάνο Γκολέμη. Γιατί, μόλις ἀνέβηκε στὴν ἔδρα, κοιτάζοντας κατὰ τὸν ἱερέα, ἔρχισε νὰ μιλήῃ ἔτσι :

« Ὅχι, δέσποτά μου ! Δὲν ἔχετε δίκιο νὰ νομίζετε, πὼς τὸ καλὸ ποὺ ὅλοι βλέπομε αὐτὴ τὴ στιγμή, κατωρθώθηκε ἀπὸ μένα. Ὅ,τι καλὸ ἔγινε, ἔγινε ἀπὸ μιὰ ἀρρώστια τῶν ζώων τοῦ χωριοῦ σας. Ἄν δὲ βδέλλιαζαν τὰ γιδοπρόβατα τοῦ χωριοῦ, τὰ παιδιὰ σας καὶ τὰ ἐγγόνια σας θὰ ἦταν καταδικασμένα, ποῖός ξέρεي πόσα χρόνια ἀκόμη νὰ μαθαίνουν γράμματα μέσα σ' ἐκεῖνη τὴν τρώγλη. Τὴ θυμάστε βέβαια ! Ἐγώ, ὅταν θυμοῦμαι, ἀνατριχιάζω, κι εὐλογῶ τὴν τύχη ποὺ ἔστειλε στὰ ζῶα σας ἐκεῖνη τὴν ἀρρώστια.

»Μ' αὐτὸ ποὺ ἔγινε, δὲν εἶναι διόλου σωστό. Νὰ περιμένετε δηλαδὴ νὰ γίνῃ ἓνα καλὸ στὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν τύχη. Καὶ ἂν δὲ βοηθήσῃ ἡ τύχη, νὰ μὴ γίνῃ !

»Τὸ σωστὸ εἶναι, ἐσεῖς καὶ νὰ τὸ θέλετε καὶ νὰ προσπαθῆτε νὰ γίνῃ. Γιατί ἔτσι μονάχα θὰ μπορῆτε ν' ἀποχτήσετε ὅ,τι καλὸ θελήσετε./

»Καὶ πόσο εὐκολὰ μπορεῖτε νὰ κατορθώσετε ἓνα ἀγαθὸ ποὺ νὰ ὠφελῇ ὅλους σας, ἓνα ἀγαθὸ γενικό,

ὅσο μεγάλο κι ἂν εἶναι, ὅταν τὸ θελήσετε ! Τὸ εἶδατε σήμερα, τὸ βλέπετε αὐτὴ τῇ στιγμῇ μὲ τὰ μάτια σας. Εἴκοσι πέντε ἀπὸ σᾶς τοὺς ἴδιους, αὐτοὶ ἐδῶ οἱ χωριανοὶ σας, οἱ κτηνοτρόφοι, διώρθωσαν τὸ σχολεῖο καὶ τὸ ἐφωδίασαν μὲ ὅ,τι χρειάζεται, γιὰ νὰ λειτουργήσῃ ὅπως πρέπει.

»Εἶδατε καὶ πῶς τὸ κατώρθωσαν αὐτὸ τὸ μεγάλο καὶ γενικὸ καλὸ. Πρῶτα πρῶτα θέλησαν, ὕστερα ἐνώθηκαν κι ἔτσι ἔγινε αὐτὸ ποὺ ἔγινε. "Αν δὲν ἤθελαν, ἂν ἔκαναν ὅ,τι ἔκαμε καὶ ὁ πάρεδρος, καὶ τὰ ζῶα τους θὰ ἦταν χαμένα τώρα καὶ ἡ ἐπισκευὴ τοῦ σχολείου δὲ θὰ γινόταν.

»Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτό, ὠφέλησε ἀκόμη καὶ γιατί ἐνώθηκαν. "Αν δὲ συμφωνοῦσαν, καὶ ὁ καθένας φρόντιζε μόνο γιὰ τὰ δικά του ζῶα, δὲ θὰ γινόταν τίποτε, οὔτε γιὰ τὰ ζῶα του οὔτε γιὰ τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ. Γιατί, πῶς θὰ μπορούσε ὁ καθένας νὰ βρῇ τὸν κατάλληλο γιατρὸ καὶ νὰ φέρῃ γρήγορα τὰ κατάλληλα γιατρικὰ καὶ ἐργαλεῖα ; "Ὡσπου νὰ γίνουν ὅλα αὐτά, θὰ φοφοῦσαν τὰ ζῶα του ! Μὰ καὶ ἂν κατώρθωνε νὰ τὰ προφτάσῃ, θὰ ἔπρεπε νὰ ξοδέψῃ δέκα καὶ εἴκοσι φορές περισσότερα ἀπὸ ὅσα ξόδεψε τώρα.

✓ Ἀλλὰ κι ἓνα ἄλλο ἀκόμη θέλω νὰ σᾶς θυμίσω, γιὰ νὰ τὸ ἔχετε καλὰ στὸ νοῦ σας· πόσο δηλαδὴ εὐκολα μπορεῖ νὰ γίνῃ ἓνα γενικὸ καλὸ, ὅταν τὸ θελήσουν καὶ τὸ καταπιαστοῦν πολλοὶ μαζί.

»Θυμάστε τὴ βρῦση τοῦ χωριοῦ, σὲ ποιά κατάσταση βρισκόταν τόσα χρόνια καὶ πῶς στὸ τέλος διωρθώθηκε ; "Ἐφτασε νὰ ἐργαστοῦν μονάχα δύο ὄρες μαζί μ' ἐμένα αὐτὰ ἐδῶ τὰ παιδιὰ σας — κι ἔδειξε τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου — γιὰ ν' ἀποχτήσωμε τὴ σημερινή μας βρῦση.

»'Απ' αὐτὰ τὰ δύο παραδείγματα μπορεῖτε νὰ νιώσετε πὼς καὶ ἄλλα, πολλὰ καὶ μεγάλα, καλὰ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν ἐδῶ στὸ χωριό, ἂν ἐσεῖς θέλατε νὰ γίνουν».

— «Σὰν τί καλὰ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν, δὲ μᾶς λές, δάσκαλε ; » ρώτησε τότε κάποιος γέρος.

— «Πολλά· μὰ ἐκεῖνο πού χρειάζεται, πού εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γίνη πρῶτα ἀπ' ὅλα» ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, «εἶναι νὰ κατορθώσωμε νὰ χύνεται τὸ Βαθύρεμα ἀπὸ δῶ κι ἐμπρὸς στὴ θάλασσα ἀπὸ τὸν παλιὸ τοῦ δρόμο· καὶ μαζί μ' αὐτὸ νὰ στραγγίσωμε ὅλα τὰ νερά τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ. Καὶ νά, γιατί ! » Καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ τοὺς ἐξηγῇ, γιατί θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα, πολὺ γρήγορα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς χωριανούς· καὶ τελείωσε τὶς ἐξηγήσεις του ἔτσι : «Μετρήστε τὰ κακὰ πού σᾶς ἔκαμε καὶ σᾶς κάνει τὸ ἄλλαγμα τοῦ δρόμου τῆς ρεματιᾶς :

»Πρῶτα πρῶτα χάλασε τὸ πρῶτο σας χωριὸ καὶ ἀνάγκασε τοὺς παπποῦδες σας νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ὠραία θέση πού βρισκόταν χτισμένο, γιὰ νὰ χῶθουν μέσα σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ φαράγγι.

»Ἐπειτα σᾶς χάρισε καὶ σᾶς χαρίζει ἀκόμη ὡς τώρα τοὺς ἐλώδεις καὶ τὰ βδελλιάσματα. Πόσο σᾶς κόστισαν καὶ σᾶς κοστίζουν οἱ δύο αὐτὲς ἀρρώστιες, μπορεῖτε νὰ τὸ καταλάβετε, ἅμα θυμηθῆτε πόσα παιδιὰ ἔχετε χάσει ὡς τώρα ἀπὸ τοὺς πυρετούς, καὶ πόσα ζῶα σᾶς ἔχουν ψοφήσει ἀπὸ τὸ βδέλλιασμα.

»'Απ' ὅλα αὐτὰ θὰ γλιτώσετε ἀμέσως, ἂν θελήσετε νὰ διορθώσετε τὸ δρόμο τῆς ρεματιᾶς καὶ νὰ στραγγίσετε τὸ Μεγάλον βαρκό».

§ 48. ΑΝΤΙΛΟΓΙΕΣ.

— « Μὰ μποροῦν ἄνθρωποι νὰ διορθώνουν δρόμους ποταμιῶν ; » ρώτησε τότε, κόβοντας τὴν ὁμιλίαν τοῦ δασκάλου ἕνας χωρικός.

— « Μελέτησα τὸ πρᾶμα καὶ εἶδα, πὼς δὲν εἶναι ἀκατόρθωτο, φτάνει νὰ τὸ θελήσωμε » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

— « Πῶς θὰ γίνη μιὰ τόση μεγάλη δουλειά ; » ρώτησαν πολλοί.

— « Θὰ ξεφράξωμε πρῶτα τὸν παλιὸ δρόμο τῆς ρεματιᾶς καὶ μὲ τὰ χώματα θὰ φράξωμε ὕστερα τὸ μέρος, ὅπου σήμερα μπαίνει τὸ Βαθύρεμα στὸ Μεγάλο βαρκό. » Ἐτσι τὰ νερά τῆς ρεματιᾶς θὰ χύνονται ἴσια στὴ θάλασσα, χωρὶς νὰ περνοῦν διόλου ἀπὸ τὸ λιβάδι. Γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτή, ἂν ἐργαστοῦμε ὅσοι μποροῦμε ἐδῶ στὸ χωριό, δὲ θὰ χρειαστοῦμε περισσότερο ἀπὸ ὀχτὼ μέρες.

» Ὅσο γιὰ τὰ νερά ποὺ σταματοῦν τώρα στὸ Μεγάλο βαρκό, ὅταν δὲ θὰ χύνεται πιά τὸ Βαθύρεμα στὸ λιβάδι, ἂν φροντίσωμε ν' ἀνοίξωμε τρία τέσσερα στόματα στὴ θάλασσα, θὰ στραγγίσουν πολὺ γρήγορα καὶ ἄλλη φορὰ δὲ θὰ ξανασταθοῦν στὸ μέρος αὐτό ».

— « Ἀφοῦ εἶναι νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴ δουλειὰ αὐτὴ οἱ κτηνοτρόφοι, ἄς τὴ φτιάσουν αὐτοί », παρατήρησαν τότε δυὸ τρεῖς γεωργοί.

— « Ἐμεῖς μονάχοι μας δὲ μποροῦμε νὰ τελειώσωμε τόσο μεγάλη δουλειὰ » εἶπαν οἱ κτηνοτρόφοι.

— « Τὸ καλὸ ποὺ θὰ γίνη, δὲ θὰ ὠφελήσῃ μόνο τοὺς κτηνοτρόφους, παρὰ ὅλους, ὅσοι κατοικοῦμε ἐδῶ. Γιατὶ κι ἐμεῖς ποὺ δὲν ἔχομε ζῶα, θὰ γλιτώσωμε ἀπὸ τίς

θέρμες, ὅπως σᾶς ἐξήγησα πρωτύτερα. "Οσοι ἀπὸ σᾶς ἔχετε παιδιά, θὰ ὠφεληθῇτε περισσότερο ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους, ὅταν στραγγίση τὸ Μεγάλο βαρκό » πρόσθεσε ὁ δάσκαλος.

— « Ἐγὼ οὔτε ζῶα οὔτε παιδιά ἔχω. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχω καμιὰ ὑποχρέωση νὰ δουλέψω, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν ἄλλοι » πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του ἕνας μεσόκοπος.

— « Ἄν δὲν ἔχετε δικὰ σας παιδιά, θὰ ἔχετε ὅμως ἀνιψάκια καὶ ἄλλα συγγενικά παιδιά. Δὲν τὰ λυπάστε, νὰ λιώνουν καὶ νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὶς θέρμες ; Κι ἂν δὲν ἔχετε δικὰ σας ζῶα, δὲ λυπάστε τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ σας, ὅταν τὰ βλέπετε τὰ κακόμοιρα νὰ ὑπο-

φέρουν καὶ νὰ ψοφοῦν ἀπὸ τὴ βδέλλα ; » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Κι ἂν θελήσωμε ὅλοι οἱ χωριανοὶ νὰ στραγγίσωμε τὸ Μεγάλο βαρκό » εἶπε τότε ὁ Ζαβόπουλος, « δὲ θὰ μᾶς τὸ ἐπιτρέψη ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις χωρὶς

ἄδεια. Τὴν αἴτηση γιὰ τὴν ἄδεια αὐτὴ τὴν κάνω ἐγώ
 μὲ πενήντα μόνο δραχμές, ἐπειδὴ εἶναι γιὰ γενικὸ
 καλὸ »

— « Ἡ κυβέρνησις θὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ, ὅταν πλη-
 ροφορηθῇ, πὼς τελείωσεν αὐτὸ τὸ ἔργο, χωρὶς νὰ ἐξο-
 δέψῃ τὸ κράτος. Καμιὰ λοιπὸν ἄδεια δὲ χρειάζεται,
 γιὰ νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ » ἀπάντησε στὸ δικολάβον ὁ δά-
 σκαλος.

— « Ἐμεῖς δὲ μπορούμε ν' ἀνεκατευτούμε σὲ τέ-
 τοιες δουλειές, δάσκαλε. Ὅπως βρήκαμε ἀπὸ τὸν
 πατέρα μας αὐτὰ τὰ πράγματα, ἔτσι πρέπει νὰ τ' ἀφή-
 σωμε » παρατήρησαν μερικοὶ ἄλλοι.

— « Ἔτσι λέμε κι ἐμεῖς » εἶπαν κι ἄλλοι· κι ἐτοι-
 μάστηκαν ὅλοι, γιὰ νὰ φύγουν.

§ 49. ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΠΟΥ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕΙ.

— « Ἄν ἐσεῖς δὲ λυπάσθε οὔτε τὰ παιδιὰ σας οὔ-
 τε τὰ ζῶα σας, ἐμεῖς λυπούμαστε τ' ἀδέρφια μας καὶ
 τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτὸ μόνοι μας θὰ καταπι-
 στούμε καὶ θὰ τελειώσωμε αὐτὴ τὴ δουλειά. Δὲ θέ-
 λομε κανέναν ἀπὸ σᾶς νὰ μᾶς βοηθήσῃ » φώναξε τότε
 μὲ θάρρος ὁ Πάνος Γκολέμης, συνεννοημένος ἀπὸ τὴν
 περασμένη ἡμέρα μὲ τὸ δάσκαλον.

— « Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστὸ » εἶπαν τότε μερικοὶ γο-
 νεῖς, ποὺ πραγματικὰ φιλοτιμήθηκαν ἀπὸ τὰ λόγια
 τῶν νέων. « Νὰ ντροπιαστούμε ἐμεῖς ἀπὸ τὰ παιδιὰ
 μας ! Ν' ἀφήσωμε σ' αὐτὰ μονάχα νὰ κάμουν τὸ καλὸ,
 χωρὶς ἐμεῖς νὰ ἐργαστοῦμε διόλου ! »

— « Κι ἐμεῖς αὐτὸ λέμε » εἶπαν πολλοὶ γεωργοί.

— « Ὅταν εἶναι ἔτσι, κι ἐμεῖς δεχόμαστε νὰ βοη-
 θήσωμε » εἶπαν καὶ οἱ κτηνοτρόφοι.

— « Τότε δίνω χέρι κι ἐγώ », πρόσθεσε ὁ μεσόκοπος χωρικός, πού λίγο πρωτύτερα εἶχε ἀρνηθῇ.

— « Ἐγὼ ὅμως δὲ θ' ἀνακατευτῶ στὴν ἐπιχείρηση αὐτή, κ. Ἀνέζη, χωρὶς πληρωμὴ » εἶπε ὁ Ζαβόπουλος. Κι ἔφυγε τρέχοντας νὰ βρῇ τὸν πάρεδρο, γιὰ νὰ τὸν πείσῃ νὰ καταγγείλῃ τὸ δάσκαλο γιὰ τὸ ἔργο, πού θὰ δοκίμαζε νὰ κάμῃ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, χαρούμενος πού πέτυχε τὸ σχέδιό του, καὶ πιὸ πολὺ γιατί θὰ γινόταν ἓνα ἔργο ὠφέλιμο γιὰ ὅλους, εὐχαρίστησε τοὺς καλεσμένους. Ἀφοῦ τοὺς παρακάλεσε νὰ παρακινήσουν καὶ τοὺς ἄλλους χωριανούς, πού δὲν εἶχαν ἔρθει στὴ συγκέντρωση, ὥρισε πότε θ' ἄρχιζε καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ τὸ ἔργο.

Ἕμειναν τότε σύμφωνοι νὰ δουλεύουν ὅλοι, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιὰ τοῦ σχολείου καὶ γέροι ἀκόμη πού θὰ μπορούσαν νὰ ἐργαστοῦν, κάθε ἀπομεσήμερο, καὶ ὅλο τὸ πρωινὸ νὰ κοιτάζουν τίς δουλειές τους· κι αὐτό, γιὰ νὰ μὴν κοπῇ στὴ μέση ὁ σπαρτὸς πού εἶχε ἀρχίσει.

Ὅταν σὲ λίγο νύχτωσε, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κλεισμένος στὴν κατοικία του, συλλογιζόταν τὸ τί εἶχε κατορθώσει λίγο πρωτύτερα, μονολογώντας ἔλεγε : « Χωρὶς τὰ παιδιὰ τίποτε δὲ θὰ κατάρθωνα ! »

§ 50. ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ.

Ὅλο τὸ χωριὸ στὸ πόδι, ἐκτὸς ἀπ' ὅσους δὲ θέλουν ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τους, γεμάτοι ἀπὸ πείσμα.

Μαζεμένοι ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, στὸ μέρος πού εἶχε φραχτῇ ὁ παλιὸς δρόμος τῆς ρεματιᾶς τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ τσαπιά, τίς ἀξι-

νες, τούς κασμάδες, τὰ φτυάρια, τὰ κοφίνια καὶ τὰ χειραμάξια στὰ χέρια, μὲ τὰ κάρα τους ζεμένα, περιμένουν ὅλοι τὸν Παπασπύρο νὰ τελειώσῃ τὸν ἀγιασμό, γιὰ ν' ἀρχίσουν. Κι ὅταν σὲ λίγο τὸν βλέπουν νὰ δίνη τὶς πρῶτες τσαπιές μαζί μὲ τὸ δάσκαλο, ἀρχίζουν κι αὐτοὶ πρόθυμα.

Πρώτῃ φορὰ τὸ χωριὸ παρουσιάζει τέτοια συνεργασία σὲ κοινοτικὸ ἔργο, μὰ καὶ τόση συνεριά σ' αὐτὴ τῇ δουλειᾷ.

Κάθε πρωὶ ὡς τὸ μεσημέρι στὰ κτήματα καὶ στὰ ζῶα του ὁ καθένας καὶ τὰ παιδιὰ στὸ σχολεῖο. Τὸ ἀπομεσήμερο ὅμως ὅλοι μαζί στὸ «ἔργο τοῦ χωριοῦ». Αὐτὸ γίνεται μέρες τώρα !

Τοὺς ὁδηγεῖ σ' αὐτὸ μόνο ἓνας ἄνθρωπος. Γιὰ κοιτάξετε πῶς τρέχει ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἄλλου κάτι λέει, καὶ ἄλλου κάτι δείχνει, καὶ ἄλλου πάλι κάτι διορθώνει ! Κοιτάξετε αὐτοὺς πού ὁδηγεῖ πῶς προσέχουν στὰ λόγια του καὶ πῶς ἐκτελοῦν τὶς ὁδηγίες του ! "Ἄλλοι τραβοῦν τὰ χῶματα καὶ τὰ κουβαλοῦν μὲ τὰ ζῶα καὶ μὲ τὰ κάρα τους καὶ φράζουν τὸν καινούργιο δρόμο τῆς ρεματιᾶς. "Ἄλλοι στερεώνουν τὰ χωματιασμένα μέρη, φυτεύοντας κλαδιὰ καὶ ρίζες ἀπὸ

ιτιές, λυγαριές, πικροδάφνες και καλάμια, που τὰ παι-
διά τοῦ σχολείου μεταφέρνουν ἀπὸ μακριά.

“Ὅλοι δουλεύουν, μὰ καὶ γελοῦν καὶ ἄστειεύον-
ται πολλοὶ τραγουδοῦν. Ἀκοῦτε τὸ τραγούδι πὺ ἔρ-
χεται ἀπὸ τὸ γιαλό ; Ἐκεῖ δουλεύουν μαζεμένα τὰ
παλικάρια τοῦ χώριου. Προσέχετε στὸ σκοπό, μὰ καὶ
στὰ λόγια του, γιὰ νὰ νιώσετε τί λένε ἐκεῖνα τὰ παλι-
κάρια τοῦ Κακορίζικου, τραγουδώντας καὶ δουλεύον-
τας !

3. ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ.

Ξημερώνει. Αὐγὴ δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο της πουλὶ
λὲς καὶ κρᾶζει τὸν ἐργάτη
στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίση κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά.

Πέρα ἐκείθεν οἱ φροντίδες
ᾗς πετάξουνε, καθῶς
ξαφνισμένες νυχτερίδες
ὁποῦ ἀγνάντεψαν τὸ φῶς.

Σηκωθῆτε ! ἡ γῆ χαρίζει
μόνον ἄφταστο καρπὸ,
ἂν ὁ κόπος τὴν ποτίζει
μ' ἓναν ἴδρωτα συχνό.

Γερ. Μαρκорάς

Πῶς ζηλεύουν τὰ παιδιά τοῦ σχολείου πὺ ἀκοῦ-
νε τὸ τραγούδι αὐτό ! Νὰ τα ! Παρατοῦν τ' ἀξινάρια

καὶ τὰ κοφίνια, τὰ σκαλιστήρια καὶ τὰ ζεμπίλια καὶ στέκονται, γιὰ νὰ τὸ ἀκούσουν καλύτερα. « Ἄχ, τί ὠραῖο πού εἶναι ! » λένε. « Νὰ τὸ ξαίραμε κι ἐμεῖς ! »

— « Δουλειά, παιδιά », τοὺς φωνάζει τότε ὁ δάσκαλος, περνώντας κοντὰ τοὺς. « Οἱ μικροὶ γιὰ τοὺς μεγάλους, οἱ μεγάλοι γιὰ τοὺς μικροὺς, καὶ ὅλοι μας γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας ! » Καὶ τὰ χωριατόπουλα σκύβουν καὶ ξαναπιάνουν τὴ δουλειά τους.

§ 51. ΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ.

Τὸ ἔργο βρίσκεται στὸ τέλος του. Τότε μιὰ ἡμέρα, μόλις εἶχε ἀρχίσει ἡ δουλειά, νὰ σου καὶ φτάνει κατὰ τὸ μέρος πού δούλευαν οἱ περισσότεροι, κάποιος καβαλάρης.

Φαίνεται ἄντρας μεστωμένος, καὶ τὸ μουλάρι του δυνατό. Ταξιδεύει ἀπὸ μακρινὸ μέρος. Φτάνοντας σταματᾷ τὸ ζῶο του καὶ ρωτᾷ: « Τί κάνετε ἐκεῖ ; »

Κάτι τοῦ ἀπάντησε κάποιος, μὰ ἔτσι πού τοῦ μίλησε ἀρβανίτικα, δὲν κατάλαβε τίποτε.

Ἐτοιμάστηκε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ δρόμο του, μὰ νὰ ! τὴ στιγμή ἐκείνη πλησιάζει ἡ Κρυσταλλιώ, ἡ ἐγγονὴ τοῦ Παπασπύρου, ζητώντας ἓνα φυτάρι. Μόλις ἀντίκρισε τὸν καβαλάρη, ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε, γιατί ἀκούστηκε νὰ φωνάξῃ: « Καλῶς ὠρίστε, κ. ἐπιθεωρητή ! Ἐδῶ κοντὰ εἶναι καὶ ὁ δάσκαλος. Θέλετε νὰ τὸν φωνάξω ; »

— « Εὐχαριστῶ, παιδί μου. Φώναξέ τον, σὲ παρακαλῶ, γιὰ νὰ μάθωμε ἐπιτέλους, τί γίνεται ἐδῶ ». Λέγοντας αὐτά, ξεπέζεψε ἡ Κρυσταλλιώ ἔδωσε τὸ ζῶο σ' ἓνα ἄλλο παιδί νὰ τὸ βαστᾷ, καὶ ἔτρεξε παραμέσα στὸ Μεγάλο βαρκό.

Σὲ λίγο νά σου καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, τρεχάτος, ἰδρωμένος, καταλασπώμενος καὶ μὲ τὸ τσαπὶ στὸν ὤμο. Χαιρέτησε εὐγενικὰ τὸν ἐπιθεωρητὴ καί, χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ τὸ χέρι, τὸν καλωσῶρισε λέγοντάς του : « Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε ἐπιθεωρητὴ, ἔτσι ποὺ παρουσιάζομαι ».

— « Καὶ πῶς ἐδῶ τέτοια ὥρα, κ. Ἀνέξη », ρώτησε ἐκεῖνος.

— « Στὸ χωριὸ μας, αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἔχομε σπουδαῖες δουλειές, σπουδαιότερες καὶ ἀπὸ τὰ μαθήματά μας. Γι' αὐτὸ κάθε ἀπομεσήμερο, ἑννέα δέκα μέρες τώρα, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ κάνομε μόνο τὸ πρῶλ μάθημα. Νά, γιατί μᾶς βλέπετε ἐδῶ τέτοια ὥρα ». Κι ἐξήγησε στὸν προϊστάμενό του τὴν αἰτία καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ ἔργου, τὰ ἐμπόδια καὶ τὴν προκοπὴ του.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς ἀπόρεσε καί, πιάνοντας μὲ τὰ δυό του χέρια τὸ καταλασπώμενο χέρι τοῦ δασκάλου, τοῦ λέει : « Ἀφήστε με, κ. Ἀνέξη, νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ σᾶς συχαρῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά γιὰ τὸ κατόρθωμά σας. Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες μόνο ἐδῶ στὸ χειρότερο χωριὸ τῆς περιφέρειάς μου, ἔχετε νὰ παρουσιάσετε ἕνα μεγάλο ἐκπολιτιστικὸ ἔργο. Εὖ γε σας, κ. Ἀνέξη, εὖ γε σας ! »

— « Σᾶς εὐχαριστῶ, κ. ἐπιθεωρητὴ, γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια » εἶπε ὁ δάσκαλος. Καὶ ὠδήγησε τὸν προϊστάμενό του πρὸς τὸ ἔργο, ὅπου τοῦ ἔδειξε, μία μία, τὶς λεπτομέρειές του.

Βλέποντας ὅλα αὐτὰ ὁ ἐπιθεωρητὴς, δὲν ξαίρει ποιὸν νὰ θαυμάσῃ περισσότερο· τὸ δάσκαλο ποὺ κατάφερε τοὺς χωρικοὺς, ἢ αὐτοὺς ποὺ κοντεύουν νὰ ἀποτελειώσουν ἕνα τόσο μεγάλο ἔργο. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε βῆμα

του ἀκούεται νὰ λέει· « Εὖ γε σας, κ. Ἀνέζη ! μπράβο σας, κύριοι, μπράβο ! »

Ὅλοι τότε, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, καταλαβαίνοντας τὰ λόγια τοῦ ξένου, καμαρώνουν μὲ περηφάνεια.

§ 52. « ΗΡΘΑ ΓΙΑΤΙ ΣΑΣ ΚΑΤΑΓΓΕΙΛΑΝ ».

Ἀφοῦ ὁ ἐπιθεωρητὴς μαζί μὲ τὸ δάσκαλο ἐπιθεώρησαν τὸ ἔργο, ξεκίνησαν πεζοὶ κατὰ τὸ χωριό.

« Δὲν εἶχα σκοπὸ νὰ ἔρθω τόσο γρήγορα στὸ χωριό σας, κ. Ἀνέζη » ἄρχισε νὰ λέη τότε ὁ πρῶτος. Οἱ συχνὲς καταγγελίαις ὅμως ποὺ σᾶς κάνουν οἱ χωρικοί, μὲ ἔφεραν σήμερα ἐδῶ. Τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα γράφουν εἶναι σὲ βάρος τους. Μά, ἐπειδὴ δὲ σᾶς γνώριζα, εἶπα· « Ἄς πάω, εὐκαιρία εἶναι ». Εἶχα καὶ τὴν περιέργεια νὰ ἰδῶ πῶς κάματε, μόλις ἦρθατε, τόσοις ἑχτρούς ».

Ὁ δάσκαλος ρώτησε χαμογελώντας, ποιοὶ εἶναι αὐτοί, ποὺ τὸν καταγγέλλουν τόσο συχνά.

« Ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ, οἱ δύο μπακάληδες, ὁ δικολάβος Ἰαβόπουλος καὶ μερικοὶ ἄλλοι ὑπογράφουν ὅλες τὶς καταγγελίαις » ἀποκρίθηκε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Καὶ γιατί μὲ κατηγοροῦν ; Μπορῶ νὰ τὸ μάθω, κ. ἐπιθεωρητή ; »

— « Τί νὰ σᾶς πῶ πρῶτο καὶ τί δεύτερο ! Εἶναι τόσες πολλὲς οἱ κατηγορίαις τους ! Ὡστόσο ὅμως ἀκούστε »· καί, βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του ἄρκετὰ χαρτιά, ἄρχισε νὰ λέη : « Πρῶτα πρῶτα σᾶς κατηγοροῦν πῶς κουρεῦτε τὰ μαλλιά τῶν μαθητῶν σας μὲ τὴ μηχανὴ καὶ τὰ παιδιὰ κρυώνουν ! Ἐπειτα λένε, πῶς ὑπο-

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ, Ε'. Ἀημοτ. Ἀνδρεάδη—Παπαχριστοδούλου 8

χρεώνετε τὶς μαθήτριές σας νὰ ἔρχονται κάθε μέρα στοὺς σχολεῖο χτενισμένες· ἔτσι χασομερᾶτε τὶς μητέρες τους, ποὺ ἔχουν τόσες δουλειές στὰ σπίτια τους.

»Ἀκόμη σὰς κατηγοροῦν πὼς ἀναγκάζετε τὰ παιδιά τοῦ σχολείου σας, ποὺ δὲν εἶναι καλὰ πλυμένα ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ πηγαίνουν στὴ βρύση καὶ νὰ πλένονται κάθε φορὰ μὲ τὸ σαποῦνι, κι ἔτσι κρυολογοῦν καὶ θερμαίνονται. Ἀκόμη, πὼς ὑποχρεώνετε τὶς μαθήτριές σας νὰ ἔρχονται στοὺς σχολεῖο, χωρὶς νὰ κουκουλώνουν μὲ τὶς μαντίλες τὸ κεφάλι καὶ τὸ λαιμὸ τους· νὰ φοροῦν κάλτσες καὶ παπούτσια καὶ ὅλα τὰ παιδιά νὰ μιλοῦν ἑλληνικά, καὶ στοὺς σπῖτι τους ἀκόμη.

»Λένε ἀκόμη, πὼς τάχα κάνετε τ' ἀγόρια τους, τὰ μεγαλύτερα, νὰ μὴ θέλουν νὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ κοντὰ σας, κι ἔτσι οἱ σπιτικοὶ τους νὰ χάνουν πολλές ὥρες τὴν ἡμέρα τὴ βοήθειά τους· πὼς ἔχετε χαρτοπωλεῖο καὶ βιβλιοπωλεῖο στοὺς σχολεῖο, καὶ προμηθεύετε ὁ ἴδιος τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν σας, γιὰ νὰ κερδίζετε· καὶ τελευταῖα πὼς ὑποχρεώνετε κάθε μαθητὴ σας νὰ σὰς φέρνῃ δυὸ αὐγὰ κάθε μέρα».

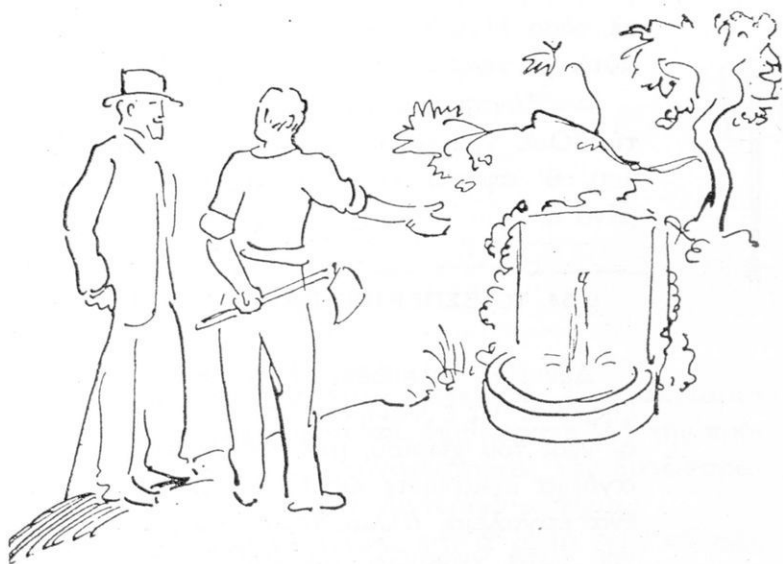
§ 53. «ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΜΕ ΚΑΤΑΓΓΕΛΝΟΥΝ».

Ἀνηφορίζοντας εἶχαν φτάσει τὴ στιγμή ἐκείνη στὴν πηγὴ τοῦ χωριοῦ.

Ἀμέσως ἀπαντᾷ ὁ δάσκαλος: «Ἀξίζει νὰ μὲ καταγγέλλουν, κ. ἐπιθεωρητῇ, οἱ Κακορίζικιῶτες γιὰτὶ, διορθώνοντας μὲ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου τὴ βρύση τους αὐτὴ ποὺ βλέπετε, τοὺς ἀνάγκασα νὰ μὴ χώνωνται, καθὼς πρῶτα, μέσα στοὺς βουρκο της ὡς τὸν ἀστράγαλο». Καὶ διηγῆθηκε στοὺς προϊστάμενός του, πὼς διώρθωσε τὴν ἀσχημιὰ ἐκείνη.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τὸν συχάρηκε πάλι θερμά, ἐνῶ ἐκεῖνος πρόσθεσε : « Πᾶμε τώρα, παρακαλῶ, καὶ στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ ἰδῆτε κι ἐκεῖ τὸ μεγάλο κακὸ ποὺ ἔκαμα στὰ παιδιὰ τους ».

Σὲ λίγο εἶχαν πλησιάσει στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου. Τότε λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης : « Δὲν ἔχετε, παρὰ νὰ τὸ θυμηθῆτε, ὅπως τὸ ξαίρατε ἀπὸ πέρσι »· καί, ξεκλειδώνοντας τὴν πόρτα, εἶπε : « Περάσετε μέσα καὶ κοιτάξετε ! »

Ἐκεῖνος, μόλις μπῆκε στὴν αὐλὴ καὶ ἀντίκρισε τὴν ἀλλαγὴ, δὲν πίστεψε τὰ μάτια του.

« Μά, αὐτὸ εἶναι σωστὸ θάμα, παιδί μου ! Πῶς τὰ κατάφερες ὅλα αὐτά, χωρὶς ἐγὼ νὰ πάρω εἶδηση ; »

— « Περιμένετε νὰ ἰδῆτε πρῶτα ὅλες τὶς λεπτομέρειες τοῦ κακοῦ ποὺ ἔκαμα στὰ παιδιὰ, καὶ ὕστερα νὰ μὲ κατηγορήσετε » εἶπε γελώντας ὁ Πέτρος Ἀνέ-

ζης. Καὶ ὠδήγησε τὸν ἐπιθεωρητὴ μέσα στὴν αἴθουσα τοῦ σχολείου.

“Ὅταν ἐκεῖνος μπῆκε μέσα, καὶ μὲ μιὰ ματιά του ἀντίκρισε ὁλόκληρη τὴν κατακάθαρη ἐκείνη αἴθουσα μὲ τὰ μεγάλα ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὰ καινούργια ἔπιπλά της· ὅταν προπάντων ἄκουσε ἀπὸ τὸ δάσκαλο μὲ ποιὸν τρόπο κατωρθώθηκε αὐτὸ τὸ θᾶμα, ξανασφίγγοντας τὸ χέρι του, εἶπε ἐνθουσιασμένος: «Φτάνει, φτάνει, φίλε μου. Καὶ ὕστερα ἀπ’ ὅλα ὅσα τοὺς ἔκαμες σὲ τόσο λίγο καιρὸ, δὲ ντράπηκαν νὰ καταγγεῖλουν αὐτὰ τὰ γελοῖα ; »

— « Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν καλοσύνη σας, κ. ἐπιθεωρητή. Ὅσο γιὰ τὶς κατηγορίες ποὺ μοῦ κάνουν οἱ φίλοι μου, θ’ ἀφήσω κι ἄλλα πράγματα νὰ μιλήσουν γιὰ μένα ».

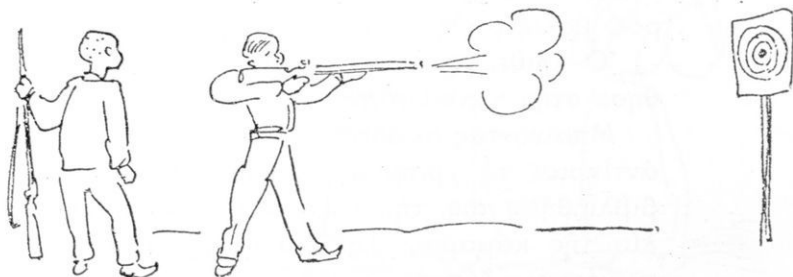
§ 54. ΤΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΜΑΘΗΜΑ.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν ὁμιλία του ὁ Πέτρος Ἀνέζης, καὶ νὰ ! Φάνηκαν στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, μιὰ ὁμάδα ἀπὸ καμιὰ τριανταριά ἀγόρια δεκαπέντε ὡς εἴκοσι χρονῶν, κρατώντας ἀπὸ ἓνα ἔργαλειο, ἄλλοι τσαπὶ κι ἄλλοι φτυάρι. Πολλὰ ἀπ’ αὐτὰ γνώριζαν τὸν ἐπιθεωρητὴ. Βγάζοντας τὸ σκουφο τους, πλησίασαν μὲ σεβασμὸ καὶ τὸν καλωσώρισαν· στὰ τελευταῖα τὸν παρακάλεσαν νὰ μείνη καὶ στὰ δικά τους τὰ μαθήματα, τὸ ἔσπερινὸ καὶ τὸ νυχτερινό.

Ὁ Πάνος, θέλοντας νὰ δικαιολογηθῇ γιὰ τὰ μαθήματά τους αὐτά, εἶπε τὴν παροιμία: « Ὅταν ἔπρεπε δὲν ἔβρεχε, καὶ τώρα χαλαζώνει ».

— « Ποτέ δέν εἶναι ἄργά, παιδί μου. Ξέχασες τὴν παροιμία : « Κάλλιο ἄργά παρὰ ποτέ ; »

Ἦταν ἓνα παράξενο μάθημα. Ὁ ἐπιθεωρητὴς δέν ἄκουσε τίποτε, παρὰ μόνο ἔβλεπε. Τὸ μάθημα ἐκεῖνο ἄρχισε μὲ τὴ σκοποβολή, προχώρησε στὸ τρέξιμο, κατόπι στὸ πῆδημα καὶ παρέκει στὸ λιθάρι. Λίγο ξεκούρασμα, καὶ ὕστερα πάλεμα καὶ χορὸς μὲ τὸ βιολὶ τοῦ δασκάλου.

Εἶχε νυχτώσει πιά, ὅταν τελείωσε. Τὰ παλικάρια δέχτηκαν τὰ συχαρητήρια τοῦ ἐπιθεωρητῆ γιὰ τὴν πρόδοό τους, καὶ ἀφοῦ τὸν εὐχαρίστησαν, τὸν ξαναπαράκαλεσαν νὰ μείνῃ καὶ στὸ νυχτερινὸ μάθημα.

« Μὲ χαρά μου θὰ μείνω καὶ σ' αὐτό, γιὰ νὰ σᾶς καμαρώσω ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ γιὰ νὰ διαλαλῶ, ὅπου σταθῶ κι ὅπου βρεθῶ, πῶς τὰ παλικάρια τοῦ Κακορίζικου, ἂν δέν ἔγιναν ἀκόμη, θὰ γίνουν χωρὶς ἄλλο τὰ πρῶτα ἑλληνόπουλα » τοὺς ἀπάντησε ὁ ἐπιθεωρητής, ἀποχαιρετώντας τα.

Μόλις ἔφυγαν οἱ νέοι, γυρίζει καὶ λέει. « Δέν ἀμφιβάλλω, κ. Ἀνέζη, πῶς αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ξελόγιασμα τῶν νέων τοῦ χωριοῦ, ποὺ σᾶς καταγγέλλουν οἱ κατή-

γοροί σας. "Αν εἶναι αὐτό, δὲ μπορῶ παρὰ νὰ εὐχηθῶ ὅλοι οἱ δάσκαλοι τῆς Ἑλλάδας μας ἔτσι νὰ ξελογιάζουν τοὺς νέους τῆς πατρίδας τους ».

§ 55. Ο ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ.

Εἶχε νυχτώσει πιά καὶ ὁ ἐπιθεωρητὴς παρακάλεσε τὸ δάσκαλο νὰ τὸν ὀδηγήσῃ, στοῦ Παπασπύρου, γιὰ νὰ περάσῃ τὴ βραδιά του.

« "Ὁχι, ὄχι ! Ἀπόψε θὰ περάσετε στὸ φτωχικὸ μου. Ὡστόσο ὅμως πιστεύω νὰ μᾶς ἔρθῃ καὶ ὁ Παπασπύρος, μόλις μάθῃ πὼς ἦρθατε » εἶπε ὁ δάσκαλος.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τὸν εὐχαρίστησε καὶ τὸν ἀκολούθησε στὴν κατοικία του.

Μπαίνοντας ἀπόρεσε, ὅταν μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας ἀντίκρισε τὸ γραφεῖο τοῦ δασκάλου μὲ τὴν πλούσια βιβλιοθήκη του, τὴν τάξη, τὴν πάστρα καὶ τὴ φιλοκαλία τῆς κάμαρας. Τὸ ἴδιο αἰστάνθηκε καὶ ὅταν ἀπὸ περιέργεια ζήτησε νὰ ἰδῇ καὶ τὴν κρεβατοκάμαρα. Τὰ ἔχασε ὅμως περισσότερο, ὅταν εἶδε στὸ μαγειρειὸ κρεμασμένα ἕνα λαγὸ καὶ πέντε μπεκάτσες.

« Πὼς τὰ καταφέρνετε, κ. Ἀνέζη, ἀνύπαντρος ἐσεῖς καὶ χωρὶς βοηθό, ὄχι μόνο νὰ φροντίζετε τόσο καλὰ τὸν ἑαυτὸ σας, ὅπως βλέπω κι ὅπως νιώθω, παρὰ νὰ δέχεστε καὶ ξένους ; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητὴς.

Ὁ δάσκαλος τοῦ ἐξήγησε τότε, πὼς μὲ τὸ νὰ εἶναι καλὸς σκοπευτὴς καὶ κυνηγός, βρίσκει εὐκόλα κυνήγι γύρω στὸ χωριό· καὶ πὼς ἔπειτα, καὶ ὅταν δειπνᾷ καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ νυχτερινὸ μάθημα ἐπειδὴ ἔχει ἀρκετὸ καιρὸ, ἐτοιμάζει τὸ φαγητὸ τῆς ἄλλης ἡμέρας.

Πάνω σ' αὐτὰ τὰ λόγια νὰ σου καὶ ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέρα του καὶ τὴν ἐγγόνή τους ! Κρα-

Θὰ διαμαρτῶ. θὲν ἀπεκρίνω —

τώντας ένα φαναράκι ανάμμενο στο ένα χέρι και στο άλλο μιὰ χιλιάρική μπουκάλα, πήγαινε πρώτος. Τὸν ἀκολουθοῦσε ἡ παπαδιά μ' ἕνα καλάθι σταφύλια, κι ἔκλεινε τὴ συνοδεία ἡ Κρυσταλλιώ μ' ἕνα ταψὶ στο κεφάλι, ποὺ μοσκομύριζε σὰν τυρόπιτα.

«Εὐλογία Κυρίου!» εἶπε ὁ ἱερέας μπαίνοντας:

Καὶ ἀφοῦ ἄφησε σὲ μιὰ γωνιά τὸ φαναράκι καὶ τὴν μπουκάλα, φώναξε: «Καλῶς ἦρθατε, κ. ἐπιθεωρητή!»

— «Ἡ εὐχή σας, πάτερ' καλῶς σὰς βρῆκα!»

— «Καλησπέρα, καλῶς ὠρισεσ!» εἶπε ἡ παπαδιά.

Ἡ Κρυσταλλιώ, ντροπαλή, καλησπέρισε μονάχα καὶ ἀμέσως κατέβασε μὲ τὴ βοήθεια τῆς γιαγιάς της τὸ ταψί.

«Βλέπετε, κ. ἐπιθεωρητή, πῶς φιλοξενῶ ἐγὼ τοὺς φίλους μου. Ἔρχονται μὲ τὰ χέρια γεμάτα στο σπίτι μου» εἶπε ὁ δάσκαλος χαμογελώντας.

— «Νὰ σὰς πῶ» ἀπάντησε ὁ ἱερέας. «Ὁ δάσκαλος ἀπὸ δῶ δὲν πίνει κρασί. Ὁ ἐπιθεωρητὴς ὅμως, ἡ παπαδιά κι ἐγώ, ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι, θὰ πιούμε λί-

γο ἀπάνω στο φαγί μας. Δέν εἶναι ἔτσι, κ. ἐπιθεωρητή ; »

— « Βέβαια, βέβαια » ἀποκρίθηκε γελώντας ἐκεῖνος.

— « Πῶς μπορούσα τὸ λοιπὸν νὰ μὴ φέρω ἓνα μπουκαλάκι κρασί γιὰ τὸ δεῖπνο μας ; » ἀποτελείωσε ὁ ἀγαθὸς ἱερέας.

— « Κι ἐγώ » εἶπε ἡ παπαδιά, « ἥξαιρα πῶς τ' ἀμπέλια τοῦ δασκάλου μας, δέν κάρπισαν ἀκόμη. Γι' αὐτὸ τοῦ ἔφερα λίγους σιδερίτες ἀπὸ τοὺς δικούς μου ».

— « Μὰ καὶ ἡ ἐγγονή μας αὐτὴ τὴν ἐβδομάδα ἔμαθε νὰ πλάθῃ » ξανάειπε ὁ παπᾶς. « Καὶ ἀπόψε θέλησε νὰ μᾶς δείξῃ τὴν τέχνη της· μᾶς ἔπλασε τὸ λοιπὸν καὶ μᾶς ἔφερε μιὰ τυρόπιτα. Ἄν δέν εἶναι ὅπως θὰ ἔπρεπε, νὰ τὴ συμπαθᾶτε. Σᾶς δίνει τὴν ὑπόσχεση, πῶς ἄλλη φορὰ θὰ τὴν καταφέρῃ καλύτερα ! »

Ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ ὁ δάσκαλος γέλασαν μὲ τὶς δικαιολογίες αὐτὲς τοῦ Παπασπύρου καὶ τῆς Παπασπύραινας, καὶ τοὺς εὐχαρίστησαν γιὰ τὰ διαλεχτά τους δῶρα. Ὑστερα κάθισαν ὅλοι καὶ δεῖπνησαν μὲ ὄρεξη.

§ 56. ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ.

Ἀπ' ὅσα εἶδε μὲ τὰ μάτια του ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο καὶ ἄκουσε, συζητώντας μὲ τὸ δάσκαλο ἐκείνη τὴ βραδιά ὁ ἐπιθεωρητὴς, πείστηκε πῶς μονάχα ὁ φτόνος ἔσπρωχνε τὸν πάρεδρο καὶ τὸ δικολάβο στὶς καταγγελίες τους.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλῃ μέρα, ὅταν, παρακολουθώντας τὸ ἔργο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη στὸ σχολεῖο, τὸν εἶδε νὰ ἐργάζεται μὲ ὄρεξη καὶ μὲ τέχνη, καὶ νὰ φροντίζῃ γιὰ

τὴν ὑγεία καὶ τὴν καθαριότητα τῶν μαθητῶν του· ὅταν παρατήρησε μὲ πόση τάξη κρατοῦσε τὰ βιβλία τοῦ σχολείου καὶ τὸ βιβλίο τοῦ «μαθητικοῦ του, συνεταιρισμοῦ», τότε πιά πείστηκε, πὼς ἔχει ἔμπρός του ἕνα σπάνιο δάσκαλο. Μὲ τὴν ἐντύπωση αὐτὴ φεύγοντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο, λίγο πρὶν νὰ σχολάσουν τὰ παιδιὰ, ξεκίνησε γιὰ νὰ βρῇ ἐκεῖνους ποὺ τὸν εἶχαν καταγγεῖλει.

Τοὺς βρῆκε καθισμένους στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου. Ἦταν ὅλοι ὅλοι τρεῖς: ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος καὶ ὁ μπακάλης. Τοὺς ἄλλους δέκα τοὺς εἶχε ὑπογράψει, χωρὶς νὰ τὸ ξαίρουν, ὁ Ζαβόπουλος!

«Κύριοι» ἄρχισε νὰ τοὺς λέη τότε ὁ ἐπιθεωρητής, μόλις κάθισε κοντὰ τους, «πῆρα τὶς καταγγελίες σας καὶ ἀπὸ χτὲς δὲν κάνω ἄλλη δουλειά, παρὰ νὰ ἐξετάζω, γιὰ ὅσα καταγγέλνετε τοῦ δασκάλου σας. Ὅσο ὅμως κι ἂν προσπάθησα, δὲ μπόρεσα νὰ βρῶ κανένα

φταιξίμο στον άνθρωπο αυτό. "Όσα του καταγγέλλετε είναι άλλα άστεία, άλλα ψέματα και μερικά μάλιστα είναι για έπαινό του ».

Ό Ζαβόπουλος πετάχτηκε από τη θέση του και είπε φωναχτά: « Μὲ συχωρεΐτε, κ. επιθεωρητή, ψευτες δὲν εἶμαστε. Δὲν κουρεύει τὰ παιδιά ; Δὲ ζητᾷ αὐγά κάθε μέρα ; Δὲν ὑποχρεώνει τὰ παιδιά νὰ μιλοῦν ἑλληνικά ; »

— « Όλες αὐτὲς οἱ κατηγορίες σας εἶναι γιὰ τιμὴ του. "Αν δὲν κούρευε τὰ παιδιά σας, θὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ μὴν εἶναι καθαρὰ. Τ' αὐγά πού φέρνουν ἀπὸ τὰ σπίτια τὰ παιδιά σας, τὰ τρῶνε τὰ ἴδια στὰ διαλείμματα, γιὰ νὰ δυναμώνουν καὶ ν' ἀντέχουν στὶς θέρμες. Ό κ. Ἀνέξης ἔχει ἀπὸ τίς κότες του περισσότερα αὐγά, ἀπ' ὅσα τοῦ χρειάζονται. Όσο γιὰ τὸν ἐξαναγκασμὸ πὺ κάνει στὰ παιδιά σας, νὰ μιλοῦν πάντα ἑλληνικά, μάθετε πὺς εἶναι ἀξιέπαινος· γιὰτὶ εἶναι ντροπὴ ὅστερα ἀπὸ ἑκατὸ χρόνων ἐλεύθερη ζωὴ νὰ βρίσκονται ἀκόμη μερικοὶ Ἕλληνες, πὺ νὰ μὴν ξαίρουν νὰ μιλοῦν τὴ γλῶσσα τους.

»Μά, καὶ ὅσα εἶπατε γιὰ τὰ μεγάλα παιδιά τοῦ χωριοῦ, καὶ αὐτὸ εἶναι συκοφαντία. Ἀπὸ αὐτὰ πὺ εἶδα καὶ ἄκουσα χτὲς τὸ βράδυ, κατάλαβα πὺς τὰ παιδιά σας γίνονται ἄνθρωποι ἐξ αἰτίας τοῦ κ. Πέτρου Ἀνέξη. Ἔσεῖς τ' ἀφήσατε τυφλά, κι ἐκεῖνος τοὺς ἀνοίγει τὰ μάτια. Πολεμᾷ νὰ τοὺς μάθῃ γράμματα καὶ ἄλλα χρήσιμα πράγματα, καὶ ἀγωνίζεται γι' αὐτὸ χωρὶς καμιὰ πληρωμὴ ».

— « Πόσα ὅμως παίρνει ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τὰ τετράδια τῶν μαθητῶν του ; » παρατήρησε τότε ὁ μπακάλης, ἀλλάζοντας τὴν ὁμιλία.

« Ἐξέτασα καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα, κ. Γιουροῦκε, καὶ

πείστηκα πώς ἐκεῖνοι ποὺ κερδίζουν ἀπὸ τὰ τετράδια καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν μαθητῶν, εἶναι οἱ γονεῖς. Μὲ τὸν τρόπο ποὺ προμηθεύεται ὁ μαθητικὸς συνεταιρισμὸς ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, οἱ γονεῖς κερδίζουν ἀρκετὰ ὅλον τὸ χρόνο. Νά, καὶ ἡ ἀπόδειξη ! »

Καὶ ἀμέσως βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του καὶ δείχνει στοὺς τρεῖς κατήγορους τοῦ δασκάλου τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν δύο μηνῶν, τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἀπὸ αὐτοὺς φαινόταν καθαρά, ἵπως ὅχι μόνο πολὺ φτηνότερα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μαγαζιά τοῦ χωριοῦ ἀγόραζαν τὰ παιδιὰ ὅ,τι τοὺς χρειαζόταν, παρὰ καὶ ὅτι μοιράστηκαν στὸ τέλος τῶν δύο μηνῶν 42 δραχμὲς κέρδος.

« Ὅσο τέλος γιὰ τὸ ἄλλο ποὺ τοῦ κατηγορεῖτε, πὼς τάχα γελᾷ τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς παίρνει χρήματα, αὐτὲς οἱ δυὸ ἀποδείξεις, γραμμένες μὲ τὸ δικό σας χέρι, κ. Ζαβόπουλε, λένε τὸ ἀντίθετο. Διαβάστε, σὰς παρακαλῶ, κι ἐξηγήστε τις καὶ στοὺς συντρόφους σας, ἐδῶ, γιὰ νὰ πειστοῦν καὶ αὐτοί, πὼς ὁ δάσκαλός σας ὅχι μόνο δὲν παίρνει τίποτε, παρὰ καὶ δίνει ἀπὸ τὴν τσέπη του γιὰ τὸ χωριό ». Καὶ λέγοντας αὐτά, τοῦ ἔδωσε δυὸ χαρτιά γραμμένα.

— « Αὐτὴ ἡ ἀπόδειξη », ἄρχισε τότε ἀρβανίτικα ὁ Ζαβόπουλος, « λέει πὼς ὁ κ. Ἀνέζης δώρισε δέκα τρεῖς χιλιάδες δραχμὲς στὴν κοινότητα τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τοῦ σχολείου· πὼς οἱ κάτοικοι δέχτηκαν τὴ δωρεά, καὶ πὼς τὰ χρήματα τοῦ μετρήθηκαν ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν γιαιτρεία τριῶν γιλιάδων γιδοπροβάτων ».

— « Διαβάστε, παρακαλῶ, καὶ τὴ δεύτερη ! »

— « Ἡ ἀπόδειξη αὐτὴ λέει, πὼς ἐγὼ πῆρα διακόσιες δραχμὲς γιὰ τὸν κόπο, ποὺ βαστοῦσα τοὺς λογα-

ριασμούς της έπιτροπής» άποκρίθηκε με χαμηλότερη τώρα φωνή ό δικολάβος.

— «Αυτά φτάνουν, κ. Ζαβόπουλε, για να άποδείξουν, ποιός χρηματίζεται έδω στο χωριό και ποιός συκοφαντεί» είπε αύστηρά ό έπιθεωρητής.

§ 57. «ΑΥΤΟΣ Θ' ΑΛΛΑΞΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ
ΤΗ ΓΝΩΜΗ».

Άπάνω στην όμιλία αύτή φάνηκαν από μακριά

να έρχονται ό κ. Άνέξης και ό άγροτικός ταχυδρόμος· ό πρώτος, για να συναντήσει τον έπιθεωρητή, και ό άλλος, για να παραδώσει στον πάρεδρο ένα γράμμα του συστημένο.

Ό πάρεδρος, που δέν ήξαιρε ούτε να γράφει, ούτε να διαβάσει, παίρνοντας τó γράμμα, παρακάλεσε τó Ζα-

βόπουλο νά υπογράψῃ γι αὐτόν καί νά τοῦ τὸ διαβάσῃ. Ἐκεῖνος τότε, ἀφοῦ πρῶτα ἔβαλε τὴν ὑπογραφή του, διάβασε αὐτά :

Σικάγο Ἀμερικῆς, 25 Ὀκτωβρίου 1903.

Ἀξιότιμε κύριε Γκίκα Ζέζα, —

Στὸ περασμένο μας γράμμα σὰς εἶχαμε εἰδοποιήσει, πὼς ὁ σύλλογός μας ἀποφάσισε νά δωρίσῃ στὴν κοινότητα τοῦ χωριοῦ δυὸ χιλιάδες δολλάρια, γιὰ νά χτιστῇ τὸ δεύτερο καμπαναριό. Ἐπειδὴ μάθαμε, πὼς ἦρθε τώρα αὐτοῦ δάσκαλος, πού καί τις ἀνάγκες τοῦ χωριοῦ μας θὰ ἔχῃ καταλάβει, πιστεύομε, καὶ ὄρεξη θὰ ἔχῃ γιὰ νά τις διορθώσῃ, γι' αὐτὸ ἀποφασίσσαμε νά στείλωμε τὰ χρήματα σ' αὐτόν. Καὶ τὸν παρακαλοῦμε νά τὰ ξοδέψῃ γιὰ τὸ χωριό, ὅπως αὐτὸς μαζί με τὸν ἱερέα μας, τὸν Παπασπύρο, θὰ βροῦνε καλύτερα.

Χαιρετισμοὺς σὲ ὅλους τοὺς πατριῶτες ἀπὸ τὸ συμβούλιο τοῦ συλλόγου μας.

Μὲ ἀγάπη καὶ ὑπόληψη

Κωστής Κάρπος

πρόεδρος τοῦ συλλόγου τῶν Κακοριζικιωτῶν.

Στὸ μεταξὺ εἶχε φτάσει στὸ μαγαζὶ καὶ ὁ δάσκαλος καί, ἀκούοντας τὸ τί ἔλεγε τὸ γράμμα ἐκεῖνο, μόνο πού δὲ φώναξε ἀπὸ τὴ χαρά του : « Ὡστε ἔπιασε τόπο τὸ γράμμα μου ! »

Ὅταν ἄκουσε ὁ πάρεδρος τί ἔλεγε τὸ γράμμα, τὸ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ζαβόπουλου, καὶ ἀφοῦ τὸ

ἔσκιζε, εἶπε κάποια βρισιὰ ἀρβανίτικα γιὰ τοὺς πατριῶτες του στὴν Ἀμερική. Καὶ σὰ νὰ μάντεψε τὴν ἐνέργεια τοῦ δασκάλου, τὸν ἀγριοκοίταξε καὶ εἶπε πά-

λι ἀρβανίτικα : « Αὐτὸς ἐδῶ θ' ἄλλαξε καὶ τῶν Ἀμερικάνων τὴ γνῶμη ». Καὶ κούνησε φοβεριστικὰ τὸ δάχτυλό του.

§ 58. «ΘΑ ΠΟΛΕΜΗΣΩ ΚΙ ΑΥΤΗ ΤΗ ΒΔΕΛΛΑ !»

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μὲ ὄλο πού κατάλαβε τὰ λόγια τοῦ πάρεδρου, δὲν καταδέχτηκε νὰ τοῦ μιλήσῃ ἴσα ἴσα προσκαλώντας τὸν ἐπιθεωρητὴ στὸ γεῦμα, πρόσθεσε μ' εὐγένεια : « Θὰ μὲ ὑποχρεώσουν πολὺ καὶ οἱ κύριοι, ἂν θελήσουν νὰ τιμήσουν τὸ φτωχικό μου ». Ποῦ ὅμως νὰ δεχτῇ κανεὶς τους, πού δὲν εἶχαν φιλοξενήσει ποτὲ ὡς τότε τὸ δάσκαλο !

Ὁ ἐπιθεωρητὴς κατὰ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ θυμήθηκε τὸ Ζαβόπουλο, καὶ εἶπε στοῦ δάσκαλο: «Νὰ φυλάγεστε, κ. Ἀνέζη, ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι πολὺ ἐπίφοβος· μπορεῖ νὰ σᾶς κάμη μεγάλο κακό!»

— «Τὸν ἐνίωσα ἀπὸ καιρὸ καὶ φυλάγομαι, κ. ἐπιθεωρητῇ. Γι' αὐτὸ δὲν πιστεύω νὰ μπορέσῃ νὰ μοῦ κάμη τίποτε. Ἐκεῖνος ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ φυλαχτῇ καὶ ὑποφέρει φοβερὰ ἀπ' αὐτόν, εἶναι τὸ χωριό. Τὸ ἔχει ζώσει μὲ τὶς πανουργίες του. Δὲ φαντάζεστε, τί κακὸ κάνει καθημερινὰ στοὺς χωρικοὺς! Μὲ τὶς διαβολές του τοὺς κρατεῖ πάντοτε χωρισμένους σὲ δυὸ κόμματα, ἐνῶ στοῖς φανεροὺς δείχνει πὼς τάχα λυπᾶται γιὰ τὴ διαίρεσή τους.

»Τοὺς σπρώχνει μὲ τρόπο στὴ ζωοκλοπὴ, καὶ τοὺς ἀνάβει ὅλες τὶς κακὲς συνήθειες καὶ ὅλα τὰ κακὰ φυσικά τους· τὸ πιεστό, τὰ χαρτιά καὶ περισσότερο τὸ πείσμα καὶ τὶς φιλονεικίες. Τὸ κάνει ἐπίτηδες, γιὰ νὰ μπορῇ ἔτσι μὲ τὶς γκρίνιες καὶ μὲ τὶς ἀλληλοκαταγγελίες νὰ ζῇ ἀπὸ τοὺς κόπους τους. Ἀπαράλλαχτα σὰν τὴ βδέλλα, ποὺ ζῇ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ζώων!

»Ἐνῶ ὅμως ἐκεῖνη ἡ βδέλλα, καθὼς εἶδατε, μὲ ἐυκόλυνε στὰ σχέδιά μου, αὐτὴ ἡ βδέλλα τοῦ χωριοῦ μὲ δυσκολεύει φοβερὰ νὰ πετύχω ὅσα λογαριάζω. Μὰ θὰ βρῶ, πιστεύω, τὸν τρόπο νὰ πολεμήσω ἀποτελεσματικὰ καὶ αὐτὴ τὴν ἐπίφοβη βδέλλα» πρόσθεσε τελευταίᾳ μὲ πεποίθηση ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 59. «ΜΟΝΟ Τ' ΑΓΟΡΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΚΕΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ».

«Καὶ τί σχέδια ἔχετε γιὰ τὸ χωριό σας, κ. Ἀνέζη; Μπορῶ νὰ τὰ μάθω κι ἐγώ, ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε;» ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Δὲ μοῦ ἀρέσει νὰ μιλῶ γιὰ ὅ,τι δὲν ἔγινε ἀκόμῃ. Ἀφοῦ ὅμως μὲ ρωτᾶτε σεῖς, θὰ σᾶς πῶ τί σκέφτομαι » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος.

« Ἐπιθυμῶ τὸ πέρασμά μου ἀπο αὐτὸ τὸ χωριὸ ν' ἀφήσῃ σημάδια. Μιὰ καὶ μ' ἔρριξε ἡ τύχη νὰ γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ τὴν κακομοιριά του, ἀντὶ νὰ τὸ σιχαθῶ, τὸ πόνεσα καὶ θέλω, ἂν μποροῦσα, νὰ λιγότευα αὐτὴ τοῦ τὴν κακομοιριά.

« Μὰ θὰ μοῦ πῆτε : « Ὅριστε, κ. Ἀνέζη ! Ἐργάσου, ὅσο μπορεῖς ! Δίδαξε καλύτερα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου σου ! Ἔτσι θὰ βγῇ ἀργότερα μιὰ γενεὰ γραμματισμένη καὶ θεοφοβούμενη, καὶ τότε θὰ λιγοστέψῃ μόνη τῆς ἡ ἀθλιότητα τοῦ χωριοῦ.

»Αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ βέβαια, ἂν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν μου καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἡλικιωμένοι χωρικοί, ἄντρες καὶ γυναῖκες, μὲ ἄφηναν νὰ μορφώσω ὅπως θέλω ἐγὼ καὶ ὅπως πρέπει, αὐτὴ τὴ νῆα γενεά. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, μ' ἐμποδίζουν.

»Ὅ,τι προσπαθῶ κάθε μέρα νὰ δημιουργήσω μέσα στὸ σχολεῖο γιὰ τὰ παιδιὰ τους, οἱ μεγάλοι μοῦ τὸ χαλοῦν στὸ σπίτι μὲ τὸ κακό τους τὸ παράδειγμα. Ἔτσι πᾶει χαμένος ὁλος μου ὁ κόπος.

»Γιὰ νὰ μπορέσω νὰ κάμω κάτι καλὸ, θὰ ἔπρεπε παράλληλα μὲ τὴν ἀνήλικη γενεὰ τοῦ χωριοῦ νὰ μορφώσω καὶ τὴ μεγάλη, τὴν ἡλικιωμένη. Νὰ σταματήσω πρῶτα τοὺς μεγάλους ἀπὸ τὸν κατήφορο καὶ ἀπὸ τὸ στραβὸ δρόμο ποὺ ἔχουν πάρει, καὶ ὕστερα νὰ τοὺς ὀδηγήσω στὸν ἴσιο, στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Τότε μόνο θὰ μὲ ἄφηναν ἡσυχο νὰ δουλέψω ἀποτελεσματικὰ γιὰ τὰ παιδιὰ τους ».

— « —Πολὺ σωστά ! » παρατήρησε ὁ ἐπιθεωρητής.

« Ὅταν εἶδα, πῶς ἔτσι μονάχα θὰ μποροῦσα νὰ

κάμω κάτι γι' αὐτὸ τὸ χωριό, τὸ πῆρα ἀπόφαση νὰ μοιράζω τὴν ἐνέργειά μου στὸ σχολεῖο καὶ στὴν κοινω-
νία. Ἐπειδὴ ὅμως καταλάβαινα, πὼς ἓνα τόσο δύσκο-
λο ἔργο δὲ θὰ μπορούσ'α νὰ τὸ ἀποτελειώσω μονάχος
μου, πῆρα βοηθοὺς τὰ μεγάλα ἀγόρια, τὰ παλικάρια
τοῦ χωριοῦ.

»Εἶδατε πόσο μοῦ χρησίμεψαν ὡς τώρα αὐτά. Ἀρ-
γότερα φαντάζομαι, πὼς γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ μου
ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, θὰ μοῦ χρειαστοῦν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ
σχολείου μου. Βλέπω ὅμως, πὼς μόνο τ' ἀγόρια δὲ
φτάνουν. Γιὰ νὰ πετύχη καλὰ τὸ σχέδιό μου, θὰ ἔπρεπε
νὰ μὲ βοηθήσουν καὶ οἱ μεγάλες κοπέλες, πού σὲ λίγο
θὰ παντρευτοῦν καὶ πού σήμερα εἶναι τὸ δεξι χέρι τῶν
σπιτιῶν τους σὲ ὅλες τὶς δουλειές.»

§ 60. ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑ.

« Καὶ πῶς θὰ σᾶς βοηθοῦσαν οἱ κοπέλες αὐτές,
κ. Ἀνέζη ; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητὴς μὲ ἀπορία.

— « Νά πῶς, κ. ἐπιθεωρητή ! Οἱ κοπέλες αὐτές μα-
ζί μὲ τὰ μεγάλα ἀγόρια εἶναι τὰ νεῦρα τοῦ κάθε σπι-
τιοῦ. Ὅταν ἔχη κανεὶς μὲ τὸ μέρος του τὰ μεγάλα ἀ-
γόρια καὶ τὰ μεγάλα κορίτσια ἐνὸς χωριοῦ, ἔχει τὰ
νεῦρα τῶν χωρικῶν, δηλαδὴ τοὺς ἴδιους τοὺς χωρι-
κοὺς ».

— « Ἐχετε πολὺ δίκιο κ. Ἀνέζη ».

— « Ἄν λοιπόν » ἐξακολούθησε ὁ δάσκαλος, « μπο-
ροῦσε νὰ βρεθῇ ἓνα πρόσωπο πού, μπαίνοντας στὰ
σπίτια τοῦ χωριοῦ, νὰ σχετιστῇ μὲ τὶς κοπέλες αὐτές,
καὶ μὲ τοὺς εὐγενικοὺς του τρόπους νὰ ἀποκτήσῃ τὴν
ἀγάπη καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τους· ἂν ὕστερα αὐτὸ τὸ
πρόσωπο μεταχειριζόταν τὶς κοπέλες, καθὼς ἐγὼ τὰ

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀιδρεάδη—Παπαχριστοδούλου 9

παλικάρια, δὲ νομίζετε πὼς τότε θὰ πετύχαινε γρηγορώτερα καὶ τελειότερα τὸ ἔργο, ποὺ σὰς εἶπα παραπάνω ; »

— « Βέβαια, βέβαια, κ. Ἀνέζη. Μὰ ἐγὼ δὲ βρίσκω γιὰ τὴ δουλειὰ αὐτὴ ἄλλο καταλληλότερο πρόσωπο ἀπὸ μιὰ καλὴ δασκάλισσα » εἶπε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Μὲ προλάβετε· αὐτὸ θὰ σὰς ἔλεγα καὶ ἐγὼ. Βλέπω, πὼς μόνο ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος θὰ μποροῦσε νὰ ξυπνήσῃ τὶς κοπέλες, καὶ νὰ τὶς μεταχειριστῇ ἔπειτα, ὅπως ἐγὼ τ' ἀγόρια τοῦ χωριοῦ, καὶ νὰ τὶς ὀδηγήσῃ ἀνεμπόδιστα ὅπου θὰ ἤθελε, καὶ ὅχι ὅπου ὀδηγεῖ τὸ χωριὸ ὁ δικολάβος ὁ Ζαβόπουλος ».

— « Μιὰ δασκάλισσα θὰ ἦταν βέβαια πολὺ χρήσιμη, μὰ, ποῦ θὰ βρεθῇ ἡ δεύτερη αἵθουσα τοῦ σχολείου ; » ρώτησε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ξεχνᾶτε τὶς δύο χιλιάδες δολλάρια τῶν Ἀμερικάνων ; Μὲ τόσα χρήματα καὶ δεύτερη αἵθουσα μπορεῖ νὰ χτιστῇ στὸ σχολεῖο, καὶ τὸ νερὸ νὰ ἔρθῃ μέσα στὸ χωριό, καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ γίνουν » παρατήρησε ὁ δάσκαλος.

— « Ἄν εἶναι ἔτσι, σὰς δίνω τὸ λόγο μου, κ. Ἀνέζη, πὼς θὰ φροντίσω νὰ διορίσω δασκάλισσα, ἂν καὶ τὸ θεωρῶ πολὺ δύσκολο. Καμιὰ δὲ δέχεται νὰ ὑπηρετήσῃ σ' ἓνα τέτοιο ἄθλιο χωριό, ἢ ἂν δεχτῇ, φεύγει σὲ λίγον καιρὸ », εἶπε ὁ ἐπιθεωρητής.

— « Ἐχω νὰ σὰς προτείνω μιὰ, κ. ἐπιθεωρητή, τὴν πρωτοξαδέλφη μου, Δέσποινα Ἀνέζη. Ἐχει δύο χρόνια ποὺ τελείωσε τὸ Ἀρσάκειο, καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ κάμῃ τὴ δασκάλισσά. Μὰ τὸ ναυάγιο τοῦ καραβιοῦ τους, καὶ ὁ θάνατος τοῦ πατέρα της τὴν ἀναγκάζουν νὰ γυρεύῃ ἐργασίᾳ, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸ ψωμὶ της ».

Ὁ ἐπιθεωρητὴς σημείωσε τ' ὄνομά της, καὶ ὑποσχέθηκε πὼς θὰ φρόντιζε γιὰ τὸ διορισμό.

Ὑστερα τὸν ἀποχαιρέτησε καὶ τοῦ εἶπε: «Ὁ-σα κατωρθώσατε ὡς τώρα, κ. Ἀνέζη, μὲ κάνουν νὰ πιστεύω, πὼς χωρὶς ἄλλο θὰ μπορέσετε νὰ πετύχετε πέρα πέρα ὅλους τοὺς εὐγενικοὺς σας σκοπούς. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δίνη ὑγεία καὶ φώτιση γιὰ τὸ μεγάλο σας ἔργο. Ἐγὼ σᾶς συχαίρω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ μέρος τοῦ χωριοῦ. Καλὴ ἀντάμωση!»

§ 61. ΟΙ ΚΑΚΟΡΙΖΙΚΙΩΤΕΣ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΠΟ ΤΟΥΣ.

Μιὰ ἡμέρα μόνο ἔλειψε ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὸ ἔργο, καὶ τοῦ φάνηκε χρόνος. Ὁ νοῦς του ὥστόσο δὲν ἔφυγε στιγμή ἀπὸ κεῖ. Μόλις ξεκίνησε ὁ ἐπιθεωρητὴς, τὴν ἴδια στιγμή κι ἐκεῖνος στὴ δουλειά του.

Καὶ οἱ χωρικοὶ ὅμως, ὅσο πιά κοντεύει νὰ τελειώσῃ τὸ ξέφραγμα τοῦ παλιοῦ δρόμου τῆς ρεματιᾶς, ἄλλο τόσο δουλεύουν πιὸ πολύ. Τώρα δουλεύουν καὶ τὸ πρωί, βλέποντας μὲ χαρά, πὼς οἱ κόποι τους θὰ πληρωθοῦν πλουσιοπάραχα. Γιατί, καθὼς ἔσκαβαν, ξεσκέπασαν μεγάλους κορμούς δέντρων ποῦ, ὅσο προχωροῦσε τὸ σκάψιμο, τόσο γίνονταν μεγαλύτεροι καὶ περισσότεροι.

Πὼς βρέθηκαν ἐκεῖ θαμμένα αὐτὰ τὰ δέντρα, δὲν ἄργησαν νὰ καταλάβουν οἱ Κακοριζικιώτες. Οἱ γεροντότεροι ἀπ' αὐτοὺς θυμήθηκαν πὼς πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὅλα τὰ γύρω τοῦ χωριοῦ βουνὰ ἦταν δασωμένα. Θυμήθηκαν ἀκόμη, πὼς τὰ δάση αὐτὰ τὰ εἶχαν κάψει οἱ βοσκοὶ τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ ἔχουν χόρτο τὰ ζῶα τους. Ἔτσι ξεγυμνώθηκαν αὐτὰ τὰ βουνά, καὶ κατάντησαν οἱ χωρικοὶ νὰ μὴν ἔχουν οὔτε ξυλαράκι

νὰ κάψουν τὸ χειμῶνα, καὶ νὰ καΐνε ἡλιασμένη κο-
πριά βοδιῶν καὶ φρύγανα ξερά, θυμάρια καὶ ἀγκάθια.

“Ὅταν λοιπὸν εἶδαν νὰ ξεσκεπάζονται οἱ θεόρατοι
ἐκεῖνοι κορμοὶ τῶν δέντρων, ἀναγάλλιασαν. Βρῆκαν
θησαυρό ! Γι’ αὐτὸ τώρα προσπαθοῦν μὲ περισσότερη
ὄρεξη νὰ τελειώσουν τὸ ξέφραγμα καὶ νὰ μοιραστοῦν
τὰ ξύλα.

“Ὅταν ἔγινε κι αὐτὸ καὶ εἶδαν, πὼς ὁ καθένας

τους ἐξασφάλισε τὰ χρειαζόμενα καψόξυλα γιὰ ὅλον
τὸ χειμῶνα, ἔτριβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια· κι εὐχαρι-
στώντας τὸ δάσκαλο ἔλεγαν : « Ποτὲ δὲ φανταζόμαστε,
πὼς τόσο ἀκριβὰ θὰ πληρωνόταν ὁ κόπος μας, δά-
σκαλε ! »

— « Εἶναι παρατηρημένο » ἀπάντησε ἐκεῖνος « πὼς
ὅταν κάνη κανεὶς τὸ καλὸ, ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ πλη-
ρωθῇ ».

§ 62. ΝΕΕΣ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ ΚΙ ΑΓΡΥΠΝΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΕΖΗ.

Ἡ τελευταία μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ δασκάλου,
νὰ βάλῃ τὸ Βαθύρεμα στὸν παλιὸ του δρόμο καὶ νὰ

στραγγίση τὸ Μεγάλο βαρκό, τοῦ δυναμώνει τὴ θέληση καὶ τοῦ μεγαλώνει τὶς φροντίδες του γιὰ τὸ χωριό.

Ἔχει τόσα πολλὰ νὰ φροντίσῃ ! Πρέπει νὰ φέρῃ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς μέσα στὸ χωριό. Πρέπει νὰ χτίσῃ καὶ δεύτερη αἵθουσα στὸ σχολεῖο, πρέπει νὰ διορθώσῃ τοὺς δρόμους πρέπει....., πρέπει..... καὶ τί δὲν πρέπει νὰ φροντίσῃ γι' αὐτό !

Κοντὰ σὲ ὅλα αὐτά, τοῦ ἔρχεται τώρα στὸ νοῦ, πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ δασώσῃ καὶ τὰ γύρω βουναλάκια. « Ἄν δὲ γίνῃ αὐτό, λέει μέσα του, πολὺ γρήγορα θὰ χαλάσῃ τὸ Βαθύρεμα ὅ,τι μὲ τόσο κόπο ἔγινε »,

Αὐτὴ ἡ σκέψις βασανίζει τώρα τὸ νοῦ του. Συλλογίζεται, μία μία, ὅλες τὶς δυσκολίες καὶ τὶς βρίσκει πολλὰς καὶ μεγάλες.

Γιὰ νὰ γίνῃ τὸ ξαναδάσωμα, θὰ χρειαστῇ νὰ γίνῃ πρῶτα ἓνα σπορεῖο, καὶ ὕστερα ἓνα μεγάλο φυτώριο ἀπὸ ἄγρια δέντρα — πράματα δύσκολα καὶ τὰ δύο — ὕστερα θὰ χρειαστῇ καὶ διαταγὴ τοῦ ὑπουργείου, γιὰ νὰ ἐμποδιστῇ ἡ βοσκὴ σὲ ὅλο τὸ μέρος, ποῦ θὰ ξανσδασωνόταν — πρᾶμα ἀκόμη πιὸ δύσκολο ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα. — Τέλος θὰ χρειαστῇ νὰ πειστοῦν καὶ οἱ χωρικοί, ὅταν μεγαλώσουν τὰ δεντράκια στὸ φυτώριο, νὰ βοηθήσουν ὅλοι στὸ φύτεμά τους — τὸ δυσκολώτερο ἀπ' ὅλα.

Αὐτὰ συλλογίζεται ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Σχεδιάζει, λογαριάζει, ξαναμετρᾷ τὴ δύναμή του καί, βλέποντας πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ τὰ κατορθώσῃ, ἀρχίζει καὶ βάζει κάθε μέρα σὲ πράξη κάτι ἀπὸ τὶς σκέψεις του αὐτές.

§ 63. ΣΩΣΤΟ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΦΙΝΟ ΠΑΛΙ ΤΟ ΧΩΡΙΟ.

Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ μεταφορὰ τοῦ νεροῦ κι ἀπὸ τὸ χτίσιμο τῆς δεύτερης αἵθουσας τοῦ σχολείου. Εἶναι καὶ

τὰ δύο τὰ πιὸ βιαστικά, ποὺ θὰ τὸν βοηθοῦσαν περισσότερο καὶ γρηγορώτερα στὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. "Ὅσο γιὰ τὸ διόρθωμα τῶν δρόμων, συλλογίζεται πῶς ὅταν ἔρθουν οἱ χτίστες, γιὰ νὰ χτίσουν τὴ δευτέρα αἶθουσα, τότε θὰ εἶναι καταλληλότερη ἢ περίσταση νὰ βάλῃ σὲ πράξῃ καὶ αὐτὴ τὴ δουλειά. "Επειτα δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τὰ ζητᾶ ὅλα μαζί ἀπὸ τοὺς χωρικούς: « "Ἐτσι δὲ θὰ θελήσουν νὰ κάμουν οὔτε ἓνα » λέει μέσα του.

Τὰ λέει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, γιατί θέλει τὸ κάθε γενικὸ καλὸ ποὺ γίνεται στὸ χωριό, νὰ γίνεται ἀπὸ δῶ κι ἐμπρός, καθὼς τὸ ξέφραγμα τῆς ρεματιᾶς, μὲ τὴ συνεργασία ὅλων.

Καὶ νά, ὅπου σταθῇ καὶ ὅπου βρεθῇ τώρα, παντοῦ καὶ πάντα, λέει πῶς πρέπει νὰ ἔρθῃ τὸ νερὸ μέσα στὸ χωριὸ καὶ νὰ χτιστῇ καὶ δευτέρα αἶθουσα στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ διοριστῇ καὶ δασκάλισσα. Προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀσυγκίνητους χωρικούς, ποὺ ἓνα μόνο τοὺς συγκινεῖ κι ἓνα μόνο τοὺς κάνει νὰ πιστεύουν, τὸ συμφέρον.

Τί ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί, λένε, ἀπὸ τὴ μεταφορά τοῦ νεροῦ ; "Ἄς εἶναι καλὰ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ μεγάλα τὰ κορίτσια τους, ποὺ μέρα νύχτα κουβαλοῦν στὴν πλάτῃ ἢ στὸν ὄμο τὸ νερὸ στὰ σπίτια. "Ἄς εἶναι καλὰ καὶ τ' ἀγόρια τους, ποὺ ὁδηγοῦν μὲ κρῦο καὶ μὲ ζέστη τὰ ζῶα τους στὴν πηγὴ καὶ τὰ ποτίζουν !

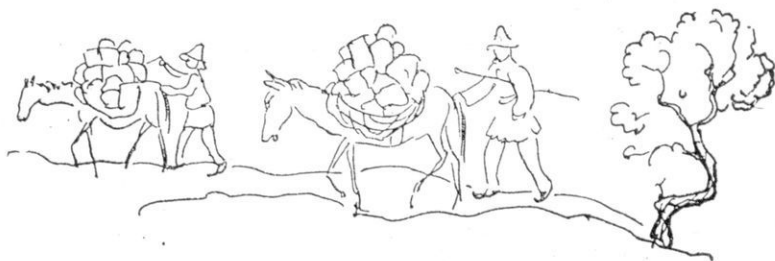
« Τί ἔχομε, ἀδερφέ, τοῦ εἶπε κάποιος χωρικός, νὰ κερδίσωμε ἐμεῖς καὶ ἀπὸ τίς δυὸ αὐτὲς δουλειές, ποὺ μᾶς παρακινεῖς, ν' ἀνακατευτοῦμε ; "Ἀφῆσέ μας ἡσυχοὺς ! »

« "Ἐτσι εἶστε σεῖς ; » λέει μέσα του ὁ Πέτρος Ἀνέξης, καὶ ἀμέσως βάζει σὲ κίνησι τοὺς νέους. Αὐτοὶ

μέ τις ὁδηγίες του ἔπεισαν τίς μητέρες καί τίς μεγάλες ἀδερφές τους, κι ἐκεῖνες πάλι τίς γειτόνισσες καί τίς φίλες τους, πῶς μέ τή μεταφορὰ τοῦ νεροῦ θά εἶχαν μεγάλη εὐκολία καί ὅτι μιᾶ δεύτερη αἵθουσα στο σχολεῖο θά ἦταν γι' αὐτές δῶρο μεγάλο. Γιατί ἡ δασκάλισσα πού θά ἐρχόταν, θά τίς βοηθοῦσε πολὺ καί στο ράψιμο καί στο κέντημα.

Ὅταν οἱ γυναῖκες καί οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ πείστηκαν, ἄρχισαν καί τὰ δύο ἔργα. Οἱ δικοὶ τους δὲ μπόρεσαν νὰ τὰ βγάλουν πέρα. «Πρέπει νὰ δουλέψωμε ὅλοι, γιὰ νὰ ἔρθῃ τὸ νερὸ στο χωριό, καί νὰ χτιστῇ κι ἡ ἄλλη κάμαρα τοῦ σχολείου» τοὺς ἔλεγαν. «Ἄν δὲ θέλετε σεῖς, θά πᾶμε ἐμεῖς νὰ δουλέψωμε μόνες μας».

Θέλοντας καί μὴ οἱ χωρικοὶ ὑποχώρησαν στὴ θέληση τῶν γυναικῶν τους καί ἀποφάσισαν νὰ καταπιαστοῦν καί στὰ δύο αὐτὰ κοινοτικά ἔργα, πού τοὺς παρακινοῦσε ὁ δάσκαλός τους.

Πάλι εἶναι τὸ χωριὸ ἄνω κάτω, τόσες μέρες τώρα! Τὰ μουλάρια του πηγαινοέρχονται κάθε λίγο στο γειτονικὸ λατομεῖο καί κουβαλοῦν πέτρες, ἀσβέστη καί ἄμμο στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου. Ἄλλα πάλι μεταφέρουν ἀπὸ τὴν παραλία τοὺς σωλῆνες γιὰ τίς βρύσες καί τὴν ξυλεία, πού θά χρειαστῇ γιὰ τὸ πάτωμα καί γιὰ τὰ κουφώματα. Οἱ χτίστες χτίζουν τοὺς τοί-

χους. Οί μαραγκοί στο νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας ἐτοιμάζουν τὶς σανίδες γιὰ τὸ πάτωμα, τὰ δοκάρια τῆς στέγης καὶ τὰ κουφώματα. "Αντρες, γυναῖκες, μεγάλα ἀγόρια καὶ κορίτσια, ἐδῶ κι ἐκεῖ, μὲ τοὺς κασμάδες ἀνοίγουν τ' αὐλάκια, ὅπου θὰ μποῦν οἱ σωλῆνες, καὶ ἰσοπεδώνουν τὸ μέρος, ὅπου θὰ περάσῃ τὸ ὕδραγωγεῖο. "Αλλοὶ σβῆνουν τὸν ἀσβέστη, ἄλλοι ἐτοιμάζουν τὴ λάσπη καὶ ἄλλοι τὴν κουβαλοῦν μὲ τὰ πηλοφόρια. Σωστὸ μελισσοκόφινο πάλι τὸ Κακορίζικο !

§ 64. ΑΛΛΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑ.

Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ νά, οἱ τοῖχοι τῆς νέας αἰθουσας ἄρχισαν νὰ σκεπάζωνται μὲ τὴ στέγη· καὶ τὸ νερό, ἀπὸ τόσο μακριὰ ποῦ ἦταν πρῶτα, τρέχει τώρα ἀνάμεσα στὶς δύο συνοικίες τοῦ χωριοῦ καὶ σὲ μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς τοῦ σχολείου ἀπὸ τρεῖς ὁμορφες μαρμαρένιες βρύσες.

«Νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας, παιδί μου» εἶπε στὸν Πέτρο Ἀνέζη ἡ γριὰ Μπούχραινα, παίρνοντας πρώτη φορὰ νερὸ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι της. Πόσες ἄλλες τέτοιες εὐχὲς κι εὐλογίες πῆρε τὴν ἡμέρα ἐκείνη, χωρὶς νὰ τὶς ἀκούσῃ ὁ δάσκαλος !

Μὰ καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, πίνοντας τώρα ἀπὸ τὴν καινούργια βρύση τους, καμαρώνουν, γιὰτὶ καὶ αὐτὰ δούλεψαν νὰ γίνῃ. Κουβάλησαν τόσοι σωλῆνες ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ τους !

Τελειώνοντας οἱ χτίστες τοὺς τοίχους τῆς δεύτερης αἰθουσας, ἄρχισαν νὰ χτίζουν κι ἓνα μικρὸ γεφυράκι ἀπάνω στὴ μικρὴ ρεματιά, ποῦ χωρίζει τὶς δύο συνοικίες τοῦ χωριοῦ. «Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ αὐτό, γιὰ ν' ἀδερφωθοῦν οἱ δυὸ συνοικίες» λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης, κρύβοντας τὸ πὼς ἔτσι θὰ εὐκολυνό-

ταν πολὺ ἢ συγκοινωνία μέσα στὸ χωριό. Θέλει νὰ τὸ καταλάβουν μόνοι τους οἱ χωρικοί.

Τὸ χωριό ὅλο, ἀφοῦ τὸ θέλει ὁ δάσκαλος, βοηθεῖ πάλι τοὺς τεχνίτες καὶ σ' αὐτὸ καὶ ἀργότερα στὸ διόρθωμα τῶν δρόμων του. "Ἐτσι μέσα σ' ἓνα μῆνα τελειώνουν μὲ τὴ γενικὴ συνεργασία τέσσερα νέα κοινοτικὰ ἔργα.

Τὸ σπορεῖο καὶ τὸ φυτῶριο, τὸ πέμτο ἔργο, ποὺ ἔπρεπε ν' ἀρχίση καὶ αὐτό, φαίνεται στὸν Πέτρο Ἀνέζη πιὸ δύσκολο. Δὲ χρειάζεται μονάχα ξεχαλίκωμα, σκάψιμο, κόπρισμα καὶ φράξιμο. Τὶς δουλειές αὐτές ὅλες τὶς κάνουν πρόθυμα καὶ γρήγορα, ἄλλες τὰ μικρότερα καὶ ἄλλες τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ.

Χρειάζεται νὰ βρεθοῦν καὶ σπόροι καὶ δεντράκια

ἀπὸ ἄγρια κι ἀπὸ ἡμερὰ δέντρα· καὶ τέτοια πράματα δὲ βρίσκονται στὸ χωριό, μῆτε στέλνονται εὐκόλα σὲ τόσο ξέμακρο καὶ ἀπόμερο χωριό, καθὼς τὸ Κακορίζικο. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη μόνος τοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέζης νὰ γράψῃ ἐδῶ, νὰ παρακαλέσῃ ἐκεῖ, καὶ νὰ ζητήσῃ ὁδηγίες ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ξαίρουν ἀπὸ τέτοιες δουλειές.

Οἱ φροντίδες καὶ οἱ δυσκολίες αὐτὲς εἶναι μεγάλες, εἶναι καὶ πολλές. Μὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης εἶναι, ὅπως ξαίρομε, ἄνθρωπος ἐπίμονος καὶ θεληματικός. Ἐπιμένει λοιπὸν καὶ νικώντας, μία μία, ὅλες αὐτὲς τὶς δυσκολίες, κατορθώνει νὰ φτιάσῃ τὸ σπορεῖο καὶ τὸ φυτώριο σὲ μιὰ ἄκρῃ τοῦ μεγάλου αὐλόγυρου τοῦ σχολείου.

§ 65. ΤΙ ΑΛΛΟ ΚΑΤΟΡΘΩΝΕΙ ΩΣ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ.

Μ' ὅλο ποὺ ἔχει τόσες φροντίδες μὲ τὰ περασμένα ἔργα καὶ μὲ τὴ διδασκαλία τῶν μαθητῶν τοῦ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δὲν ξεχνᾷ πὼς ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ ἄδεια κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτῇ. Καὶ συλλογίζεται, πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ τραβήξῃ τοὺς χωρικοὺς στὴν ἐκκλησία.

Παρακαλεῖ τὰ παιδιὰ, παρακαλεῖ καὶ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ· νὰ παρακινοῦν τοὺς δικούς των νὰ ἔρχονται στὴ λειτουργία. Τοῦ κάκου ! Οἱ χωρικοὶ δὲν πᾶνε βέβαια στὶς δουλειές τους τὶς Κυριακὲς καὶ τὶς γιορτές· ἀντὶς ὅμως νὰ ἔρχονται στὴν ἐκκλησία, γεμίζουν τὰ δυὸ μαγαζιά τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὸ πρῶι ὥς τὸ βράδυ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ὅμως δὲν ἀπελπίζεται. Συλλογίζεται, λογαριάζει καὶ στὸ τέλος παίρνει τὴν ἀπόφαση ; « Ἄν κατορθώσω λέει μέσα του, ἐκείνη τὴν ἡμέ-

ρα νὰ τοὺς ξαφνίσω καὶ νὰ τοὺς συγκινήσω, θὰ μπορέσω νὰ τοὺς τραβήξω ταχτικά στὴν ἐκκλησία. Γιὰ νὰ τοὺς ξαφνίσω, ἔχω τὸ μέσο· γιὰ νὰ συγκινηθοῦν, θὰ μεταχειριστῶ τὰ παιδιὰ τους, ποὺ θὰ εἶναι τώρα οἱ καλύτεροι βοηθοὶ μου ».

Αὐτὰ λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ἀμέσως βάζει σ' ἐνέργεια τὸ σχέδιό του. Διπλασιάζει τίς ὥρες τῆς μουσικῆς· ἀντὶς ὅμως νὰ διδάξῃ ἄλλα τραγούδια, προτιμᾷ τὰ λειτουργικά, ἀπὸ τῇ «δοξολογία» ὡς τὸ «εἶδομεν τὸ φῶς».

Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτό, διπλασιάζει καὶ τὴν προσπάθειά του, γιὰ νὰ μάθῃ τ' ἄρβανίτικα.

Ἐπειδὴ εἶδε, πὼς τοῦ χρησίμευαν στὴ συνεννόηση μὲ τοὺς χωρικούς, ἄρχισε νὰ τὰ μαθαίνει, μόλις ἐγκαταστάθηκε. Καὶ φαίνεται πὼς πρόκοβε πολὺ, γιὰτὶ τὸν τρίτο μῆνα καταλάβαινε καλὸύτοιχα τοὺς ἄλλους, ὅταν τὰ μιλοῦσαν.

Τώρα ὅμως θέλει νὰ κατορθώσῃ νὰ μιλῇ ἐλεύθερα τῇ γλῶσσᾳ αὐτῇ, σὰν Ἀρβανίτης. Ἔχει τὸ σκοπὸ του. Ἀρχίζει λοιπὸν νὰ μιλῇ πάντα ἄρβανίτικα, καὶ μὲ τοὺς μεγάλους καὶ μὲ τοὺς νέους. Μονάχα μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μιλεῖ ἐλληνικά. Καὶ σὰ νὰ μὴν τοῦ φτάνῃ αὐτό, προσκαλεῖ ταχτικά στὰ δεῖπνα του ἕνα δυὸ ἀπὸ τοὺς νέους, γιὰ νὰ μιλῇ μαζί τους ἄρβανίτικα ὅλη τὴν ὥρα τοῦ τραπεζιοῦ, κι ἔτσι νὰ γυμνάζεται.

Ἔτσι κατορθώνει νὰ προχωρήσῃ τόσο, ποὺ ἔκαμε τὸ φίλο του, τὸ Χαράλαμπο Πίκουλα, νὰ τοῦ εἰπῇ ἕνα βράδυ : « Ἐσεῖς, κ. Ἀνέζη, τὰ μιλεῖτε καλύτερα ἀπὸ μᾶς τ' ἄρβανίτικα ! »

— « Αὐτὸ προσπαθῶ κι ἐγὼ νὰ κατορθώσω » ἀπάντησε εὐχαριστημένος ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

§ 66. ΟΛΟΙ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Εἶναι μεσάνυχτα. Ἐξω ὁ βοριάς σφυρίζει τσουχτερός, σκορπίζοντας τὸ παγωμένο χιόνι ποὺ ἄρχισε νὰ πέφτῃ τὸ βράδυ.

Ὅλοι κοιμοῦνται. Ἕνας μόνο ἀγρυπνᾷ τέτοια ὥρα, καὶ ἀγρυπνᾷ γιὰ ὅλους τοὺς χωριανοὺς ποὺ κοντὰ στὰ ζωντανά τους κοιμοῦνται κι ὄνειρεύονται, δίχως νὰ τὸν συλλογίζονται διόλου.

Σκυμμένος ἀπάνω στὸ γραφεῖο του, γεμάτο ἀπὸ χαρτιά καὶ ἀπὸ βιβλία, γράφει στὸ φῶς μεγάλης κινητῆς λάμπας τοῦ πετρελαίου. Γράφει καὶ σβήνει ἀπὸ ὥρα τώρα. Κάποτε σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέση του καὶ βηματίζοντας ἀκούεται νὰ μονολογῇ :

« Αὐτὰ θὰ εἰπῶ, μὰ πῶς θὰ τοὺς φανοῦν ; Θὰ πιᾶσουν τόπο τάχα ; Ἐπειτα ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ θὰ μοῦ τὰ καταφέρουν ; Καὶ πῶς ἤθελα νὰ τὰ κατάφερναν, ὅπως καὶ στὸ σχολεῖο ! Ἄχ, καὶ νὰ τοὺς συγκινοῦσαν τοὺς ἀσυγκίνητους ! ».

Αὐτὰ μονολογεῖ , πότε βηματίζοντας καὶ πότε σταματώντας ἐμπρὸς στὸ τζάκι.

Ποιός είναι αυτός πού άγρυπνᾷ τέτοια ὥρα στο Κακορίζικο, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ποῦμε. Ποιός ἄλλος ἀπὸ τὸν Πέτρο Ἀνέζη μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ χωριὸ αὐτό, καὶ ποιός ἄλλος ἔχει ὄρεξη ν' άγρυπνᾷ, νὰ λογαριάζῃ καὶ νὰ συλλογίζεται γιὰ τὴν εὐτυχία του ;

Μὰ νά ! Μέσσα στὴ σιγαλιά τῆς χειμωνιάτικης νύχτας ἀκούεται διαπεραστικὸς ὁ ἦχος τῆς καμπάνας : Τάγκα, τούγκ ! τάγκα, τούγκ !

« Ἄ, μεσάνυχτα κιόλας ! Πῶς πέρασε τόσο γρήγορα ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω ! Καὶρὸς νὰ συγυριστῶ, γιατί ὁ Παπασπύρος δὲν περιμένει καὶ πο-

λύ » Αὐτὰ λέει ὁ δάσκαλος· καί, παρατώντας τὸ γράψιμο, συγυρίζεται· φορεῖ τὰ καλά του χειμωνιάτικα ρούχα, ρίχνει ἀπάνω του ἓνα ἀδιάβροχο πανωφόρι, καὶ ξεκινᾷ γιὰ τὴν ἐκκλησία.

Μὲ τὰ χαρούμενα χτυπήματα τῆς καμπάνας ξυπνᾷ ὅλο τὸ χωριό. Ξημερώνουν Χριστούγεννα. Οἱ χωρικοὶ πρέπει νὰ πᾶνε στὴ λειτουργία μὲ τὶς γυναῖκες, μὲ τὰ παιδιά τους, ἀκόμη καὶ μὲ τὰ μωρά τους.

Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς λίγες μέρες τοῦ χρόνου, ποὺ νομίζουν πῶς πρέπει νὰ λειτουργηθοῦν. Γι' αὐτὸ τέτοια μέρα δὲ λείπει κανεὶς τοὺς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ. Ξυπνοῦν οἱ μεγάλοι μὲ τὰ χτυπήματα τῆς καμπάνας, ξυπνοῦν ὕστερα καὶ τὰ παιδιὰ τους, κουκουλώνονται μὲ τὶς καπότες καὶ τὰ χοντρά μάλλινα σιγκούνια καὶ ξεκινοῦν. Κανεὶς δὲ βαστᾷ φανάρι. Καὶ ὅμως, μὲ ὅλο τὸ γλιστερό καὶ παγωμένο χιόνι ποὺ πέφτει, κανένας δὲ σκοντάφτει. Οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ εἶναι τώρα ἰσοπεδωμένοι καὶ χαλικοστρωμένοι. Τὸ γεφυράκι ἀπάνω ἀπὸ τὴ ρεματιὰ πάντα ἀνταμώνει τὶς δυὸ συνοικίες του· καὶ τὰ λίγα φωτεινὰ φανάρια του, ἐδῶ κι' ἐκεῖ στοὺς δρόμους, φέγγουν στοὺς χωριανοὺς ὡς τὴν ἐκκλησίᾳ.

«Χίλια χρόνια νὰ ζῇ, ποὺ μᾶς ἔκαμε αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ χωριό ! » φωνάζει ἀρβανίτικα ὁ γέρο - Τόγιας, πηγαινόντας μὲ τὴ γριά του στὴν ἐκκλησίᾳ.

— «Δίκιο ἔχεις, γέρο - Τόγια » ἀπαντοῦν οἱ διαβάτες. « "Ἄλλοτε, γιὰ νὰ πᾶμε τὰ Χριστοῦγεννα στὴν ἐκκλησίᾳ, τσακιζόμαστε ». Κι εὐλογοῦν κι αὐτοὶ τὸν Πέτρο Ἀνέζη.

§ 67. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΠΕΤΥΧΑΙΝΗ.

Σὲ λίγο γεμίζει ἡ ἐκκλησίᾳ καὶ κάτω τὸ ἀντρίκιο καὶ ὁ γυναικωνίτης ἀπάνω. Πατεῖς με πατῶ σε ! Ὁ μέγας μεσαῖος πολυέλαιος, μὲ τὰ 24 κεριά του, ὁῶρο τῶν χωριανῶν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, εἶναι κατάφωτος. Τὰ μανουάλια ἐμπρὸς στὸ εἰκονοστάσιο φεγγοβολοῦν ἀπὸ τ' ἀμέτρητα μικροῦτσικα κεράκια, ποὺ ἀνάβει ὁ καθένας χωρικός.

Ὁ Παπασπύρος, φορώντας τὰ καλύτερα ἄμφιά του, λιβανίζει μὲ τὸ ἀσημένιο λιβανιστήρι τὸ ποιμνίό του γεμάτος χαρά· ἐνῶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης βάζει τὰ δυ-

νατά του νά ψάλη πιό καλά, γιά νά μπορέση νά εὐχαριστήσῃ πολὺ.

Τὸ κατορθώνει γρήγορα κι εὐκολα. Γιατὶ οἱ χωρικοί, πρώτη φορὰ ἀκούοντας τόσο γλυκιὰ ψαλμωδία, παθαίνουν ὅ,τι καὶ ὁ Παπασπύρος τὴν πρώτη φορὰ. Ἀνοίγουν τὸ στόμα, καρφώνουν τὰ μάτια στὸ δάσκαλο καὶ τὸν ἀκοῦνε μουγκοί, πῶς ψέλνει τὰ ὠραῖα τροπάρια τῆς ἀκολουθίας τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὰ βλέπει αὐτά, κρυφογελά καὶ λέει μέσα του : « Καὶ ἀκόμη ποῦ εἴμαστε ! »

Καὶ στ' ἀλήθεια ! Ὅσο προχωρεῖ ἡ ἀκολουθία, τόσο περισσότερο ἐνθουσιάζονται οἱ χωρικοί, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ γριές.

Μὰ νά, σὲ λίγο ἀρχίζει ἡ δοξολογία, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ δασκάλου παύει ν' ἀκούεται. Ὡστόσο ὅμως ἀντὶς γιά μιὰ, τώρα οἱ χωρικοὶ ἀκοῦν πολλὲς μαζί φωνές, μὰ ὄχι ἀντρίκιες, οὔτε ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος, παρὰ πότε ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ πότε ἀπὸ τ' ἀριστερά.

Πόσο σύμφωνες καὶ πόσο γλυκιὲς βγαίνουν οἱ φωνές αὐτές ! Θαρρεῖς πῶς εἶναι μιὰ μονάχα, δυναμωμένη ἀπὸ τὸν ἀντίλαλο.

Μὲ ἀπορία οἱ χωρικοὶ σηκώνονται στὰ δάχτυλα, γιά νά ἰδοῦν καλύτερα, καὶ ρωτοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο ποίός ψέλνει. Ὅταν ἐπιτέλους κατάλαβαν πῶς εἶναι τὰ παιδιὰ τους, τότε ἀρχίζουν νά λένε σιγὰ ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο : « Μπά ! Αὐτὰ ψέλνουν σὰν τοὺς μεγάλους ! Πότε κιόλας ; »

Παραξενεύονται, ἐνθουσιάζονται καὶ καμαρώνουν, ἀκούοντας τὰ παιδιὰ τους νά ψέλνουν τόσο ὠραῖα, καὶ δὲ βλέπουν τὸ δάσκαλο πού, χαρούμενος κρυφογελά, γιὰτὶ νιώθει πῶς τὸ σχέδιό του ἀρχίζει νά πετυχαίνει.

§ 68. ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ.

Μὰ τί γίνεται τώρα κατὰ τὸ δεσποτικό, καὶ γυρίζουν κατὰ κεῖ τὰ μάτια οἱ χωρικοί ;

Ὁ δάσκαλος ὕστερ' ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο ἀνεβαίνει τὰ σκαλοπάτια τοῦ δεσποτικοῦ, καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς μιλήσῃ στὴ γλῶσσα τους, ἀρβανίτικα !

Ξαφνίζονται, μὰ δὲν προφταίνουν νὰ ρωτήσουν, πότε ἔμαθε τ' ἀρβανίτικα καὶ τὰ μιλεῖ τόσο καλά. Μὲ τὰ πρῶτα λόγια του συνεπαίρνονται καὶ προσέχουν.

Ἄς ἀκούσωμε ὅμως κι ἐμεῖς, τί λέει ὁ Πέτρος Ἀνέζης :

« Πόσο θὰ χαίρεται καὶ πόσο θὰ εὐχαριστεῖται αὐτὴ τὴ στιγμή ἀπὸ κεῖ ψηλά, ἀπὸ τὸν οὐράνιο θρόνο του, ἐκεῖνος ποὺ ἔπλασε ἐσᾶς, ἐμένα καὶ ὅλο τὸν κόσμον, βλέποντας συναγμένο ἐδῶ μέσα στὸ σπίτι του ὅλο τὸ χωριό ! « Κοίταξε, θὰ λήῃ μέσα του, πόσο μὲ ἀγαποῦν καὶ μὲ σέβονται οἱ Κακοριζικιώτες ! Γιὰ νὰ τιμήσουν σήμερα τὴ γέννηση τοῦ ἀγαπημένου παιδιοῦ μου, σηκώθηκαν μεσάνυχτα· χάλασαν τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἡσυχίαν τους, κι ἔτρεξαν ὅλοι ἐκεῖ στὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωριοῦ, μεγάλοι καὶ μικροί, ἄντρες καὶ γυναῖκες. Ἀνάβουν κεριὰ καὶ προσκυνοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ μου, κι ἀκούνε μ' εὐλάβεια τίς ψαλμωδίας, ποὺ ὁμορφα ψέλνουν τὰ παιδιὰ τους γιὰ μένα καὶ γιὰ τὸ παιδί μου.

» Πόσο χαίρομαι ποὺ τοὺς βλέπω σήμερα ὅλους νὰ λειτουργιοῦνται, ἀδερφωμένοι στὴν ἐκκλησίαν τους ! Σήμερα εἶναι ἀληθινοὶ χριστιανοί. Ἡ εὐλογία μου ἄς εἶναι ἀπάνω τους καὶ ἀπάνω στὰ παιδιὰ τους ! Ἄς ἔχουν ὑγείαν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶα τους, καὶ ἄς προκόβουν τὰ γεννήματα, οἱ ἐλιές καὶ τ' ἀμπέλια τους ! »

» Αὐτὰ θὰ λήῃ, πιστεύω, αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ Θεός, ποῦ

‘Ο Φάρος του χωριού Ε’. Δημοτ. ‘Ανδρεάδη-Παπαχριστοδούλου
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἷς βλέπει συγκεντρωμένους ἐδῶ μέσα στὸ σπίτι του.

»Πόσο ὁμως θὰ λυπᾶται, ὅταν κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιόρτῃ, κοιτάζοντας ἀπὸ κεῖ ψηλά, βλέπῃ ἀδειανὴ τὴν ἐκκλησίαν κι ἐσῶς στὰ μαγαζιά, στὰ σπίτια ἢ στὰ κοπάδια ! « Κοίταξε, θὰ λήῃ τότε, χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ Κακοριζικιώτες ! Ἐγὼ γιὰ χάρη τῶν ἀνθρώπων ἔστειλα στὸν κόσμο τὸ μονάκριβο παιδί μου. Γεννήθηκε μέσα σ' ἓνα στάβλο, μεγάλωσε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς δίδαξε τὴν ἀληθινὴ θρησκεία, ἔπαθε, σταυρώθηκε, ἀπόθανε γιὰ χάρη τους καὶ τοὺς ἔδωσε τ' ὄνομά του. Καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴν καταδέχονται οὔτε μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα νὰ μοῦ κάμουν μιὰ ἐπίσκεψη στὸ σπίτι μου, καὶ ν' ἀνάψουν ἓνα κερί στὴν εἰκόνα μου καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ μου ! Προτιμοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι μου τὸ μαγαζί. Καὶ ὁμως λέγονται χριστιανοί, κι ἔχουν τὴν ἀπαίτηση ἀπὸ μένα νὰ τοὺς χαρίζω ὑγεία, νὰ τοὺς φυλάγω τὰ ζῶα τους ἀπὸ ἀρρώστιες καὶ νὰ τοὺς δίνω καλὰς ἐσοδεῖς κάθε χρόνο !

»Εἶναι σωστὸ νὰ εὐεργετῶ τέτοιους ἀχάριστους ἀνθρώπους ; Ἀνθρώπους, ποὺ δὲν πατοῦν τὸ πόδι τους στὴν ἐκκλησίαν, ἐγὼ δὲν τοὺς λογαριάζω γιὰ παιδιὰ μου ».

Αὐτὰ λέει στοὺς χωρικοὺς ἀπὸ τὸ δεσποτικὸ ὕστερα ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Πέτρος Ἀνέξης· κατεβαίνει ὕστερα τὰ σκαλοπάτια του καὶ ξανάρχεται στὴ θέσιν του.

§ 69. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕΙ.

Συγκινημένοι οἱ χωρικοὶ παρακολουθοῦν τὸ ξάσκαλο. Δὲ μιλοῦν· κοιτάζονται μόνο ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλ-

λο καὶ κουνοῦν τὰ καφάλια, σὰ νὰ θέλουν νὰ εἰποῦν :
« Ὅλα σωστὰ ποὺ μᾶς εἶπε ὁ δάσκαλος ».

Μὰ νά ! Μόλις τελείωσε ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀρχίζει πάλι ὁ δεξιὸς χορὸς τῶν μαθητῶν νὰ ψέλνῃ τὸ χερουβικό. Οἱ χωρικοὶ ξαφνίζονται πάλι καί, λησμονώντας τώρα τὸ δάσκαλο, προσέχουν στὰ παιδιὰ τους.

Βγαίνουν σὲ λίγο τ' ἅγια, κι ἀμέσως οἱ δυὸ χοροὶ ἀρχίζουν νὰ ψέλνουν τὰ λειτουργικά, πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά. Σὲ λίγο ἔρχεται καὶ ἡ σειρὰ τοῦ « Σὲ ὑμνοῦμεν ».

Οἱ δυὸ χοροὶ τότε ἐνώνονται ἐμπρὸς στὴν ὠραία πύλη γονατίζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸ ψέλνουν. Τὰ παιδιὰ βάζουν τὰ δυνατὰ τους νὰ τὸ ψάλουν γλυκόφωνα, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸ δάσκαλο, ποὺ κοντὰ τους καὶ γονατιστὸς κι αὐτὸς τοὺς παρακολουθεῖ μὲ καρδιοχτύπι.

Οἱ χωρικοὶ πρώτη φορὰ βλέποντας αὐτὸ τὸ γονάτισμα, καὶ ἀκούοντας νὰ ψέλνεται τόσο μελωδικὰ ὁ ὕμνος αὐτός, κάνουν τὸ ἴδιο. Γονατίζουν ὅλοι συγκινημένοι.

Ἐνθουσιάζεται τότε καὶ ὁ Παπασπύρος, καὶ μόλις τελειώνει ὁ ὕμνος, βγαίνει μπροστὰ στὴν ὠραία πύλη καὶ μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια καὶ τὰ μάτια κατὰ τὸν οὐρανὸ λέει : « Φώτισε, Θεέ μου, ὅλους αὐτοὺς τοὺς χωριανούς ποὺ ἦρθαν στὸ σπίτι Σου σήμερα, νὰ ἔρχονται κάθε Κυριακὴ ἔτσι πρόθυμα καὶ νὰ Σ' εὐχαριστοῦν καθὼς τώρα ! »

— « Θὰ τὸ κάνουν, θὰ τὸ κάνουν ! » φωνάζει ἀρβανίτικα ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ σηκώνεται ὀρθὸς μαζί μὲ τὰ παιδιὰ.

— « Θὰ τὸ κάνωμε !, θὰ τὸ κάνωμε ! » φωνάζουν ὅλοι μὲ τὴν καρδιά τους.

Καὶ βαστοῦν τὸ λόγο τους. Γόσο ζωηρὰ τοὺς ἐντυπώθηκε στὴν ψυχὴ ὅ,τι εἶδαν, ὅ,τι ἄκουσαν καὶ ὅ,τι αἰστάνθηκαν πρώτη φορά στὴ ζωὴ τους ἐκείνη τὴν ἡμέρα, πὺ ἀπὸ τότε δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὴ λειτουργία. « Πᾶμε νὰ καμαρώσωμε τὰ παιδιὰ μας ! Πᾶμε ν' ἀκούσωμε τί θὰ μᾶς πῇ σήμερα ὁ δάσκαλος ! » λένε, μόλις ἀκούσουν τὰ πρῶτα χτυπήματα τῆς καμπάνας. Καὶ τρέχουν ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ γριές, ὅπως στὴν πρωινὴ ἐκείνη χριστουγεννιάτικη ἀκολουθία.

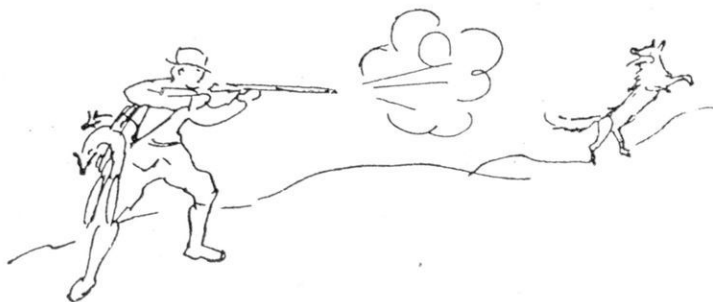
Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, βλέποντας κάθε φορά τοὺς χωρικοὺς νὰ παρακολουθοῦν μ' εὐλάβεια τὴ λειτουργία, βρίσκει τὸν καιρὸ νὰ τοὺς μιλῇ. Κι ἐξηγώντας τὸ εὐαγγέλιο, βρίσκει πάντοτε τὸν τρόπο ὅχι μόνον νὰ τοὺς συμβουλεύη, παρὰ καὶ νὰ τοὺς σπρώχνη στὸ καλὸ καὶ στὸ δίκιο. Κι ἔτσι ἐκεῖνοι σιγὰ σιγὰ γίνονται καλύτεροι, παύουν τὶς κλεψιές καὶ τὶς ἀρπαγές, τὶς βλαστήμιες καὶ τὶς βαρβαρότητες, ἡμερώνουν καὶ ἐξανθρωπίζονται.

Τὰ βλέπει ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, τρίβει τὰ χέρια ἀπὸ χαρὰ καὶ λέει μέσα του : « Ἄν πέτυχε καὶ αὐτὸ τὸ σχέδιό μου, πάλι στὰ παιδιὰ τὸ χρωστῶ ».

§ 70. « ΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑ ».

Τὸ σχολεῖο ἔχει τὶς διακοπὲς τῶν Χριστουγέννων. Δεκαπέντε ἡμέρες τώρα ξεκουράζονται τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα, ὅχι ὅμως καὶ ὁ δάσκαλός τους. Αὐτὸς ἔχει πολλὰς φροντίδες, καὶ δὲ βρίσκει καιρὸ νὰ ξεκουραστῇ οὔτε στίς διακοπές. Τὸ μυαλό του δουλεύει πάντοτε, καὶ δουλεύει γιὰ τὸ χωριό. Ὅλη του ἡ συλλογὴ εἶναι γι' αὐτό.

Τις ημέρες αυτές με τὰ χιόνια πήγε κυνήγι. Οἱ φίλοι του τὸν ἀκολουθοῦν, ὁ καθένας με τὸ τουφέκι καὶ με τὸ σκυλί του. Κι ἐνῶ ἐκεῖνοι κυνηγοῦν μπεκάτσες, κοτσύφια καὶ λαγούς, αὐτὸς σκοτώνει ἕνα λύκο, μὰ τί λύκο ! ἕνα λύκαρο, καὶ δυὸ ἄλεπουδες. «Γιὰ νὰ ἡσυχάσουν λίγο τὰ καημένα τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ » λέει στοὺς φίλους του. Καὶ στὸ κυνήγι ἀκόμη συλλογίζεται τὸ χωριό του !

Δὲν εἶχαν τελειώσει ἀκόμη οἱ διακοπές, ὅταν ἔνα ἀπόβραδο εἰδοποίησαν τὸ δάσκαλο νὰ πάη στοῦ Παπασπύρου..

Μπαίνοντας στὴν αὐλόπορτα, τὸν ὑποδέχεται ἡ Κρυσταλλιώ χαρούμενη. « Ὁρθε, κ. Ἀνέζη, ἡ δασκάλισσα. Καὶ τί καλὴ πού εἶναι ! »

Ἀλήθεια, ὁ ἐπιθεωρητὴς βάσταξε τὸ λόγο του. Μόλις ἔμαθε, πὼς τελείωσε ἡ δεύτερη αἵθουσα τοῦ σχολείου, διώρισε τὴν ἐξαδέρφη τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, Δέσποινα Ἀνέζη, δασκάλισσα στὸ Κακορίζικο.

Καὶ νὰ τὴν τώρα ! Ἐφτασε καὶ καλωσορίζεται χαρούμενη ἀπὸ τὸν ξάδερφό της. Τὴ συνώδεψε ἕνας ψαράς, πατριώτης καὶ γείτονάς της, πὺ ἐρχόταν παρακινημένος ἀπὸ τὸν Πέτρο Ἀνέζη, νὰ μείνῃ γιὰ πάντα στὸ χωριό καὶ νὰ κἀνῃ τὸν ψαρά.

Τί χαρά πού τήν ἔχουν ὅλοι στο τραπέζι τοῦ Παπασπύρου ἀπόψε μέ τόν ἐρχομό τῆς δασκάλισσας !

Χαίρεται ἡ Κρυσταλλιώ, γιατί συλλογίζεται πῶς τώρα θά μάθη πολλά χειροτεχνήματα. Χαίρεται καί ὁ παππούς κι ἡ γιαγιά της, πού θά τήν κρατήσουν στο σπίτι τους καί θά τή βάλουν στή θέση τῆς πεθαμένης θυγατέρας τους. Χαίρεται καί ἡ νέα δασκάλισσα, πού θά ἔχη τόσο καλή συντροφιά.

Περισσότερο ὅμως ἀπ' ὅλους ἐκεῖνο τὸ βράδυ χαίρεται ὁ Πέτρος Ἀνέζης. « Τώρα, λέει μέσα του, πού θά ἔχω τέτοιο βοηθό, ἐλπίζω νά πετύχη πέρα πέρα τὸ ἔργο μου ».

Καί τόση εἶναι ἡ χαρά του, πού τσοῦγκρισε τὸ ποτήρι του μέ τὸ ποτήρι τοῦ Παπασπύρου, καί πρώτη φορά στή ζωή του ἔβρεξε μέ τὸ κρασί τὰ χεῖλη του ! Μόνο καί μόνο, γιατί ἔπρεπε νά εὐχηθῇ κι αὐτὸς τὸ « καλῶς ὤρισες » στὴν ξαδέρφη του !

§ 71. Ο ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΕΖΗΣ ΕΞΗΓΕΙ ΣΤΗΝ ΞΑΔΕΡΦΗ ΤΟΥ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ στο σπίτι τοῦ Παπασπύρου ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν εἶπε τίποτε στὴν ἐξαδέρφη του. Τὴν ἄλλη ὅμως ἡμέρα στο σχολεῖο τῆς ἐξήγησε τὴν αἰτία τοῦ διορισμοῦ της.

« Δὲν ἦρθες ἐδῶ, Δέσποινα, τῆς εἶπε, νά διδάξης μόνο γράμματα. Αὐτὸ θά εἶναι δεύτερη δουλειά γιὰ σένα. Ἐδῶ ἦρθες, γιὰ νά ξυπνήσης τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ. Γιατί πρέπει νά ξαίρης, πῶς καμιὰ γυναῖκα καί καμιὰ ἀπὸ τίς μεγάλες κοπέλες τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ δὲν ξαίρει γράμματα, οὔτε ράψιμο οὔτε κέντημα, καί καμιὰ

δὲ μιλεῖ ἑλληνικά. Δὲ νιώθουν ἀκόμη οὔτε ἀπὸ μα-
γείρεμα οὔτε ἀπὸ πάστρα.

»Εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθουν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ σένα, καὶ
περισσότερο ἀπ' ὅλα νὰ μιλοῦν ἑλληνικά. Δὲ θ' ἀξίζης
τίποιε, ἂν δὲν κατορθώσης ὡς τὸ τέλος τοῦ χρόνου νὰ
κάμης τὰ μεγάλα κορίτσια τοῦ χωριοῦ νὰ μιλοῦν μό-
νο ἑλληνικά. Ἐγὼ σιγὰ σιγὰ τὸ κατάφερα αὐτὸ στὰ
παιδιὰ τοῦ σχολείου.

»Γιὰ νὰ τὸ πετύχης κι ἐσὺ θὰ χρειαστῇ πρῶτα νὰ
ἐνθουσιάσης τὰ κορίτσια, ὅπως ἐγὼ τοὺς νέους τοῦ
χωριοῦ. Πρέπει νὰ σὲ ἀγαπήσουν σὰν ἀδερφή τους,
καὶ τότε ὅλα τ' ἄλλα θὰ γίνουν μόνα τους.

»Βλέπεις, Δέσποινα, τὸ ἔργο σου εἶναι μεγάλο, εἶ-
ναι δύσκολο. Ἐλπίζω ὅμως πῶς θὰ τὸ τελειώσης, γιὰ-
τὶ ξαίρω πόσο ἐπίμονοι καὶ θεληματικοὶ εἶναι οἱ ἄν-
θρωποι τῆς γενιᾶς μας. Ἐπειτα ἐγὼ θὰ εἶμαι πάντοτε
κοντά σου, πρόθυμος νὰ σὲ βοιωθῶ, γιὰ νὰ πετύχῃ ὁ σκο-
πὸς μας».

§ 72. Η ΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ.

Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ἔνιωσε τί ζητοῦσε ἀπ' αὐ-
τὴν ὁ ξάδερφός της, καὶ ἀμέσως ἔβαλε σὲ πράξη τὸ
σχέδιο τῆς δουλειᾶς της.

Καὶ νὰ τὴν τώρα στὸ ἔργο ! Ἀφοῦ στὶς ὥρες τοῦ
σχολείου βοηθήσῃ τὸ συνεργάτη της στὴ διδασκαλία,
ὅλο τὸν ἄλλο καιρὸ τὸν περνᾷ μὲ τὰ κορίτσια τοῦ χω-
ριοῦ, μικρὰ καὶ μεγάλα, μαθαίνοντάς τους χρήσιμα
οπιτικὰ ἐργόχειρα· νὰ πλέκουν δηλαδὴ κάλτσες, νὰ
μπαλῶνουν καὶ νὰ ράβουν.

Στὸ ράψιμο τὰ βρίσκει κάπως σκοῦρα μὲ τὶς χω-
ριατοποῦλες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κρυσταλλιώ κι ἓνα δυὸ

άλλα κορίτσια, όλες οι άλλες μαθήτρίες της δυσκολεύονται στο έργόχειρο αυτό.

Μα νά, σέ λίγες μέρες φτάνει από την Αθήνα, αγοράσμένη με χρήματα του σχολικού ταμείου, ή ραφτομηχανή του σχολείου, που για μιὰ στιγμή γαζώνει και τελειώνει ολόκληρη ποδιά. Τί θαμά! Βλέποντας αυτή και τὸ ἔργο της οἱ μικρές μαθήτριες, αρχίζουν νά παίρνουν σέ καλὸ τὸ ράψιμο καὶ λίγο λίγο ν' ἀγαποῦν καὶ τὸ ἔργόχειρο αὐτό.

Ἡ ραφτομηχανή ὅμως ἐκείνη χρησιμεύει στή δασκάλισσα καὶ γιὰ ἄλλο, μεγαλύτερο δόλωμα· νά τραβήξη στὸ σχολεῖο όλες τις μεγάλες κοπέλες καὶ πολλές ἀπὸ τις γυναῖκες τοῦ χωριοῦ. Γιατί όλες αὐτές, πὺ εἶχαν μεγάλη ἀνάγκη νά ράβουν τὰ φορέματα τῶν σπιτικῶν τους, ἅμα πληροφορήθηκαν ἀπὸ τις ἀδερφές κι ἀπὸ τὰ κορίτσια τους, πὺς ἡ δασκάλισσα εἶναι πρόθυμη κάθε ἀπόγεμα νά τους δείχνῃ πὺς νά ράβουν στή μηχανή, καὶ νά τοὺς ράβῃ ὅ,τι χρειάζονταν, ἄρχισαν νά ἔρχονται στὸ σχολεῖο καὶ νά γνωρίζονται μετὴν «κυρὰ ντασκάλα»—ὅπως τὴν ἔλεγαν μετὴν ἀρβανίτικη προφορὰ τους—.

Δέν περιμενουν πιά πότε νά περάση ἀπό τὸ χωριό τους, κάθε δυὸ τρεῖς μῆνες ὁ ράφτης νά τοὺς ράψῃ. Ἡ δασκάλισσα εἶναι καλόβολη καὶ πιτηδεῖα· ἡ μηχανὴ τοῦ σχολείου γρήγορη, καὶ οἱ δυὸ τους προφταίνουν ὅλες τὶς νοικοκυρες καὶ τὶς νοικοκυροπούλες. « Ἰὶ καταδεχτική πού εἶναι ! » λένε μεταξύ τους. « Δὲ μοιάζει μὲ τὶς ἄλλες, πού δέν καταδέχονταν οὔτε νὰ μᾶς χαιρετήσουν ! »

Μὰ μήπως τὶς ράβει μονάχα ἡ Δέσποινα Ἀνέζη καὶ τοὺς μαθαίνει νὰ μεταχειρίζονται τὴ ραφτομηχανή ; Ἐκείνη τοὺς κάνει καὶ τὸ γραμματικό. Γράφει πρόθυμα τὰ γράματά τους γιὰ τοὺς δικούς των, πού ἔχουν στὸ στρατὸ καὶ στὴν Ἀμερική. Αὐτὴ τοὺς διαβάζει, καὶ ἡ Κρυσταλλιώ τοὺς ἐξηγεῖ καὶ τὰ γράμματα πού παίρνουν ἀπὸ ἐκείνους.

Ἔτσι μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ἡ δευτέρη ἐκείνη αἰθουσα τοῦ σχολείου δένει πιὸ σφιχτὰ τὴ δασκάλισσα ὅχι μόνο μὲ τὶς μαθήτριάς της, παρὰ καὶ μὲ τὶς γυναῖκες καὶ μὲ τὶς μεγάλες κοπέλες τοῦ χωριοῦ.

Ὅλες εἶναι ἐνθουσιασμένες μαζί της καὶ θέλουν νὰ τὴν εὐχαριστήσουν, καὶ νὰ τὴν ὑποχρεώσουν ὅπως μποροῦν.

§ 73. « ΚΑΤΙ ΨΑΡΕΨΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΦΑΝΤΙΚΗ ! »

Τὸ σχέδιο τῆς δασκάλισσας ὁλοένα ξετυλίγεται καὶ ὅσο ξετυλίγεται, τόσο πιὸ πολὺ μπερδεύει καὶ δένει μαζί της πιὸ σφιχτὰ μὲ τὶς κλωστές του ὅλο τὸ θηλυκὸ κόσμο τοῦ χωριοῦ.

Τὴ Λαμπρὴ στήθηκαν στὴν ἴδια αἰθουσα δυὸ μεγάλοι καὶ καινούργιοι ἀργαλειοί, ὁ ἓνας γιὰ μάλλινα καὶ ὁ ἄλλος γιὰ μπαμπακερὰ πανιά· καὶ ἡ Δέσποινα Ἀ-

νέζη, ἄρχισε νὰ διδάσκη τὴν ὑφαντικὴ στὶς μαθήτριές της. Εἶπε ὅμως πῶς δέχεται νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο καὶ στὶς ἀδερφές καὶ στὶς μητέρες τους. Ἐκεῖνες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν εὐκαιρία. Κι ἔτσι οἱ μαθήτριες τῆς ὑφαντικῆς πληθαίνουν μέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

Θέλουν ὅλες νὰ μάθουν, καὶ νὰ μάθουν γρήγορα. Μὰ ἡ δασκάλισσα εἶναι μία καὶ οἱ ἀργαλειοὶ δυὸ μονάχα. Ὡστόσο κάθε ἀπόγεμα ποὺ μαζεύονται στὴ νέα αἴθουσα τοῦ σχολείου, κάτι καινούργιο μαθαίνουν ὅλες. Πότε πῶς νὰ πιάνουν καὶ πῶς νὰ πετοῦν τὴ σαῖτα· πότε πῶς νὰ πατοῦν τὶς πατηθρες· πότε πῶς νὰ περνοῦν τὶς κλωστὲς ἀπὸ τὸ χτένι καὶ νὰ τὶς μπολιάζουν, ὅταν κόβωνται· πότε πῶς νὰ μαζεύουν τὸ πανὶ στὸ ἀντὶ καὶ πότε πῶς..... νὰ τραγουδοῦν ὑφαίνοντας.

Ἄ, στὸ τελευταῖο αὐτὸ μάθημα πόσο προσέχει ἡ δασκάλισσά τους ! Κοιτάζει νὰ θυμηθῇ τὸ καλύτερο τραγούδι τοῦ ἀργαλειοῦ ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ ξαίρει. Ἔχει τὸ σκοπὸ τῆς· τὸ χρειάζεται γιὰ δόλωμα, γιὰτὶ θέλει κάτι νὰ ψαρέψῃ ! Καὶ τὸ βρῆκε ψάχνοντας τόσες ἡμέρες· εἶναι « ἡ ὑφάντρα τοῦ χωριοῦ » :

Στ' ἀργαλειό της καθισμένη,
τὴ σαῖτα της πετᾷ,
τὸ ξυλόχτενο χτυπᾷ
μιὰ δουλεύτρα παινεμένη.

Κι ὅλο, δῶς του, κι ἀβγατίζει
ἄσπρα, κάτασπρα πανιά,
κι ἄλλα μ' ἄνθια, μὲ κλωνιὰ
καὶ μὲ τέχνη τὰ πλουμίζει.

Κι έτοιμάζει τὰ προικιά της
καὶ σωρεύει ρουχικά
καὶ στοιβάζει πανικά.
Μὲ χαρά της καὶ μὲ γειά της !

Στὸ χωριὸ τὴν ξαίρουν ὅλοι
τὴν ὑφάντρα τὴν καλή,
γιατὶ σ' ἓνα της χαλὶ
φιλοκέντησε τὴν Πόλη.

“Όταν ἡ δασκάλισσα ἀποτελείωσε τὸ τραγούδι,
οἱ μεγάλες μαθήτριές της ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στό-
μα· καὶ μερικὲς φώναξαν : « τί καλὸ τραγούδι ! »

Ἡ δασκάλισσα χαμογελώντας δέχτηκε νὰ τοὺς τὸ
μάθη· καὶ ἀπὸ κεῖνο τὸ ἀπόγεμα ὅποιος προσπερνᾷ
ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἀκούει νὰ τραγουδοῦν τὸ τραγούδι τοῦ
ἀργαλειοῦ.

Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἀκολούθησαν καὶ ἄλλα τρα-
γούδια, τῆς ἀνέμης, τῆς τάβλας καὶ τοῦ γάμου.

Δὲν πέρασε ἀπὸ τότε ἓνας μῆνας, καὶ τὸ χωριὸ
βουῖζει ἀπὸ ἐλληνικὰ τραγούδια. Νομίζεις πὼς βρί-
σκεσαι σ' ἐλληνόφωνο χωριό. « Κάνω ψάρεμα μὲ τὴν
ὕφαντική », λέει στὸν ξάδερφό της ἡ Δέσποινα Ἀνέ-
ζη εὐχαριστημένη. Κι ἐτοιμάζει τὸ ἀρμίδι της γιὰ με-
γαλύτερα ψάρια.

§ 74. Η ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΙΑ ΠΡΟΟΔΕΥΕΙ.

“Όταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδε, πὼς μὲ τὰ τρα-
γούδια γλυκάθηκαν οἱ κοπέλες καὶ οἱ γυναῖκες τοῦ
χωριοῦ, συλλογίστηκε νὰ βάλῃ σ' ἐνέργεια καὶ τὸ χο-
ρό. Γυμνάζει λοιπὸν πρῶτα τίς μαθήτριες τοῦ σχολεί-
ου σ' ἓναν ἐλληνικὸ χορό· κι ἓνα ἀπόγεμα, τὴν ὥρα

πού ἡ νέα αἰθουσα τοῦ σχολείου βούϊζε ἀπὸ γυναῖκες ὁμιλίες, μιλημένες οἱ μαθήτριες ἀπὸ πρωτύτερα, σταίνουν ὅλες τὸ χορό.

Ἡ Κρυσταλλιώ, πρώτη καὶ καλύτερη σέρνοντας τὸ συρτό, ἀνεμίζει μὲ χάρη τὸ μαντήλι της, τραγουδεῖ καὶ λέει :

Πάνω στὴν τριανταφυλλιά
φτιάνει ἡ πέρδικα φωλιά....

Οἱ συμμαθήτριές της ξαναλένε καὶ αὐτὲς τὰ ἴδια λόγια, καὶ τὴν ἀκολουθοῦν στὴ γύρα τοῦ χοροῦ, ὅλες μὲ τὸν ἴδιο χρόνο, μὲ τὰ ἴδια βήματα καὶ μὲ τὰ ἴδια τσακίσματα.

Καὶ τὸ τραγούδι ἐξακολουθεῖ :

Ἀναταράχτη ἡ πέρδικα
καὶ πέσαν τὰ τριαντάφυλλα.
Στείλαν καὶ τὰ μάσανε,
ροδόσταμο τὰ φτιάσανε,
νὰ λούσουν νύφη καὶ γαμπρό,
πεθερὰ καὶ πεθερό
κι ὅλο τὸ συμπεθεριό.

Μὲ τὸ χορὸ ἀμέσως οἱ ἀργαλειοὶ σταματοῦν, κόβονται οἱ ὁμιλίες, καὶ οἱ ματιὲς καρφώνονται στὰ κορίτσια πού χορεύουν. Πῶς τὰ ζηλεύουν παντρεμένες καὶ ἀνύπαντρες ! Ἄχ, νὰ μπορούσαν νὰ χόρευαν κι αὐτὲς ἔτσι ! Ἄχ, νὰ ἤθελε ἡ δασκάλισσα νὰ τίς μάθῃ κι αὐτὲς νὰ χορεύουν ἔτσι !

Ἐκείνη, πού ἔνιωσε τὴν ἐπιθυμίαν τους, ἀμέσως παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι μερικὲς ἀπ' αὐτὲς καὶ τίς κολλᾷ στὴν

οὐρά τοῦ χοροῦ. Τελευταία πιάνεται καὶ ἡ ἴδια· καὶ τοὺς μιλεῖ καὶ τοὺς δίνει θάρρος καὶ τὶς ὁδηγεῖ, πάντα μιλώντας ἑλληνικά, πῶς νὰ κάνουν τὰ βήματά τους καὶ πῶς νὰ προχωροῦν....

Ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ὅλες θέλουν νὰ μάθουν νὰ χορεύουν κι ὅλες ζητοῦν αὐτὸ γιὰ χάρη ἀπὸ τὴν καλὴ τους δασκάλισσα. Ἐκείνη τὸ δέχεται νὰ τὶς μάθῃ ὅλους τοὺς χοροὺς ποὺ ξαίρει, μὲ μιὰ συμφωνία, αὕτη: "Ὅσο εἶναι μαζί, πάντοτε νὰ μιλοῦν ἑλληνικά.

Οἱ Κακοριζικιώτισσες ὄχι μόνο δίνουν τὸ λόγο τους, πῶς πάντα θὰ μιλοῦν ἑλληνικά μαζί της, παρὰ καὶ τὸν βαστοῦν καὶ ὅσο μένουν στὸ σχολεῖο, αὐτὸ γίνονται.

Βέβαια οὔτε ὅλες οὔτε ἀμέσως μποροῦν νὰ τὸ καταφέρουν, νὰ μιλήσουν καλὰ τὴ γλῶσσα μας. Πολλὲς φορὲς ἀνακατώνουν καὶ ἄρβανίτικα. Αὐτὸ ὅμως δὲν τῆς κακοφαίνεται τῆς δασκάλισσας. "Ἰσα ἴσα βρίσκει ἀφορμὴ, διορθώνοντας μὲ καλοσύνη καὶ χαμόγελο τὰ λάθη, νὰ τὶς κἀνῃ νὰ μιλοῦν καλύτερα.

§ 75. Η ΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑ- ΘΕΙΑ ΤΗΣ.

"Ὅταν ἡ Δέσποινα Ἀνέζη εἶδε, πῶς μὲ τοὺς καλοὺς της τρόπους, μὲ τὸ ράψιμο, τὸ γράψιμο, τὸν ἀργαλειό, μὲ τὰ τραγούδια καὶ τὸ χορὸ κατάρθωσε νὰ ἐνθουσιάσῃ τὶς μεγάλες κοπέλες καὶ πολλὲς ἀπὸ τὶς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, εἶπε μὲ τὸ νοῦ της: «Καιρὸς εἶναι νὰ κάμω καὶ τὸ «σύνδεσμο».

Τὴν ἴδια μέρα ποὺ πῆρε τὴν ἀπόφαση αὕτη, κάποιον περιστατικὸ τὴ βοήθησε. Ἐκεῖ ποὺ ἔδειχνε ἓνα χορὸ στὶς μεγάλες μαθήτριες, ἔρχεται μιὰ χωρικὴ ποὺ δὲν εἶχε πατήσῃ ὥς τότε στὸ σχολεῖο, ζητώντας τὴν κόρη

της κάτι νά τῆς παραγγεῖλῃ. Γιὰ νά κάμῃ αὐτό, ἔκοψε τὸ χορό, τῆς μίλησε ἀρβανίτικα καὶ ὕστερα ἔφυγε.

« Οὐφ ! » ἔκαμε τότε ἡ δασκάλισσα μπροστὰ σὲ εἰ-
λες. « Πόσο μοῦ κακοφαίνεται, ὅταν ἀκούω ἑλληνο-
ποῦλες νά μιλοῦν ξένη γλῶσσα. Μοῦ φαίνεται πὼς δὲν
εἶναι ἀδερφές μου παρὰ ξένες ».

— « Ἐγὼ δὲ θὰ ξαναμιλήσω ποτέ μου ἀρβανίτικα »
φώναξε μιὰ ἀρραβωνιασμένη χωριατοπούλα.

— « Κι ἐγὼ τὸ ἴδιο » πετιέται ἄλλῃ νιόπαντρῃ.

— « Ὅποια λέει τέτοιο λόγο πρέπει καὶ νά τὸν βα-
στᾶ » λέει τότε ἡ δασκάλισσα « καὶ ὅποια καταλαβαί-
νει, πὼς μπορεῖ νά βαστάξῃ τέτοιο λόγο κι ἔχει εὐχα-
ρίστηση, μπορεῖ νά γραφῇ ἀδερφή, στὸ « σύνδεσμό
μου » προσθῆτει.

Εἶναι περιττὸ νά εἰποῦμε, πὼς ὅλες οἱ χωρικές, ὅ-
σες ἦταν ἐκεῖ τὸ ἀπόγεμα, παντρεμένες κι ἀνύπαν-
τρες, γράφτηκαν στὸ σύνδεσμο τῆς δασκάλισσας. Καὶ
ἐπειδὴ καθεμιὰ ἦταν ὑποχρεωμένη ὅχι μόνο νά μιλῇ
πάντα ἑλληνικά, μὰ καὶ νά κάμῃ μέλος τοῦ συνδέσμου
καὶ ἄλλῃ μιὰ ἀκόμη. δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς, καὶ σι-
γὰ σιγὰ γράφτηκαν στὸ σύνδεσμο ὅλες σχεδὸν οἱ γυ-
ναῖκες τοῦ χωριοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τίς γριές.

Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ ἑξι μῆνες ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τῆς

δασκάλισσας ή μεγάλη επιθυμία του ξαδέρφου της, ν' άκούση επιτέλους νά μιλοῦν ἑλληνικά στό χωριό, πραγματοποιήθηκε. Δέν εἶναι μόνο τά παιδιά τοῦ σχολείου κοντά σ' αὐτά ὅλος ὁ θηλυκός κόσμος τοῦ χωριοῦ ἔπαψε ἀπό καιρό νά μιλή ἄρβανίτικα.

Μά καί ἄλλα, ἔτσι σπουδαῖα, κατώρθωσε ἡ δασκάλισσα. Ἀφοῦ σχετίστηκε μέ τίς μητέρες τῶν μαθητῶν κι ἔμπαινε συχνά στά σπίτια τους, ἄρχισε μέ τρόπο νά τίς ὀδηγῇ, πῶς νά μεταχειρίζονται πάντοτε τὸ σαποῦνι στό πλύσιμο τῶν ρούχων τους, καί τὸ ζεστό νερό ὅτον καθαρισμό τῶν μωρῶν τους, καί πῶς νά καθαρίζουν καί ν' ἀερίζουν τίς κατοικίες, τὰ στρωσίδια καί τὰ σκεπάσματά τους.

Ἐκτός ὅμως ἀπ' αὐτά, τίς ὠδήγησε καί στή μαγειρική. Ἀφοῦ συνεννοήθηκε πρῶτα μέ τὸν ξάδερφό της, ὥστε νά μεταχειρίζεται τὸ μαγειρεῖό του γιά αὐτὸν τὸ σκοπό, ἄρχισε κάθε Σάββατο ἀπόγεμα νά ἐτοιμάζῃ μέ τὰ μέλη τοῦ συνδέσμου τὸ φαγητὸ τοῦ ξαδέρφου της.

Ἔτσι κάθε βδομάδα οἱ φίλες της μαζί μέ τὸ νέο χορὸ καί μέ τὸ νέο τραγούδι, μάθαιναν νά μαγειρεύουν κι ἀπὸ ἓνα νέο φαγητό.

Κοντά στά μαθήματα αὐτά ἡ δασκάλισσα πρόσθεσε, τὴν ἀνοιξη καί τὸ καλοκαίρι, τὴν περιποίηση τῶν λουλουδιῶν καί τῶν λαχανικῶν. "Ὅταν τὸ σπορεῖο τοῦ σχολικοῦ περιβολιοῦ ἔδωσε γιά ξαναφύτεμα νιόφυτα, μοίρασε στά παιδιά τοῦ σχολείου λογιῶν λογιῶν λουλούδια καί λαχανικά. « Αὐτά ὅλα, εἶπε, νά τὰ φυτέψετε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς αὐλῆς σας. Σὲ δυὸ ἐβδομάδες θὰ περάσω νά τὰ ἰδῶ, καί θὰ ἐξετάσω ποιό ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά θὰ ἔχη τὸν καλύτερο βασιλικό. Αὐτὸν τὸ μῆνα θὰ δώσωμε στὸν Παπασπύρο ἀπὸ τὸ δικό μας

βασιλικό, νὰ μᾶς φωτίσῃ στὸν ἁγιασμὸ τῆς πρωτομηνίας».

“Ὅταν εἶδαν οἱ φιλενάδες τῆς δασκάλισσας τ’ ἀδέρφια τους καὶ τὰ γειτονόπαιδα νὰ κάνουν στὰ σπίτια περιβόλια, ζήτησαν καὶ ζήτησαν κι αὐτὲς νὰ κάμουν τὸ ἴδιο. Ἡ Δέσποινα Ἀνέζη ὅχι μόνο τοὺς μοίρασε ἀπ’ ὅλα τὰ φυτὰ, παρὰ καὶ τοὺς ἔδειξε καὶ πῶς νὰ τὰ περιποιῶνται. « Ἔτσι θὰ ἐξανθρωπιστοῦν περισσότερο » ἔλεγε στὴν Παπασπύραινα· κι ἔτριβε τὰ χέρια ἀπὸ τὴ χαρά της.

§ 76. ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

“Ὅταν ἦρθε ἡ δασκάλισσα στὸ χωριὸ κι ἄρχισε τὴν ἐργασία πὺ εἶδαμε, ὁ ξάδερφός της δὲ σταύ-

ρωσε τὰ χέρια, οὔτε περιωρίστηκε στή δουλειὰ τοῦ σχολείου.

Βέβαια, ὅσα εἶχε κατορθώσει ὡς τότε, ἦταν ἄρεκτά. Ἐκεῖνος ὅμως συλλογίζεται, πὼς στίς ἡμέρες του πρέπει νὰ εὐτυχῇσῃ τὸ χωριό· καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ γίνουν κι ἄλλα ἀκόμη. Γιὰ νὰ γίνουν ὅμως αὐτά, χρειάζεται πάντα νὰ δουλεῦῃ ὁ νοῦς καὶ τῶν δυὸ ξαδέρφων, ποὺ συμπονοῦν τὸ χωριὸ καὶ ξαίρουν τί τοῦ χρειάζεται ἀκόμη.

Οἱ δύο δάσκαλοι βλέπουν, πὼς ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς κακομοιριάς του εἶναι ἡ μεγάλη φτώχεια του. Καὶ ἀλήθεια, ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶναι φτωχοί! Τὰ εἰσοδήματά τους εἶναι καὶ λίγα, εἶναι καὶ μικρά.

Ἀφ'οὔτου οἱ κτηνοτρόφοι ἔκαψαν τὸ μεγάλο κοινοτικό δάσος, λιγότεψαν πάρα πολὺ τὰ εἰσοδήματα ὅλων. Τοὺς ἔλειψε πρῶτα πρῶτα τὸ ταχτικό εἰσόδημα, ποὺ εἶχαν ἀπὸ τὰ ξύλα κι ἀπὸ τὰ κάρβουνα. Ἐπειτα, τὰ καρπερά τ' ἀμπέλια καὶ τὰ παχιά χωράφια τους, μὲ τὰ συχνὰ παραχώματα ἀπὸ τὰ χαλίκια καὶ ἀπὸ τὸν ἄμμο τῶν ρεματιῶν κατάντησαν φτωχὰ καὶ ἄφορα. Καὶ ἐνῶ πουλοῦσαν ἄλλοτε καὶ καλαμπόκι καὶ μούστο ἄρκετό, τώρα μόλις κατορθώνουν νὰ οἰκονομοῦν τὴν μποτότα καὶ τὸ κρασί τῆς χρονιάς.

Ὑστερα, μὲ τὰ στεκάμενα νερά τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, τὸ βδέλλιασμα κι ὁ δάκος παρουσιάζονταν συχνά, κι ἔτσι σόδιαζαν πολὺ λίγα ἀπὸ τίς ἐλιές κι ἀπὸ τὰ γιδοπρόβατά τους.

Αὐτὰ ὅλα τὰ βλέπουν οἱ δυὸ δάσκαλοι καὶ σκέφτονται, πὼς θὰ μπορούσαν νὰ λιγοστέψουν τὴ φτώχεια τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ λιγοστέψουν τὴν κακομοιριά του. Ἐνα εἶναι τὸ γιαιτρικὸ ποὺ βρίσκουν ἀποτελεσματικό: Οἱ χωρικοὶ ν' ἀγοράζουν ὅ,τι τοὺς χρειάζεται

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδης-Παπαχριστοδούλου 11

καὶ νὰ πουλοῦν τὸ κάθετι ποὺ βγάξει τὸ χωριό, συγ-
τροφικά. « Χρειάζονται δίχως ἄλλο συνεταιρισμοί, καὶ
προμηθευτικοὶ καὶ παραγωγικοὶ » λέει κάθε φορά ὁ
Πέτρος Ἀνέξης, κλείνοντας τὴ συζήτηση.

— « Νὰ γίνουν, Πέτρο, κι' ἐγὼ εἶμαι σύμφωνη μὲ τὴ
γνώμη σου » τοῦ ἀπαντᾷ ἡ ξαδέρφη του.

— « Μὰ οἱ συνεταιρισμοὶ δὲ θὰ γίνουν μόνοι τους,
Δέσποινα, οὔτε ἀπὸ τὸ Ζαβόπουλο. Ἀνάγκη, καθὼς
βλέπω, νὰ καταπιαστοῦμε καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα, καὶ νὰ
τὸ καταπιαστοῦμε μὲ τὰ σωστά μας » λέει, κοιτάζον-
τας στοχαστικὰ τὴ συνεργάτισσά του ὁ Πέτρος.

-- « Σύμφωνη καὶ σ' αὐτό » τοῦ ἀπαντᾷ ἐκείνη.

§ 77. ΟΙ ΑΥΓΟΥΛΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ.

Ὅταν ἀποφασίστηκε αὐτὸ ἀπὸ τοὺς δυὸ δασκά-
λους, ἄρχισε ὁ Πέτρος Ἀνέξης νὰ ἐξηγῇ στοὺς χω-
ρικοὺς πόσο θὰ ὠφελιοῦνταν, ἂν ἤθελαν νὰ ἐνωθοῦν
ὅλοι σ' ἓνα μεγάλο συνεταιρισμό, γιὰ νὰ πουλοῦν μα-
ζεμένα ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ χωριοῦ τους. « Μ' αὐτὸ τὸν
τρόπο, τοὺς ἔλεγε, θὰ κερδίζετε διπλὰ καὶ τρίδιπλα ἀπ'
ὅσα κερδίζετε τώρα ». Καὶ τοὺς ἐξηγεῖ πῶς θὰ γινό-
ταν αὐτὸ τὸ θᾶμα καὶ πῶς θὰ λειτουργοῦσε ὁ συνεται-
ρισμός.

Οἱ χωρικοὶ ὅμως, μὴν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη ὁ ἓνας
στὸν ἄλλο, κουνοῦν τὸ κεφάλι καὶ ἀπαντοῦν : « Δὲ γί-
νονται αὐτὰ τὰ πράγματα ἐδῶ, κύρ δάσκαλε ! » Ἄλλοι
πάλι λένε : « Τί λές, δάσκαλε ; νὰ ἐμπιστευτῶ ἐγὼ τὴν
περιουσία μου σὲ ἄλλον ! Τρελὸς εἶμαι ; θὰ μοῦ τὴν
κλέψῃ, θὰ μοῦ τὴν καταχραστῇ. Ποτέ μου δὲ θὰ κάμω
τέτοια ἄνοησία ».

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὅμως καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἄ-

πελπίζεται. «'Αν καταφέρω νά τοὺς δείξω, πόσο μεγάλη εἶναι τὰ κέρδη τους ἀπὸ ἓνα τέτοιο συνεταιρισμό, ἔλεγε σὴν ξαδέρφη του, θὰ τοὺς πείσω».

Ζητοῦσε λοιπὸν νὰ βρῇ κατάλληλη περίσταση, γιὰ νὰ δείξῃ αὐτὸ στοὺς χωρικοὺς· καὶ γιὰ καλὴ τύχη τοῦ χωριοῦ τὴ βρῆκε γρήγορα.

Ἦταν Κυριακὴ. Εἶχε τελειώσει ἡ λειτουργία καὶ οἱ χωρικοὶ εἶχαν σκορπιστῇ στὰ μαγαζιά. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀντὶ νὰ πάρῃ τὸν καφέ στὸ σπίτι μὲ τοὺς φίλους του, τράβηξε στὸ μαγαζὶ τοῦ Γιουρούκου.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ δυὸ ξένοι μπῆκαν καὶ κάθησαν στὸ ἴδιο μαγαζὶ. Ἦταν γυρολόγοι μικροέμποροι γνωστοί, γιατί περνοῦσαν ταχτικὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ κι ἀγόραζαν τ' αὐγά καὶ τίς κότες του. Κάθισαν κι αὐτοὶ νὰ πιοῦν. Κάποιος τότε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τοὺς ρώτησε ἀρβανίτικα: «Καὶ πόσα τὰ βάλατε σήμερα;»

— «Σήμερα θὰ δώσωμε τέσσερα λεφτὰ γιὰ τὸ καθένα. Ἀκρίβηναν, βλέπεις, λίγο σὴν Ἀθήνα, τὰ ἀ-

κριβήναμε κι ἐμεῖς ἓνα λεφτό », ἀπάντησε ὁ ἓνας. « Τί να κάμωμε ; πολεμοῦμε νὰ βγάλωμεε τὸ ψωμί μας. Μισὸ λεφτὸ ἂν κερδίσωμε ἀπὸ τὸ κάθε αὐγὸ, εὐχαριστημένοι εἴμαστε » πρόσθεσε ὁ ἄλλος παραπονιάρικα.

Στὸ μυαλὸ τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, μόλις ἄκουσε αὐτά, ἄστραψε ἡ σκέψη : « Νά, ἡ περίστασις ποὺ ζητοῦσα! Μοῦ τὴ δείχνουν οἱ αὐγουλάδες ».

« Τί θὰ λέγατε, κύριοι » λέει στοὺς χωρικούς, μόλις ἔφυγαν ἐκεῖνοι, « ἂν σᾶς ἔδινε κανεὶς δέκα λεφτὰ τὸ κάθε αὐγὸ ὡς τὴ Λαμπρὴ ; »

— « Μᾶς περιπαίζεις, δάσκαλε ; Εἶμαι πενήντα χρόνων καὶ δὲ θυμοῦμαι ὡς τώρα καμιὰ φορὰ στὸ χωριὸ νὰ ἔχη πουληθῇ αὐγὸ δέκα λεφτὰ. Ποῦ εἶναι αὐτὸς ποὺ δίνει τόσα ; Δεῖξε τον ! » ἀπάντησε κάποιος ἀπὸ ἓνα γειτονικὸ τραπέζι.

— « Λοιπὸν, κύριοι, ἐγὼ ἀγοράζω ὅλα τ' αὐγὰ τοῦ χωριοῦ ὡς τὴ Λαμπρὴ πρὸς δέκα λεφτὰ τὸ ἓνα, μὲ τὴ συμφωνία ὅμως, ὅλοι οἱ χωριανοὶ νὰ ὑπογράψουν, πῶς δὲ θὰ πουλήσουν αὐτὸν τὸν καιρὸ οὔτε ἓνα αὐγὸ σὲ ἄλλον ἀπὸ μένα ».

— « Ὅσο γι' αὐτό, μὴ φοβᾶσαι » εἶπε ἓνας. « Ποῦ θὰ βρεθῇ ἔμπορος νὰ δώσῃ τέτοια τιμὴ ; »

— « Λοιπὸν σύμφωνοι ; » ξαναρώτησε ὁ δάσκαλος.

— « Καὶ πῶς θὰ πληρωνόμαστε ; » ρώτησαν πολλοί.

— « Καθημερινὰ καὶ στὸ χέρι ! » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης γελώντας.

Τὴν ἴδια μέρα ὡς τὸ βράδυ, ἀφοῦ συνεννοήθηκαν μεταξύ τους οἱ χωρικοί, ὑπόγραψαν τὸ συμφωνητικὸ τῆς δουλειᾶς, ὅλοι μαζί καὶ ὁ δάσκαλος.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ταχυδρόμιζε γράμμα τοῦ στὴν Ἀθήνα, καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες ἔ-

παιρνε ἀπάντησιν ποὺ ἔλεγε, πῶς κάποιος μεγαλοέμπορος αὐγῶν δέχεται ν' ἀγοράζῃ τ' αὐγὰ τοῦ χωριοῦ, ὅσα καὶ νὰ εἶναι, πρὸς δεκατρία λεφτὰ τὸ ἓνα, φτάνει νὰ τοῦ παραδίδωνται κάθε δεύτερη μέρα στὴν Πλαγιά καλὰ συσκευασμένα. Τὰ χρήματα πάντοτε μετρητὰ.

Μόλις πῆρε τὴν ἀπάντησιν ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀμέσως μίσθωσε μὲ ἱκανοποιητικὸ ἡμερομίσθιο ἓναν ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ μὲ τρία καλὰ ζῶα.

Ὁ νέος αὐτός, ἀφοῦ μὲ χρήματα τοῦ δασκάλου ἀγόραζε ὄλα τ' αὐγὰ ποὺ τοῦ ἔφερναν σπίτι του μὲ δέκα λεφτὰ τὸ ἓνα, τὰ συσκεύαζε κατάλληλα σὲ μεγάλες κόφες καὶ, φέρνοντάς τα κάθε δεύτερη μέρα στὴν Πλαγιά, τὰ παράδινε στὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ μεγαλοεμποροῦ καὶ ἔπαιρνε τὴν ἀξία τους. Ὑστερα, γυρίζοντας πίσω στὸ χωριό, ἔδινε λογαριασμὸ στὸ δάσκαλο καὶ σημείωση ταχτική, πόσα αὐγὰ ἀγόραζε κάθε μέρα ἀπὸ τὸν κάθε χωρικό.

§ 78. ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

Ὅταν τελείωσε ὁ πρῶτος μῆνας, ὁ Πέτρος Ἀνέξης προσκάλεσε στὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου τοὺς πελάτες του, μαζὶ μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν Παπασπύρο, καὶ τοὺς εἶπε :

« Ἐσεῖς, πουλώντας σ' ἐμένα τ' αὐγὰ σας πρὸς δέκα λεφτὰ τὸ ἓνα, νομίζετε πῶς τάχα ἐγὼ ἔχω ζημιωθῇ ὡς τώρα, δὲν ξαίρω πόσα. Ἐγὼ ὅμως σὰς βεβαιώνω, πῶς ὄχι μόνο δὲ ζημιώθηκα, παρὰ κι ἔχω κερδίσει μέσα σ' ἓνα μῆνα χίλιες πεντακόσιες δραχμές. Νά, καὶ ὁ λογαριασμός, γιὰ νὰ πιστέψετε ! » Καὶ τοὺς ἐξήγησε μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σῖγμα, πῶς βγήκε τόσο μεγάλο κέρδος ἀπάνω σὲ τόσο λίγο καιρό. Ὑστερα πρόσθεσε :

«Τὸ κέρδος αὐτὸ κοντὰ στὸ ἄλλο ποὺ εἶχατε, πουλῶν-
τας τ' αὐγὰ σας σὲ τρίδιπλη τιμὴ, θὰ ἦταν δικό σας
καὶ ὁ καθένας σήμερα θὰ μοιραζόταν ἀκόμη ποίος δέ-
κα πέντε, ποίος εἴκοσι καὶ ποίος περισσότερες δραχ-
μές, κατὰ τ' αὐγὰ ποὺ μοῦ ἔχει πουλήσει ὅλον τὸ μῆ-
να. Ἐσεῖς ὅμως μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχετε ἐμπιστοσύνη στὰ
λόγια μου οὔτε καὶ μεταξὺ σας, τὸ χάσατε αὐτὸ τὸ
κέρδος. Τὸ ἀφήσατε σ' ἐμένα! Μὰ κι ἐγὼ δὲ θὰ τὸ
κρατήσω, γιατί δὲν ἦρθα στὸ χωριό σας, γιὰ νὰ κάμω
τὸν αὐγουλὰ. Τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι δικά σας καὶ θὰ
μείνουν γιὰ ὅλους σας, γιὰ ὅλη τὴν κοινότητα τοῦ χω-
ριοῦ σας. Μπορεῖ μιὰ μέρα νὰ χρησιμέψουν γιὰ κανέ-
να κολὸ σκοπό, σὰν τὰ χρήματα ἀπὸ τὰ βδελλιασμένα

γιδοπρόβατά σας. "Ας μείνουν λοιπὸν γιὰ τὴν ὥρα στὰ χέρια τοῦ Παπασπύρου. Ἀργότερα θὰ ἰδοῦμε, ποῦ θὰ τὰ χρησιμοποιήσωμε». — Καὶ λέγοντας αὐτά, παράδω-
σε στὰ χέρια τοῦ Παπασπύρου ἓνα χιλιάρικο κι ἓνα πεντακοσάρικο. — Ὑστερα ἐξακολούθησε : « Ὅσο γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺ ἀρχίσαμε, ἂν θέλετε, ἐξακολουθοῦμε καὶ τὸ δεύτερο μῆνα, ὅπως συμφωνήσαμε. Ἄν πάλι θέ-
λετε ὅλο τὸ κέρδος νὰ εἶναι δικό σας, τότε.....»

— « Τί πρέπει νὰ κάμωμε, δάσκαλε ; Πῆτε μας ! »
φώναξαν πολλοὶ ἀνυπόμονα.

— « Ἐκεῖνο ποὺ σὰς πρότεινα τόσες φορές καὶ δὲν τὸ δεχτήκατε : νὰ συντροφέψετε ! »

— « Νὰ τὸ κάμωμε, νὰ κάμωμε ἀμέσως ὅ,τι μᾶς λές »
εἶπαν ὅλοι.

Αὐτὸ ζητοῦσε καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης.

Τὴν ἴδια μέρα ἱδρυσε δύο παραγωγικοὺς συνεται-
ρισμούς, ἓνα γιὰ τὸ πούλημα τῶν αὐγῶν, καὶ τὸν ἄλ-
λο γιὰ τὸ πούλημα τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τοῦ
χωριοῦ.

Γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς συνεταιρι-
σμούς ὑποχρέωσε τὰ μέλη καὶ διάλεξαν μιὰ ἐπιτροπὴ
ἀπὸ πέντε πρόσωπα. Τὰ καθήκοντα τοῦ γραμματικοῦ
καὶ στὸν ἓνα καὶ στὸν ἄλλο δέχτηκε νὰ τὰ ἐκτελῇ ὁ
ἴδιος, χωρὶς καμιὰ πληρωμή.

Μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς βλέπουν τώρα
ὀλοφάνερα οἱ χωρικοί, πὼς τὰ κέρδη τους μεγαλώ-
νουν, καὶ τὸ μεγάλωμα αὐτὸ τὸ χρωστοῦν στὸ δάσκαλο
ποὺ τοὺς ἀνοίξε τὰ μάτια. Τὸν εὐλογοῦν λοιπὸν ὅπου
σταθοῦν κι ὅπου βρεθοῦν, καὶ τὸν ἀκοῦνε πρόθυμα σὲ
ὅ,τι τοὺς πῇ.

Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν τοὺς πρότεινε ἀργότερα νὰ συν-
τροφέψουν πάλι, γιὰ νὰ προμηθευτοῦν μὲ τὴν ὥρα τους

θεικὸ χαλκὸ γιὰ τὸ ράντισμα τῶν ἀμπελιῶν, καὶ νὰ στείλουν νὰ φέρουν ἀπὸ τὴ Ἀθήνα εἰδικὸ τεχνίτη, γιὰ νὰ διορθώσῃ τὰ κρασιά τους ποὺ ἄρχισαν νὰ κόβωνται, δέχτηκαν πρόθυμα καὶ τὰ δύο.

§ 79. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Ἐνῶ ἔτσι νύχτα μέρα κοπιάζουν οἱ δυὸ δάσκαλοι γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ, οἱ προσωπικοὶ τους ἐχτροὶ δὲν παύουν νὰ σκέφτονται, πῶς νὰ τοὺς διώξουν ἀπ' αὐτό. Αὐτοὶ εἶναι ὅλοι ὅλοι τέσσερεις : ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος καὶ οἱ δυὸ μπακάληδες. Ὁ φθόνος, τὸ πείσμα καὶ τὸ συμφέρον συντρώφεψαν αὐτὴ τὴ φορά, καὶ σπρώχνουν τέσσερεις ἀνθρώπους νὰ ἐξολοθρέψουν τοὺς δασκάλους.

Γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνοι ποὺ νιώθουν τοὺς σκοπούς των, μὰ καὶ ποὺ δὲν τοὺς φοβοῦνται, γελώντας λένε μεταξὺ τους : « Ὅπως τὸ χωριὸ ἔκαμε τοὺς συνεταιρισμούς του, ἔτσι καὶ οἱ φίλοι μας ἔκαμαν τὸ « συνεταιρισμὸ τῆς καταστροφῆς μας ».

Μὰ γιατί αὐτοὶ οἱ τέσσερεις Κακοριζικιώτες θέλουν νὰ καταστρέψουν τοὺς δασκάλους τοῦ χωριοῦ ;

Ὁ πάρεδρος δὲ χωνεύει διόλου τὸ δάσκαλο. Βλέπει πῶς ὅσες φορές τὰ ἔβαλε μαζί του, πάντα βγῆκε νικημένος. Νιώθει ἀκόμη, πῶς μέρα μὲ τὴν ἡμέρα λιγοστεύει ἢ παλιά του ὑπόληψη καὶ μεγαλώνει ἢ θέση τοῦ δασκάλου. Τώρα πιά κανένας δὲν προσέχει στὰ λόγια του, οὔτε σηκώνεται ἀπὸ τὸ κάθισμά του, καθὼς πρῶτα, νὰ τοῦ τὸ προσφέρῃ. Τὸ ἐναντίον ὅσες φορές μπῇ ὁ δάσκαλος στὸ μαγαζί, ἀμέσως οἱ καθισμένοι τοῦ προσηκώνονται καὶ ὁ καθένας θέλει νὰ τοῦ δώσῃ τὸ δικό του κάθισμα.

Μὰ καὶ τὴ δασκάλισσα δὲν τὴ χωνεύει ὁ κύρ πά-
ρεδρος. « Ἀκοῦς ἐκεῖ, λέει στὴ γυναῖκα του, νὰ μὴ μὲ
φοβᾶται καὶ νὰ μὴ μοῦ στείλῃ οὔτε ἓνα ζευγάρι παν-
τοφλές κεντημένες ! »

Ὁ Ζαβόπουλος πάλι ἔχει πολλές ἀφορμές κι αὐτὸς
γιὰ νὰ μὴ συμπαθῇ οὔτε τὸν ἓνα οὔτε τὸν ἄλλο.

Βλέπει πῶς, ἀφότου αὐτοὶ πάτησαν τὸ πόδι τους
στὸ χωριό, ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν τὰ εἰσοδήματα καὶ
ἡ ὑπόληψή του. Λίγο λίγο ἔπαψαν οἱ χωρικοὶ νὰ τρέ-
χουν σ' αὐτόν, γιὰ νὰ τοὺς γράφῃ τὰ γράμματά τους,
τὶς ἀναφορὲς καὶ τὰ συμφωνητικά τους. "Ολοὶ καὶ ὅ-
λες τρέχουν στὸ δάσκαλο καὶ στὴ δασκάλισσα. "Ετσι
χάνει τόσα καὶ τόσα δίδραχμα καὶ τάληρα καὶ χιλιά-
ρικοις μπουκάλες κάθε μέρα !

"Επειτα, ἀφότου ἄρχισε τὶς ὁμιλίες του ὁ δάσκα-
λος στὴν ἐκκλησίᾳ, βλέπει μὲ λύπη ὁ δικολάβος, πῶς
λίγοι τρέχουν σ' αὐτόν γιὰ καταγγελίες καὶ ἀγωγές.
Μὰ καὶ οἱ ζωοκλοπὲς καὶ οἱ καβγάδες λιγότεψαν στὸ
χωριό· καὶ πολλὰ μικρομαλώματα ποὺ εἶχαν μεταξύ
τους οἱ χωρικοί, τοὺς τὰ λύνει τώρα ὁ παπὰς ἢ ὁ δά-
σκαλος, χωρὶς ν' ἀναγκάζονται νὰ τρέχουν στὸ εἰρη-
νοδικεῖο καὶ νὰ πληρώνουν δικηγορικὰ στὸ Ζαβό-
πουλο.

Οἱ δυὸ μπακάληδες πάλι ἔχουν σπουδαίους λό-
γους νὰ ἐχτρεύονται τοὺς δασκάλους. Πιστεύουν, πῶς
ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἦρθαν, δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ
τοὺς ζημιώνουν. Βλέπουνε πῶς μὲ τὸ νὰ τραβήξῃ ὁ
δάσκαλος τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὰ μαγαζιά τους
στὸ σχολεῖο, καὶ ἡ δασκάλισσα τὶς μεγάλες κοπέλες,
τοὺς πῆραν τοὺς καλυτέρους πελάτες τους. Οἱ νέοι δὲν
πίνουν πιὰ οὔτε χαρτοπαίζουν στὰ μαγαζιά· καὶ οἱ κο-

πέλες ψωνίζουν τις κουβαρίστρες, τὰ νήματα καὶ τὶς βελόνες ἀπὸ τὸ μαθητικὸ συνεταρισμὸ.

Ἔπειτα, μὲ τὸ νὰ κερδίζουν τώρα οἱ χωρικοὶ μὲ τοὺς συνεταρισμοὺς περισσότερα, δὲν ψωνίζουν πιά ἀπὸ τὰ μαγ'αζιά τους μὲ πίστωση. Κι ἔτσι οἱ μπακάληδες δὲ βρίσκουν εὐκαιρία, καθὼς πρῶτα, νὰ φουσκώσουν τοὺς λογαριασμοὺς των. Μὰ καὶ πῶς ἐξ αἰτίας τῶν δασκάλων δὲ μποροῦν νὰ τρυγοῦν καθημερινὰ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, καὶ πῶς διώρθωσαν οἱ χωρικοὶ τὰ κομμένα κρασιά τους καὶ δὲν ἀγόρασαν ἀπ' αὐτοὺς τὸ θεικὸ χαλκὸ, καὶ αὐτὰ εἶναι σπουδαῖες ἀφορμὲς νὰ τοὺς ἀντιπαθήσουν.

Σ' αὐτοὺς τοὺς φανεροὺς ἐχτροὺς τῶν δασκάλων προστέθηκε τελευταία καὶ πέμτος, ὁ ἐνωματάρχης Καραμπίνιας. Καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι διόλου εὐχαριστήμενος μὲ τοὺς δασκάλους. Βλέπει πῶς ἐξ αἰτίας τοῦ Πέτρου Ἀνέζη λιγότεψαν οἱ ἀλληλοκαταγγελίες καὶ τὰ εἰκοσιπεντάρικα καὶ τ' ἄλλα φιλοδωρήματα ποὺ ἔπαιρνε. « Ἄν πᾶμε ἔτσι, συλλογίζεται, θὰ μείνω μονάχα μὲ τὶς 45.80 τὸ μῆνα, μὲ τὸ μισθό μου· καὶ τότε πῶς θὰ ζήσω ; »

Βέβαια ἡ ψυχὴ τοῦ συνεταιρισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ Ζαβόπουλος. Μὰ καὶ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους συντρόφους δὲ μένει πίσω στὸ νὰ σοφιστῇ τῇ χειρότερῃ κατηγορίᾳ γιὰ τὸ δάσκαλο καὶ τῇ δασκάλισσα, γιὰ νὰ πετύχῃ ὁ σκοπὸς τους. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ περιωρίζονταν νὰ συκοφαντοῦν τοὺς δυὸ κρυφὰ στοὺς χωριανούς, ἀργότερα, ἅμᾳ εἶδαν πῶς αὐτοὶ δὲν τοὺς πιστεύουν καὶ οἱ δάσκαλοι δὲν τοὺς προσέχουν, ἄρχισαν ν' ἀπλώνουν τὶς συκοφαντίες καὶ παραπέρα ἀπὸ τὸ χωριό.

§ 80. ΔΑΓΚΑΝΟΥΝ ΠΕΤΡΕΣ ΠΟΥ ΓΣΑΚΙΖΟΥΝ ΔΟΝΤΙΑ.

Καὶ νὰ τί σοφίζονται ! Μιὰ καὶ δυὸ καταγγέλλουν τὸ δάσκαλο, πῶς τάχα μπερδεύεται στὰ πολιτικὰ κι ἔτσι κάνει ἄνω κάτω τὸ χωριό.

Τὴν καταγγελία τὴ στέλνουν στὸ βουλευτὴ τοῦ τόπου. Ὑπογράφουν οἱ πέντε, μὰ βάζουν καὶ ἑκατὸ ἄλλες ὑπογραφές τῶν χωριανῶν τους, χωρὶς νὰ τοὺς ρωτήσουν !

Ὁ βουλευτὴς πιστεύει, πῶς εἶναι ἀληθινές οἱ ὑπογραφές καὶ οἱ κατηγορίες τῆς καταγγελίας, καὶ ζητᾷ ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ νὰ τιμωρήσῃ τὸ δάσκαλο.

172
 Ο ύπουργος όμως, όταν διάβασε την έκθεση του επιθεωρητή για τὸ δάσκαλο τοῦ Κακορίζικου, ἀντὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τοῦ ἔστειλε τὴν εὐαρέσκειά του, προστάζοντας νὰ τοιχοκολληθῇ τὸ ἔγγραφό του στὸ κεντρικώτερο μέρος τοῦ χωριοῦ.

“Ὅταν πῆρε ὁ ἀστυνομικὸς σταθμάρχης ἀπὸ τὸ νομάρχη τὴ διαταγὴ νὰ τοιχοκολλήσῃ τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ ὑπουργοῦ γιὰ τὸ δάσκαλο, ἀναψε ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Ἀμέσως προσκαλεῖ στὸ σταθμὸ τοὺς ἄλλους συντρόφους του, καὶ διαβάζοντας τὸ ἔγγραφο τοὺς λέει : « Μὲ τίς κατὰγγελίες τοῦ κυρ Χρίστου ἀπὸ δῶ δὲ βγαίνει τίποτε. ”Ἰσια ἴσια, ἀντὶ νὰ διώξωμε ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ δάσκαλο, τὸν στερεώσαμε πιὸ καλὰ μὲ τὴν εὐαρέσκειαν ποὺ πῆρε. Ὁ κυρ Χρῖστος δὲν ξαίρει ἀπὸ τέτοιες δουλειές. Αὐτὲς δὲ χρειάζονται πένες καὶ χαρτιά. Χρειαζέται σχέδιο στρατηγικόν. Καὶ ἀπ’ αὐτὰ τὰ πράγματα μονάχα ἐμεῖς οἱ στρατιωτικοὶ νιώθομε. Ἀκούστε λοιπὸν τί πρέπει νὰ γίνῃ, γιὰ νὰ τελειώνωμε μιὰ γιὰ πάντα μὲ τὸ φίλο μας ! » Καί, πλησιάζοντας τὸ σκαμνὶ κοντὰ στοὺς συντρόφους του, ἀρχίζει χαμηλόφωνα νὰ ξετυλίγῃ μὲ τὰ λόγια ὀλόκληρο σχέδιο, ποὺ μὲ αὐτὸ θὰ κατάρθωνε νὰ χώσῃ στὴ φυλακὴ τὸν Πέτρο Ἀνέζη. « “Ὅσο γιὰ τὴ δασκάλισσα, αὐτὴ θὰ φύγῃ μόνη της ὕστερ’ ἀπ’ αὐτό » πρόσθεσε τελευταῖα.

Οἱ σύντροφοί του, ἀκούοντας αὐτά, θάμασαν τὴν ἐξυπνάδα του. Ὁ πάρεδρος μάλιστα τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ εἶπε : « Σοῦ ἀξίζουν τὰ γαλόνια ποὺ φορεῖς, κυρ νωματάρχη ! Κανέννας ἀπὸ μᾶς δὲ μποροῦσε νὰ συλλογιστῇ τέτοιο πρᾶμα. Μπράβο σου ! »

Οἱ ἄλλοι ἔμειναν σύμφωνοι νὰ βάλουν ἀμέσως σὲ πρᾶξιν τὸ σχέδιόν αὐτό. Καὶ τόσο πιστεύουν, πῶς θὰ πετύχῃ, ὥστε φεύγοντας γιὰ τὸ σπίτι, ἀκούστηκαν νὰ λέ-

νε μεταξύ τους : « Έτσι μόνο θά μπορέσωμε νά τοὺς ξεφθρτωθοῦμε καὶ τοὺς δυὸ ἀπὸ τὸ χωριό ! » /

§ 81. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΗ.

Ὁ μικρὸς κάμπος τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ γύρω βουναλάκια του μοσκομυρίζουν καταπράσινα. Στὸν κάμπο οἱ ἀγριοβιολέττες καὶ τὸ χαμομήλι, στίς πλαγιὰς τοῦ θυμάρι καὶ ἡ ρίγανη. Οἱ παπαροῦνες, χιλιάδες ἀμέτρητες, βάφουν τὸ λιβάδι καὶ στολίζουν τὰ χλωρὰ σπαρτὰ τῶν χωραφιῶν. Τὸ χαμομήλι στρῶμα. Οἱ γριές, ἐδῶ κι ἐκεῖ σκυμμένες, κορφολογοῦν γιὰ τὸ χειμῶνα τὸ χαμομήλι· νὰ λούσουν τὸ κεφάλι, νὰ πιοῦν ζεστό. Τὰ λιγοστὰ δέντρα τοῦ χωριοῦ, φουντωμένα καὶ ἱσκιωμένα, σηκώνουν τὸ ἀνάστημά τους καταπράσινο. Δροσούλα μαγιάτικη καὶ χαρὰ Θεοῦ !

Τὰ παιδιὰ πρῶι πρῶι μὲ τοὺς δασκάλους μαζί βγαίνουν ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο τοῦ σχολείου τραγουδώντας :

Καλῶς τογε τὸ Μάη, τὸ χρυσομάη !

Μὲ τ' ἄνθη στολισμένος ἦρθε πάλι.

Τραγουδοῦν τὸ Μάη γύρω στὰ κλαδιά....

Θὰ πᾶνε ἐκδρομὴ στὴν «Κρυόβρυση», μιὰ ὁμορφὴ τοποθεσία κοντὰ στὸ μεγάλο δάσος, τὸ Μαυρόλογκο, ὡς μιὰ ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐκεῖ θὰ γιορτάσουν τὴν πρωτομαγιά καὶ θὰ περάσουν ὅλη τὴν ἡμέρα. Γι' αὐτὸ πᾶνε πρῶι, καὶ γι' αὐτὸ χαίρονται καὶ τραγουδοῦν μὲ τόση ὄρεξη τὸ Μάη. Ἀντιλαλοῦν τὰ στενὰ δρομάκια τοῦ χωριοῦ καὶ παραπέρα οἱ πλαγιὰς τῶν βουνῶν τὰ τραγούδια τῶν παιδιῶν. Νομίζεις

πώς ἀπ' ὅπου περνοῦν τὰ παιδιὰ σκορποῦν παντοῦ τὴ ζωή.

Προχωροῦν ὁλοένα ἀνηφορίζοντας. Στὸ πέρασμά τους τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ γυρίζουν τὸ κεφάλι τους καὶ κοιτάζουν συμπαθητικὰ τὰ παιδιὰ. Καὶ σὰ νὰ τ' ἀναγνωρίζουν, μουγκρίζουν τὰ βόδια, χλιμιντροῦν τ' ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια, καὶ φωνάζουν τὰ γαϊδουράκια.

Σὲ λίγο ὅμως παύουν τὰ τραγοῦδια. Τί νὰ τρέχη τάχα ; Κάποιος μαθητής, καθὼς τραγουδοῦσε, ἔβαλε τὸ χέρι στὸ ταγάρι του, καὶ ἅμα ἔπιασε τὸ φρέσκο τυρί, τοῦ κινήθηκε ἡ ὄρεξη. Στὴν ἀρχὴ τὸ τσίμπησε, ὕστερα δὲ βάσταξε, ἄρχισε νὰ τὸ τρώῃ μὲ τὸ ψωμί. Ἦταν τόσο νόστιμο ! Ἀμέσως ἄφησε τὸ τραγοῦδι. Τὸν ἔνιωσε ὁ πλαγινός του, ζήτησε καὶ ἄρχισε κι αὐτὸς νὰ κάνῃ τὸ ἴδιο, κόβοντας τὸ τραγοῦδι. Καὶ νὰ τον τώρα ! Κάθε λίγο χώνει τὸ χέρι στὸ ταγάρι του καὶ βγάζοντας ἀπὸ μέσα τὰ φρέσκα κρεμμυδάκια, τὶς ἐλιές καὶ τὸ ψωμί, τὰ τρώει !

Δὲν περνοῦν λίγα λεπτά τῆς ὥρας καὶ τὰ ἑκατὸν τριάντα παιδιὰ παίρνουν τὸ πρόγεμά τους περπατώντας !

Βλέποντας αὐτὸ οἱ δάσκαλοί τους, θέλησαν νὰ τὰ ἐμποδίσουν, μὰ ἦταν ἄργά. Αὐτὰ εἶχαν φάει κιόλας !

« Συχώρεσέ τους, Πέτρο, εἶπε γελώντας ἡ ξαδέρφη του. Δὲ φταίνει τὰ παιδιὰ, παρὰ ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς ἐξοχῆς, ποὺ κεντᾷ καὶ τὴ δική μας ὄρεξη ! »

“Υστερα ἀπ’ αὐτὸ τὸ πρόγεμα τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν πάλι τὰ γέλια, τ’ ἀστεῖα καὶ τὰ τραγούδια τους. Λογαριάζουν τί ὥραία ποὺ θὰ περάσουν, ὅταν φτάσουν ἐκεῖ στὴν Κρυόβρυση. Θὰ παίξουν, θὰ χορέψουν, θὰ πηδήσουν καὶ κουρασμένα θὰ ξαπλωθοῦν στὸ καταπράσινο χαλί, ποὺ τοὺς ἔχει στρωμένο ἡ φύση. Καὶ ὅταν ψηθοῦν τὰ πέντε κατσίκια, ποὺ ἔχουν ἀγοράσει μὲ τὶς οἰκονομίες τοῦ συνεταρισμοῦ τους, ἅ, τότε θὰ στρωθοῦν στὸ φαγὶ καὶ θὰ φᾶνε, θὰ φᾶνε. Ὅσπου νὰ χορτάσουν ! ”Ετσι θὰ χαροῦν τὴν ἐξοχή καὶ ἡ ἐξοχή αὐτά !

“Ενα — δύο, ἕνα — δύο !

Καλῶς τονε τὸ Μάη, τὸ Χρυσομάη !.....

§ 82. ΤΟ ΑΝΑΠΑΝΤΕΧΟ ΚΑΛΟ ΤΗΣ ΚΡΥΟΒΡΥΣΗΣ.

Ἡ Κρυόβρυση ποτὲ ἄλλοτε δὲ θυμᾶται τέτοια εὐτυχία σὰν τὴ σημερινή, τόσα χρόνια ποὺ χύνει τὸ κρυσταλλένιο νερό της.

Καὶ τί δὲν ἄκουσε, καὶ τί δὲν εἶδε ὅλη ἐκείνη τὴν ἡμέρα ! Τί συντροφιά ἦταν ἐκείνη ! Ἑκατὸν τριάντα παιδιὰ τοῦ σχολείου νὰ τὴν τριγυρίζουν, νὰ τὴν τραγουδοῦν, νὰ κάθωνται κοντὰ της, νὰ τὴ χαϊδεύουν, βουτώντας τὰ χέρια τους, νὰ πίνουν τὸ νερό της, καὶ τέλος νὰ τὴν ἀνθοστολίσουν σὰ νύφη !

“Αχ, νὰ εἶχε πάντα τέτοια συντροφιά ἡ Κρυόβρυση ! Μὰ ποῦ νὰ τὴ βρῇ ἐκεῖ στὴν ἐρημιὰ ποὺ βρίσκεται !

“Υστερα, μήπως εἶναι πάντοτε πρωτομαγιά ;....

Τὸ ἀπόγεμα ὥστόσο ὅλα τὰ παιδιὰ παράτησαν τὴν ὁμορφὴ βρυσούλα, καὶ σκορπίστηκαν ἐδῶ κι ἐκεῖ, γιὰ νὰ μαζέψουν ἀγριολούλουδα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ δάσους. Θέλουν νὰ φτιάσουν μάηδες, νὰ τοὺς κρεμάσουν ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ τους γιὰ τὴν καλὴ χρονιά. Πολλὰ ἀνηφορίζουν στὶς βουνοπλαγιές, ἄλλα χώνονται στὸ γειτονικὸ Μαυρόλογγο. Τὸ καθένα στολίζει, ὅσο μπορεῖ καλύτερα, τὸ μάη του, καὶ κρατώντας τὸν ὕστερα στὸ κεφάλι, γυρίζει στὴν Κρυόβρυση, γιὰ νὰ τὸ δείξῃ στὴ δασκάλισσά του.

Ἀντηχοῦν οἱ γύρω βουνοπλαγιές καὶ ὁ Μαυρόλογγος ἀπὸ τὸ θόρυβο καὶ τὶς παιδιὰτικες φωνές.

Οἱ δυὸ δάσκαλοι εὐτυχισμένοι γιὰ τὴ χαρὰ τῶν μαθητῶν τους, κάθονται κάτω ἀπὸ ἓνα θεόρατο πεῦκο καὶ καμαρώνουν τὰ παιγνίδια καὶ τὶς φωνές τους.

Περισσότερο ὅμως ἀπ' αὐτοὺς φαίνεται εὐτυχισμένη ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἢ Κρυόβρυση, ποὺ κυλώντας τὸ γάργαρο νερό της, φαίνεται σὰ νὰ λέῃ μὲ τὸ κελάρυσμά της : « Ποῦ νὰ φανταστῶ σήμερα τέτοια εὐτυχία ! Ποῦ νὰ τὴ φανταστῶ ! »

§ 83. « ΚΡΙΜΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΜΠΡΑΒΟ ΤΟΥΣ ! »

Μὰ τί τρέχει τώρα καὶ κόβουν ἔτσι ἀπότομα τὴν ὀμιλία τους οἱ δυὸ δάσκαλοι ; Σηκώνονται ὄρθιοι καὶ σοβαροί, σὰ νὰ πρόκειται ν' ἀκούσουν κάτι σπουδαῖο.

Ἔχει παρουσιασθῇ ἐμπρός τους ἡ διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς κοινότητος τοῦ σχολείου τους, δηλαδή ἡ Κρυσταλλιώ Λιούμπη, πρόεδρος, ὁ Παρασκευᾶς Πάντος, ἀντιπρόεδρος, καὶ ὁ Νίκος Ζέζας, ταμίας. Ἔρχονται σταλμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα, ἀπ' ὅλα δηλαδή τὰ παιδιά τοῦ σχολείου πού, συναγμένα λίγο παραπέρα, κοιτάζουν κατὰ τὸ μέρος τῶν δασκάλων τους καὶ βλέπουν κάτι νὰ τοὺς ποῦν.

Μιλεῖ ἡ πρόεδρος καὶ λέει αὐτά : « Ἐρχόμαστε σταλμένοι ἀπὸ τὴν κοινότητα τοῦ σχολείου μας, νὰ σᾶς ρωτήσωμε, ἂν θὰ τῆς ἐπιτρέψετε νὰ κάμῃ ἓνα κιάλδ στὸ χωριό ».

— « Νὰ τὸ ἀκούσωμε πρῶτα » ἀπαντοῦν οἱ δάσκαλοι χαμογελώντας.

— « Ὁ ταμίας μας ἀπὸ ἐδῶ πρότεινε, καὶ ὅλοι στὴν κοινότητα τὸ δεχτήκαμε, μ' ἐξοδα τοῦ μαθητικοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ μὲ τὴ συνεργασία ὅλων τῶν μαθητῶν νὰ φέρωμε τὸ νερὸ τῆς Κρυόβρυσης ὡς τὸ Μεριὰ τοῦ χωριοῦ. Ἔτσι πού αὐτὴ χύνει τὸ νερό της τώρα μέσα στὶς ρεματιᾶς τοῦ Μαυρόλογγου, πάει ὅλο χαμένο· δὲν πιάνει διόλου τόπο. Τὸ χωριό μας ὅμως, ὅπως ξαίρετε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ λιγοστὸ νερὸ τῆς πηγῆς μας, δὲν ἔχει ἄλλο. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχει κανένα ποτιστικὸ χωράφι. Ἄν κατορθώσωμε νὰ φέρωμε ὡς τὸ Μεριὰ τὸ ἄφθονο νερὸ τῆς βρύσης αὐτῆς, πολλὰ ἀπὸ τὰ ξερικὰ χωράφια

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδης—Παπαχριστοδούλου

12

τοῦ χωριοῦ θὰ γίνουν εὐκόλα ποτιστικά, καὶ τὸ χωριὸ θὰ ὠφεληθῇ. Μᾶς ἐπιτρέπετε λοιπὸν νὰ καταπιαστοῦμε ἐμεῖς αὐτὸ τὸ ἔργο ; Λογαριάζομε, πὼς θὰ τὸ κάτα-φέρωμε. "Ενα μικρὸ αὐλάκι θὰ χρειαστῇ μονάχα νὰ σκάψωμε ὡς μιὰ ὥρα δρόμο. "Αν ἀρχίσωμε ἀπὸ τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ, θὰ εἶναι τελειωμένη, πιστεύομε, ἡ δουλειὰ ὡς τὶς ἐξετάσεις ».

"Όταν ἄκουσαν αὐτὰ οἱ δάσκαλοι, κοιτάχτηκαν στὰ μάτια, καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ψιθύρισε : « Τὰ βλέ-πεις, Δέσποινα ; Τὰ παιδιὰ θὰ μᾶς περάσουν ».

"Επειτα προσκάλει καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ κοντά του καὶ τοὺς λέει : « Σᾶς συχαίρομε καὶ οἱ δύο μᾶς ὅλους καὶ πιὸ πολὺ τὸ Νίκο Ζέζα, ποὺ πρωτοσυλλογίστηκε τὸ καλὸ. Ἡ δουλειὰ ποὺ ἀποφασίσατε, δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλη, ὅσο νομίζετε. Νὰ τὴν ἀρχίσετε ὅμως, γιατί πιστεύομε, πὼς θὰ σᾶς βοηθήσουν καὶ τὰ μεγάλα τ' ἀδέρφια σας. Ὡστόσο μπράβο σας, παιδιά ! Μπράβο τῆς κοινότητάς σας ! »

— « Ζήτω τοῦ χωριοῦ μας ! » ἀποκρίθηκαν τὰ παι-διὰ καὶ διαλύθηκαν.

Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ ἡ ἀπόφασις αὐ-τῇ ἄρχισε νὰ πραγματοποιεῖται. Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολεί-ου, μὲ τὴ βοήθεια τῶν παλικάριων τοῦ χωριοῦ καὶ μὲ τὶς ὁδηγίες τῶν δασκάλων τους, ἄρχισαν νὰ σκάβουν τὸ μικρὸ αὐλάκι. Δουλεύοντας κάθε Κυριακὴ καὶ γιορ-τῇ καὶ ὅλο τὸ ἀπόγεμα τῆς Τετάρτης, ποὺ ἄργεῖ τὸ σχολεῖο, κατῶρθωσαν σιγὰ σιγὰ ὡς τὶς ἐξετάσεις νὰ τὸ ἀποτελειώσουν.

"Όταν τὸ ἀπόγεμα τῆς τρίτης Κυριακῆς τοῦ Ἰουνί-ου οἱ χωριανοί, εἰδοποιημένοι ἀπὸ τὰ παιδιὰ τους, συγκεντρώθηκαν στὸ Μεριά, καὶ εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους νὰ κατηφορίζουν ἀπὸ τὰ ψηλῶματα τοῦ χωριοῦ

τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, καὶ μαζί μὲ αὐτὰ νὰ κατεβαίνει γρήγορο καὶ κελαρυστὸ ἓνα αὐλάκι νερό, ἀλλά λαβαν ἀπὸ χαρά.

Τότε ἀκούστηκε κι ὁ μπάρμπος-Γουλῆς, ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας, νὰ λήη σ' ἓνα διπλανὸ καὶ συνομηλικό του Κακορίζικιώτη, κουνώντας τὸ κεφάλι: « Τὸ κατάλαβες, κύρ Στάμο, πὼς δὲν ἀξίζομε τίποτε; Τόσοι γέροι καὶ τόσοι ἄντρες μέσα στὸ χωριό, καὶ κανεὶς μας νὰ μὴν μπορέσῃ τόσα χρόνια τώρα νὰ συλλογιστῇ ἓνα πρᾶμα, ποὺ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν μικρῶν παιδιῶν μας! Κρίμα μας καὶ μπράβο τους! »

§ 84. ΟΠΟΙΟΣ ΣΚΑΒΕΙ ΑΛΛΟΥ ΛΑΚΚΟ ΠΕΦΤΕΙ Ο ΙΔΙΟΣ.

Τῇ στιγμῇ ποὺ τὴν ἡμέρα τῆς πρωτομαγιάς τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ἔφευγαν χαρούμενα γιὰ τὴν ἀπόφαση τῶν δασκάλων τους, ἔφτανε στὴν Κρυσόβρυση, ἰδρωμένος καὶ λαχανιασμένος, ὁ Προυσιώτης, ὁ μοναδικὸς χωροφύλακας τοῦ Κακορίζικου. Φτάνοντας χαίρετῃσε στρατιωτικὰ τοὺς δασκάλους καὶ ζήτησε νὰ μιλήσῃ ἰδιαίτερα στὸν κ. Ἀνέζη.

« Τί τρέχει, Τάσο; » τὸν ἐρωτᾷ γνώριμα ἐκεῖνος.

— « Σοβαρὰ πράματα, κύρ δάσκαλε. Οἱ δυὸ μπακάληδες τοῦ χωριοῦ, ὁ πάρεδρος, ὁ δικηγόρος καὶ ὁ προϊστάμενός μου, πιάστηκαν ψὲς τὸ βράδυ μὲ λαθρεμπορία, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως ζητᾷ καὶ σᾶς νὰ σᾶς ἀνακρίνῃ. Εἶναι ἀνάγκη, μοῦ παράγγειλε νὰ σᾶς πῶ, νὰ κατεβῇτε γρήγορα, γιὰ νὰ πάρῃ καὶ τὴ δική σας τὴν κατάθεση, πρὶν φύγῃ ».

Ἀκούοντας τὴν εἶδηση αὐτὴ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, δὲ μπόρεσε νὰ βασταχτῇ καὶ εἶπε: « Αὐτοὶ λοιπὸν ἦταν

οί λαθρέμποροι τοῦ γιαλοῦ μας ; “Ὀλος ὁ συνεταρισμός τῆς καταστροφῆς μου ! Τί φοβερό ! »

”Ἐπειτα, ἀφοῦ εἶπε ὅσα εἶχαν γίνει στήν ξαδέρφη του καί τήν παρακάλεσε νά τόν ἀντικαταστήσῃ, ὅταν θά γύριζαν τὰ παιδιά, τήν ἀποχαιρέτησε καί ἄρ-

χισε νά κατηφορίζῃ κατὰ τὸ χωριό μαζί μὲ τὸ χωροφύλακα.

Προχωρώντας, πληροφορέθηκε ἀπὸ τὸ συναδότη του καί ἄλλα, πιὸ πολλὰ, γιὰ τὴν ὑπόθεση : πὼς δηλαδὴ πρῶι πρῶι τῆς ἡμέρας ἐκείνης δέκα πέντε χωροφύλακες καί πέντε τελωνοφύλακες μ’ ἓνα μοίραρχο κι ἓναν ὑπαξιωματικὸ τοῦ ναυτικοῦ εἶχαν φέρει στὸ χω-

ριό δεμένους τούς τέσσερεις Κακοριζικιώτες, τὸν προῖ-
στάμενό του καὶ πέντε ἑξι ναυτικούς, καὶ ἀφοῦ ἀπομά-
κρυναν ἀπὸ τὸ σταθμὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Καραμπίνια,
ἄρχισαν νὰ τοὺς ἀνακρίνουν πὼς ἐκτὸς ἀπ' αὐτοὺς ἀ-
νάκριναν καὶ ἄλλους χωρικούς, τὸν Παπασπύρο καὶ
τὸν ψαρὰ τοῦ χωριοῦ, τὸ μπάρμπα - Κώστα πὼς ἔκα-
μαν ἔρευνά στὰ σπίτια καὶ τὰ μαγαζιά τῶν δυὸ μπα-
κάληδων καὶ ἀνακάλυψαν καὶ ἄλλα λαθρεμπόρια,
ἐκτὸς ἀπ' ὅσα τοὺς ἔπιασαν νὰ βγάζουν ἀπὸ τὸ καῖκι
τῇ νύχτᾳ καὶ τελευταῖα πὼς ἀνοιξαν κι ἔψαξαν καὶ
τὸ σπίτι τὸ δικό του, μὰ δὲ βρῆκαν τίποτε.

“Ὅταν ἄκουσε τὴν τελευταία πληροφορία ὁ Πέτρος
Ἀνέζης, γέλασε καί, χωρὶς νὰ ταραχτῇ διόλου, εἶπε
στὸ χωροφύλακα: «Θὰ μὲ πῆραν κι ἐμένα ἴσως γιὰ
λαθρέμπορο. Δὲν εἶναι ἔτσι, Τάσο;»

— «Ὁχι, κύρ δάσκάλε, παρὰ γιὰτὶ ἐπίμεναν πολὺ
καὶ ὁ Ζαβόπουλος καὶ ὁ προῖστάμενός μου» ἀπάντησε
ὁ χωροφύλακας.

— «Θὰ θέλησαν νὰ μὲ μπλέξουν, φαίνεται» εἶπε μέ-
σα του ὁ Πέτρος Ἀνέζης, συλλογισμένος.

“Ὑστερ’ ἀπὸ λίγη ὥρα, φτάνοντας ὁ δάσκαλος
στὸ χωριό, παρουσιάστηκε στὸν ἀρχηγὸ τῆς καταδιώ-
ξεως. Ἐκεῖνος, χαιρετώντας τον, τοῦ εἶπε:

«Ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω, κ. Ἀνέζη, γιὰ τὶς πολύ-
τιμες πληροφορίες πὺ μᾶς δώσατε καὶ πὺ βγῆκαν
ὅλες ἀληθινές, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μᾶς συχωρέ-
σετε πρῶτα πὺ παραβιάσαμε τὴν κατοικία σας, κι ὕ-
στερα γιὰτὶ σᾶς χαλάσαμε τὴ σημερινή σας διασκέ-
δα καὶ σᾶς φέραμε ἐδῶ. Νομίσαμε, πὺς ἦταν ἀνάγ-
κη νὰ κάμωμε καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, γιὰ νὰ κλεί-
σωμε μιὰ γιὰ πάντα τὰ στόματα τῶν ἐχτρῶν σας».

— « Καὶ ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ ἐχτροί μου, ποὺ δὲν τοὺς ξαίρω ἐγώ ; Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ρωτήσω ; »

— Οἱ δυὸ μπακάληδες τοῦ χωριοῦ, ὁ πάρεδρος, ὁ δικολάβος Ζαβόπουλος, καὶ ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθ-
μάρχης τοῦ χωριοῦ σας, ὁ Καράμπινιας. Οἱ φίλοι σας αὐτοὶ ποὺ λέτε, κ. Ἀνέζη, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ τοὺς πιάσαμε χτὲς τὸ βράδυ, δὲν ἔπαψαν νὰ καταγγέλλουν ἐσᾶς γιὰ λαθρέμπορο. Νὰ λένε δηλαδὴ ὅλοι τους μ' ἔ-
να στόμα, πὼς ἐσεῖς εἴχετε προετοιμάσει τὸ χτεσινο-
βραδινὸ λαθρεμπόριο τοῦ τσιγαρόχαρτου, καὶ θὰ κα-
τεβαίνατε νὰ τὸ παραλάβετε· πὼς ἔχετε κρυμμένο στὴν
κατοικία σας καὶ ἄλλο τσιγαρόχαρτο, καὶ πὼς τάχα
αὐτοί, μόλις τὰ πληροφορέθηκαν ὅλα αὐτά, θέλησαν
νὰ κάμουν τὸ χρέος τους, νὰ σᾶς πιάσουν μὲ τὰ λαθραῖα
καὶ νὰ σᾶς παραδώσουν στὴν ἀρχή. Γιὰ κακὴ τους τύ-
χη ὅμως καὶ γιὰ καλὴ δική σας ἢ κακοήθεια ἀποδεί-
χτηκε εὐκολα. »

— « Εἶναι ἀλήθεια, κ. μοίραρχε, εἶπε ὁ δάσκαλος,
πὼς θὰ κατέβαινα χτὲς τὸ βράδυ γιὰ νὰ ψαρέψω, μὰ
ὄχι βέβαια τσιγαρόχαρτο λαθραῖο »· καὶ γέλασε. « Εἴ-
χα συνειννοηθῇ μάλιστα καὶ μὲ τὸν ψαρά τοῦ χωριοῦ,
τὸν πατριώτη μου μπάρμπα - Κώστα. Τὴ στιγμὴ ὅμως
ποὺ ξεκίνησα, θυμῆθηκα, πὼς ἔπρεπε νὰ σηκωθῶ πρῶτ
γιὰ τὴ σημερινὴ ἐκδρομὴ τοῦ σχολείου μου κι ἔτσι ἄ-
φησα τὸ ψάρεμα γιὰ ἄλλοτε ».

— « Ἄ, τώρα ἐξηγῶ τὴν ἐπιμονή τους ν' ἀνακρίνω
αὐτὸν τὸν ψαρά, εἶπε ὁ μοίραρχος. Εἶναι ἀλήθεια πὼς
ὁ ψαράς κατέθεσε, ὅτι εἴχατε συμφωνήσει νὰ κατεβῇ-
τε ψὲς τὸ βράδυ, γιὰ νὰ ψαρέψετε μαζὶ του. Ἐπίσης
εἶναι ἀλήθεια, πὼς βρήκαμε καὶ ἓνα δέμα μὲ τσιγαρό-
χαρτα πίσω ἀπὸ τὴν κατοικία σας. Ἀπὸ τὸ μέρος ὅμως
ποὺ τὸ βρήκαμε, φανόταν πὼς εἶχε πεταχτῇ ἀπὸ ξένα

χέρια. "Επειτα ἐδῶ δὲ βρήκαμε τίποτε πού νά σᾶς ἐνοχοποιῇ μέσα στο σπίτι σας. Στὰ δυὸ μπακάλικά, ἐκτὸς ἀπὸ ἀρκετὲς λαθρεμπορικὲς κύσες μὲ πετρέλαιο, ἀνακαλύψαμε καὶ ἄλλα πολλὰ δέματα ἀπὸ τὸ ἴδιο τσιγαρόχαρτο. Τότε — δηλαδή λίγο πρὶν νά ἔρθετε ἐδῶ τώρα — ἅμα οἱ ἐχτροί σας εἶδαν, πὼς ὅλες οἱ συκοφαντίες τοὺς ἀποδείχτηκαν ψεύτικες, καὶ ὅλα φώναζαν μόνα τοὺς, ὅτι αὐτοὶ κι ὄχι ἐσεῖς εἶστε οἱ λαθρέμποροι, ἀναγκάστηκαν νά τὰ ὁμολογήσουν ὅλα. "Ετσι ὁ ἐρχομός σας ἐδῶ δὲν ἔχει κανένα λόγο πιά ».

"Όταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ρώτησε :

«Χωρὶς νά θέλω νά φανῶ ἀδιάκριτος, μπορῶ νά μάθω, κ. μοίραρχε, τί εἶπαν γιὰ μένα ; »

— « Ὁ πάρεδρος στὴν ἀρχή, ἀργότερα καὶ ὁ δικολάβος, νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ ἐλαφρώσουν τὴ θέση τοὺς, ὡμολόγησαν πὼς τὸ χτεσινοβραδινὸ τὸ λαθρεμπόριο τὸ ἔκαμαν ἐπίτηδες, γιὰ νά μπλέξουν ἐσᾶς, ὥστε μὲ τὸ μπλέξιμο αὐτὸ νά κατορθώσουν νά σᾶς διώξουν ἀπὸ τὸ χωριό, γιατί δὲ σᾶς χωνεύουν. Τὸ σχέδιο τοὺς τὸ κατάστρωσε, λέει, ὁ προκομμένος ὁ ὑποσταθμάρχης, πού βάλαμε ἐδῶ γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ χωριοῦ, ἔτσι δά : Ἀφοῦ πληροφορηθοῦν πότε θὰ κατεβαίνατε μιὰ βραδιὰ στο γυαλὸ γιὰ ψάρεμα, νά τοποθετήσουν ἕνα σακὶ μὲ λαθραῖο τσιγαρόχαρτο σὲ τέτοιο μέρος τοῦ δρόμου, ὅπου ἐσεῖς, γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ψάρεμα, θὰ σκοντάβατε ἀπάνω του. Τὴ στιγμή ἐκείνη θὰ πετιόνταν ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα, ὅπου θὰ ἦταν κρυμμένοι, οἱ φίλοι σας, θὰ σᾶς ἔπιαναν καὶ μὲ τὸ σακὶ στὸν ὤμο θὰ σᾶς ὠδηγοῦσαν δεμένο στὸν ὑποσταθμό. Γιὰ νά σᾶς ἐνοχοποιήσουν περισσότερο, θὰ πετοῦσαν κι ἕνα δυὸ δέματα τσιγαρόχαρτο πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι σας.

»Γιὰ κακὴ τοὺς ὅμως τύχη, πρῶτα πρῶτα ἐσεῖς δὲν

κατεβήκατε στο γιαλό. "Επειτα τούς ειδοποίησαν από τὸ καϊκι οἱ σύντροφοί τους, οἱ ἄλλοι λαθρέμποροι οἱ ναυτικοί, πὼς ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἔβγαζαν τὸ λαθρεμπόριο χτὲς τὸ βράδυ. "Ετσι, φυλάγοντας ἕνα συν-ἀδελφός μου, ὑπαξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, μὲ μιὰ βενζινάκατο, ἔπιασε κατὰ τὰ μεσάνυχτα τὸ καϊκι μὲ τὸ λαθρεμπόριο. Ἐγὼ πάλι, φυλάγοντας μὲ τοὺς ἄντρες μου στὴ στεριά, πιάσαμε καὶ τοὺς πέντε φίλους κάτω στὸ γιαλὸ τοῦ χωριοῦ νὰ περιμένουν ἀνυπόμονα τὸ καϊκι. Στὸ δρόμο ποὺ ἐρχόμαστε, βρήκαμε πεταμένο καὶ τὸ σακὶ μὲ τὸ τσιγαρόχαρτο.

»Καθὼς βλέπετε, κ. Ἀνέζη, τὸ σχέδιο τῆς καταστροφῆς σας, καταστρωμένο ἀπὸ στρατιωτικὸ, ἦταν στρατηγικὸ. Δυστυχῶς ὅμως γιὰ τὸ σχεδιαστὴ θὰ τοῦ στοιχίσῃ ἀκριβὰ. Ὡστόσο καὶ πάλι σὰς εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ μᾶς συμπαθᾶτε, ποὺ σὰς ἐνοχλήσαμε ».

Ὅταν λίγο ἀργότερα ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἐξιστοροῦσε τὰ παραπάνω στὴν ξαδέρφη του, τὸν Παπασπύρο καὶ τὴν Παπασπύρainera, ὁ ἱερέας, κουνώντας τὸ κεφάλι, ἀκούστηκε στὰ τελευταῖα νὰ μουρμουρίζῃ ἕνα κομμάτι τοῦ ψαλμοῦ : « Λάκκον ὥρυξαν καὶ ἐμπεσοῦνται..... »

§ 85. ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΝΟΥΝ ΠΑΛΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥΣ.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἀρχηγὸς τῆς καταδιώξεως πρόσταξε νὰ φέρουν μπροστά του ὅλους τοὺς ἐνόχους, ποὺ ὡς τότε τοὺς κρατοῦσαν ἀπομονωμένους, καὶ νὰ τοὺς οδηγήσουν σιδεροδεμένους στὴν Ἀθήνα.

Τὴ στιγμὴ ποὺ ἔφτασε ὁ Ζαβόπουλος καὶ ἀντίκρισε τὸν ὑποδεκανέα Καραμπίνια, δὲ βάσταξε καὶ μπροστά στὸ μοίραρχο τοῦ εἶπε μὲ παράπονο : « Τὰ δικά μου

τὰ σχέδια, κ. ἐνωματάρχη, κι ἂν δὲν πετύχαιναν, δὲ μᾶς ὠδηγοῦσαν καὶ στὴ φυλακὴ. Μὲ τὸ δικό σου, τὸ στρατηγικὸ σχέδιο, τὰ καταφέραμε νὰ πᾶμε στὸ φρέσκο ».

Ἀναστέναξε ὁ Καραμπίνιας καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Θυμήθηκε τὴν οἰκογένειά του ποὺ θ' ἄφηνε στοὺς πέντε δρόμους· θυμήθηκε καὶ τὰ γαλόνια του ποὺ θὰ ἔχανε, καὶ δάκρυσε μετανοιωμένος.

Ἄς φοβᾶται ὅμως ὁ Καραμπίνιας, μήπως μείνη στοὺς πέντε δρόμους ἢ οἰκογένειά του. Τὰ δυὸ ξαδέρφια, οἱ Ἀνέζηδες, εἶναι στὸ χωριὸ καὶ δὲ θ' ἀφήσουν τὴν οἰκογένεια τοῦ ἐχτροῦ τους νὰ πεινάσῃ. Ὡσπου νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ φυλακὴ ὁ Καραμπίνιας, νομίζουν πὼς ἔχουν καθήκον νὰ φροντίσουν γι' αὐτή. Καὶ φροντίζουν.

Πείθοντας τὴ σχολικὴ ἐπιτροπὴ, διορίζουν τὴ γυναῖκα τοῦ Καραμπίνια ἐπιστάτρια τοῦ σχολείου. Ὁ δάσκαλος παίρνει ψυχογιὸ τὸ Νάσο καὶ ἡ δασκάλισσα ψυχοκόρη ἓνα ἀπὸ τὰ κορίτσια του. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης στέλνει καθημερινὰ στὸ σπίτι τοῦ Καραμπίνια ἀπὸ τὰ κυνήγια, ἀπὸ τὰ λαχανικὰ καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ τρόφιμα, ποὺ τοῦ περισσεύουν.

Μὰ καὶ στοὺς κατηγορούμενους προσπάθησαν νὰ κάμουν τὸ καλὸ οἱ δυὸ δάσκαλοι. Στὴ δίκη ποὺ ἔγινε ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ, προσκάλεσαν κι αὐτοὺς μάρτυρες. Ἐκεῖνοι, ἀφοῦ εἶπαν ὅτι γνώριζαν γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λαθρεμπορίου, ζήτησαν τὴν ἐπιείκεια τῶν δικαστῶν γι' αὐτοὺς. Ἐντύπωση μάλιστα ἔκαμε ἡ μαρτυρία τῆς δασκάλισσας, ποὺ εἶπε αὐτὰ :

«Γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ λαθρεμπορίου δὲ γνωρίζω τίποτε. Ὅσο γιὰ τὸ μπλέξιμο ποὺ προσπάθησαν νὰ κάμουν τοῦ ξαδέρφου μου, τὸ πιστεύω, γιατί ἐνιωθα πὼς καὶ οἱ πέντε κατηγορούμενοι δὲν τὸν ἔβλεπαν μὲ καλὸ

μάτι. Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς θεωρῶ ἔνοχους γι' αὐτὸ τοὺς τὸ ἀδίκημα. Ἔνοχοι πραγματικοὶ εἶναι ὅσοι ἄφησαν τὸ Κακορίζικο τόσα χρόνια τώρα νὰ σαπίζη μέσα στὴν κακομοιριά καὶ τὴν ἀγραμματοσύνη. Ὑστερα ἀπὸ τέτοια σαπίλα ποὺ ἦταν στὸ χωριὸ αὐτό, πῶς νὰ μὴ φυτρῶσουν τέτοια μανιτάρια ;

»Ἄν βλέπατε, κ. πρόεδρε, σὲ ποιά κακομοιριά ἦταν βουτηγμένο τὸ ἄτυχο αὐτὸ χωριό, δὲ θ' ἀπορούσατε πῶς βρίσκονται γονεῖς νὰ σκέφτονται ἔτσι καὶ νὰ θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸ δάσκαλο τῶν παιδιῶν τους. Θ' ἀπορούσατε μονάχα, πῶς βρέθηκαν τόσο λίγοι μόνο.

»Ἐδῶσε ὅμως ὁ Θεὸς καὶ ἡ κακομοιριά ἐκείνη κοντεύει νὰ ἐξαφανιστῇ ἀπὸ τὸ Κακορίζικο. Κι ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ λείψῃ καὶ ἡ ἀγραμματοσύνη του σὲ λίγα χρόνια, γι' αὐτὸν τὸ λόγο δὲν πρέπει νὰ φοβούμαστε, πῶς θὰ μπορέσουν νὰ ξαναφυτρῶσουν ἄλλα τέτοια μανιτάρια, ποὺ νὰ βλάψουν κανένα ἄλλο, ὅπως θέλησαν νὰ κάμουν στὸν ξάδερφό μου οἱ κατηγορούμενοι ».

Τὸ δικαστήριο συγκινήθηκε ἀπὸ τὴ μαρτυρία αὐτή, καὶ τοὺς τιμώρησε μονάχα γιὰ τὸ λαθρεμπόριο μὲ δυὸ χρόνια φυλάκιση.

§ 86. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΑΕΙ ΜΠΡΟΣΤΑ.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ δίκη τὸ ἔργο τῶν δασκάλων ἐγίνε εὐκολώτερο. Ὅλοι τοὺς θαυμάζουν τώρα, καὶ ὅλοι τοὺς σέβονται στὸ χωριό.

Ἡ ἐχτίμηση αὐτὴ τοὺς δυναμώνει τὴ θέληση νὰ προχωρήσουν παραπέρα. Γιατὶ πρέπει τόσα καὶ τόσα νὰ γίνουν ἀκόμη στὸ Κακορίζικο.

Σὲ λίγες μέρες ὁ Πέτρος Ἀνέζης, ἀφοῦ συνεννοήθηκε πρῶτα μὲ τὴν ξαδέρφη του, πείθει τοὺς χωρικοὺς νὰ κάμουν καὶ «συνεταιρισμὸ προμηθευτικὸ», ποῦ νὰ προμηθεύη στὰ μέλη του ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου. Σ' αὐτὸ τὸν εὐκόλυνε ὅχι μόνο τὸ κλείσιμο τῶν μαγαζιῶν τοῦ χωριοῦ, ὅταν φυλακίστηκαν οἱ δυὸ μπράκκληδες, μὰ καὶ ἓνα ἄλλο· ὅτι δηλαδὴ οἱ οἰκογένειες τοῦ Γιουρούκου καὶ τοῦ Λιόλιου ἤθελαν νὰ πουλήσουν τὰ ἐμπορεύματα τῶν μαγαζιῶν τους.

Ὁ δάσκαλος τότε, βλέποντας, πῶς εἶναι κατάλληλη ἡ εὐκαιρία, πείθει τοὺς χωρικοὺς, ἀφοῦ πληρώσουν ἀπὸ ἓνα εἰκοσπεντάριο ὁ καθένας, πρῶτα ν' ἀγοράσουν συντροφικὰ ὅλα τὰ ἐμπορεύματα τῶν δυὸ μαγαζιῶν, κι ὕστερα ν' ἀγοράζουν ὑποχρεωτικὰ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ παντοπωλείου ἀπὸ τὸ πρατήριον τοῦ συνεταιρισμοῦ τους.

Ὁ Πάνος Γκολέμης, ὁ πιὸ γραμματισμένος ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ, διωρίστηκε διευθυντὴς τοῦ πρατηρίου, ποῦ στήθηκε στὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ μαγαζιά. Τὸ ἄλλο τὸ ἔκαμαν καφενεῖο, συνεταιρικὸ κι αὐτό, ὅπου ὁ καθένας χωρικὸς μ' ἓνα εἰκοσπεντάριο ποῦ ἔδινε, εἶχε τὸ δικαίωμα ὅλον τὸ χρόνο νὰ πίνη ἀπὸ ἓναν καφέ ἢ νὰ παίρνη ἀπὸ ἓνα λουκούμι τὴν ἡμέρα καὶ νὰ μαθαίνει τὰ νέα ἀπὸ τίς ἐφημερίδες. Τὰ πιστὰ καὶ τὰ χαρτιὰ ἀπαγορεύονταν.

Στὸ τέλος τοῦ Μάη πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ δίκη, εἶχε βρέξει. Ἡ βροχὴ αὐτὸν τὸ μῆνα βλάφτει πολὺ σὲ ὅλα, καὶ πιὸ πολὺ στ' ἀμπέλια.

Τότε οἱ δυὸ δάσκαλοι πείθουν τοὺς χωρικοὺς νὰ προμηθευτοῦν συνεταιρικὰ πέντε ἑξὶ ψεκαστῆρες καί, βοηθώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο νὰ ραντίσουν μιὰ δυὸ φορές τ' ἀμπέλια τους μὲ θεικὸ χαλκὸ, γιὰ νὰ τὰ προφυ-

λάξουν από τὸν περονόσπορο. Οἱ χωρικοὶ τοὺς ἀκοῦνε· προμηθεύονται τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὑλικά, ραντίζουν τ' ἀμπέλια κι ἔτσι γλιτώνουν τὴν ἐσοδεῖα τῆς χρονιάς.

“Ὅταν μπῆκε πάλι ὁ Ἰούνιος καὶ τὰ μελίσσια πύκνωσαν, οἱ δάσκαλοι πείθουν τοὺς ἴδιους χωρικοὺς ν' ἀγοράσουν ὁ καθένας ἀπὸ δυὸ τρεῖς κυψέλες, καὶ νὰ τίς στήσουν στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τους. Τὸ ἴδιο κάνουν κι αὐτοὶ γιὰ τὸ σχολεῖο τους.

Λίγο ἀργότερα ὁ προμηθευτικὸς συνεταιρισμὸς μὲ τὴν παρακίνηση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, ἀγόρασε καὶ δυὸ πιεστήρια γιὰ νὰ ζουλίζουν τὰ σταφύλια, καὶ μιὰ μηχανή, γιὰ νὰ ξεσπειρίζουν τὸ καλαμπόκι.

“Ἔτσι δὲν περνᾷ μέρα καὶ βδομάδα, πὺ νὰ μὴ γίνῃ κι ἓνα καλὸ στὸ χωριό. Παντοῦ οἱ δάσκαλοι διευθύνουν, καὶ βλέπεις ἔργα κι ὄχι λόγια. Τώρα πιά στὸ χωριὸ αὐτό, μὲ τὸ κινίνο καὶ τίς κουνουπιέρες καὶ πιὸ πολὺ μὲ τὸ στράγγισμα τοῦ Μεγάλου βαρκοῦ, δὲ βλέπεις χλομισμαμένα πρόσωπα, οὔτε ἀκοὺς θερμές. Τὸ μαγικὸ χέρι τοῦ Πέτρου Ἀνέζη τίς χτύπησε κατακέφαλα, καὶ τίς ξερρίζωσε μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ χωριό.

§ 87. ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ !

Εἶναι Ἰούλιος. Τὸ σχολεῖο ἔχει διακοπές. Τὰ παιδιὰ βοηθοῦν στὸ θέρο καὶ στὸ ἀλώνισμα, μὰ πάντοτε μένει ἀνοιχτὴ καὶ μιὰ αἴθουσα τοῦ σχολείου.

Τὸ περιβόλι τοῦ θέλει περιποίηση. Θέλει ταχτικὸ πότισμα καὶ σκάλισμα. Ἐκεῖνα τὸ ξαίρουν, καὶ γι' αὐτὸ ἔρχονται μὲ τὴ σειρά, πέντε ἕξι κάθε ἀπόγεμα, καὶ φροντίζουν τὸ περιβόλι.

Μὰ καὶ πολλὲς ἀπὸ τίς κοπέλες καὶ τίς γυναῖκες

τοῦ χωριοῦ ἔχουν ἀνάγκη νὰ βλέπουν τὴ φιλενάδα τους, τὴ δασκάλισσα, γιὰ νὰ μὴν ξεχνοῦν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια ποὺ εἶχαν μάθει ὡς τότε, καὶ γιὰ νὰ τοὺς εὐκολύνῃ στὴν ἀλληλογραφία μὲ τοὺς ξενητεμένους τους.

Καὶ οἱ φίλοι ὁμῶς τοῦ δασκάλου, οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, θέλουν νὰ τὸν βλέπουν στὸ μέρος ἐκεῖνο, γιὰτὶ ἐκεῖ βρίσκει πολλὰς εὐκαιρίες νὰ τοὺς πῇ διάφορες ἱστορίες καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ κάτι χρήσιμο.

Μὰ καὶ γιὰ ἄλλο λόγο ἡ αὐλὴ τοῦ σχολείου πρέπει νὰ μένῃ ἀνοιχτὴ καὶ στίς διακοπὰς ἀκόμῃ. Ἐκεῖ πρέπει νὰ μαζεύωνται κάθε πρωὶ τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, μικρὰ καὶ μεγάλα, καὶ κάθε ἀπόγεμα ὅλα τ' ἀγόρια, γιὰ νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ κεῖ μαζεμένα κάτω στὸ γυαλὸ νὰ παίρνουν τὸ λουτρό τους.

Αὐτὸ γίνεται ταχτικὰ ὅλο τὸ καλοκαίρι.

Καὶ βλέπεις κάθε πρωὶ, πρὶν νὰ βγῇ ἀκόμῃ ὁ ἥλιος, πλημμυρισμένο τὸ γυαλὸ ἀπὸ κορίτσια. Ἐχουν στὴ μέση τὴ δασκάλισσά τους, καὶ ἀρχίζουν νὰ βουτοῦν στὸ νερὸ σὰ βατράχια. Προσπαθοῦν νὰ μάθουν κολύμπι· ἐκεῖνη προφταίνει παντοῦ. Ἐδῶ δείχνει σὲ μιὰ φίλη της, πῶς νὰ κρατῇ τὸ κορμὶ καὶ νὰ κουνᾷ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια της· παραπέρα δίνει θάρρος σὲ μιὰ μαθήτριά της νὰ κάνῃ βουτιές, καὶ πάντοτε, μιλώντας ἑλληνικά, ἔχει τὸ νοῦ της νὰ γίνεται τὸ ἴδιο σὲ ὅλη τὴ συντροφιά. Γελᾷ ἢ ἀκρογιαλιά μὲ τὰ παιγνίδια τους· γελοῦν καὶ χαίρονται καὶ τὰ κορίτσια μὲ τίς ὁμορφίες της.

Κάθε ἀπόβραδο πάλι, χαλασμοὺς Κυρίου ! Κατεβαίνουν τὰ κατοίκια τοῦ χωριοῦ· ὁ Γουλής, ὁ Γκανάς, ὁ Ζέζας, ὁ Πάντος, ὅλα τ' ἀγόρια τοῦ σχολείου καὶ οἱ

νέοι, πού ἀπὸ χαρὰ πηδοῦν σὰν κατσίκια ἀπὸ βράχο σὲ βράχο. Μιὰ βουτοῦν καὶ μιὰ βγαίνουν !

Τὸ τί γίνεται στὸ περιγιάλι ἐκείνη τὴν ὥρα, δὲ λέγεται. Τί φωνές, τί γέλια, τί κᾶκό ! Βουίζει ὁ γιαλὸς καὶ ὁ ἀντίλαλος διαλαλεῖ τὴν εὐτυχία τους.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης, λουσμένος, κοίτεται στὴν ἀμμουδιά ἀπάνω στὰ καθαρὰ χαλίκια τῆς. Ξεκουράζεται καὶ χαίρεται γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φίλων του. Ἡ ψυχὴ του γεμάτη χαρὰ εἶναι κι αὐτὸς ξύνα παιδί, ὅμοιο μὲ τ' ἄλλα. Γι' αὐτὸ μὲ λαχτάρᾳ περιμένει κάθε μέρα τὴν ὥρα αὐτή· καὶ ὅταν πῇ : « ἐμπρός παιδιά, στὴ θάλασσα ! », μαζί μὲ τὰ παιδιά ἀναγαλλιάζει καὶ αὐτὸς καὶ προχωρεῖ ὅλος χαρὰ.

Ὅταν εἶδαν οἱ δάσκαλοι, πὼς μὲ τὰ θαλασσινὰ λουτρὰ τοῦ καλοκαιριοῦ τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ ἀγάπησαν τὸ νερό, ἔκαμαν καὶ λουτρὰ μέσα στὸ σχολεῖο.

Σὲ δυὸ γωνιὲς τοῦ σχολικοῦ αὐλόγυρου μὲ τρεῖς χίλιες πεντακόσιες δραχμές, πού εἶχαν περισσέψει ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν αὐγῶν, ἔστησαν δυὸ παράγκες ξύλινες, μιὰ γιὰ τ' ἀγόρια καὶ μιὰ γιὰ τὰ κορίτσια.

Στὶς παράγκες αὐτὲς ἔρχεται μὲ ἰδιαίτερο σωλῆνα τὸ νερὸ τῆς βρύσης τοῦ σχολείου καὶ χύνεται ἀπὸ ψηλὰ μὲ κάτι τρύπια μεγάλα χωνιά. Ἐκεῖ μέσα μὲ τὸ γάργαρο καὶ κρὺο νερὸ ἐκεῖνο λούζονται γρήγορα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου.

§ 88. Η ΦΗΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΗΣ.

Πότε πότε τὰ δυὸ ξαδέρφια κατεβαίνουν στὴ γειτονικὴ κωμόπολιν ἀπὸ κεῖ παίρνουν κάποτε τὸ σιδηρόδρομο καὶ πᾶνε στὴν Ἀθήνα. Ὅπου ὅμως κι ἂν πηγαίνουν, πάντα νομίζουν καλύτερο τὸ Κακορίζικο. Τό-

σο συνήθισαν με τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ καὶ τόσο τὸ ἀγάπησαν, ποὺ δὲν τοὺς κάνουν καμιά ἐντύπωση οἱ ὁμορφιὲς καὶ οἱ διασκεδάσεις τῆς πρωτεύουσας. Τοὺς φαίνεται μάλιστα, πὼς κουράζονται ἀπὸ τὴ μεγάλη κίνηση καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς : « Χωριό μας καὶ πάλι χωριό μας ! » λένε. Μιὰ μέρα λείπουν, καὶ ὁ νοῦς τους πάντα στρέφεται κεῖ. Στενοχωροῦνται, ἂν περάση καὶ μιὰ μέρα, χωρὶς νὰ κάμουν κάτι γιὰ τὸ χωριό. Καὶ νὰ τους, πάλι πίσω στὸ ἀγαπημένο τους, τὸ Κακορίζικο, πάλι ἀνάμεσα στ' ἀγαπημένα τους παιδιά. Ἐκεῖ βρίσκουν τὴν εὐτυχία τῆς ζωῆς τους.

“Ὅταν οἱ δάσκαλοι τῶν ἄλλων χωριῶν τοὺς ρωτοῦν γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ σχολείου τους : « Κάτι γίνεται καὶ στὸ χωριό μας, μὰ ὄχι καὶ μεγάλα πράγματα » λένε μονάχ'α καὶ ἀμέσως ἀλλάζουν με τρόπο τὴν ὁμιλία.

Καὶ ὅμως, ἂν σωπαίνουν αὐτοί, τὸ ἔργο τους γίνεται γνωστό, γιὰτὶ τὸ καλὸ δὲ μπορεῖ νὰ κρυφτῇ πολὺν καιρό. Θὰ περάση τὰ σύνορά του καὶ θὰ τὸ μάθουν παραπέρα. Ἡ φήμη μὲ τὰ φτερά τῆς τὸ φέρνει παντοῦ καὶ τὸ καλὸ ποὺ γίνεται στὸ Κακορίζικο, εἶναι μεγάλο φαίνεται. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ φήμη τὸ διαλαλεῖ μακριά.

Ὁ ἐπιθεωρητής, ὅπου πάη καὶ ὅπου σταθῇ, δὲν ξεχνᾷ νὰ μιλῇ γιὰ τοὺς δυὸ « ἐξαιρετικούς » δασκάλους, ποὺ ἔχει στὸ χειρότερο χωριό τῆς περιφέρειᾶς του, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐργασία τους.

Οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ, γράφοντας στοὺς συγγενεῖς τους στὴν Ἀμερική, πάντοτε ἀναφέρουν τὰ ἔργα τῶν δυὸ δασκάλων. Ἐκεῖνοι πάλι, μαθαίνοντας αὐτά, δὲν παύουν νὰ γράφουν στὸν Πέτρο Ἀνέζη· νὰ τὸν συχαίρουν καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν γιὰ ὅ,τι κάνει αὐτὸς καὶ ἡ ξαδέρφη του γιὰ τὸ χωριό τους, καὶ νὰ τὸν ρω-

τοῦν, πῶς θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν κι αὐτοὶ στὸ ἔργο τους ἀπὸ κεῖ πού βρίσκονται.

Παίρνοντας τὰ γράμματά τους ὁ Πέτρος Ἀνέξης, δὲν κουράζεται νὰ τοὺς ἀπαντᾷ: « Προσπαθήστε, γράφει σὲ πολλοὺς, νὰ πολιτιστῇτε, ὅσο μπορεῖτε πιὸ πολὺ σ' αὐτὸν τὸν πολιτισμένο τόπο, πού βρίσκεστε. Ἀφοῦ δὲν εἶχατε τὴν εὐτυχία, ὅταν ἦσατε μικροί, νὰ μάθετε γράμματα ἐδῶ στὴν πατρίδα σας, φροντίσετε νὰ μάθετε τώρα αὐτοῦ, ἅς εἴστε καὶ μεγάλοι. Ὅταν γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ στὸ χωριό σας, δὲν πρέπει νὰ ξεχωρίζετε ἀπὸ τοὺς χωριανούς σας, γιατί θὰ ἔχετε δολάρια, χρυσὰ δόντια καὶ χοντρές ἀλυσίδες στὰ ρολόγια σας, παρὰ γιατί θὰ εἴστε γραμματοσιτισμένοι καὶ πολιτισμένοι.

»Ἀπ' ὅσα κερδίζετε αὐτοῦ νὰ οἰκονομῇτε ὅσο μπορεῖτε πιὸ πολλὰ, καὶ νὰ τοποθετῇτε τὶς οἰκονομίες σας στὴν Ἑθνικὴ μας Τράπεζα. Μιὰ μέρα θὰ τὶς χρειαστῇ ἢ πατρίδα σας καὶ τότε, δανείζοντάς της τὶς οἰκονομίες σας, θὰ προσφέρετε σ' αὐτὴν τὴ μεγαλύτερη βοήθεια ».

Ἔτσι οἱ δυὸ δάσκαλοι γίνονται γνωστοὶ καὶ πέρα ἀπὸ τὸ ταπεινὸ χωριό τους. Ἡ φήμη ἔχει, βλέπετε, φτερά καὶ τὸ καλὸ δὲν κρύβεται.

§ 89. ΕΤΣΙ ΠΕΤΥΧΑΙΝΟΥΝ ΕΝΑΝ ΕΝΑ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΩΝ.

Τὸ καλοκαίρι πέρασε, ὁ τρύγος τέλειωσε· οἱ μοῦστοι τώρα βράζουν μὲ τὸ ρετσίνι μέσα στὰ καλοπλυμένα βαρέλια. Οἱ χωρικοὶ θὰ κάμουν φέτος καλὸ κρασί, γιατί, ὕστερα ἀπὸ τὸ περσινὸ πάθημα, ἄκουσαν τώρα τὶς συμβουλὲς τῶν δασκάλων κι ἔχουν καθαρίσει τὰ βαρέλια στὴν ἐντέλεια, πρῶτα κάτω στὸ γιανλὸ μὲ

Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδη—Παπαχριστοδούλου 13

τὸ θαλασσινὸ νερὸ κι ὕστερα μὲ τὴν ποτάσα ἀπάνω στὸ χωριό. Καὶ τὸ κρασί φέτος δὲ θὰ ξινίση.

Τώρα ἀνοιξε καὶ τὸ σχολεῖο. Ξαναγράφτηκαν ὅλοι ὅσοι εἶχαν φοιτήσει πέρσι· ἦρθαν κι ἐκεῖνοι πού ὡς τότε δὲν εἶχαν πατήσει τὸ πόδι τους στὸ σχολεῖο. Ἔτσι, χωρὶς νὰ καταγγείλουν κανένα πατέρα οἱ δάσκαλοι, παρὰ μόνο μὲ τὸ καλὸ τους φέρσιμο ὑποχρέωσαν ὅ-

λους νὰ στείλουν τὰ παιδιά τους στὸ σχολεῖο. Δὲ θὰ βρεθοῦν πιά ἀγράμματοι στὸ χωριό.

Οἱ πρῶτες βροχὲς ἄρχισαν. Ἡ γῆ, ἀφοῦ ρούφηξε ἀχόρταγα νερό, εἶναι κατάλληλη γιὰ ὄργωμα.

Μ' ὅλο πὺ οἱ Κακοριζικιώτες δὲν εἶναι συστηματικοὶ γεωργοί, αὐτὴ τὴ χρονιά δείχνουν διάθεση νὰ δουλέψουν τὴ γῆ. Οἱ δάσκαλοι πολὺ κοπίασαν νὰ τοὺς πείσουν νὰ τὸ κάμουν. Τὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ εἶναι

φτωχα, μὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζη, τοὺς ἔφερε στὸ συνετα-
ρισμὸ λιπάσματα, ἔτοιμο δηλαδή φουσκί καμωμένο σὲ
ἐργοστάσια, ποὺ πλουτίζει καὶ δυναμώνει τὴ γῆ καλύ-
τερα ἀπὸ τὴ φυσικὴ κοπριά. Καὶ τὸ σπόρο ποὺ θὰ σπεί-
ρουν, ἐπίμεναν οἱ δάσκαλοι νὰ τὸν ἀπολυμάνουν πρῶ-
τα μὲ θειικὸ χαλκὸ.

Καὶ βλέπεις μιὰ συνερῖα τώρα στ' ὄργωμα. Τὰ βό-
δια καὶ τὰ μουλάρια τεντώνουν τὸ λαιμὸ καὶ ξοδεύ-
ουν τὴ δύναμή τους. Τὸ ὕνι βυθίζεται βαθιὰ στὴ γῆ καὶ
ἀστράφτει στὸν ἥλιο. Οἱ ζευγολάτες γυρίζουν κουρα-
σμένοι, μὰ καὶ πρόσχαροι. Φέτος θὰ ἔχουν σιτάρια στὸ
χωριό.

Τοὺς ἦρθε καὶ ὁ νομογεωπόνος ὕστερ' ἀπὸ πρόσ-
κληση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη, μὰ καὶ μὲ τὴ θέληση τοῦ χω-
ριοῦ. Ἦρθε νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς χωριανούς στὸ κλάδεμα
τῶν ἐλιῶν. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ τοὺς ἔκαμε μερικὰ
μαθήματα γιὰ τὶς πιὸ συχνὲς ἀρρώστιες τῶν δέντρων
αὐτῶν, καὶ τοὺς ὠδήγησε πῶς ν' ἀποφεύγουν τὸ τά-
γκισμα τοῦ λαδιοῦ.

Οἱ χωρικοί, βλέποντας, πῶς δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσ-
κολα πράγματα ὅσα τοὺς συμβούλεψε ὁ νομογεωπό-
νος, χαίρονται γιὰ τὴ λογαριάζουν: «Λάδι χωρὶς τα-
γκίλα, ἔχει στὸ τέταρτο μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὸ τα-
γκό».

Σ' ὅλα αὐτὰ ὅμως πόσες δυσκολίες δὲ βρίσκουν
οἱ δάσκαλοι! Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, πεισματά-
ρηδες ἀκόμη, δὲ θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τὶς συμβου-
λές τους. Οἱ γέροι μάλιστα δὲ θέλουν καὶ νὰ τὶς ἀ-
κούσουν. «Τώρα στὰ γεράματα θὰ μᾶς μάθετε ἐσεῖς
καινούργια γράμματα;» Ἀσπρισαν τὰ μαλλιά μας στὴ
γῆ, κι ὅν ἦταν σωστά, θὰ τὰ ξαίραμε κι ἐμεῖς»· αὐτὰ
τοὺς λένε πάντα.

Ἐκεῖνοι ὁμῶς ἐξηγοῦν, παρακαλοῦν καὶ κάποτε φοβερίζουν, λέγοντας : « Θὰ φύγωμε ἀπὸ τὸ χωριό σας, καὶ κάμετε ὅ,τι θέλετε ! »

Ἔτσι πετυχαίνουν, ἓνα ἓνα, ὅλους τοὺς σκοποὺς τους.

§ 90. « ΠΡΕΠΕΙ Ν' ΑΠΟΧΤΗΣΩΜΕ ΔΑΣΟΣ ».

Ὅ,τι καὶ ἂν κάμῃ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ πάντα κυνηγᾷ κάτι καλύτερο, κάτι σπουδαιότερο. Στὸ νοῦ του, ἓνα ἓνα, ὠριμάζουν τὰ σχέδιά του, καὶ ἀφοῦ τὰ συζητήσῃ μὲ τὴν ξαδέρφη του, μ' ἐπίμονη προσπάθεια φροντίζει ὥστε νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ.

Εἶναι πολλὰ χρόνια τώρα ποὺ τὸ χωριὸ δὲν ἔχει δάσος· κι ἓνα χωριὸ δίχως δάσος μοιάζει ἄνθρωπο δίχως πνεμόνια. Γι' αὐτὸ τὸ Κακορίζικο πρέπει ν' ἀποχτήσῃ δάσος, καὶ νὰ τὸ ἀποχτήσῃ γρήγορα, γιὰ νὰ μπορῇ ν' ἀναπνέῃ.

Στὸ μυαλὸ τῶν δασκάλων ἐπίμονα στριφογυρίζει ἀπὸ καιρὸ ἡ ιδέα αὐτή, μὰ οἱ χωρικοὶ δὲ θέλουν νὰ τὴν ἀκούσουν.

Εἶναι ἡ τρίτη χρονιά ποὺ διδάσκουν στὸ χωριό, καὶ τὸ φυτώριο τοῦ σχολείου — τὸ θυμάστε ; — εἶναι ἕτοιμο. Πάνω κάτω εἴκοσι χιλιάδες δεντράκια.

Ὅπου σταθοῦν κι ὅπου βρεθοῦν, ἐξηγοῦν οἱ δασκαλοὶ τὴν ἐπιθυμία τους αὐτή. Σήμερα Κυριακή ὕστερ' ἀπὸ τὴ λειτουργία ἔχουν μαζεμένους τοὺς χωρικοὺς στὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς μιλοῦν πάλι γιὰ τὸ δάσος. Δασκαλεμένοι ἀπὸ πρωτότερα, στέκουν ἐκεῖ οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ τοῦ σχολείου : « Ἔχομε στὸ σχολεῖο εἴκοσι χιλιάδες δεντράκια γιὰ φύτεμα » ἀρχίζει νὰ λήῃ ὁ Πέτρος Ἀνέξης. « Πρέπει νὰ τὰ φυτέψωμε σὲ ὅλο τὸ μέρος ποὺ ἀπαγο-

ρευιηκε από τὸ ὑπουργεῖο νὰ βόσκουν τὰ ζῶα. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ντύσωμε τὰ γύρω γυμνὰ βουναλάκια τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ τὰ δασώσωμε. Χρειάζεται νὰ σκάψω-
με εἴκοσι χιλιάδες λακκάκια. Θὰ δουλέψωμε ὅ-
λοι καὶ θὰ τὰ κάμωμε. Εἴμαστε ὡς πεντακόσιοι
στὸ χωριό, πού μποροῦμε καὶ σκάβομε. "Αμα σκά-
ψωμε ἀπὸ σαράντα λακκάκια ὁ καθένας μας, τὸ ἔργο
τελειώνει. "Αν ἀφήστε δυὸ μέρες μονάχα τὶς δουλειές
σας, τελείωσε ! Τὰ σαράντα λακκάκια θὰ εἶναι ἀνοι-
χτά. "Οσο γιὰ τὸ φύτεμα, τὸ παίρνουν ἀπάνω τους τὰ
παιδιὰ τοῦ σχολείου ».

« Καὶ πότε θὰ γίνη αὐτὸ τὸ δάσος ; » ρώτησε κά-
ποιος. « Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ κέρδος μας ; »

— « Τὸ κέρδος πού θὰ ἔχη τὸ χωριό ἀπὸ τὸ δάσος
τῶν γύρω βουνῶν του, θ' ἀργήσῃ νὰ φανῇ, μὰ σὲ κάμ-
ποσα χρόνια θὰ εἶναι μεγάλο » ἀπάντησε ἡ δασκάλισσα.

Κάποιος κτηνοτρόφος τότε, ἀκούοντας πῶς πρέπει
νὰ φυτέψουν ὅλα τὰ γύρω βουνά, φώναξε : « Τί λὲς αὐ-
τοῦ, κυρὰ δασκάλα ! Νὰ γεμίσωμε μὲ δέντρα τὰ
καλοκαιρινὰ λιβάδια μας ; Ἐμεῖς τρομάξαμε μὲ τὸ
τσεκούρι καὶ μὲ τὴ φωτιά νὰ τὰ καθαρίσωμε, καὶ τοῦ
λόγου σου θέλεις νὰ τὰ γεμίσης πάλι μὲ παλιόδεντρα ; »

— « Μὰ ἡ βοσκή ἀπαγορεύτηκε, κι ἐσεῖς δὲν ἔχετε
νὰ κερδίσετε τίποτε, μιὰ καὶ τὰ ζῶα σας δὲ μποροῦν
νὰ βοσκήσουν στὰ μέρη αὐτά. Τὸ μόνο πού θὰ κάμετε
εἶναι ν' ἀργοπορήσετε τὸ ξαναδάσωμα » ἀπαντᾷ ἐ-
κείνη.

— « Καλά, ἀπὸ τὶς μυγαδιές, τὶς ἀχλαδιές καὶ
τὶς βερικοκιές, πού μᾶς παρακινήσατε καὶ φυτέψαμε,
καταλαβαίνομε πῶς θ' ἀρχίσωμε νὰ παίρνωμε σ' ἕνα
δυὸ χρόνια εἰσόδημα, καὶ νὰ τρῶμε ἀπὸ κανένα φρού-
το. Μὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ δάσος, πού θὰ φυτέψωμε φέτος,

πότε θά προφτάσωμε ἑμεῖς νὰ ἰδοῦμε καμιά προκοπή ;
Μήτε τὰ παιδιὰ μας δὲν πιστεύω νὰ προφτάσουν νὰ
πάρουν ἀπ' αὐτὸ κανένα ξύλο. Νὰ δουλέψωμε λοιπὸν
ἑμεῖς γιὰ τὰ ἐγγόνια μας ; Δὲ μᾶς ἀφήνετε, λέω ἐγώ »
εἶπε κάποιος ἄλλος.

— « Βέβαια τὸ δάσος θ' ἀργήσῃ νὰ σᾶς δώσῃ τὰ
ξύλα του· ἀλλὰ δὲ θὰ περάσουν τρία τέσσερα χρόνια
ἀπὸ σήμερα, ἂν τὸ φυτέψωμε φέτος, καὶ θ' ἀρχίσῃ νὰ
σᾶς πληρώνῃ, μὲ τόκο μάλιστα, τὸ καλὸ ποῦ θὰ τοῦ
κάμετε » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

— « Πῶς θὰ μᾶς πληρώσῃ ; » ρώτησαν πολλοί, μό-
λις ἄκουσαν γιὰ πληρωμή.

— « Νὰ πῶς ! » ἀπάντησαν οἱ δάσκαλοι. Καὶ ἄρ-
χισαν τότε, πότε ὁ ἓνας καὶ πότε ὁ ἄλλος, νὰ τοὺς ἐ-
ξηγοῦν ὅλες τὶς ὠφέλειες ποῦ θὰ ἔχῃ τὸ χωριὸ ἀπὸ τὸ
δάσος. Πῶς δηλαδὴ θὰ καθαρίζει τὸν ἀέρα, θὰ ἐμποδί-
ζῃ τὰ χαλίκια καὶ τὸν ἄμμο, θὰ κοπρίζῃ ἀνέξοδα καὶ
ταχτικά τὰ χωράφια καὶ τ' ἀμπέλια καὶ θ' ἀναβρύσουν
καινούριες πηγές, ποῦ μὲ τ' ἀφθονα νερά τοὺς θὰ κά-

μουν ποτιστικά πολλά χωράφια, ξερικά ως τότε κι έκλεισαν την όμιλία τους έτσι :

« Πρέπει νά δουλέψετε δυό μέρες μόνο, για ν' αφήσετε στα παιδιά σας έδω μιὰ μεγάλη κληρονομιά, πού θά σᾶς εὐλογοῦν γι' αὐτή σέ ὅλη τους τή ζωή. Πρέπει τὰ χαμοβούνια αὐτά κι ἐκεῖνες ἐκεῖ οἱ πλαγιές νά ξαναδασωθοῦν. Ἔτσι στοὺς δύστυχους καιροὺς τῶν παιδιῶν σας τὸ δάσος θά εἶναι παρηγοριά. Ἄν χαλάσουν τ' ἀμπέλια, καὶ ἂν καοῦν τὰ σπαρτά τους μιὰ χρονιά, δὲ θά χαθῇ ἡ ξυλεία μήτε τ' ἄλλα καλὰ τοῦ δάσους. Νά ἡ κληρονομιά πού θ' ἀφήσετε στα παιδιά σας ! »

Τὰ τελευταῖα λόγια τῶν δασκάλων ἔπιασαν τόπο, καὶ οἱ πιὸ ἐπίμονοι ἄλλαξαν γνώμη. Τὴν ἄλλη βδομάδα ὅλοι, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ρίχτηκαν στὴ δουλειά. Τὰ γύρω κορφοβούνια καὶ οἱ πλαγιές τοῦ χωριοῦ γέμισαν ἀπὸ λακκάκια· ὕστερα ἄρχισε τὸ φύτευμα. Σὲ τρεῖς ἡμέρες ἦταν ὅλα τελειωμένα. Οἱ εἴκοσι χιλιάδες δεντράκια τοῦ σχολικοῦ φυτώριου, πού τόσον καιρὸ πυκνὰ φυτεμένα καὶ στενοχωρεμένα ζητοῦσαν ν' ἀραιώσουν, σηκώνουν τώρα τὰ κορμάκια τους ἀριὰ ἀριά.

Τὸ θᾶμα ἔγινε. Ὑστερα ἀπὸ λίγα χρόνια μεγαλώνοντας τὰ δεντράκια αὐτά θ' ἀρχίσουν νά χύνουν γύρω τοὺς σπόρους τους. Ὁ ἄνεμος καὶ τὰ νερά τῆς βροχῆς θά παρασέρνουν παραπέρα πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς· καὶ ἡ γῆ πού θά τοὺς κρύβῃ στὸν κόρφο τῆς, θά ξαναδίνει ἄλλα μικρὰ δεντράκια· κι ὅταν ὁ Γουλὴς ὁ Τάσος μεγαλώσῃ, τὸ δάσος τοῦ χωριοῦ του θά εἶναι πυκνὸ καὶ μεγάλο. Τότε θά λήῃ μὲ περηφάνεια : « Στὶς μέρες μου φιντεύτηκε τὸ δάσος αὐτό, κι ἐγὼ κουβάλησα πολλὰ

δεντράκια από τὸ φυτώριο τοῦ σχολείου μας καὶ πολὺ
 λά σταμνιά νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση τοῦ χωριοῦ.....»

§ 91. ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΚΑΤΕΒΟΥΝ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ.

Μὲ τὸ ξαναδάσωμα τοῦ χωριοῦ οἱ δυὸ δάσκαλοι
 δὲ σταμάτησαν τοὺς εὐγενικοὺς ἀγῶνες τους. Ἰσια ἴ-
 σια τώρα τοὺς ἐξακολουθοῦν μὲ περισσότερη ὄρεξη,
 βλέποντας πῶς πάντοτε πετυχαίνουν καὶ πῶς τὸ χωριὸ
 προκόβει χρόνο μὲ τὸ χρόνο περισσότερο.

Τώρα πιά δὲν ἔμεινε καρποφόρο δέντρο ποὺ νὰ μὴν
 ἔχημπολιαστή. Σὲ λίγα χρόνια τὸ χωριὸ θὰ βγάξῃ ἄ-
 φθονα μῆλα, ἀχλάδια, σῦκα καὶ περισσότερα μύγδα-
 λα ἀφράτα· καὶ τὸ μπόλιασμα αὐτὸ βέβαια δὲν ἔγινε
 χωρὶς παρακίνηση καὶ χωρὶς διδασκαλία.

Τόσα χρόνια τώρα οἱ χωρικοὶ κάνουν λάδι· ποτὲ ὁ-
 μως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲ συλλογίστηκαν νὰ βροῦν
 τὸν τρόπο νὰ τὴ βγάξουν γρήγορα καὶ χωρὶς νὰ τα-
 γκιάζῃ. Παρακινημένοι τώρα ἀπὸ τοὺς δασκάλους, ἔ-
 στησαν κοντὰ στὴν παραλία τοῦ χωριοῦ συνεταιρικό
 ἐλαιοτριβεῖο τέλειο· καὶ τὸ λάδι τοὺς βγαίνει τώρα κα-
 θαρὸ, χωρὶς ταγκίλα· καὶ τὸ σπουδαιότερο, δὲ χάνε-
 ται διόλου ἐδῶ κι ἐκεῖ, ὅπως πρῶτα.

Μαζὶ μὲ τὸ φαγώσιμο αὐτὸ λάδι οἱ μηχανές τοῦ ἐ-
 λαιοτριβεῖου βγάξουν καὶ τὸ λάδι τῶν κουκουτσιῶν,
 ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὴ σαπωνοποιία.

Ἀκόμη ἔχτισαν καὶ συνεταιρικό ἀλευρόμυλο. Δὲ
 χάνουν τώρα πιά τὸν καιρὸ τους, τρέχοντας στὰ γύ-
 ρω χωριὰ μὲ τὰ μολάρια φορτωμένα, ν' ἀλέσουν μι-
 σὸ σακὶ ἄλεσμα στὸν ἓνα καὶ στὸν ἄλλο πανάρχαιο
 νερόμυλο.

“Ἐξι χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε ποὺ ἦρθαν οἱ δά-

σκαλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἔχουν κομποδέματα. Ἄλλοτε ἦταν χρεωμένοι· τώρα ἔχουν καταθέσεις στὴν τράπεζα ἀπάνω ἀπὸ διακόσιες χιλιάδες.

Τώρα οἱ Κακοριζικιώτες βγάζουν ἀρκετὰ καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ ἀπὸ τὴ γῆ τους. Τώρα ὅλοι δουλεύουν καλύτερα, γιατί καλοτρῶνε καὶ ἔλειψαν ἀπὸ τὸ χωριό οἱ θέρμες. Μὲ τέτοιους συμβούλους πολεμοῦν ἀποτελεσματικὰ κάθε ἀρρώστια, ποὺ θὰ παρουσιασθῇ εἴτε στὰ ζῶα εἴτε στ' ἀμπέλια, εἴτε στὰ δέντρα τους εἴτε καὶ στοὺς ἴδιους. Ἐπειτα μὲ τοὺς παραγωγικούς συνεταιρισμοὺς πουλοῦν σὲ διπλὴ καὶ τρίδιπλη τιμὴ τὰ προϊόντα τους, καὶ μὲ τοὺς προμηθευτικούς συνεταιρισμοὺς οἰκονομοῦν πολλὰ κάθε χρόνο.

Νά γιατί τώρα, ἂν καὶ τρῶνε καὶ ντύνονται καλύτερα, ἂν καὶ ξεδεύουν κάθε τόσο, γιὰ νὰ κάμουν ἀνθρωπινὴ τὴν κατοικία τους—πότε ἀνοίγοντας σ' αὐτὴ κανένα παράθυρο, πότε χωρίζοντας τὸ στάβλο τῶν ζώων ἀπὸ τὴ δική τους κατοικία, πότε πατώνοντας ἢ ταβανώνοντας τὴν κάμαρά τους—νά, γιατί καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔξοδα ἔχουν οἱ Κακοριζικιώτες τώρα περισσεύματα καὶ καταθέσεις στὴν τράπεζα! Νά, γιατί δὲ ζητοῦν, ὅπως ἄλλοτε, βοήθεια ἀπὸ τοὺς ξενητεμένους τους καὶ γιατί κόπηκε ἡ μετανάστευση ἀπὸ τὸ χωριό!

Τὰ βλέπει ὅλα αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης, μὰ δὲν τοῦ φαίνονται ἀρκετά. Βλέπει, πὼς ὅλη ἡ περιοχὴ τοῦ χωριοῦ εἶναι μικρὴ γιὰ διακόσιες τριάντα οἰκογένειες, καὶ δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς τρέφῃ πάντοτε ἄνετα: «Ἄν ἔρθουν, λέει μιλώντας μὲ τὴν ξαδέρφη του, δυὸ χρονιὲς κακές, ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, στὸ χωριό, πάλι θὰ ξαναπεινάσουν, καθὼς πρῶτα, οἱ χωριανοὶ μας καὶ θὰ πέσουν στὴν πρώτη κακομοιριά τους. Πρέπει νὰ βρεθοῦν καινούργια εἰσοδήματα. Ἡ γῆ του ὅμως δὲ

μπορεῖ πιά τίποτε ἄλλο νὰ δώση στοὺς κατοίκους του».

— «Καὶ τί λές νὰ γίνη, Πέτρο;» ρωτᾷ ἡ ξαδέρφη του.

— «Νά, ἡ θάλασσα, Δέσποινα! δυὸ βήματα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν θαλασσινοὶ καὶ νὰ βροῦν νέες πηγὲς πλούτου. Μήπως τόσοι Ἕλληνες δὲ ζοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα; Γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ζωὴ ἀνθρωπινώτερη οἱ Κακοριζικιῶτες, νομίζω πὼς θὰ ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ κατεβοῦν πρὸς τὰ ἐκεῖ» λέει ὁ Πέτρος Ἀνέξης, κοιτάζοντας κατὰ τὴ θάλασσα.

§ 92. «ΝΑ ΔΕΘΟΥΝ Ο ΕΝΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΛΛΟ!»

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἔχει μέρες τώρα, ποὺ μ' ἓνα ὄνειρο κοιμᾶται καὶ ξυπνᾷ: Πῶς οἱ χωρικοὶ νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα.

«Γιὰ νὰ κατορθωθῇ αὐτό, λέει στὴν ξαδέρφη του, θὰ ἔπρεπε νὰ χτιστῇ νέο χωριὸ ἐκεῖ, ποὺ ἦταν καὶ πρῶτα. Ἔτσι ὅχι μόνο θὰ μπορούσαν οἱ χωρικοὶ ν' ἀποκτήσουν ὑγιεινότερες κατοικίες, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσουν καλύτερα τὴ θάλασσα: νὰ ἴδουν τὰ καλὰ καὶ τὶς ὁμορφιές της καὶ νὰ τὴν ἀγαπήσουν· καὶ τὸ σπουδαιότερο, νὰ συνδεθοῦν μεταξύ τους πιὸ στενά». Καὶ τῆς ἐξηγεῖ, πῶς θὰ γινόταν τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ καλὰ μὲ τὸ κατέβασμα τοῦ χωριοῦ στὴ θάλασσα.

Ἐκείνη πείθεται καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης ἀρχίζει τὸ νέο ἄγῶνα.

Καὶ νά! Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες φτάνει στὸ χωριὸ ὁ μηχανικός, κι ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὸν τόπο, νὰ κάνη τὸν προϋπολογισμό καὶ νὰ καταστρώνη τὸ σχέδιο τοῦ νέου χωριοῦ. Διακόσια τριάντα ἀγροτικὰ σπίτια

κοντά στην παραλία· στην πλατεία τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησίᾳ· δυὸ φούρνοι, ἓνα καφενεῖο, δυὸ πρατήρια, ἓνα κοινοτικό κατάστημα, ὁ ἀστυνομικὸς σταθμὸς καὶ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ.

Γράφει, σβήνει, λογαριάζει ὁ μηχανικὸς καὶ στὸ τέλος βρίσκει τὸ τί θὰ κοστίσουν ὅλα αὐτά : ἓνα ἑκατομμύριο καὶ μισό. "Αν ὅμως μεταχειριστοῦν τὰ ὑλικά τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ, καὶ δουλέψουν καὶ οἱ ἴδιοι χωρικοί, τὰ ἔξοδα θὰ κατεβοῦν πολὺ. Θὰ φτάσουν τίς ὀχτακόσιες χιλιάδες.

Τ' ἀκούει ὁ Πέτρος Ἀνέξης καὶ συλλογίζεται. « Οἱ Κακοριζικιώτες τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν στὴν τράπεζα πενήντα χιλιάδες δολάρια· μπορεῖ νὰ τὰ δανείσουν στοὺς πατριῶτες τους. Οἱ χωρικοὶ ἐδῶ ἔχουν ἄλλες διακόσιες χιλιάδες δραχμές. Τί μένει ἀκόμη ; Χρειάζονται ἄλλες τριακόσιες πενήντα ὡς τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές. Εἶναι δυνατό νὰ βρεθῇ αὐτὸ τὸ χρήμα ; Εἶναι καὶ παραεῖναι, φτάνει νὰ παρουσιαστῇ ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἐγγυηθῇ. Καὶ ποιὸς εἶναι καλύτερος ἐγγυητῆς ἀπὸ τοὺς ἴδιους ποὺ θὰ χτίσουν, ἅμα ὁ ἓνας ἐγγυηθῇ γιὰ τὸν ἄλλο ; Αὐτὸ θὰ ἦταν σωτήριο γιὰ τὸ χωριό. Γιατί ἔτσι οἱ Κακοριζικιώτες θ' ἄρχιζαν νὰ ἐνδιαφέρονται ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο. Μόνο μὲ αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον θὰ πῆγαινε μπροστὰ τὸ νέο χωριό.... Καὶ νὰ μὴν ἦταν ἀνάγκη ἀπ' αὐτὸ τὸ δάνειο, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ μόνο γι' αὐτὸν τὸ λόγο : « Νὰ δεθοῦν οἱ Κακοριζικιώτες ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο ! »

§ 93. Ο,ΤΙ ΠΗ ΓΙΝΕΤΑΙ.

Οἱ ἐνέργειες τοῦ δασκάλου ἔφτασαν στὸ ὑπουργεῖο· ὁ ἐπιθεωρητῆς τῶν σχολείων κι αὐτὸς τὸν βοη-

θα. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται τὴν πρότασή του, νὰ δανείσῃ στὸ χωριὸ τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές, μὲ τὴ συμφωνία νὰ ἐγγυηθῇ ὅλο τὸ χωριὸ καὶ νὰ δώσῃ ὑποθήκη τὰ χτήματά του. Μὰ καὶ οἱ ξενητεμένοι τῆς Ἀμερικῆς φάνηκαν πρόθυμοι νὰ δώσουν στὴν κοινότητα τῆς πατρίδας τους δάνειο ὅλες τὶς καταθέσεις τους στὴν τράπεζα, χωρὶς ἄλλη ὑποθήκη, παρὰ μὲ τὴν ἐγγύησιν ὅλων τῶν χωριανῶν.

“Ὅταν ἐγίνε καὶ αὐτό, τότε οἱ δυὸ δάσκαλοι πρωτόκαμαν λόγον τοὺς χωρικοὺς, γιὰ νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα. Καὶ μ’ ὅλο πού αὐτὸ ἦταν δυσκολώτερο καὶ ἀπὸ τὸ ξαναδάσωμα καὶ ἀπ’ ὅλα ὅσα εἶχαν γίνεи ὡς τότε, δὲ δυσκολεύτηκαν νὰ τοὺς πείσουν νὰ δεχτοῦν τὴν πρότασή τους.

Στὰ ἑξὶ αὐτὰ χρόνια πού πέρασαν, ἀφότου πρωτοῦ ἦρθαν στὸ Κακορίζικο, ἔλειψαν, ἕνας ἕνας, ὅλοι οἱ γέροντες τοῦ χωριοῦ. Ἐπειτα ὅσοι ὡς τότε ἔφερναν ἐμπόδια στὰ σχέδιά τους ἀπὸ ἀμάθεια, κατάλαβαν τὴν καλή τους θέλησιν καὶ σωπαίνουν. Τὰ πρωτοτερινὰ ὥστόσο παληκάρια τοῦ χωριοῦ εἶναι τώρα νοικοκυραῖοι, ἕνας κι ἕνας, καὶ πάντα σέβονται κι ἀκοῦν τὸν Πέτρο Ἀνέξιν, σὰν πατέρα τους. Μὰ καὶ τὰ κορίτσια, πού ἐβγαλαν τὸν καιρὸ αὐτὸ τὸ σχολεῖο καὶ εἶναι ἄλλα παντρεμένα καὶ ἄλλα ἀρραβωνιασμένα, μὲ τὴν ἐχτίμησιν πού ἔχουν στὴ δασκάλισσά τους, παρακινοῦν τοὺς δικούς τους σὲ ὅ,τι τοὺς μιλῇ ἐκεῖνη.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτά, πάει, ἐξαφανίστηκε καὶ ὁ δικολάβος, ὁ κύρ Χρῖστος Ζαβόπουλος, πού πάντα γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἀνακάτευε ὅλο τὸ χωριὸ καὶ πολεμοῦσε τὰ σχέδια τῶν δασκάλων. Τώρα πιά δὲν κατοικεῖ στὸ Κακορίζικο. “Ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακή, κατὰλαβε πὼς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. « Μακριὰ ἀπὸ τὸν Ἀ-

νέζη, εἶπε· ὅσο εἶναι αὐτὸς ἐδῶ δὲ μπορῶ νὰ κάμω τίποτε». Ἐφυγε καὶ δὲν ξαναγύρισε. Ποιὸς ξαίρει, σὲ ποιό χωριὸ ρουφᾷ τῶρα σὰ βδέλλα τὸν ἰδρῶτα ἄλλων χωρικῶν!

Μὰ καὶ ὁ Καραμπίνιας ὁ ἐνωμοτάρχης δὲν εἶναι πιὰ στὸ χωριό, γιὰ ν' ἀντισταθῇ στὸ σχέδιο τῶν δασκάλων. Ὑστερ' ἀπὸ τὴ φυλάκισή του ἦρθε μιὰ βραδιά, πῆρε τὴν οἰκογένειά του κι ἔφυγε.

Ὅσο γιὰ τοὺς δυὸ μπακάληδες, καὶ αὐτοὶ κατὰ λαβὰν τὸ συμφέρον τους καὶ σώπασαν. Ἐνας ἀπόμεινε ἀδιόρθωτος, ὁ Γκίκας Ζέζας, ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ ἄλλοτε.

Αὐτὸς δὲ θέλει νὰ διδαχτῇ τίποτε ἀπὸ τὸ πάθημά του. Τὸν κυβερνᾷ ἀκόμη τὸ πείσμα καὶ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς του. Γι' αὐτὸ καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ φυλάκισή του ἐξακολουθεῖ νὰ συκοφαντῇ καὶ νὰ κατηγορῇ τὸ κάθετι ποὺ λένε καὶ κάνουν οἱ δάσκαλοι τοῦ χωριοῦ. Μὰ ποιὸς τὸν ἀκούει. Ἐπειτα δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς κι ἔπαθε ἀποπληξία ἀμίλητος καὶ παράλυτος δὲ μπορεῖ πιὰ νὰ βλάψῃ.

Οἱ Κακοριζικιώτες καταλαβαίνουν τῶρα καλύτερα τὴν καλοσύνη τῶν δασκάλων τους, καὶ δὲν ἀντιμιλοῦν σὲ ὅ,τι τοὺς λένε.

Ἔτσι μιὰ Κυριακὴ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1909, συναγμένοι στὴν ἐκκλησίᾳ τους, ἀποφασίζουν νὰ χτίσουν νέο χωριὸ κοντὰ στὴ θάλασσα. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης μὲ τὴ θέλησή τους παίρνει ἀπάνω του τὸ ἔργο καὶ διορίζεται διευθυντὴς ὅλης τῆς δουλειᾶς.

§ 94. ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΑΛΛΑΖΕΙ ΘΕΣΗ.

Πρῶτα πρῶτα δένει ὅλους τοὺς χωρικοὺς μὲ τὸν πιστωτικὸ συνεταιρισμὸ ποὺ κάνει. Ἔτσι μὲ τὴν ἀλ-

ληλεγγύη όλων τους καί μέ τήν ύποθήκη τών χτημάτων κατορθώνει νά δανεισθή τò χωριό άπό τήν Έθνική Τράπεζα τετρακόσιες χιλιάδες δραχμές.

Η συμφωνία ήταν νά πληρωθή τò δάνειο σέ είκοσι χρόνια άπό τόν πιστωτικό συνεταιρισμό, πού θά έδινε κάθε χρόνο στήν τράπεζα, έκτός άπό τόν τόκο, κι ένα μέρος άπό τò κεφάλαιο· καί μόνο, όταν πληρωθή όλο τò ποσό, τότε θά έλευθερωθούν άπό τήν ύποθήκη τὰ χτήματα τών χωριανών.

Παρόμοια συμφωνία έγινε καί μέ τούς ξενητεμένους τής Άμερικής. Έτσι δανείστηκε ό ίδιος συνεταιρισμός άπ' αὐτούς άλλες πενήντα χιλιάδες δολάρια, τίς ιδιαίτερες καταθέσεις τών χωριανών στήν τράπεζα.

Άφού έξασφάλισε ό Πέτρος Άνέζης τὰ χρήματα, έρχεται έπειτα σέ συμφωνία μέ μιὰ μεγάλη έργοληπτική εταιρεία ν' αναλάβη αὐτή σέ ώρισμένη τιμή νά χτίση τò νέο χωριό σύμφωνα μέ τò σχέδιο τοῦ μηχανικοῦ· ό συνεταιρισμός όμως νά τής δώσει τὰ ύλικά καί νά ύποχρεώσει τόν κάθε χωρικό, μεγάλο καί μικρό, άρσενικό καί θηλυκό, νά εργάζεται χάρισμα τή μισή μέρα, ώσπου νά τελειώσει τò έργο.

Τότε παραγγέλνει ν' αρχίσουν οί έτοιμασίες· καί ό συνεταιρισμός έχοντας τò χρήμα, αρχίζει πρώτα άπό τò νερό. Μ' ένα μακρὸ σιδερένιο σωλῆνα φέρνει όλο τò νερό άπό τίς δυò βρύσες τοῦ χωριοῦ κάτω στήν παραλία. Σβύνουν ύστερα σέ μεγάλους λάκκους τόν άσβέστη, κουβαλοῦν πέτρες καί άμμο καί ό,τι άλλο χρειάζεται γιά ένα τέτοιο έργο.

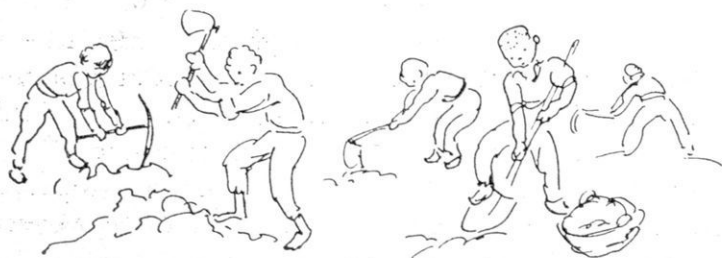
Στήν αρχή τής μεγάλης σαρακοστής αρχίζει ή δουλειά. Φτάνουν οί χτίστες, οί μαραγκοί καί οί έπιστάτες. Σχεδιάζονται, καί χωρίζονται τὰ τετράγωνα πού θά χτιστούν τὰ σπίτια· σημαδεύονται οί πλατείες

καὶ οἱ δρόμοι, καὶ ἀνοίγονται τὰ θεμέλια τοῦ πρώτου σπιτιοῦ. Ὁ Παπασπύρος κάνει τὸν ἀγιασμό, ραντίζει τὰ θεμέλια κι εὐχεται καλὸ τελειωμό.

“Ὅλο τὸ χωριὸ δίνει χέρι στὴ δουλειά. Μισὴ μέρα δουλεύει ὁ καθένας μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ μὲ τὰ ζῶα του.

Τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, μοιρασμένα σὲ δυὸ ὁμάδες, βοηθοῦν κι αὐτά, ὅταν εὐκαιροῦν.

Κάρα πᾶνε ἄδεια, κάρα γυρίζουν γεμάτα· περισσό-

τεροὶ ἀπὸ ἑκατὸ τεχνίτες δουλεύουν. Οἱ χωρικοὶ κουβαλοῦν πέτρες, ἄμμο, ἄσβέστη, λάσπη καὶ ὅ,τι χρειαστῇ. Κι ἀνάμεσα σὲ ὅλους αὐτοὺς οἱ δυὸ δάσκαλοι, ὅταν εὐκαιροῦν ἀπὸ τὸ σχολεῖο, βοηθοῦν ὁδηγώντας, συμβουλευόντας καὶ δουλεύοντας κι αὐτοί: «Ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ μένη κανένας παραπινεμένος» λέει γελώντας ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Ἡ τοιχοποιία τελείωσε μὲ τὸ καλὸ. Τώρα χρειάζεται ξυλεία, πάτερα καὶ σανίδια χοντρά, γιὰ νὰ γίνουν οἱ σκεπές. Τέτοια ξυλεία, παλιά μὰ γερή, ἔχουν τὰ σπίτια τοῦ παλιοῦ χωριοῦ. Πρέπει νὰ γκρεμιστοῦν αὐτά, γιὰ νὰ δώσουν τὴν ξυλεία τους στὸ νέο χωριό.

Οἱ γέροι Κακοριζικιώτες στέκουν δακρυσμένοι. Στρέφει ὁ νοῦς τους στὰ περασμένα. Δίκιο ἔχουν· χαλᾷ ὁ δικός τους ὁ κόσμος καὶ γκρεμίζεται, γιὰ νὰ ὑψω-

θῆ ἄλλος καινούργιος, ὁ κόσμος τῶν νέων, ποὺ χα-
ρούμενοι δώστου καὶ χαλοῦν τὰ πατρικά τους χαμό-
σπιτα.

“Ἐνα δυὸ μῆνες—εἶναι καὶ καλοκαιρία—θὰ κοι-
μηθῇ τὸ χωριὸ στὸ ξάστερο, κάτω ἀπὸ πρόχειρες κα-
λύβες καὶ σκηνές. Μονάχα τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησία
θὰ μείνουν ὅπως εἶναι.

Στὸ τέλος τοῦ Μάη ὅλα τὰ νέα σπίτια σκεπάστη-
καν, κανεὶς ὅμως δὲ μπαίνει μέσα, γιατί εἶναι ἀκόμη
οἱ τοῖχοι ὕγροί. “Ἐπειτα κανεὶς δὲν ξαίρει καὶ ποιό θὰ
εἶναι τὸ σπίτι του· θὰ τὸ μάθουν μὲ τὸν κλῆρο.

“Ἐνα πέταλο γύρω στὸ μικρὸ λιμανάκι τοῦ για-
λοῦ. “Ἐτσι βλέπει κανεὶς τὸ νέο χωριὸ ἀπὸ τὸ βουνό.
Μεγάλα τετράγωνα σὲ δρόμους ἴσιους καὶ πλατιούς·
Στὴ μέση ἀφήνεται ἓνα τετράγωνο μεγάλο ἄχτιστο.
Εἶναι ἡ κεντρικὴ πλατεῖα, ὅπου σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο
θὰ χτιστῇ τὸ σχολεῖο καὶ ἡ ἐκκλησία.

“Ἐγας πλατὺς καὶ ἴσιος δρόμος, ἀρχίζοντας ἀπὸ
τὴ θάλασσα, χωρίζει τὸ νέο χωριὸ σὲ δυὸ συνοικίες.
Στὸ κέντρο τῆς καθεμιᾶς ὑψώνεται ὁ καπνοδόχος ἐ-
νὸς φούρνου, καὶ κοντά του ἓνα πρατήριο, ἓνα μικρὸ
κρεοπωλεῖο καὶ ψαράδικο μαζί, καὶ μιὰ βρύση μαρμα-
ροχτισμένη. Στὴ μέση τῆς κεντρικῆς πλατείας ἄλλη ὁ-
μοια βρύση, καὶ κάτω στὴν προκυμαία ἄλλη.

“Απὸ τὰ ψηλώματα τοῦ παλιοῦ χωριοῦ φαίνεται κά-
τω τὸ νέο σὰ ζωγραφιά. Τί θὰ γίνῃ ἅμα δεντροφυτε-
τῇ ! Πανόραμα !

“Ο νέος συνοικισμὸς ἔχει τριῶν εἰδῶν σπίτια· μὲ
τρία, μὲ δύο καὶ μ’ ἓνα δωμάτιο. Τὸ καθένα ἀπ’ αὐτὰ
τὰ σπίτια ἔχει τὸν αὐλόγυρο, τὸ μαγειρειό, τὴν ἀπο-
θήκη καὶ χωριστὸ στάβλο, χτισμένο μακριὰ ἀπὸ τὰ

δωμάτια. Ἐννοεῖται, πὼς τὰ μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν καὶ μεγαλύτερη τιμή.

Εἶναι ὅλα ἰσόγεια· γιὰ νὰ μῆς ὅμως στὸ καθένα, ἀνεβαίνεις δυὸ τρία σκαλοπάτια. Τὰ δωμάτιά τους εἶναι ψηλά, εὐρύχωρα, πατωμένα, ταβανωμένα καὶ μὲ μεγάλα παράθυρα.

“Ὅταν τελείωσαν ὅλα, ἔγινε καὶ ἡ μοιρασιά. Μὲ κλῆρο καὶ σύμφωνα μὲ τὴ δήλωσή του κάθε χωρικός πῆρε τὸ σπιτάκι του, χωρὶς παράπονο. Στὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δυὸ δασκάλους δόθηκε μὲ κλῆρο καὶ σύμφωνα μὲ τὴ δήλωσή του ἀπὸ ἓνα σπιτάκι, γιατί κι αὐτοὶ πῆραν μέρος στὸν πιστωτικὸ συνεταιρισμό.

§ 95. ΤΟ ΚΑΚΟΡΙΖΙΚΟ ΑΛΛΑΖΕΙ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου, τὰ σπίτια εἶχαν στεγνώσει. Τότε δόθηκε ἡ ἄδεια νὰ μποῦν οἱ νοικοκυράιοι.

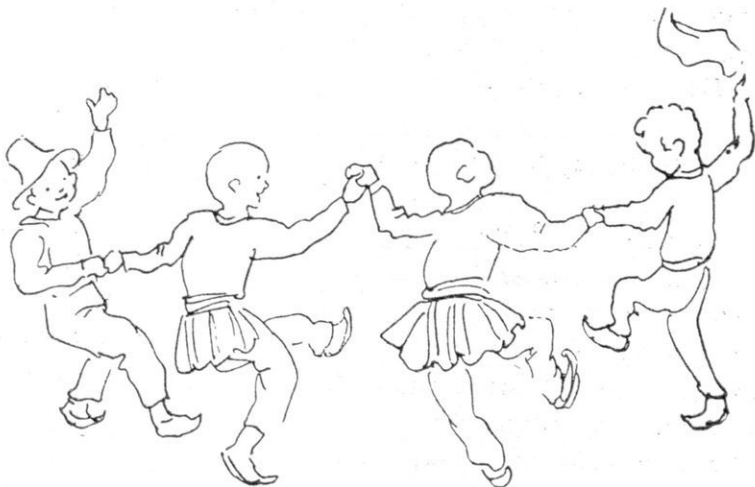
Πρὶν μποῦν, ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια. Τὴν Κυριακή, ἅμα τελείωσε ἡ λειτουργία, ὁ Παπασπύρος μὲ τοὺς δασκάλους, τὸ χορὸ τῶν μαθητῶν καὶ τοὺς χωριανούς, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ παλίου χωριοῦ μὲ ὠραῖες ψαλμωδίες. Τὰ ἐξαφτέρυγα μπροστά. σὲ δυὸ μακριές σειρές τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, καὶ πίσω ὁ παπᾶς, ντυμένος στὰ χρυσὰ του καὶ βαστώντας τὸ σταυρὸ καὶ τὸ ἄσημένιο θυμιατό, ποὺ βγάζει εὐωδιαστοὺς καπνούς. Οἱ χωρικοὶ ξεσκούφωτοι ἀκολουθοῦν μ’ εὐλάβεια. Κατεβαίνουν στὸ νέο χωριό, κατεβαίνοντας ὅμως, γυρίζουν κάπου κάπου καὶ ρίχνουν ματιὰς στὰ χαλάσματα.

Στὴ μέση τῆς κεντρικῆς πλατείας τοῦ νέου χωριοῦ εἶναι στημένη πρόχειρη ἐξέδρα γιὰ τὸν ἁγιασμό.

‘Ο Φάρος τοῦ χωριοῦ Ε’. Δημοτ. Ἀνδρέαδης—Παπαχριστοδούλου

Ὁ Παπασπύρος, λάμποντας ἀπὸ χαρὰ, παρακαλεῖ με-
 τίς εὐχές του γιὰ τὴν ὑγεία καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη τῶν κα-
 τοίκων, γιὰ ὅσους κοπιᾶζουν γιὰ τὸ χωριὸ καὶ ψέλ-
 νουν στὴν ἐκκλησίᾳ. Σὲ κάθε παρακλήσή του κουνᾷ τὸ
 λιβανιστήρι καὶ λιβανίζει. Τὰ παιδιὰ ἀπαντοῦν στὰ
 λόγια του μὲ τὸ « Κύριε ἐλέησον ! »

Τέλος φτάνει ἡ στιγμή, πού πρέπει νὰ μνημονέψῃ
 καὶ τ' ὄνομα τοῦ νέου χωριοῦ. Τότε γυρίζει κατὰ τὸ δά-
 σκαλο, πού στέκει δίπλα του καὶ τὸν βοηθᾷ στὸν ἁ-

γιασμό, καὶ λέει : « Χάρισε κουμπάρε, τὸ ὄνομα τοῦ
 νέου μας χωριοῦ ! »

— « Καλορίζικο ! » φωνάζει αὐτὸς δυνατά· καὶ ἡ φω-
 νή του κόβεται ἀπὸ συγκίνηση.

— « Νὰ μᾶς ζήσῃ τὸ χωριὸ καὶ τ' ὄνομά του ! » φω-
 νάζουν μερικοί.

— « Καὶ ὁ κουμπάρος του μαζί ! » ἀλαλάζουν ὅλοι.

Τελειώνοντας τὸν ἁγιασμό ὁ Παπασπύρος, ἄρχι-
 σε νὰ γυρίσῃ μὲ τὴν ἁγιαστούρα του ἀπὸ σπίτι σὲ σπί-

τι καὶ ν' ἀγιάζη τὸ χωριό. "Αν περνοῦσε κανεὶς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὰ καινούργια χωριατόσπιτα, θὰ ἔβλεπε νὰ καίνε ὅλες οἱ καντῆλες ἐμπρὸς στὰ εἰκονοστάσια τους καὶ νὰ φέγγουν χαρούμενα τὰ σοβαρὰ πρόσωπα τῶν ἀγίων τους.

Μὰ τὰ ἐγκαίνια δὲ σταμάτησαν ὡς ἐδῶ. Τὴ θρησκευτικὴ τελετὴ ἀκολούθησε καὶ γλέντι δυνατὸ. Ψήθηκαν ἄρνια, κουβαλήθηκαν κρασιά, τὰ ὄργανα λάλησαν καὶ ὅλες κι ὅλοι τραγούδησαν καὶ χόρεψαν ἔτσι, γιὰ τὸ καλορίζικο, καθὼς ἔλεγαν.

Ποιὸς τὴ χάρη τους καὶ ποιὸς τὴ χαρὰ τους !

§ 96. Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΕΖΗ.

Οἱ Καλορίζικιῶτες πέρασαν στὰ καινούργια σπίτια τους, μὰ τὸ Καλορίζικο δὲν εἶναι τελειωμένο. Μένουν ἀκόμη ἀτέλειωτες κάμποσες οἰκοδομές του : ἡ ἐκκλησία, τὸ σχολεῖο, τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ, τὸ φαρμακεῖο καὶ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνουν κι αὐτά, γιὰ νὰ λέγεται τελειωμένο τὸ χωριό.

Καὶ αὐτὰ ὅμως μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ τελειώσουν. Οἱ δάσκαλοι τοῦ Καλορίζικου οὔτε ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριὸ οὔτε ἔπαψαν νὰ ἐνδιαφέρονται γι' αὐτό. Εἶναι ἐκεῖ καὶ ἀγωνίζονται ν' ἀποτελειώσουν τὸ ἔργο ποὺ ἄρχισαν.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης πείθει τώρα τοὺς Καλορίζικιῶτες τῆς Ἀμερικῆς νὰ ξοδέψουν, γιὰ νὰ χτιστῇ ἡ ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ ὑπουργεῖο τῆς παιδείας δέχεται νὰ χτίσῃ τὸ νέο σχολεῖο.

Οἱ ἐργασίες γιὰ τὸ χτίσιμό τους ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ μῆσα τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ὅλοι ἐλπίζουν ὡς τὸ ἐρχόμενο Πάσχα νὰ εἶναι ἀποτελειωμένα.

Οί ξενητεμένοι γράφουν πώς, ἐπιστρέφοντας τῇ Λαμπρῇ γιὰ νὰ ἰδοῦν τοὺς δικούς τους καὶ νὰ χαροῦν τὸ νέο χωριό, θὰ ἤθελαν νὰ προσευχηθοῦν στὴ νέα ἐκκλησία. Καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ὕστερα ἀπὸ τόσα ποὺ ἔχουν κάμει ἐκεῖνοι γιὰ τὸ χωριό, θέλει νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ. Οὐτε στιγμή λοιπὸν δὲν ξεκουράζεται. «Εἶναι ἀνάγκη νὰ δουλέψωμε. Πρέπει ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖο νὰ τελειώσουν γρήγορα» λέει κάθε λίγο στοὺς χωρικούς.

Ἡ δουλειὰ προχωρεῖ. Σὲ ἕξι μῆνες φάνηκε ὁ τροῦλος καὶ ὑψώθηκε τὸ καμπαναριό. Κρεμάστηκε ἡ καμπάνα καὶ στήθηκε τὸ ρολόγι, σταλμένο κι αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἀμερική, ὅχι μόνο γιὰ νὰ δείχνῃ, παρὰ καὶ νὰ χτυπᾷ τὶς ὥρες. Ἀπάνω στὸν τροῦλο στήνεται κατὰ χρυσος μεγάλος σταυρός, ποὺ λάμπει ἀπὸ μακριὰ στὰ καράβια.

Δὲ μένει τώρα παρὰ νὰ χτιστῇ τὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ καὶ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα. Λεῖπουν τὰ χρήματα, μὰ ὁ γιατρὸς ποὺ συμφώνησε νὰ ἔρθῃ, δέχεται νὰ χτίσῃ μὲ δικά του τὴν κατοικία του καὶ τὸ φαρμακεῖο, φτάνει νὰ τοῦ παραχωρηθῇ τὸ οἰκόπεδο. Τὸ χωριὸ τοῦ παραχωρεῖ, κι ἀρχίζει τὸ χτίσιμο.

Ὅσο γιὰ τὸ κοινοτικὸ κατάστημα, ἀποφασίζουν νὰ τὸ χτίσουν οἱ χωριανοί, μόνοι τους αὐτὴ τὴ φορά, χωρὶς τὴν ἐνέργεια τοῦ δασκάλου τους, μὲ τὴ γενικὴ συνδρομή.

Μαθαίνοντας αὐτὸ ὁ Πέτρος Ἀνέξης, χαίρεται καὶ λέει μέσα του: «Τέλος πάντων οἱ χωριανοί μου ἀρχίζουν νὰ παίρνουν πρωτοβουλία γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ χωριοῦ, καὶ νὰ ἐνεργοῦν καὶ μόνοι τους γιὰ ὅσα ἐνδιαφέρουν τὴν κοινότητα. Αὐτὸ εἶναι πρόοδος. Γιὰ αὐτὸ δὲ θ' ἀνακατευτῶ διόλου στὴν οἰκοδομὴ αὐτῇ. Εἶ-

μαι περίεργος νά ἰδῶ, πῶς θὰ τὰ καταφέρουν ὡς τὸ τέλος ».

Τὸ τέλος τοῦ ἔργου αὐτοῦ βρῆκε τὸν Πέτρο Ἀνέζη μὲ μιὰ μεγάλη ἀπόφαση, ποὺ τὴν πρωτοεῖπε στὴν ξαδέρφη του : Δὲ θὰ φύγη πιά ἀπὸ τὸ Καλορίζικο ! Ἔχει σκοπὸ νὰ πάρη γυναῖκα ἀπὸ τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, καὶ τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ἡ Κρυσταλλιώ, χαριτωμένη τώρα καὶ σεμνὴ κοπέλα. Αὐτὴ διάλεξε γιὰ σύντροφό του.

Ὁ Παπασπύρος, ἀκούοντας τὴν αἴτησή του, μὲ δάκρυα στὰ μάτια τοὺς εὐλογεῖ, ἡ πρεσβυτέρα του κλαίει ἀπὸ χαρά, ἐνῶ ἡ Κρυσταλλιώ κατεβάζει τὸ κεφάλι καὶ δὲ μιλεῖ. Κρυφοχαίρεται γιὰ τὴν τύχη της, νὰ γίνῃ σύντροφος τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Καλὰ τους στέφανα !

§ 97. « ΑΝ ΕΙΧΑΝ ΤΕΤΟΙΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΟΛΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΑΣ ! »

Τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας ἐκκλησίας ἔγιναν, καὶ τὸ νέο σχολεῖο περιμένει τὸν ἐπιθεωρητὴ νὰ τὸ παραλάβῃ. Ὁ γιατρὸς πέρασε στὸ σπίτι του. Τὸ φαρμακεῖο λειτουργεῖ. Τὸ κοινοτικὸ κατάστημα ἔτοιμο κι ἐπιπλωμένο.

Ὅλα καινούργια στὸ Καλορίζικο καὶ ὅλα γελαστά, ὅπως καὶ τὰ πρόσωπα τῶν χωριανῶν.

Ποίός ἀπ' αὐτοὺς νὰ φανταστῇ τέτοια εὐτυχία ! Νὰ κατοικοῦν σὲ καινούργια σπίτια· νὰ λειτουργοῦνται σὲ καινούργια ἐκκλησία· νὰ εἶναι καὶ Ἀπρίλης — Θεοῦ χαρά — καὶ νὰ περιμένουν τοὺς δικούς τους ἀπὸ τὴν Ἀμερική !

Τέτοια Λαμπρὴ δὲν τὴν ξανάειδαν ποτέ τους οἱ Καλορίζικιώτες.

Πέρασε ή εβδομάδα της Διακαινησίμου με χορούς και με διασκεδάσεις. Ξημερώνει ή Κυριακή του Θωμά. Τα τηλεγραφήματα έρχονται, τὸ ένα κοντά στο άλλο· έρχονται οί ξενητεμένοι ! Καί μόνο αυτό ; Σήμερα θα στεφανωθῇ ὁ δάσκαλος του χωριού, καί ή αγαπημένη έγγονή του παπαῦ θα γίνῃ νύφη ! Ξαίρεις τί θα εἰπῇ, ἀπό τῇ μιᾷ νᾶ έρχεται ὁ ἀδερφός σου, τὸ παιδί σου, ὁ πατέρας σου ἀπό τὰ ξένα, καί ἀπό τὴν ἄλλη νᾶ στεφανώνεται ὁ δάσκαλος του χωριού τὴν έγγονή του παπαῦ, πὺ ἔχει βαφτίσει με τὰ χέρια του ὅλο τὸ χωριό ;

“Ολοι ἔχουν ξετρελαθῇ σήμερα, καί πιὸ πολὺ ἀπὸ ὅλους τὰ παιδιά. Δέστε τα, πῶς τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ, ὅπου μποροῦν νᾶ βροῦν καί νᾶ μαζέψουν τὰ πιὸ ὁμορφα λουλούδια !

Κοιτάξετε με τί προσοχή τὰ φέρνουν καί τὰ παραδίνουν στὰ χέρια της δασκάλισσας, γιὰ νᾶ φτιάσῃ τὸ μπουκέτο της νύφης ! Καί κουβαλοῦν, καί κουβαλοῦν ἀπὸ τὸ πρωί ! Μ’ ἀντὶ νᾶ κάμῃ ἓνα μπουκέτο, ἐκεῖνη ἀνθοστόλισε ὁλόκληρο τὸ σπίτι του γαμπροῦ !

Στοῦ Παπασπύρου οί κοπέλες του χωριού, στολίζουν τὴ νύφη καί ταχτοποιοῦν τὴν προίκα. Τέτοια γιορτὴ μιᾶ φορὰ γίνεται στὴ ζωὴ τῶν κοριτσιῶν.

“Ὅσοι πάλι περιμένουν τοὺς ξενητεμένους, ἔχουν ἄλλες χαρὲς καί ἄλλες ἔννοιες. Ἐκεῖ ἐτοιμάζονται φαγιά, πίτες καί γλυκά.

Μὰ καί οί βοσκοὶ βρίσκονται σὲ κίνηση. Ἀφοῦ διάλεξαν τὰ πιὸ παχιά ἄρνιά, νᾶ τὰ δωρίσουν, στὸν εὐεργέτη τους γιὰ τὸ γάμο του, τοῦ τὰ φέρνουν στὸ σπίτι του με τὰ βιολιά.

Ἡ δασκάλισσα μαζί με τὴν ξαδέρφη της, τὴν ἀδερφή του Πέτρου, πὺ ἦρθε αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἀπὸ τὸ νησί ἐπίτηδες, γιὰ νᾶ χαιρετήσῃ τὰ στέφανα του ἀδερ-

φοῦ της, τρέχει μιὰ στῆς νύφης καὶ μιὰ στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι, φροντίζοντας γιὰ ὅλα.

Μόνο ὁ γαμπρὸς δὲ φροντίζει γιὰ τίποτε. "Ὅλα τὰ ἔχει ἔτοιμα, γιὰ νὰ καλοδεχτῇ στὸ ἰδιόχρητο σπιτάκι του τὸ νέο σύντροφο τῆς ζωῆς του.

Κάποια συγκίνηση μόνο τὸν κρατεῖ. Δὲν ξαίρει πῶς θὰ βρῇ ὁ ἐπιθεωρητής, πού θὰ εἶναι καὶ κουμπάρος, τὸ νέο ἔργο του. "Ἐχει ὁλόκληρο χρόνο νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ σχολεῖο του.

Μὰ νά, λίγο ὕστερ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι φτάνει κι ἑκεῖνος. Τὸν συνοδεύουν μερικοὶ φίλοι τοῦ γαμπροῦ, πού βγῆκαν νὰ τὸν καλοδεχτοῦν.

Καβάλα σὲ μαντιλωμένο μουλάρι κρατεῖ στὰ γόνατά του τὰ δῶρα: ἓνα κουτὶ μὲ τὰ στέφανα κι ἓνα ἄλλο μὲ τὶς νυφιάτικες λαμπάδες.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὸν δέχεται συγκινημένος. Ἐκεῖνος δὲν ἀναγνωρίζει τὸ χωριό. Τὸ ἀντικρίζει ἀπὸ μακριὰ ξαφνιασμένος, τὸ βλέπει ἀπὸ κοντὰ μὲ θαυμασμό. Δὲ βρίσκει λόγια ἐπαινετικά γιὰ τοὺς δασκάλους του, καὶ κάθε λίγο ψιθυρίζει! « Ἄν εἶχαν ὅλα τὰ σχολεῖα τέτοιους δασκάλους, ἡ πατρίδα μας θὰ ἦταν ἀλλιώτικη ».

§ 98. Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ.

Τὸ ἀπόγεμα ὅλοι στὴν προκουαῖα, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Δὲ σηκώνουν τὰ μάτια ἀπὸ τὴ θάλασσα. Πατέρες καὶ μητέρες, γέροι καὶ γριές μὲ τὰ ραβδιά στὰ χέρια, ἀδερφὲς ὁμορφοντυμένες καὶ καλοχτενισμένες, καὶ μικρὰ παιδιὰ, σὰν τὸν ἄμμο τῆς θάλασσας!

Στὸ συνεταιρικὸ καφενεῖο, γύρω σ' ἓνα κομπὸ τραπέζακι, κάθονται καὶ μιλοῦν ὁ Παπασπύρος, ὁ για-

τρός, ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ, κ. Στάμος Κέντρος, ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ οἱ δάσκαλοι.

Ἀπὸ μακριὰ ἀρχίζει κάτι νὰ μαυρίζει στὸν ὀρίζοντα. Ἡ θάλασσα γαληνεμένη καθρεφτίζει τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ ἀκίνητη, θαρρεῖς κάποιους περιμένει κι αὐτή.

Τὸ μαυράδι ἐκεῖνο ὅσο πάει καὶ μεγαλώνει. Νά, τώρα ἀφήνει μαύρους καπνοὺς ! Οἱ καρδιές ὅλων σφίγγονται.

Τώρα πιά φαίνεται ὁλόκληρο. Νά, ὁ καπνοδόχος του ! Νά, καὶ τὰ χρώματά του : μαῦρο καὶ κόκκινο ! Ἡ σημαία ξεδιπλώνεται πότε πότε στὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου. Κόσμος πολὺς φαίνεται συναγμένος στὴν πλώρη, καὶ πολλοὶ κοιτάζουν κατὰ τὸ χωριὸ μὲ τὰ κιάλια. Δὲν ἀκούονται οἱ φωνές τοῦ χωριοῦ ὡς τὸ καράβι, μὰ οἱ καρδιές τῶν χωριανῶν χτυποῦν τὸν ἴδιο παλμὸ τῶν ξενητεμένων.

Τώρα γυρίζει τὸ βαποράκι, καὶ σφυρίζει ἀδιάκοπα. Μὰ καὶ στὸ καμπαναριὸ τοῦ χωριοῦ χαϊρετᾶ ἡ καμπάνα ἀδιάκοπα, σὰ νὰ λέη : « Καλῶς ὦρίστε, καλοτάξιδα πουλιά ! »

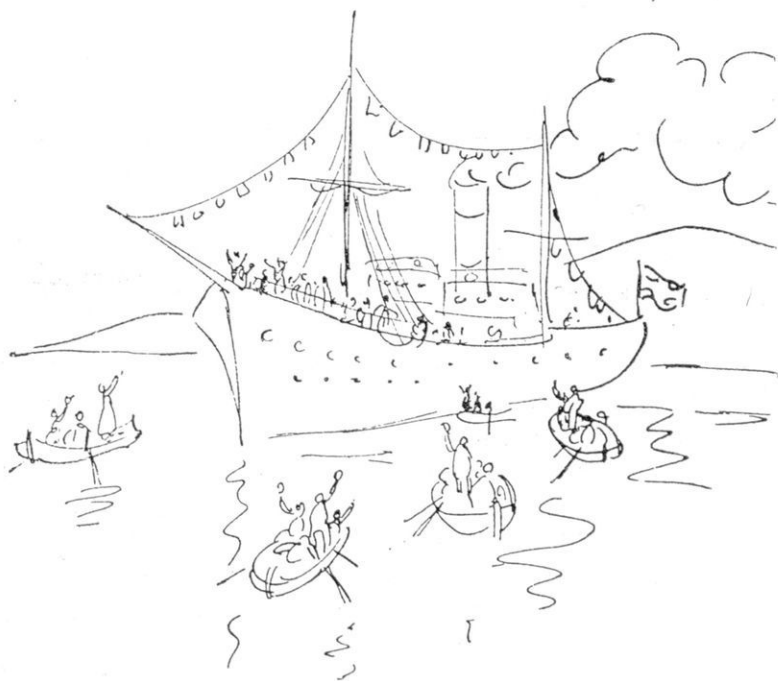
Οἱ γριές κλαῖνε, οἱ γέροι σκουπίζουν τὰ ζαρωμένα ματόφυλλά τους, οἱ μάνες σειοῦν τὰ μαντίλια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀλαλάζουν.

Ὅσο πάει καὶ πλησιάζει τὸ βαπόρι στὸ λιμανάκι. Μὰ κι ἐκεῖ ἀπάνω πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες του κλαῖνε. Ἡ ξενητιὰ ἔδειρε τὰ παῖδιά, τὰ λύπησε, τὰ κούρρασε. Στὴν πατρίδα θὰ τὰ λησμονήσουν ὅλα. . . .

§ 99. «ΔΕΝ ΞΑΙΡΩ ΠΟΙΟΝ ΝΑ ΚΑΛΟΤΥΧΙΣΩ ΠΙΟ ΠΟΛΥ».

Οί λίγες βάρκες τοῦ χωριοῦ ζώνουν σέ λίγο τὸ πλοῖο. Εἶναι μέσα τους οἱ γονεῖς καὶ τ' ἀδέρφια τῶν ξενητεμένων.

Φωνάζουν μὲ τὰ ὀνόματα τοὺς δικούς των, χωρὶς ν' ἀναγνωρίζουν κανένα. Ἔχουν ἀλλάξει καὶ κανεῖς

τους δὲ μοιάζει μὲ τὰ χωριατόπαιδα, ποὺ ἔφυγαν μιὰ φορά.

Τώρα ὅλοι εἶναι κύριοι, καλοξυρισμένοι, καλοντυμένοι καὶ κομψοί. Κατεβαίνουν τὴ σκάλα· οἱ βάρκες

μισοβουλιάζουν από τὸ βάρος : « Κώστα παιδί μου, ἐδῶ εἶμαι ! » φωνάζει μὲ λαχτάρα ἡ Σμπάραινα.

« Ἐδῶ, ἐδῶ, Σταμάτη μου ! » λέει καὶ ἡ κυρὰ Στάθαινα· κι ἀπλώνει τὰ χέρια της.

Σὲ λίγο ἀποβιβάζονται στὴν προκυμαία. Χαλασμοὺς κόσμου ! Ὅλοι μιλοῦν καὶ φωνάζουν, φιλιοῦνται καὶ ἀγκαλιάζονται.

Ὁ Παπασπύρος εὐλογεῖ : « Καλῶς ὥριστε, παιδιά μου, μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας »· κι ἀπλώνει τὸ χέρι του, ποὺ τὸ φιλοῦν ὅλοι.

Οἱ ξενητεμένοι μιλοῦν στοὺς χωριανούς των ἀρβανίτικα, μὰ ἐκεῖνοι τοὺς ἀπαντοῦν ἐλληνικά. Σταυροκοπιοῦνται τότε πολλοὶ γι' αὐτό. Ἕνας μάλιστα δὲ βασιτέται καὶ λέει : « Ἄν μᾶς ἔλεγε κανεῖς, ὅσα βλέπομε καὶ ἀκοῦμε σήμερα, δὲ θὰ τὰ πιστεύαμε ».

— « Ὅ,τι βλέπετε αὐτὴ τῇ στιγμῇ, καὶ ὅσα ἄλλα θὰ ἰδῆτε ἀκόμη στὸ χωριό μας, ὅλα τὰ χρωστοῦμε σ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς δασκάλους, στὴ Δέσποινα Ἀνέζη καὶ στὸν κ. Πέτρο Ἀνέζη, τὸ σημερινὸ γαμπρό » ἀπαντᾷ ὁ πάρεδρος κ. Κέντρος· καὶ συσταίνει τοὺς δασκάλους στοὺς ξένους.

— « Τοὺς εὐχαριστοῦμε καὶ τοὺς συχαίρουμε » φωνάζουν τότε ὅλοι· καὶ σφίγγουν θερμὰ τὰ χέρια τους.

§ 100. ΜΕ ΤΑ ΣΤΕΦΑΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ.

Ἀπὸ τὴν παραλία ὁδηγοῦν τοὺς ξένους στὸ σπῆτι τῆς νύφης, γιὰ νὰ τὴ συνοδέψουν ὅλοι στὴν ἐκκλησία. Ἐμπρὸς τὰ βιολιὰ καὶ πίσω ὅλο τὸ χωριό, συνοδεύουν τὸ γαμπρὸ μὲ τὸ τραγούδι.

Χαρὰ στὴν κόκκινη μηλιά, χαρὰ στὸ παλικάρι,
χαρὰ ποὺ τὸ χρυσόμηλο θ' ἀπλώσῃ καὶ θὰ πάρῃ.

Σὲ λίγο φτάνουν στὸ σπίτι τῆς νύφης. Ὁ Παπασπύρος μὲ τὴν πρεσβυτέρα του, λάμποντας ἀπὸ χαρά, δέχονται δακρυσμένοι τὸν κόσμο. Τὰ λαλούμενα παίζουσιν καὶ ἡ νύφη καμαρωτὴ βγαίνει στὴν ἐξώπορτα, ἀκουμπώντας στὸ χέρι τοῦ παπποῦ τῆς.

Φτάνουν στὴν ἐκκλησίᾳ. Ἐκεῖ ὁ Παπασπύρος βάζει τὴ νύφη στ' ἀριστερὰ τοῦ γαμπροῦ, καὶ πάει στὸ ἱερὸ νὰ ντυθῇ. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ἀδερφή καὶ τὴν ξαδέρφη, νύφη καὶ γαμπρὸς λάμπουν ἀπὸ χαρά, ἀπὸ λεβεντιά καὶ ἀπὸ ὁμορφιά.

Ὁ Παπασπύρος, ντυμένος τὰ χρυσὰ του ἄμφια, μαζί μὲ τὸν Παπαμάρκο, τὸν ἱερέα τῆς Μακρυράχης, διαβάζουν τώρα μεγαλόφωνα τὶς εὐχές. Ψέλνουν τὸ « Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα καὶ τιμὴ, στεφάνωσον αὐτούς », καὶ ἀλλάζουν τὰ στέφανα.

Σὲ λίγο τελειώνει ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου. Ὁ ἐπιθεωρητὴς, σὰν κουμπάρος, πρῶτος θ' ἀσπάζοταν τὰ στέφανα καὶ τοὺς νιόνυφους. Τὴν ὥρα αὐτή, βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του δυὸ ἔγγραφα καὶ ἓνα μικρὸ κουτάκι, καὶ λέει στοὺς καλεσμένους :

« Κύριοι ! Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ποὺ παρακολούθησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ἔργο τῶν δασκάλων τοῦ χωριοῦ σας, μοῦ ἀνάθεσε νὰ μεταδώσω στὴ Δέσποινα Ἀνέζη τὴν εὐαρέσκειά του, καὶ νὰ κρεμάσω στὸ στήθος τοῦ Πέτρου Ἀνέζη αὐτὸ τὸ παράσημο, ποὺ στεφανώνει τοὺς κόπους του ». Λέγοντας αὐτά, παραδίνει στὴ δασκάλισσα τὸ ἔγγραφο τοῦ ὑπουργοῦ καὶ καρφώνει στὸ στήθος τοῦ δασκάλου ἓνα μικρὸ ἀσημένιο σταυρό, τὸ σταυρὸ τοῦ Σωτῆρος. Ὑστερα ἀσπάζεται τὰ στέφανα καὶ συχαίρει τοὺς νιόνυφους.

« Τοὺς ἀξίζουν, τοὺς ἀξίζουν καὶ τοὺς δυό ! » φω-

νάζει ὁλος ὁ κυσμος. Καὶ μετὰ τὴν σειράν περνοῦν ἐμπρὸς τοὺς καὶ τοὺς συχαίρονται.

Τελευταῖα περνοῦν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου. Θέλουν κι αὐτὰ ν' ἀσπαστοῦν τὰ στέφανα καὶ νὰ συχαροῦν τοὺς δασκάλους. Μὰ δὲ φτάνουν, καὶ ἀντὶ νὰ δώση, δέχεται τὸ καθένα ἀπὸ τοὺς νιόνυφους καὶ τὴν δασκάλισσα ἀπὸ ἓνα θερμὸ φιλί.

§ 101. «ΟΙ ΚΑΛΟΡΙΖΙΚΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΤΟΥΣ».

Τὰ συχαρητήρια καὶ τὰ φιλιά τελειώνουν, καὶ ὁ γαμπρός, ὀδηγώντας τὴν ὁμορφὴ νυφούλα, βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Ἡ Παπασπύρραινα ἐπιμένει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς νιόνυφους στὸ σπίτι της, γιὰ νὰ γίνῃ ἐκεῖ ἡ χαρά. Ὁ πάρεδρος ὅμως φωνάζει: «Στὸ γιαλὸ, στὸ γιαλὸ τραβάτε!» καὶ ἡ συνοδεία τραβᾷ γιὰ τὸ λιμάνι. Ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, ὁ Παπασπύρος, ἡ πρεσβυτέρα του καὶ οἱ γυναῖκες ἀποροῦν γι' αὐτό, ἀκολουθοῦν ὅμως τὸν πάρεδρο καὶ τοὺς ἄντρες πού, χαμογελώντας, προχωροῦν κατὰ τὸ κοινοτικὸν κατάστημα.

Στὸ δρόμο τὰ λαλούμενα παίζουν, καὶ ὁ κόσμος πού ἀκολουθεῖ, τραγουδεῖ καὶ λέει:

Νύφη μου, ξάστερο νερὸ καὶ ξέλαμπρο φεγγάρι,
τὸ ταίρι σου εἶναι ζηλευτὸ κι ὁμορφὸ παλικάρι.
Στὸ σπίτι τὸ πεθερικό, στὴ γειτονιά ὁποῦρθες,
σὰν κυπαρίσσι νὰ σταθῇς, σὰν πρίνος νὰ ριζώσης,
καὶ σὰ μηλιά, γλυκομηλιά, ν' ἀνθίσῃς, νὰ καρπίσῃς,
καὶ γιούς ἐννιά ν' ἀξιωθῇς καὶ μιὰ γλυκομηλίτσα.

Τέλος φτάνουν ἐμπρὸς στὸ κοινοτικὸν κατάστημα.

Ὁρθάνοιχτες οἱ πόρτες τοῦ περιμένουν τὸ σπιτονοικοκύρη.

Πλησιάζοντας στὴν πόρτα οἱ νιόνυφοὶ ἀκοῦν τὸν πάρεδρο νὰ τοὺς φωνάζη : « Καλορίζικο τὸ νέο σπίτι σας ! Νὰ τὸ χαίρεστε ! » Ξαφνίζονται ἐκεῖνοι καὶ σηκώνοντας τὰ μάτια στὸ ἀνώφλι τῆς ἐξώπορτας διαβάζουν μὲ μεγάλα φρεσκογραμμένα γράμματα : « Οἱ Καλορίζικιώτες στὸν εὐεργέτη τους ».

§ 102. « ΘΑ ΦΥΓΩΜΕ ».

Ὡς τὸ ἄλλο μεσημέρι κράτησε ἡ χαρά. Ποῦ νὰ

κοιμηθῇ κανεὶς ἐκείνη τὴ νύχτα μὲ τέτοια διπλὴ χαρὰ ποὺ ἔχει τὸ χωριό ! Ὅλοι θέλουν νὰ διασκεδάσουν, ὅπως ποτὲ ἄλλοτε.

Μεταφέρνουν λοιπόν στο κοινοτικό κατάστημα τα σφαχτά και τα πουλερικά τους· τα φαγητά και τα γλυκά, τις πίτες και τα κρασιά τους, και όλοι μαζί, αδερφωμένοι, διασκεδάζουν στον αλόγουρο του νέου σπιτιού του γαμπρού.

Ἡ ρετσίνα τρέχει σαν ποτάμι, ο χορός και το τραγούδι είναι στις δόξες τους ! Οί ξενητεμένοι θυμούνται τα περασμένα και σέρνουν το χορό της πατρίδας τους.

Οί δικοί τους τους καμαρώνουν και κολλούν τάληρα στα μέτωπα των βιολιτζήδων.

Χορεύουν οί μεγάλες κοπέλες, και τότε πέφτουν σά βροχή τα « κολλήματα » από τ' αδέρφια και από τους άρραβωνιαστικούς των.

Χορεύουν τελευταία και τα παιδιά του σχολείου και δείχνουν όλη την τέχνη τους, στη συρτό και στον μπάλο, στον πεντοζάλη και στον καλαματιανό. Αναγαλλιάζουν οί ξενητεμένοι και καλλοούν δολάρια και καμαρώνουν οί δάσκαλοι· και εξακολουθούν να διασκεδάζουν ως το μεσημέρι της Δευτέρας.

Τή χαρά εκείνη ακολουθούν άλλες. Δεν πέρασε μιὰ βδομάδα και άρραβωνιάζεται ή δασκάλισσα με τον πρόεδρο του συλλόγου των Καλοριζικιωτών του Σικάγου, Κωστή Κάρπο. Τρείς άλλοι, ξενητεμένοι και από καιρό άρραβωνιασμένοι, παντρεύονται, ο ένας κοντά στον άλλο. Και δεν περνά βδομάδα, που να μην έχη το χωριό άρραβώνα και διασκέδαση. Έτσι πέρασε ο καιρός από τον Άπρίλη ως τα τέλη Ιουλίου.

Στις αρχές Αυγούστου άρχισαν οί ξενητεμένοι να ετοιμάζονται, για να ξαναγυρίσουν στην Αμερική, όλοι εκτός από τον Κωστή Κάρπο. Έκείνος θα κάμη σέ λίγο το γάμο του, και λογαριάζει να εγκατασταθῇ για πάντα στο Καλοριζικό. Οί άλλοι θέλουν να ξαναγυρί-

σουν : « Θὰ φύγωμε, δάσκαλε ! Θὰ πᾶμε πίσω στὴν Ἀμερική, νὰ ξαναπιάσωμε τίς δουλειές μας. Ἡ πατρίδα μας εἶναι μικρή· οὔτε ἐμπόριο τῆς προκοπῆς μποροῦμε ἐδῶ νὰ κάμωμε, οὔτε καμιὰ βιομηχανία. Δὲν ἔχομε, βλέπεις, συγκοινωνία, καὶ οἱ πρῶτες ὕλεις λείπουν ἀπὸ τὸν τόπο μας. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τόπος φτωχὸς καὶ οἱ πατριῶτες μας πολὺ πίσω. Ἄν μείνωμε ἐδῶ πρέπει νὰ πάρωμε στὸ χέρι τὸ ἀλέτρι ἢ τὴν ἀγκλίτσα. Ἄν ἐγκατασταθοῦμε πάλι σὲ καμιὰ πόλη, σὲ λίγο θὰ φᾶμε, ὅσα μὲ τόσο κόπο μαζέψαμε. Εἴμαστε πολὺ πίσω ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, κ. Ἀνέζη ».

§ 103. ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΓΝΩΜΗ.

Στὸν Πέτρο Ἀνέζη τὰ λόγια αὐτὰ ἔκαμαν ἐντύπωση πικρή. Στενοχωρέθηκε γιὰ τίς ιδέες τους. Ἐβρισκε ὅμως φυσικὸ νὰ σκέφτωνται ἔτσι, ἀφοῦ δὲ γνώριζαν διόλου τὴν Ἑλλάδα, μιὰ κι ἔφυγαν τόσο μικροὶ κι ἔλειπαν τόσα χρόνια ἄπ' αὐτή : « Εἶναι ἀφώτιστοι » εἶπε μέσα του. « Γι' αὐτὸ ἔχουν τέτοιες ιδέες. Ἄν φωτιστοῦν, μπορεῖ ν' ἀλλάξουν ἀπόφαση »· κι ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς φωτίσῃ.

Πρῶτα πρῶτα τοὺς ἐξηγεῖ, πῶς καὶ στὸ Καλορίζικο ἀκόμη θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, ἄλλοι μὲ τὸ ἐμπόριο τῶν γεωργικῶν καὶ χτηνοτροφικῶν προϊόντων τοῦ χωριοῦ, ἄλλοι μὲ τὴ βιομηχανικὴ ἐκμετάλλευση καὶ ἄλλοι μὲ ἐπιχειρήσεις ναυτικές. Ὑστερα τοὺς ἀποδείχνει, πῶς πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι καὶ παρὰ πέρα ἀπὸ τὸ χωριό τους : « Τὸ Καλορίζικο, τοὺς λέει, δὲν εἶναι ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέρη της, ποὺ διψοῦν ἀπὸ ἐπιχειρηματίες καὶ ἀπὸ κεφά-

λαια. "Αν ξαίρατε τὴν Ἑλλάδα, δὲ θὰ εἶχατε τόσο μικρὴ ιδέα γι' αὐτήν».

— «Καὶ πῶς νὰ τὴ γνωρίσωμε ; » ρώτησε ἕνας.

— «Νά, πῶς » ἀπάντησε ὁ Πέτρος Ἀνέξης. «Αὐτὸν τὸ μῆνα θὰ κάμω τὸ ταξίδι τοῦ γάμου μου. "Αν μὲ συντροφεύατε σ' αὐτό, θὰ μπορούσατε πολὺ εὐκολὰ νὰ γνωρίσετε τὴν Ἑλλάδα».

— «"Ας δεχτοῦμε, ἀντιμίλισε κάποιος ἀπὸ τοὺς ξενητεμένους, πὼς κι ἐκεῖ καὶ σὲ ἄλλο κανένα μέρος ἑλληνικὸ θὰ μπορούσαμε νὰ βροῦμε ὅλοι μας δουλειές, πού νὰ μᾶς φέρνουν ἱκανοποιητικὰ κέρδη. Τί νὰ τὰ κάμω ἐγὼ αὐτὰ τὰ κέρδη, ὅταν δὲ θὰ μπορῶ νὰ ἔχω τὴ συγκοινωνία μου, τὶς ταχτικὲς ἐκδρομὲς μου, τὴν καλοπέρασή μου, τὸ θέατρό μου, τὸν κινηματογράφο μου καὶ ὅλα τ' ἄλλα ἀγαθὰ, πού εἶχα καὶ θὰ ἔχω στὴν Ἀμερικὴ ; Ποῦ νὰ βρῇ κανεὶς ἐδῶ ὅλα αὐτά ; »

— «Μά, φίλε μου, ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, ἂν ἐγκατασταθῇτε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες ἑλληνικὲς πόλεις, θὰ μπορῇτε νὰ ἔχετε πολὺ εὐκολὰ, ὅσα μοῦ ἀναφέρατε πρωτύτερα.

»Μὰ καὶ ἂν δὲν εἶναι ὅλα αὐτὰ τόσο πλούσια ἐδῶ ὅσο στὴν Ἀμερικὴ, αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος νὰ σᾶς κάμῃ ν' ἀφήσετε τὴν πατρίδα σας καὶ νὰ ζήσετε γιὰ πάντα στὴ ξενιτιά. "Ισια ἴσια ὅσοι Ἕλληνες ξαίρουν ἀπὸ πολιτισμό, ἔχουν ὑποχρέωση, μένοντας στὴν Ἑλλάδα, ν' ἀγωνιστοῦν, γιὰ ν' ἀποκτήσουν καὶ ἄλλοι ἀδερφοὶ μας, ὅσα ἔχουν οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι.

»Μήπως νομίζετε, πὼς ὁ πολιτισμὸς θὰ πέσῃ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν οὐρανό ; "Αν ἐγὼ δὲν ἐρχόμουν στὸ χωριό σας — τὸ θυμάστε ; — καὶ δὲν ἤθελα νὰ μείνω σ' αὐτὸ τόσα χρόνια μὲ τὴν ξαδέρφη μου, καὶ δὲν ἀγωνιζόμαστε οἱ δύο μας ὅλον αὐτὸν τὸν καιρό, γιὰ νὰ πο-

λιτίσωμε ὅσο μπορούσαμε τοὺς πατριῶτες σας, πιστεύετε, πὼς θὰ βρίσκατε ἔτσι τὸ χωριό σας ;

» Ἀφοῦ ἐμεῖς, δυὸ ἄνθρωποι ξένοι, ποὺ δὲν εἶχαμε κανένα δεσμό μὲ τὸ χωριό σας, κάμαμε ὅ,τι εἶδατε, δὲν ἔχετε τὴν ὑποχρέωση κι ἐσεῖς, τόσοι καὶ τόσο στενὰ δεμένοι μὲ τὸ χωριό σας, νὰ κάμετε κάτι παραπάνω ἀπὸ μᾶς ; Νὰ μείνετε ἐδῶ στὸν τόπο σας, καὶ μὲ τὰ κεφάλαιά σας καὶ μὲ ὅσα εἶδατε καὶ ξαίρετε, νὰ βοηθήσετε νὰ σηκωθῇ λίγο παραπάνω ἡ πατρίδα ;

» Δὲ νομίζετε, πὼς ἔχετε κι ἐσεῖς χρέος νὰ γίνη ἡ ζωὴ σας ὑπόδειγμα στὴ ζωὴ τῶν χωριανῶν σας, καὶ οἱ εὐγενικοὶ τρόποι σας νὰ διδάξουν, καὶ τὰ χρήματά σας νὰ δώσουν ἐργασία καὶ τροφὴ σὲ ἄλλα ἀδέρφια σας ; »

— « Ὅχι, δὲ θὰ φύγω γιὰ τὴν Ἀμερική ! Θὰ ζήσω καὶ θὰ πεθάνω ἐδῶ στὸν τόπο μου » εἶπε τότε ὁ γιὸς τοῦ Παρέδρου, ὁ Βαγγέλης Κέντρος.

— « Τὸ ἴδιο κι ἐμεῖς » εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι μὲ μιὰ φωνή. « Θὰ σᾶς παρακαλέσωμε, μόνο, κ. Ἀνέζη, νὰ κάμωμε μιὰ ὥρα γρηγορώτερα τὸ ταξίδι ποὺ εἶπαμε ».

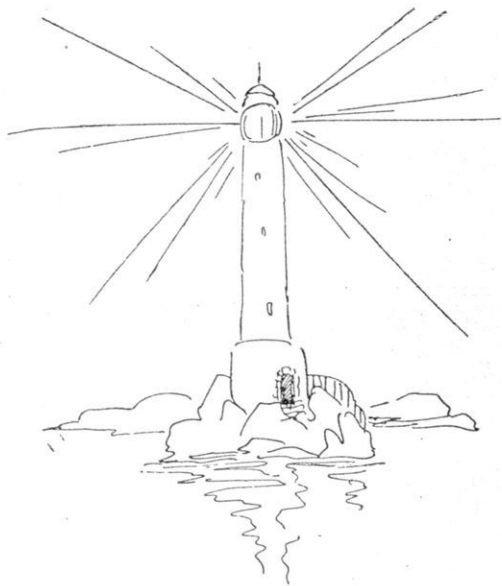
— « Σᾶς τὸ ὑπόσχομαι καὶ σᾶς συχαίρω » ἀπάντησε ὁ δάσκαλος, συγκινημένος ἀπὸ εὐχαρίστηση.

§ 104. Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

Δεκαπενταύγουστος. Τὴν ἡμέρα ζέσθη καὶ τὸ βράδυ ὅλο ὁμορφιὰ καὶ δροσιὰ ἢ ἀκρογιαλιά τοῦ Καλορίζικου. Δὲν ἔχει φεγγάρι αὐτὴν τὴν βραδιά, μὰ εἶναι ὁμορφότερα χωρὶς αὐτό. Τ' ἄστρα λαμπιρίζουν τρεμοσβήνοντας. Στὴ μέση τ' οὐρανοῦ ἀπὸ τὸ βοριά πρὸς τὸ νοτιὰ φαίνεται ἓνας μακρὺς δρόμος, σὰ νὰ εἶναι στρωμένος μὲ διαμαντόσκονη. Εἶναι ὁ γαλαξίας, ποὺ αὐτὸν τὸ μῆνα, ὅταν λείπη τὸ φεγγάρι, ἔχει μοναδικὴ μεγαλοπρέπεια.

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδη—Παπαχριστοδούλου 15

Ἡ προκυμαία εἶναι γεμάτη κόσμο. Εἶναι αὐτοὶ ποὺ θὰ ταξιδέψουν μὲ τὸ δάσκαλο καὶ περιμένουν τὸ βαποράκι. Ὁ ἓνας μὲ τὴ νιόπαντρη γυναῖκα του, ὁ ἄλλος μὲ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του, ἓνας τρίτος μὲ τὴν ἀδερφή του. Γελαστοὶ μιλοῦν καὶ ἀστειεύονται, καθισμένοι ἔξω ἀπὸ τὸ συνεταιρικό καφενεῖο, καὶ περιμένουν τὸ βαπόρι. Μαζί τους καὶ ὁ Πέτρος Ἀνέζης.

Κατάντικρυ, στὴν εἴσοδο τοῦ μικροῦ λιμανιοῦ κοκκινίζει τὸ μικρὸ φῶς ἑνὸς κόκκινου φαναριοῦ. Τὸ ἔχουν στήσει οἱ Καλοριζικιῶτες μὲ τὴ συμβουλὴ τῶν δασκάλων τους, γιὰ τὰ μικροκάραβα ποὺ μπαίνουν νύχτα στὸ λιμανάκι τους.

Ἐξαφνα ἓνας ἀπὸ τοὺς ξενητεμένους τῆς συντροφιάς, μόλις ἀντίκρισε τὸ κόκκινο φανάρι, ἀκούστηκε νὰ λέει: « Νομίζω, πὼς ἡ πρώτη μας δουλειά, ὅταν ἐγκα-

τασταθοῦμε στὸ χωριό μας, εἶναι νὰ φροντίσωμε στὴ θέση τοῦ φαναριοῦ νὰ χτιστῇ ἕνας φάρος ».

— « Βέβαια, βέβαια » εἶπαν καὶ ἄλλοι.

— « Τί θὰ πῇ φάρος ; » ρωτᾷ ὁ πάρεδρος Στάμος Κέντρος.

Ὁ γιὸς του, καθισμένος πλάγι, τοῦ ἐξήγησε πῶς εἶναι πύργος ψηλὸς καὶ στερεός, μ' ἕνα πολὺ μεγάλο φανάρι ἀπάνω στὴν κορυφή του, γιὰ νὰ φωτίζει ὅσους μὲ τὰ καράβια τους ταξιδεύουν τὴ νύχτα.

Ὁ γερο - πάρεδρος, ὅταν ἄκουσε αὐτά, κούνησε τὸ κεφάλι, γύρισε κατὰ τὸ δάσκαλο καί, χτυπώντας του χαϊδευτικά τὸν ὦμο, λέει : « Ὅσο ἔχομε στὸ Καλορίζικο τέτοιο δυνατὸ φανάρι, δὲ χρειαζόμαστε ἄλλο. Αὐτὸς εἶναι ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ καὶ τὴ στεριά καὶ τὴ θάλασσά μας θὰ φωτίζει πάντα ».

— « Νὰ μᾶς ζήσει ὁ ξάσκαλός μας, ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ μας ! » φώναξαν τότε ὅλοι.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δὲν πρόφτασε νὰ εὐχαριστήσῃ. Δυνατὸ σφύριγμα ἀκούστηκε, καὶ στὸ ὅτομα τοῦ λιμανιοῦ φάνηκαν φῶτα κι ἕνα ψηλὸ κατάρτι. Ὅλοι γύρισαν τὰ μάτια, γιὰ νὰ ἴδοῦν τὸ βαποράκι ποὺ ἔμπαινε στὸ λιμάνι, καὶ δὲν παρατήρησαν δυὸ δάκρυα ποὺ κατέβαιναν στὰ μάγουλα τοῦ Πέτρου Ἀνέξη....

§ 105. « ΤΙ ΘΑ ΗΤΑΝ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ ! »

Εἴκοσι μέρες ταξίδι ! Ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, πότε μὲ τὸ βαπόρι καὶ πότε μὲ τὸ σιδηρόδρομο. Οἱ ξενητεμένοι μὲ ὁδηγὸ τὸν Πέτρο Ἀνέξη, γύρισαν ὅλη σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

Πῆγαν στὴν Πάτρα, στὴν Καλαμάτα, στὸ Ναύπλιο, στὴν Τρίπολη, στὴν Κόρινθο, στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν

Πειραιᾷ. Ἦρθαν καὶ στο Βόλο καὶ μὲ τὸ θεσσαλικὸ σιδερόδρομο γύρισαν ὅλη τὴ Θεσσαλία. Γνώρισαν καὶ τὴ Χαλκίδα, τὴ Σύρα, τὴ Ζάκυνθο, τὸ Ἀργοστόλι καὶ τὴν Κέρκυρα.

Εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους τὸ ἐμπόριο, τὴν ναυτικὴ δύναμη, τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ λιμάνια τῆς πατρίδας τους. Εἶδαν κάθε πρὸοδό της. Φωτίστηκαν τόσο, ποῦ ἦταν ἀδύνατο πιά κάθε τους ἀντίθετη γνώμη νὰ σταθῇ.

« Μὰ τὴν ἀλήθεια » εἶπε ἕνας ἀπὸ τοὺς συνταξιδιώτες, ὅταν γύριζαν, « δὲ φανταζόμουν, πὼς ἡ Ἑλλάδα μποροῦσε νὰ ἔχῃ τέτοια ὠραῖα μέρη, τέτοιο ἐμπόριο, τέτοια βιομηχανία ».

— « Ἀλήθεια, ἀλήθεια » πρόσθεσαν κι ἄλλοι καὶ ὅλοι μὲ θαυμασμὸ μιλοῦσαν γιὰ ὅσα εἶχαν δεῖ.

Ἡ ἀπόφαση τότε ἦρθε μόνῃ της : Θὰ μείνουν ὀριστικὰ στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δὲν εἶχε λόγια νὰ παραστήσῃ τὴ χαρὰ του. « Εἶναι εὐτύχημα, μεγάλο εὐτύχημα γιὰ τὸν τόπο μας, ἔλεγε στοῦ γιατροῦ. "Ἄν ὅλοι οἱ μετανάστες μας ἔκαναν ὅ,τι ἀποφάσισαν νὰ κάμουν οἱ χωριανοί μας καί, γυρίζοντας στὴν Ἑλλάδα, ἔφερναν μαζὶ μὲ τὴν περιουσία τους καὶ τὸν πολιτισμὸ ἀπὸ τὰ ξένα, τί θὰ ἦταν ἡ πατρίδα μας ! »

§ 106. ΕΜΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑ.

Τὰ χρόνια περνοῦν ἕνα ἕνα. Ἡ Ἑλλάδα ἄλλοῦ προοδεύει, ἄλλοῦ μένει στάσιμη καὶ ἄλλοῦ χειροτερεύει. Μόνο τὸ Καλορίζικο πάει πάντα μπροστὰ καὶ προκόβει.

Στὸ χωριὸ αὐτὸ βασιλεύει ἀπὸ καιρὸ τώρα ἡ ὁμό-

νοια. Ἀγαπημένοι καὶ μονοιασμένοι οἱ χωρικοὶ δουλεύουν, πλουτίζουν καὶ πολιτίζονται.

Τώρα δὲν εἶναι μονάχα ἡ στεριά· εἶναι καὶ ἡ θάλασσα. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χωριανούς ἀπὸ καιρὸ ἔχουν ριχτῇ μὲ ὄρεξη στὴ θάλασσα. Οἱ ψαράδες πλήθυναν, καὶ στὰ δυὸ βαποράκια τῆς κοινότητος οἱ περισσότεροι ναῦτες εἶναι Καλοριζικιώτες.

Τὰ καπνὰ προοδεύουν· καὶ τί καπνὰ ! Τῆς καλύτερης ποιότητος. Κάθε χρονιὰ οἱ καπνέμποροι τρέχουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ Καλορίζικο κι ἀγοράζουν, ὅλη τὴν ἐσοδεία του.

Ἔχει καὶ ἄφθονα φρούτα καὶ νόστιμα λαχανικά τὸ Καλορίζικο τώρα. Οἱ συνεταιρισμοὶ τοῦ πλουτίζουν, καὶ τὸ δάσος ὅσο πᾶει φουντώνει. Τώρα πιά οἱ χωρικοὶ ἔχουν ἀρκετὴ ξυλεία καὶ νὰ πουλοῦν καὶ νὰ καῖνε. Μὰ καὶ τὸ οἶνοποιεῖο τους καὶ τὸ μεγάλο τυροκομεῖο, ποῦ ἔκαμαν οἱ Ἀμερικάνοι καὶ βγάζει ὠραῖα τυριά καὶ βούτυρο, πᾶνε μπροστά. Ὅλοι εὐχαριστημένοι, ὅλοι χαρούμενοι.

Τὰ χρέη τοῦ πιστωτικοῦ συνεταιρισμοῦ τους χρόνο μὲ τὸ χρόνο λιγοστεύουν. Ἔτσι ποῦ τοὺς ἔχει δέσει ὅλους μὲ τὴν ἀλληλεγγύη ὁ Πέτρος Ἀνέξης, ἀναγκάζονται ὅχι μόνο νὰ πληρώνουν κάθε φορὰ τὴν ὠρισμένη δόση του ὁ καθένας, μὰ καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ κάνουν τὸ ἴδιο ὅλοι οἱ χωριανοί. Ἀπὸ τὸ χωριὸ οὔτε ξνας δὲ φεύγει πιά γιὰ τὴν Ἀμερική.

Οἱ ἀρρώστιες λιγότεψαν, οἱ θέρμες οὔτε ξαναφάνηκαν, καὶ τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ εἶναι τὸ μικρότερο ἀπ' ὅλα τὰ νεκροταφεῖα τῆς Ἑλλάδας.

Ὁ κύρ Γιάννης ὁ ἀγωγιάτης, ὅσες φορές περνᾷ μὲ ἀγωγή ἀπὸ τὸ Καλορίζικο καὶ θέλει νὰ ξενοχτίση, ἀφοβα πιά δένει τὰ μουλάρια του στὸ στάβλο· καὶ δὲν

αναγκάζεται να ξενυχτᾷ, καθὼς ἄλλοτε, κοντά τους ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ζωοκλοπῆς. Στὸ Καλορίζικο δὲν ὑπάρχουν πιά ζωοκλέφτες.

Ἄλλὰ καὶ ὁ δρόμος ποὺ φέρνει σ' αὐτό, ἔγινε δρόμος ἀμαξωτός. Ἐνώθηκε μὲ τὸ μεγάλο δρόμο, ποὺ φέρνει στὴν Ἀθήνα. Τὰ ζῶα δὲν κακοπαθοῦν πιά, γιὰ νὰ φτάσουν στὸ χωριό. Γιὰ νὰ γίνη ὅμως ἕνας τέτοιος δρόμος, δούλεψαν ὅλοι, καὶ ὁ δάσκαλος μαζί.

Βλέπει ὁ ἀγωγιάντης τὰ τωρινὰ καὶ θυμᾶται τὰ περασμένα: « Μπράβο του αὐτοῦ τοῦ δασκάλου, λέει. Ὁ θεὸς χίλια καλὰ νὰ τοῦ δίνη ! Ἔσωσε κι ἐμένα καὶ τὰ μουλάρια μου. Τέτοιοι ἄνθρωποι νὰ ζοῦνε ! »

Καὶ λέει πάντα, ὅπου βρεθῇ κι ὅπου σταθῇ, πὼς αὐτὸς ἔφερε πρώτη φορὰ τὸν Πέτρο Ἀνέζη στὸ χωριό· καὶ στοὺς Καλορίζικιῶτες: « Ἐγὼ σᾶς τὸν ἔφερα ! Τὸ ποδαρικό μου ἦταν τυχερό ».

§ 107. ΔΟΞΑΣΜΕΝΟΙ ΚΑΙΡΟΙ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἔχει τώρα οἰκογένεια, δυὸ χαριτωμένα παιδάκια: τὴ Λενιώ, γιὰ νὰ θυμίζῃ τὴ μάνα του, καὶ τὸ Σπύρο, γιὰ νὰ θυμίζῃ τὸν πεθερό του.

Οἱ φροντίδες του τώρα μεγάλωσαν, αὐτὸς ὅμως βρίσκει τὸν τρόπο νὰ μοιράζῃ τὴν ἀγάπη ποὺ ἔχει στὴν οἰκογένειά του, στὸ σχολεῖο καὶ στὸ χωριό, τὸ ἀγαπημένο του τὸ Καλορίζικο. Γιατί, ὅλα κι ὅλα ! Τὸ φῶς ποὺ ὡς τώρα φωτίζει τὸ χωριὸ αὐτό, δὲν πρέπει νὰ λιγοστῆνῃ καὶ ἀγωνίζεται μαζί μὲ τὴν ξαδέρφη του καὶ κοπιᾶζουν γι' αὐτό.

Ἔτσι εὐτυχισμένους βρῆκε τοὺς δασκάλους τοῦ Καλορίζικου ἡ ἐπιστράτευση τοῦ 1912. Ὅταν διάβασε ὁ Πέτρος Ἀνέζης στὸ συνεταιρικό καφενεῖο τὸ διάταγ-

μα, πού προσκαλοῦσε δέκα ἡλικίες, πήδησε ἀπὸ χαρά. Ὁ ἴδιος ἔτρεξε καὶ μὲ τὰ χέρια του χτύπησε τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Οἱ χωρικοὶ ἀπορώντας ἔτρεξαν

στὴν κεντρικὴ πλατεῖα: «Τί τρέχει καὶ χτυπᾷ ἡ καμπάνα τέτοια ὥρα;» ρωτᾷ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Σὲ λίγο γέμισε ἡ πλατεῖα.

Τότε βλέπουν ὅλοι νὰ προβάλλῃ ἀνάμεσά τους χαρούμενος ὁ «φάρος τοῦ χωριοῦ», ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Στὸ πρόσωπό του διαβάζουν πὼς συμβαίνει κάτι πολὺ σπουδαῖο, μὰ καὶ πολὺ εὐχάριστο. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν

ἦρθεν ἐκεῖ, γιὰ νὰ τοὺς πῇ τὸ νέο μονάχα. Προσκάλεσε τοὺς Καλοριζικιῶτες, γιὰ νὰ τοὺς μεταδώσῃ ἀπὸ τῇ φωτιά, ποὺ φλογίζει τὰ στήθια του. Καὶ τὸ κατορθώνει. Ἀνάβει καὶ καίει πέρα πέρα τοὺς χωριανούς μὲ τὰ φλογερά του λόγια. Τοὺς ἐξηγεῖ πὼς ὁ πόλεμος αὐτὸς γίνεται, γιὰ νὰ λευτερωθοῦν σκλαβωμένοι ἀδερφοί μας· καὶ τοὺς κάνει ὅλους, πατέρες, μητέρες, ἀδερφές, καὶ πιὸ πολὺ τοὺς ἔφεδρους, νὰ φωνάζουν : « ζήτω ὁ πόλεμος ! » καὶ ὅλοι μαζί νὰ τραγουδοῦν τὸν ἐθνικὸ μας ὕμνο :

Σε γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.....

Τὸ πρωὶ τῆς τρίτης ἡμέρας τὸ Καλορίζικο πανηγυρίζει, ὥς εἶναι καὶ καθημερινή. Ὅλο τὸ χωριὸ μαζεμένο στὴν ἐκκλησίᾳ λειτουργεῖται. Ἔχει στὴ μέση 112 παλικάρια ἔφεδρους κι ἐθελοντές — μὲ τὴ σημαία τοῦ σχολείου καὶ τὸν Πέτρο Ἀνέζη ντυμένο τὴ στολὴ τοῦ ἔφεδρου ἀνθυπολοχαγοῦ, καὶ παρακαλεῖ τὸ Θεὸ νὰ τοὺς φυλάξῃ ἀπὸ κάθε κακὸ. Τελειώνοντας τὴ λειτουργία ὁ Παπασπύρος, τοὺς ξεπροβοδεῖ μαζί μὲ ὅλο τὸ πλῆθος ἴσαμε τὴν προκυμαία. Ἐκεῖ σὲ λίγο θὰ ἔρθῃ τὸ βαποράκι, ποὺ θὰ τοὺς φέρῃ στὸν Πειραιᾶ.

Μάνες, γυναῖκες, ἀδερφές τριγυρίζουν τὰ παλικάρια· κάτι ἔχουν ἀκόμη νὰ τοὺς ποῦν, κάτι θυμοῦνται ποὺ ἄφησαν. Κοντὰ σ' αὐτὲς ἡ Κρυσταλλιώ καὶ ἡ δασκάλισσα Δέσποινα Κάρπου, μὲ τὸ μωρὸ στὴν ἀγκάλιά της καθεμιὰ, ξεπροβοδοῦν μὲ καρδιοχτύπι τοὺς ἄντρες τους : « Τάχα θὰ τὸν ξαναῖδῶ ; » λέει μέσα της ἡ καθεμιὰ· μὰ δὲν τολμᾷ νὰ τὸ φανερώσῃ.

Ὁ Παπασπύρος μὲ τὸ σταυρὸ στὸ χέρι φωνάζει :
« Στὴν εὐχή μου ! Στὴν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πα-
ναγίας, παιδιὰ μου ! Κοιτάξετε καλὰ μὴν ντροπιάσετε
τὸν ἀρχηγό σας ! »

— « Τὸ ὀρκιζόμαστε. Ζήτω ἡ Ἑλλάδα ! » ἀπαντοῦν
ἐκεῖνοι· ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ τοὺς ξεπροβοδοῦν προσθέτουν :
« Ὡρα σας καλή, παιδιὰ ! καὶ ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκη
νὰ μᾶς γράψετε τὸ πρῶτο γράμμα σας ! »

— « Ναί, σᾶς τὸ ὑποσχόμαστε ! » ἀπαντοῦν.

§ 108. ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΝΕΙΣ ΠΕΘΑΙΝΕΙ.

Σὲ λίγο τὸ καράβι φτάνει καὶ οἱ βάρκες πλησιάζουν
στὴν ἀποβάθρα. Τότε ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου,
ποὺ ξεπροβοδοῦν κι αὐτὰ τοὺς ἔφεδρους, σ' ἓνα
νεῦμα τοῦ δασκάλου τους, ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν αὐ-
τὸ τὸ τραγούδι :

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΝΕΙΣ ΠΕΘΑΙΝΕΙ !

Μὲ τὴν αὐγὴ κι ἡ θάλασσα μενεξεδένια
λάμπει, καὶ μὲ τὸ φῶς τὰ πάντα ξανανιώνει.
Νά, ἡ ἀνοιξη γυρίζει ! Νά, τὸ χελιδόνι
στὸν Παρθενῶνα ξαναχτίζει τὴ φωλιά του !
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δάφνη. . . . Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει.

Τὸ ἀνάκρασμα τ' ἀκοῦτε τῆς ἀρχαίας Πυθίας ;
« Νίκη στῶν ἡμιθέων τὰ ἐγγόνια ! » Ἀπὸ τὴν Κρήτη
ὡς τῆς Σαλονίκης τ' ἀκρογιάλια ξανανθίζουν
αἰώνιες οἱ ἐλιές. Μὲ τ' ἄρματα στὰ χέρια
ἐμπρός ! Τὰ ὕψη τῶν βουνῶν ἄς ἀνεβοῦμε,
τῆς Σαλαμίνας τοὺς ἀντίλαλους ξυπνώντας.
Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
θεῖα εἶναι ἡ δάφνη. . . . Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει.

Τὸ μαραθῶνιο πεζόπορο ἀκολουθώντας,
 κι ἂν πέσωμε, τὸ χρέος μας ἔχομε κάμει.
 Καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ προγόνου μας Λεωνίδα
 τὸ αἷμα μας, θριάμβων αἷμα, ταιριασμένο
 θὰ πορφυρώσῃ τὸν καρπὸ τὸν κοραλλένιο,
 καὶ τὸ σταφύλι τὸ κρεμάμενο στὸ κλῆμα.
 Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
 θεία εἶναι ἡ δάφνη. . . . Μιὰ φορὰ κανεῖς πεθαίνει.

Τῆς ἱστορίας μᾶς φέγγουν τρεῖς χιλιάδες χρόνοι...
 Ὅρθοί! Ὁ φοίνικας ξαναγεννιέται ἀπὸ τὴ στάχτη.
 Κι ἂν πρέπη νὰ πεθάνωμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
 θεία εἶναι ἡ δάφνη. . . . Μιὰ φορὰ κανεῖς πεθαίνει.

Κ. Παλαμάς.

§ 109. ΠΑΝΤΟΥ ΠΡΩΤΟΙ ΜΕ ΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ΤΟΥΣ.

Φτάνοντας ὁ Πέτρος Ἀνέξης μὲ τοὺς ἐπιστράτους
 στὴν Ἀθήνα, ζήτησε μιὰ χάρη ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του:
 Νὰ τὸν τοποθετήσουν μαζί μὲ τὰ «παιδιά του». «Τ'
 ἀνάθρεψα, τὰ δίδαξα καὶ δὲν τ' ἄφησα ὡς τώρα ἀπὸ
 κοντά μου· θὰ ἤθελα καὶ τώρα νὰ τὰ ἔχω μαζί μου, γιὰ
 νὰ βλέπω πῶς θὰ πολεμοῦν καὶ πῶς θὰ πεθαίνουν γιὰ
 τὴν πατρίδα τους» εἶπε.

Τοῦ γίνεται τὸ θέλημά του· καὶ 92 ἀπὸ τοὺς 112 ἐφέ-
 δρους τοῦ χωριοῦ κατατάσσονται στὸ λόχο τοῦ δασκά-
 λου τους· οἱ ἄλλοι 20 πηγαίνουν ἐθελοντὲς στὰ ἔμπειδα.
 Μὰ κι ἐκεῖνοι καὶ αὐτοὶ δείχνουν, πῶς εἶχαν ὅλοι δά-
 σκαλο τὸν Πέτρο Ἀνέξη. Βαστοῦν τὸ λόγο τους, καὶ τὸ
 δάσκαλό τους δὲν τὸν ντροπιάζουν καὶ τὴν πατρίδα
 τους τὴν τιμοῦν καὶ ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη γράφουν στοὺς
 δικούς των τὸ πρῶτο γράμμα.

Ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος παίρνει καὶ ὁ πάρεδρος τοῦ

Καλορίζικου ένα σύντομο γράμμα από τὸ διοικητὴ τοῦ τάγματος, ὅπου εἶναι καταταγμένοι οἱ ἔφεδροι τοῦ χωριοῦ. Εἶναι αὐτό :

Θεσσαλονίκη 28 Ὀκτωβρίου 1912

Κύριε πάρεδρε,

Ἐάν ὅλα τὰ τάγματα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶχαν τοὺς στρατιῶτες τοῦ τετάρτου λόχου τοῦ δικοῦ μου τάγματος, ὅπου ὑπηρετοῦν τὰ λιοντάρια τοῦ χωριοῦ σας καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς καὶ δάσκαλός σας, κ. Πέτρος Ἀνέζης, πολὺ γρήγορα ἢ λευτεριὰ θ' ἀγκάλιαζε ὅλους τοὺς Ἕλληνες.

Συχαίρω ὅλο τὸ χωριό σας καὶ σὰς χαιρετῶ.

Βελισαρίου,
ταγματάρχης.

Γιὰ νὰ γράφη τέτοιο γράμμα ἕνας ταγματάρχης

γιὰ τοὺς ἔφεδρους τοῦ Καλορίζικου, βέβαια κάτι θὰ ξαίρη.

Καὶ ἤξαιρε πολλὰ ὁ ταγματάρχης Βελισαρίου γιὰ

τὸ τάγμα του. Εἶδε τοὺς στρατιῶτες του, πῶς σὲ κάθε μάχη τοῦ πολέμου ἐκείνου μέσα στὸ χαλάζι ἀπὸ τὶς σφαῖρες καὶ τὶς ὀβίδες, ἔχοντας ὁδηγὸ τὸν ἀνθυπολοχαγὸ Πέτρο Ἀνέζη, ἔβγαζαν μὲ τὴ λόγχη στὰ ὄπλα ἀπὸ τὰ χαρακώματα τοὺς ἐχτροὺς. Τοὺς εἶδε πολλές φορές, πῶς βρεμένοι ὡς τὸ κόκκαλο, χωμένοι ὡς τὸ γόνατο στὰ νερὰ τοῦ κάμπου, ἀψηφώντας βροχή, κρύο, σφαῖρες καὶ ὀβίδες, ὠρμοῦσαν πρόθυμα καὶ γελαστά, ὅπου τοὺς ἔστελνε ὁ ταγματάρχης τους· κι ἔμαθε, πῶς ἀπὸ τὸ λόχο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη πρωτοβγήκε τὸ πολεμικὸ ξεφώνημα « ἀέρα, ἀέρα ! ». Ἦξαιρε ἀκόμη, πόσοι πληγωμένοι ἀπὸ τὸ τάγμα του βρίσκονται στὰ χειρουργεῖα καὶ στὰ νοσοκομεῖα, καὶ πόσοι ὡς τώρα ἔχουν σκοτωθῇ· καὶ ἀκούει καθημερινὰ τὸ λοχαγὸ τοῦ τετάρτου λόχου τοῦ τάγματός του, ὅταν τοῦ δίνει τὴν ἀναφορὰ τῆς ἡμέρας, νὰ τοῦ λέη : « Πάντα σὲ ὅλα πρῶτοι οἱ Καλοριζικιῶτες, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς μου πρῶτος ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέζης ».

§ 110 « ΤΑ ΠΗΡΑΜΕ ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ ! »

Μὰ δὲ σταμάτησαν ὡς τὴ Θεσσαλονίκη οἱ ἔφεδροι τοῦ Καλορίζικου, οὔτε ὁ δάσκαλός τους κουράστηκε ὡς ἐκεῖ. Μεσοχείμωνα, μάχεται τώρα μὲ τὸ λόχο του στὸ Μπιζάνι. Κακοπαθεῖ, κρυώνει, ξεπαγιάζει, μὰ ἐκεῖ ! Δὲ σαλεύει ἀπὸ τὴ θέση του· ὥσπου μιὰ μέρα μὲ τὸ λόχο του κυριεύει τὴ φοβερὴ τὴν Τσοῦκα, καὶ ἀνοίγει στὸ στράτευμα τὸ δρόμο γιὰ τὰ Γιάννινα.

Μαζὶ ὅμως μὲ τὴν ἐχτρικὴ σημαία ποὺ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ χέρια ἐνὸς σημαιοφόρου, παίρνει κατὰστηθα καὶ μιὰ σφαῖρα, καὶ πέφτει βαριά πληγωμένος, σφίγγοντας ἀκόμη στὰ χέρια του τὸ πολύτιμο λάφυρο.

Πῶς βρέθηκε στὸ νοσοκομεῖο μέσα στὰ Γιάννινα δὲ θυμᾶται διόλου ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Θυμᾶται μόνο, πῶς εἶδε νὰ τὸν σηκώνουν ἀπὸ χάμω ὁ Τάσος Γουλής καὶ ὁ Πάνος Γκολέμης.

Αὐτὸ μόνο τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ τώρα, ποὺ ζαλισμένος ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ ἀπὸ τὸν πυρετό, κίτεται στὸ κρεβάτι τοῦ νοσοκομείου ἐτοιμοθάνατος.

Ὡστόσο νιώθει τὸ τί γίνεται γύρω του. Ἀκούει νὰ τραγουδοῦν καὶ νὰ χορεύουν ἔξω ἀπὸ τὸ θάλαμό του, καὶ αἰστάνεται στὰ πρόσωπα τῶν νοσοκόμων τῇ χαρᾷ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό.

Ἀκούει πέρα τὰ κανόνια νὰ διαλαλοῦν χαρμόсуна σὰ σὲ τελετή. « Κάτι εὐχάριστο θὰ εἶναι » λέει μέσα του καὶ τὸ πρόσωπό του ξαστερώνει καὶ τὰ χεῖλη του χαμογελοῦν. Ἡ καρδιά του, ἄδυνατισμένη ἀπὸ τὸ αἷμα ποὺ τῆς χύθηκε, χτυπᾷ γρήγορα καὶ ἡ ἀναπνοή του σφίγγει. Νομίζεις πῶς θὰ ξεψυχήση. Μιλεῖ κομμένα λόγια. Ζητᾷ νὰ ἰδῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ νοσοκομείου μὲ τὰ μάτια του αὐτοῦς, ποὺ τραγουδοῦν καὶ χορεύουν.

Οἱ νοσοκόμοι τοῦ τὸ ἀπαγορεύουν, οἱ γιατροὶ ὅμως τὸ ἐπιτρέπουν. Τὸν ἔχουν ξεγραμμένο. « Τί πειράζει, λένε, θὰ πεθάνῃ εὐχαριστημένος ! »

Πέντε ἔξι νοσοκόμοι τὸν ἀνασηκώνουν τότε μὲ τὸ κρεβάτι καί, κρατώντας τὸν ἔτσι κοντὰ στὸ παράθυρο, ποὺ βλέπει σὲ μιὰ μεγάλη πλατεῖα, τὸν τοποθετοῦν, ὥστε νὰ βλέπῃ καλὰ τὸ τί γίνεται ἔξω.

Ρίχνει τότε τὰ μάτια του διψασμένα ὁ Πέτρος Ἀνέζης καὶ βλέπει κάτι, ποὺ δὲ θὰ τὸ λησμονήσῃ ποτέ του.

Βλέπει νὰ χορεύουν πολῖτες μὲ φεσάκια κόκκινα,

σάν παπαρούνες, καὶ χορεύοντας ἀκούει νὰ τραγουδοῦν :

Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα· μάτια πολλὰ τὸ λένε
Μάτια πολλὰ τὸ λένε, ὅπου γελοῦν καὶ κλαίνει...

« Ἄ, τὰ πήραμε λοιπὸν τὰ Γιάννινα, καὶ δὲ μοῦ τὸ λέτε ; » φωνάζει, μόλις ἄκουσε τὶς πρῶτες λέξεις τοῦ τραγουδιοῦ· καὶ κάνει νὰ σηκωθῇ ἀπάνω ἀπὸ τὸ στρῶμα του, τρελὸς ἀπὸ χαρά. Μὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τοὺς νοσοκόμους πού, βλέποντας τὴν ἑξασψή του, θέλουν νὰ τὸν μεταφέρουν στὸ θάλαμο. Ἐκεῖνος ὅμως παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀφήσουν ἀκόμη λίγο, νὰ παρακολουθήσῃ τὸ χορό.

Τοῦ κάνουν κι αὐτὴ τὴ χάρη, μὰ καλύτερά νὰ μὴν τοῦ τὴν ἔκαναν. Γιατὶ μόλις ἄρχισε νὰ προχωρῇ ὁ πρῶτος τοῦ χοροῦ κατὰ τὸ παράθυρο, οἱ νοσοκόμοι καὶ οἱ γιατροί, πού ἦταν δίπλα στὸν πληγωμένο, τὸν ἀκοῦν νὰ ξεφωνίζει χαρούμενα: « Αὐτὰ εἶναι τὰ παιδιὰ μου, ὅλοι Καλοριζικιῶτες. Νὰ ὁ Ζουμῆς ὁ Νίκος, νὰ ὁ Στάθης ὁ Βρανάς, νὰ κι ὁ Γκολέμης, καὶ ὁ Γουλῆς ! ... »

Ἄχ, Θεέ μου, τί εὐτυχία ! Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα, καὶ σ' αὐτὸ βοήθησαν καὶ τὰ παιδιὰ μου. Τί εὐτυχία ! » Λέγοντας ὅμως αὐτά, πέφτει λιπόθυμος.

Οἱ γιατροὶ τώρα ἀπελπίζονται. Ὁ Θεὸς ὅμως λυπήθηκε τὰ παιδιὰ καὶ τὴ γυναῖκα του· κι ἀφοῦ πάλεψε μὲ τὸ χάρο ἀρκετὲς ἡμέρες κι ἔμεινε τρεῖς μῆνες στὸ νοσοκομεῖο, γιατρεύτηκε ἐπιτέλους ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Πέτρος Ἀνέξης.

§ 111. ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΔΟΞΕΣ.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης δὲν πρόφτασε καλὰ καλὰ νὰ πάρῃ ἀναπνοὴ ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἀρρώστια, καὶ ἡ πληγὴ του εἶναι ἀκόμη νωπὴ.

Τὴν ἡμέρα ποὺ ἐτοιμαζόταν γιὰ τὸ χωριὸ μὲ ἀναρρωτική ἄδεια, μαθαίνει τὸ κήρυγμα τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου.

Αὐτὸ τοῦ σβήνει τὴ λαχτάρα, ποὺ ἔχει νὰ ἰδῇ τὰ παιδιά του. Ἀπὸ τὴν Πρέβεζα, ἀντὶς γιὰ τὸ Καλορίζικο, τραβᾷ ἴσια γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη. Ἐκεῖ φτάνοντας, παρακαλεῖ νὰ τὸν στείλουν πάλι στὸ τάγμα του, ποὺ βρισκόταν στὸ μέτωπο, μέσα στὴ φωτιά.

Ξαναβρίσκει ἐκεῖ τὰ παιδιά του ἔξω ἀπὸ τὸ Κιλκίς νὰ παλεύουν στῆθος μὲ στῆθος μὲ τοὺς τοτινοὺς ἐχτροὺς μας. Αὐτὰ βλέποντας πλάι τους τὸ δάσκαλό τους, ποὺ τόσους μῆνες τὸν εἶχαν χαμένο, ξαφνίζονται, ξαναπαίρνουν θάρρος καὶ ὁρμοῦν στὸ τελευταῖο ἐχτρικὸ χαράκωμα.

Φεύγουν οἱ ἐχτροὶ κατατρομαγμένοι καὶ δίνουν στὸ λόχο τοῦ Πέτρου Ἀνέζη τὴν τιμὴ νὰ μῆ πρῶτος πάλι στὸ ἐρειπωμένο ἐκεῖνο ὄχυρό, ποὺ κάπνιζε ἀκόμη.

Ξεψυχώντας ὅμως κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐτοιμοθάνατους ἐχτροὺς μας ἀξιωματικούς, ἀδειάζει τὴ στερνὴ σφαῖρα τοῦ ὅπλου του στὸν ἀρχηγὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λόχου. Ο Πέτρος Ἀνέζης πέφτει χάμω πληγωμένος στὴ δεξιὰ ὠμοπλάτη.

Στὸ νοσοκομεῖο τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἀμέσως μεταφέρθηκε, χαροπαλεύει πάλι. Στὸ κρεβάτι ξυπνώντας ἀπὸ τὸ λήθαργο, ἀντικρίζει κρεμασμένο τὸν πολεμικὸ σταυρό, τὸ βραβεῖο τῆς παλικαριάς του. Σὲ δυὸ ἐβδομάδες ἀρχίζει νὰ καλυτερεύη. Θυμᾶται τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του, καὶ θέλει νὰ τοὺς γράψῃ, μὰ τὸ χέρι του δὲν τὸν ἀκούει. Ἀκόμη εἶναι δεμένο καὶ πονεῖ. Δὲ μπορεῖ νὰ γράψῃ οὔτε δυὸ λέξεις. Γι' αὐτὸ θλίβεται τὸ καλὸ παλικάρι.

Μιὰ ἀδερφή νοσοκόμα ποὺ τὸν περιποιεῖται, βλέ-

ποντας τὰ δάκρυά του, θέλει νὰ τὸν εὐκολύνῃ. Πλησιάζει στὸ κρεβάτι τοῦ πληγωμένου ἕνα τραπέζι, φέρνει ὅ,τι χρειάζεται γιὰ γράψιμο, καὶ τὸν παρακινεῖ νὰ τῆς ὑπαγορέψῃ ὅ,τι θέλει.

Ὁ Πέτρος Ἀνέξης τὴν εὐχαριστεῖ καὶ τῆς ὑπαγορεύει γράμμα στὴ γυναῖκα του. Στὸ γράμμα αὐτὸ κρύβει τὸ νέο κίνδυνο καὶ μόνο ἀγωνίζεται νὰ τὴν παρηγορήσῃ αὐτὴν καὶ τὰ πεθερικά του, ποὺ γερασμένοι τώρα καὶ μὲ τὸ καρδιοχτύπι ὅλη μέρα, δὲν ξαίρουν γιὰ ποιὸν νὰ φροντίσουν πὺ πολὺ, γιὰ τὴν ἐγγονή ἢ γιὰ τὰ δισέγγονά τους.

§ 112. ΤΟ ΚΙΛΚΙΣ.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ γράμμα ὁ Πέτρος Ἀνέξης ὑπαγόρευσε στὴν ἀδερφή κι ἕνα τραγούδι, τὸ μοναδικὸ τραγούδι ποὺ ἔκαμε στὴ ζωὴ του. Τὴν ἴδια μέρα ἤξαιραν τὸ τραγούδι αὐτὸ ὅλοι στὸ νοσοκομεῖο· καὶ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα παίρνει ὕστερα φτερά καὶ γίνεται γνωστὸ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Νὰ τὸ τραγούδι αὐτὸ τοῦ Πέτρου Ἀνέξη :

Δυὸ μέρες τώρα πολεμοῦν, δυὸ νύχτες χύνουν αἷμα,
κι ἀκόμα στέκει ὁ ἐχτρὸς καὶ τ' ἄρματα δὲ δίνει.
Περνάει ἡ πρώτη, σφίγγονται καρδιές καὶ λαχταροῦνε.
Περνᾷ κι ἡ δεύτερη νυχτιά, κι ὁ πόλεμος δὲν παύει.
Ἔρχεται ἡ τρίτη κι ἡ στερνή, μᾶς χαιρετᾷ ἡ Νίκη.
Φεύγουν καὶ πᾶνε οἱ ἐχτροί, μὰ ἡ Δόξα παραστέκει,
καὶ μιὰ τηράει τὸ Κιλκίς καὶ μιὰ τὰ παλικάρια.

§ 113. « ΕΙΧΕ ΧΑΡΗ ΣΤΟ ΘΕΟ ΤΟ ΚΑΛΟΡΙΖΙΚΟ ».

Εἶναι τέλος Σεπτεμβρίου τοῦ 1913, ποὺ ὁ Πέτρος Ἀνέξης παίρνει τὸ ἐξιτηριό του ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο καὶ τὸ ἀπολυτήριο ἀπὸ τὸ στρατό.

Μὲ δυὸ πληγῆς στὸ κορμί, μ' ἓνα γαλόνι παραπάνω στὸ πηλίκιο καὶ μὲ τὸν πολεμικὸ σταυρὸ στὸ στήθος ξαναγυρίζει τώρα στὸ Καλορίζικο.

Τὰ παλικάρια του, ὅσα γλίτωσαν ἀπὸ τὶς ἐχτρικὲς σφαῖρες, ἔχουν γυρίσει ἀπὸ μέρες. Ἐκεῖνος μένει τελευταῖος. Πάντοτε πρῶτος, ἐδῶ ὅμως τελευταῖος !

Καὶ πῶς τὸν περιμένουν ὅλοι στὸ χωριό ! Λεῖπει ἓνα ὁλόκληρο χρόνο. Δὲν εἶναι μόνο ἡ γυναῖκα καὶ τὰ πεθερικά του ποὺ τὸν λαχταροῦν καὶ δὲ βλέπουν τὴν ὥρα, πότε νὰ τὸν ξαναῖδουν. Κοντὰ σ' αὐτοὺς πόνθησε καὶ ὅλο τὸ χωριὸ ν' ἀντικρίση τὴ λεβέντικη μορφὴ του καὶ ν' ἀκούσῃ τὶς ὁδηγίες καὶ τὶ συμβουλές του.

Ἄς λείπη ὅμως τόσον καιρὸ ἀπὸ τὸ Καλορίζικο ὁ Πέτρος Ἀνέζης. Ὁ φάρος δὲν ἔσβυσε. Τὸν κρατεῖ πάντοτε ἀναμμένο καὶ φωτεινὸ ἡ συνεργάτισσά του, ἡ δασκάλισσα.

Ἐκεῖνη παίρνει σὲ ὅλα τὴ θέση τοῦ ξαδέρφου της καὶ τὸν ἀναπληρώνει στὸ σχολεῖο.

Ἄν τὸ Καλορίζικο ἔχασε προσωρινὰ τὸν πατέρα του, κοντὰ του παραστέκει ἄξια μητέρα, ποὺ τὸ φροντίζει γιὰ ὅλα· νὰ μαθαίνουν καὶ τὰ παιδιὰ του γράμματα, μὰ καὶ νὰ προκόβουν καὶ ὅλες τῆς κοινότητάς του οἱ ὑποθέσεις.

Εἶναι δύσκολα γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας τὰ χρόνια αὐτὰ καὶ πρέπει ὁ καθένας μας, ποὺ δὲν ἀγωνίζεται ἐκεῖ στὸ μέτωπο μὲ τοὺς ἐχτροὺς της, νὰ δουλεύῃ διπλὰ καὶ τριδίπλα τώρα ὅπου βρεθῇ γιὰ τὴν εὐτυχίᾳ τῆς πατρίδας.

Τὸ νιώθει ἡ δασκάλισσα τοῦ Καλορίζικου καὶ δυναμώνει καὶ αὐτὴ τώρα τὶς προσπάθειές της. Δὲ φροντίζει μόνο γιὰ τὸ σχολεῖο καὶ γιὰ τὸ χωριὸ της. Θυμᾶται πῶς ἐκεῖ πέρα στὸ μέτωπο μαζί μὲ τὸν ἄντρα της πο-

Ὁ Φάρος τοῦ χωριοῦ Ε'. Δημοτ. Ἀνδρεάδης-Παπαχριστοδούλου 16

λεμόν· καὶ ἄλλα ἑλληνόπαιδα, ποὺ κρυώνουν, γιατί χάλῃσαν· οἱ κάλτσες καὶ οἱ φανέλες τους. Καί, μαζεύοντας τὶς γυναῖκες καὶ τὶς μεγάλες κοπέλες τοῦ χωριοῦ, τὶς ὑποχρεώνει νὰ νυχτερεύουν μαζί της καὶ νὰ πλέκουν μάλλινα ἐσώρρουχα· καὶ τὶς πείθει νὰ ράβουν καὶ νὰ στέλνουν ταχτικά ἀσπρόρρουχα γιὰ τοὺς πολεμιστές! Μαθαίνοντας ἔπειτα τοὺς θανάτους πολλῶν παλικάριων τοῦ χωριοῦ, τρέχει στὰ σπίτια τους καὶ κλαίει μὲ τοὺς δικούς των καὶ τοὺς παρηγορεῖ καὶ τοὺς ἀλαφρώνει τὸν πόνο τους.

Τὰ μαθαίνει αὐτὰ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τὰ γράμματα τῆς γυναίκας του καὶ χαίρεται· καὶ μονολογώντας λέει πολλὰς φορές : « Εἶχε χάρη στὸ Θεὸ τὸ Καλορίζικο, ποὺ πέτυχε δασκάλισσα ! »

§ 114 « ΚΑΤΙ ΕΔΩΣΕ ΚΑΙ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ».

Σήμερα ἔχει σκόλη τὸ Καλορίζικο. Ὁχι πὼς εἶναι Κυριακὴ ἢ καμιὰ γιορτὴ, μὰ γιατί σήμερα γυρίζει ὁ δάσκαλός του ἀπὸ τὸ μέτωπο καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὸν καλοδεχτοῦν. Γι' αὐτό, ἀφήνοντας σήμερα τὶς δουλειές τους οἱ Καλοριζικιώτες, περιμένουν κοντὰ στὸ λιμάνι νὰ προβάλῃ σάν καὶ πρῶτα, λαμπρόφωτος ὁ « φάρος τοῦ χωριοῦ ».

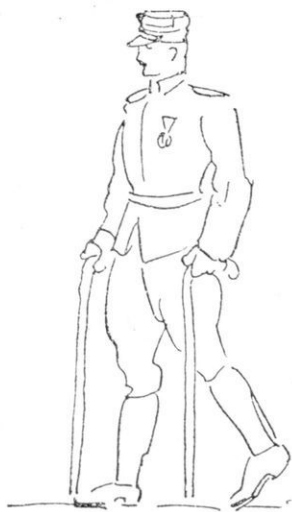
Ἀνυπομονοῦν, γιατί τὸ βαποράκι δὲν ἔφτασε στὴν ὠρισμένη του ὥρα. Καὶ ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο, χλομὸς ἀκόμη, μὰ πάντα λεβέντης, πατῇ ὁ Πέτρος Ἀνέζης τὰ σκαλοπάτια τῆς ἀποβάθρας, ἕνα δυνατὸ « καλῶς τὸν καπετάνιο μας, καλῶς τὸ δάσκαλό μας ! » βγαίνει ἀπὸ χίλια στόματα μαζί.

Τὸ πλῆθος, ξετρελαμένο ἀπὸ χαρὰ, χύνεται ἀπά-

νώ του. "Ολοι ζητοῦν νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν, νὰ τοῦ σφίξουν τὸ χέρι, νὰ τὸν ἀσπαστοῦν.

Συγκινημένος ὁ Πέτρος Ἀνέξης, προφταίνει νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ γέρου πεθεροῦ του, ν' ἀσπαστῇ τὴν πεθερὰ καὶ τὴ γυναῖκα του, νὰ σφίξῃ στὴν ἀγκαλιά καὶ νὰ φιλήσῃ τὰ δυὸ παιδιὰ του, κι ὕστερα νὰ σφίξῃ, ἕνα ἕνα, τὰ χέρια τῶν χωριανῶν του.

"Ἐνα μόνο ἀγαπημένο πρόσωπο δὲ μπορεῖ νὰ

διακρίνῃ ἀκόμη μέσα στὴν ὄχλοβοή καὶ τὸ πανδαιμόνιο ἐκεῖνο : τὴν ξαδέρφη του Δέσποινα Κάρπου. Τὴν ἀναζητεῖ, μὰ δὲν τὴ βλέπει. Ἐπιτέλους τὴν ἀναγνωρίζει κάπου, λίγο παραπέρα, κοντὰ στὸν ἄντρα της, ποῦ πληγωμένος στηριζόταν ἀκόμη σὲ δεκανίκια.

Τρέχει, τοὺς χαιρετᾷ καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια λέει : « Ἀκριβὰ πολὺ κόστισαν οἱ πόλεμοι στὸ Καλορίζικο, Κώστα ».

— « Ἐπιασαν ὅμως τόπο, Πέτρο. Γιατὶ κάτι ἔδωσε μοῦ φαίνεται, καὶ τὸ χωριό μας γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας· καὶ αὐτό, γιατί τόσα χρόνια εἶχε τέτοιους φωτεινοὺς ὁδηγούς.

Ἡ γυναῖκα του, γέρνοντας τὸ κεφάλι, εὐχαρίστησε τὸν ἄντρα της γιὰ τὰ λόγια του αὐτά. Ὁ Πέτρος Ἀνέζης δὲν πρόφτασε. Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος πλησίασαν κοντά του, γιὰ νὰ τὸν καλωσορίσουν τὰ παιδιά. Ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκουσε τὸν πάρεδρο νὰ φωνάζει: « Στὴν ἐκκλησιά, παιδιά ! στὴν ἐκκλησιά !..... »

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ
§ 1. Ένα ζῶο πολύτιμο γιὰ τὸν τόπο μας	3
§ 2. Ποιὸς ὁ καθαλάρης καὶ ποῦ πάει;.....	6
§ 3. Τὸ χωριό μου ποίημα Γ. Δροσίνη	7
§ 4. Τί μαθαίνει ὁ Πέτρος Ἀνέξης γιὰ τὸ χωριό;.....	8
§ 5. Πῶς ζοῦν οἱ Κακορίζικιοι;.....	11
§ 6. Καὶ ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸ χωριό	14
§ 7. Φτάνουν στὸ Κακορίζικο.....	17
§ 8. Πῶς καλοδέχονται τὸ νέο δάσκαλο;.....	18
§ 9. Ὁ Πέτρος Ἀνέξης στὸν ἑσπερινό.....	20
§ 10. «Πᾶμε τώρα στὸ φτωχικό μου!».....	22
§ 11. Βρίσκονται καὶ ἄνθρωποι στὸ Κακορίζικο!».....	24
§ 12. Ὁ ἀγωγιάτης ξενοχτᾷ κοντὰ στὰ ζῶα του.....	27
§ 13. Νὰ μείνῃ ἢ νὰ φύγῃ;.....	29
§ 14. Κάτι ποῦ δίνει θάρρος στὸν Πέτρο Ἀνέξη.....	31
§ 15. Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ μαγαζιοῦ.....	31
§ 16. Πάντοτε πρῶτος!.....	36
§ 17. Κατὰ τὸ χωριό καὶ τὸ σχολεῖο.....	37
§ 18. Τὸ σχολεῖο ἀνοίγει.....	40
§ 19. Ἔτσι ὁ βοῦρκος τῆς βρύσης μεγαλώνει.....	42
§ 20. «Καλὸς δάσκαλος, καλός!».....	44
§ 21. «Καὶ τὰ παιγνίδια εἶναι γράμματα».....	47
§ 22. «Κάτι μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ αὐτοὺς τοὺς νέους».....	49
§ 23. «Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ γεμίξῃ ἡ ἐκκλησία».....	52
§ 24. «Καλὴ βρύση τώρα, καλὴ!».....	53
§ 25. Οἱ δύο βρύσες τοῦ χωριοῦ, ποίημα Π. Παπαχριστοδούλου..	55
§ 26. «Μὲ αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια πολλὰ θὰ διορθωθοῦν».....	56
§ 27. Ἡ φωτεινὴ ἐλπίδα.....	58
§ 28. Ἡ θλίψη ποῦ δυναμώνει τὴν ἀπόφαση.....	60
§ 29. «Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς ἓνα τέτοιο σπίτι!».....	62
§ 30. «Θὰ συγυρίσω καλύτερα ἀκόμη τὸ νοικοκυριό μου».....	63
§ 31. Πῶς πρέπει νὰ τρεφόμεστε καλὰ καὶ γιατί;.....	64
§ 32. Μιὰ πληγὴ Φαραώ τῆς πατρίδος μας.....	67
§ 33. Ἡ ρίζα τῶν πυρετῶν.....	71
§ 34. Κάτι σπουδαῖο ἐξηγεῖ ὁ Πάνος.....	73
§ 35. «Νὰ το, νὰ το τὸ κουνούπι!».....	74
§ 36. «Καὶ τὸ δίστομο;».....	76
§ 37. Πῶς μποροῦσαν νὰ ξεριζωθοῦν τὰ δύο κακά;.....	79

§ 38.	Μὲ τὰ κοπάδια.....	81
§ 39.	Μὲ τοὺς κτηνοτρόφους.....	83
§ 40.	Πείσματα καὶ ἀπαιτήσεις.....	85
§ 41.	«Πολλὰ μᾶς γυρεύεις, δάσκαλε».....	88
§ 42.	«Καὶ τὸ θέλομε καὶ τὸ ἀποφασίζομε».....	90
§ 43.	Πάλι θυμωμένος ὁ πάρεδρος.....	92
§ 44.	Μὲ τὴν ἀγκλίτσα στὸ χέρι!.....	94
§ 45.	Ὁ Ζαβόπουλος εὐχαριστημένος.....	95
§ 46.	Ὁ πρῶτος συνεταιρισμός.....	97
§ 47.	Τί ζητεῖ ὁ Πέτρος Ἀνέζης ἀπὸ τοὺς χωριανούς ;.....	99
§ 48.	Ἀντιλογίες.....	105
§ 49.	Ἕνα σχέδιο τοῦ δασκάλου ποὺ πετυχαίνει.....	107
§ 50.	Πανηγύρι δουλειᾶς, ποίημα Γ. Μαρκοῦ.....	108
§ 51.	Ἐρχεται ὁ ἐπιθεωρητής.....	111
§ 52.	«Ἦρθα γιατί σᾶς κατὰγγεϊλαν».....	113
§ 53.	«Ἀξίζει νὰ μὲ καταγγέλλουν».....	114
§ 54.	Τὸ ἐσπερινὸ καὶ τὸ νυχτερινὸ μάθημα.....	116
§ 55.	Ὁ Παπασπύρος στὸ τραπέζι τοῦ δασκάλου.....	118
§ 56.	Τὸ μάθημα ποὺ δίνει ὁ ἐπιθεωρητής.....	120
§ 57.	«Αὐτὸς θ' ἄλλαξε καὶ τῶν Ἀμερικανῶν τὴν γνώμη».....	124
§ 58.	«Θὰ πολεμήσω καὶ αὐτὴ τὴ βδέλλα!».....	126
§ 59.	«Μόνο τ' ἀγόρια δὲν εἶναι ἀρκετὴ βοήθεια».....	127
§ 60.	Χρειάζεται καὶ δασκάλισσα.....	129
§ 61.	Οἱ Κακοριζικιώτες πληρώνονται γιὰ τὸν κόπο τους.....	131
§ 62.	Νέες φροντίδες κι ἀγρύπνιες τοῦ Πέτρου Ἀνέζης.....	132
§ 63.	Σωστὸ μελισσοκόφινο πάλι τὸ χωριό.....	133
§ 64.	Ἄλλα κοινοτικὰ ἔργα.....	136
§ 65.	Τί ἄλλο κατωρθώνει ὡς τὰ Χριστοῦγεννα.....	138
§ 66.	Ὅλοι στὴν ἐκκλησία.....	140
§ 67.	Τὸ σχέδιο ἀρχίζει τὰ πετυχαίνει.....	142
§ 68.	Ὑστερα ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο.....	144
§ 69.	Τὸ σχέδιο πετυχαίνει.....	146
§ 70.	«Ἐρχεται καὶ ἡ δασκάλισσα».....	148
§ 71.	Ὁ Π. Ἀνέζης ἐξηγεῖ στὴν ἐξαδέρφη του τὸ σκοπὸ τοῦ διορισμοῦ της.....	150
§ 72.	Ἡ δασκάλισσα στὸ ἔργο της.....	151
§ 73.	«Κάτι ψάρεψα καὶ μὲ τὴν ὑφαντικὴ!» μὲ ποίημα «Στ' ἀργα- λειὸ» Π. Παπαχριστοδούλου.....	153
§ 74.	Ἡ ἑλληνοφωνία προοδεύει.....	155
§ 75.	Ἡ δασκάλισσα ἐξακολουθεῖ τὴν προσπάθειά της.....	157

§ 76.	Χρειάζονται συνεταιρισμοί.....	160
§ 77.	Οί αύγουλάδες και τὸ σχέδιο τοῦ δασκάλου.....	162
§ 78.	Οί πρῶτοι κοινοτικοί συνεταιρισμοί.....	165
§ 79.	Συνεταιρισμός καταστροφῆς.....	168
§ 80.	Δαγκάνουν πέτρες πού τσακίζουν δόντια.....	171
§ 81.	Τὰ παιδιὰ στήν ἐξοχή.....	173
§ 82.	Τὸ ἀναπάντεχο καλὸ τῆς Κρυόβρυσης.....	175
§ 83.	«Κρίμα μας καὶ μπράβο τοὺς!».....	177
§ 84.	Ὅποιος σκάβει ἄλλου λάκκο πέφτει ὁ ἴδιος.....	179
§ 85.	Οἱ δάσκαλοι κάνουν πάλι τὸ χρέος τοὺς.....	184
§ 86.	Τὸ χωριὸ πάει μπροστά.....	186
§ 87.	Στὴ θάλασσα!.....	188
§ 88.	Ἡ φῆμη καὶ τὰ φτερά της.....	191
§ 89.	Ἔτσι πετυχαίνουν ἓνα ἓνα τοὺς σκοποὺς τῶν.....	193
§ 90.	«Πρέπει ν' ἀποχτήσωμε δάσος».....	196
§ 91.	Θὰ ἔπρεπε νὰ κατεβοῦν στὴ θάλασσα.....	200
§ 92.	«Νὰ δεθοῦν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο!».....	202
§ 93.	Ὅ,τι εἶπῃ γίνεται.....	203
§ 94.	Τὸ χωριὸ ἀλλάζει θέση.....	205
§ 95.	Τὸ Κακορίζικο ἀλλάζει καὶ ὄνομα.....	209
§ 96.	Ἡ μεγάλη ἀπόφαση τοῦ Πέτρου Ἀνέζη.....	211
§ 97.	«Ἄν εἶχαν τέτοιους δασκάλους ὅλα τὰ σχολεῖα μας!».....	213
§ 98.	Ὁ γυρισμός στὴν πατρίδα.....	215
§ 99.	«Δὲν ξαίρω ποιὸν νὰ καλοτυχίσω πιὸ πολὺ».....	217
§ 100.	Μὲ τὰ στέφανα καὶ τὰ βραβεῖα.....	218
§ 101.	«Οἱ Κακορίζικιῶτες στὸν εὐεργέτη τοὺς.....	220
§ 102.	«Θὰ φύγωμε».....	221
§ 103.	Ἀλλάζουν γνώμη.....	223
§ 104.	Ὁ φάρος τοῦ χωριοῦ.....	225
§ 105.	«Τί θὰ ἦταν ἡ πατρίδα μας».....	227
§ 106.	Ἐμπρὸς πάντα.....	228
§ 107.	Δοξασμένοι καιροί.....	230
§ 108.	Μιά φορά κανεὶς πεθαίνει, ποῖημα τοῦ Μιστράλ—Κ. Παλαμᾶ.....	533
§ 109.	Παντοῦ πρῶτοι μὲ τὸ δασκάλό τοὺς.....	234
§ 110.	«Τὰ πήραμε τὰ Γιάννινα!».....	236
§ 111.	Σὲ ἄλλε δόξες.....	238
§ 112.	Τὸ Κιλικίς ποῖημα Π. Παπαχριστοδούλου.....	240
§ 113.	«Εἶχε χάρη στὸ Θεὸ τὸ Κακορίζικο».....	240
§ 114.	«Κατὶ ἔδωσε καὶ τὸ χωριὸ μας γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας».....	242

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ «ΦΑΡΟΥ»

	Σελ.
1. «Τὸ χωριὸ μου» Γ. Δροσίνη.....	8
2. «Οἱ δυὸ βρύσες τοῦ χωριοῦ» Π. Παπαχριστοδοῦλου.....	56
3. «Ἡ δουλειά» Γερ. Μαρκόρα.....	110
4. «Στ' ἀργαλειό» Π. Παπαχριστοδοῦλου.....	154
5. «Μιὰ φορὰ κανεὶς παιθαίνει» Μιστράλ—Παλαμᾶ.....	240
